

U RITMU ZDRAVOG ŽIVOTA

**Izveštaj o održivom razvoju
Hemofarma za 2023. godinu**

Izveštaj o održivom razvoju kompanije Hemofarm A.D. priprema se dvanaestu godinu zaredom prema svetskim smernicama Global Reporting Initiative (GRI). Ove godine izveštaj je pripremljen u skladu sa smernicama GRI, u „Core“ verziji, uz predstavljanje 105 indikatora.

Procenu usaglašenosti izveštaja za 2023. godinu sa navedenim smernicama, kao i tačnost navedenih informacija, verifikovala je nezavisna revizorska kuća Ernst & Young d.o.o. Beograd.

Izveštaj o održivom razvoju kompanija Hemofarm A.D. objavljuje godišnje i prethodni je izdat za 2022. godinu.

**AUTOR KONCEPTA I PRIREĐIVAČ
OVOG I PRETHODNIH IZVEŠTAJA:**

dr Dušan Stojaković

*Senior menadžer globalnog
održivog razvoja*

KOAUTORI IZVEŠTAJA:

*Predstavnici svih referentnih sektora Hemofarma u okviru
matriks Tim za izveštavanje o održivom razvoju*

DIZAJN I KONCEPT:

Kreativa

Marketinška agencija, Beograd

Sva pitanja, sugestije i dijalog na temu održivog razvoja moguće je poslati putem imejla

svakodobro@hemofarm.com

Uvodnik generalnog direktora

Dragi čitaoc,

Ovo je naš dvanaesti susret i mnogo je simbolike u tom broju – 12 je meseci u godini, 12 sati na časovniku, a ovaj broj ima puno simbolike koju ćete naći u svakoj kulturi i svakoj civilizaciji. Za nas ovaj broj označava 12 važnih putokaza na putu našeg održivog razvoja, i ako smo te barem jednom inspirisali nekim našim primerom, idejom ili poslovnim rezultatom da i sam budeš više održiv, onda je ovo naše putovanje itekako imalo smisla.

Godina za nama bila je godina jubileja. Obeležili smo važne datume naše brige o zdravlju ljudi i želje da učinimo društvo i okruženje boljim mestom. 2023. bila je 20. godišnjica naše fabrike u Banjaluci, isto toliko godina napunio je i naš Probiotic, bez koga je nezamisliva putna ili kućna apoteka, a obeležili smo i 30 godina naših CSR doprinosa zajednici kroz rad Hemofarm fondacije.

Kad već spominjem magiju brojeva, dozvoli mi da se brojčano osvrnem i na naše održive uspehe u prethodnoj godini. Naš tim je porastao za 8,4%, proizvodnju smo u proseku povećali za 10,4%, udeo žena na rukovodećim pozicijama porastao je za 1%. Poraslo je i prosečno vreme koje je svaki naš zaposleni proveo na obukama, a ulaganja u edukaciju su porasla 3 puta. Zato ne iznenađuje to što smo opet proglašeni za najboljeg poslodavca (Top Employer). Istovremeno, smanjili smo stopu povreda na radu, unapredivši već krajnje bezbedno radno okruženje, a prema svih dodatnim resursima, mimo ljudskih koji su za nas najvredniji, odnosili smo se odgovorno i kao pravi domaćini.

Godinu za nama obeležilo je i lansiranje jednog posebnog projekta – STADA EXPO. To je mobilna multimedijalna platforma smeštena u 4 reciklirana brodska kontejnera putem koje smo želeli da pokažemo svetu kako izgleda odgovorna proizvodnja u održivoj farmaceutskoj kompaniji. Potrudili smo se da, pored saveta za prevenciju i bolje zdravlje, pokažemo i bogatstvo različitosti koje nas krasi, ali i da motivišemo svakog pojedinca da nam se pridruži u brizi o zdravlju ljudi i održivoj budućnosti. Na kraju, ponudili smo jedno sasvim novo i jedinstveno ESG iskustvo! Nadam se da se vidimo u STADA EXPO-u u Vršcu, Beogradu ili nekoj od svetskih destinacija na kojoj ćemo ovu postavku prikazati (nakon Rumunije i Crne Gore, tu su Češka, Velika Britanija i Nemačka).

Na kraju, svakako najvažnije – u 2023. ponudili smo korisnicima naših proizvoda još bolji portfolio i neka sasvim nova farmaceutska rešenja, na koja smo ponosni i moj tim i ja. Ali, da ne otkrivam baš sve, pozivam te da prelistaš ovaj Izveštaj i saznaš mnogo toga novog o prevenciji, terapiji i održivosti!

IDEMO DALJE!

Svako dobro,
Dr Ronald Seeliger,
generalni direktor Hemofarma

Poruka STADA CEO-a

OVAJ IZVEŠTAJ JE SVOJEVRSNO SVEDOČANSTVO INTEGRACIJE ODRŽIVOSTI U NAŠ POSLOVNI DNK, U SKLADU SA NAŠOM SVRHOM DA BRINEMO O ZDRAVLJU LJUDI KAO POUZDAN PARTNER. KAKO SVET PROLAZI KROZ BROJNE IZAZOVE, KOJE SREĆEMO U OKRUŽENJU, DRUŠTVU, SISTEMU JAVNOG ZDRAVLJA I ZAHTEVIMA PACIJENATA, PREPOZNAJEMO POTREBU DA SE PROAKTIVNO PRILAGODIMO UPRAVO SVIM TIM IZAZOVIMA MODERNOG VREMENA. CILJ NAM JE DA IZGRADIMO OTPORNU KOMPANIJU KOJA POTVRĐUJE NAŠ VIŠI NIVO ODGOVORNOSTI U ZAŠTITI ZDRAVLJA LJUDI.

Peter Goldschmidt
CEO, STADA

Kada nešto dovoljno želiš i kada se baš potrudiš – čuda jesu moguća

Jedno takvo naše čudo ili bolje reći čedo jeste STADA EXPO – čitav jedan mali univerzum smešten u četiri reciklirana brodska kontejnera, koji pokazuje istoriju, sadašnjost i budućnost farmaceutske industrije i održivog razvoja, ali i neke od važnih aspekata savremenog održivog života.

Budući da je Hemofarm tržišni lider i lider u održivom razvoju, razmišljali smo šta je to sledeće što bismo mogli da ponudimo zajednicama u kojima živimo i radimo, a da ima visok stepen uključenosti i da još više približava sam održivi razvoj kao koncept i model ponašanja. Shvatili smo da je karika koja nam nedostaje upravo – prilika za novo iskustvo (experience). I to prilika da naši sugrađani, poslovni partneri, zaposleni i njihove porodice iskuse održivi razvoj na delu. Reči Bendžamina Frenklina: „Reci mi i ja ću zaboraviti. Poduči me i ja ću se setiti. Uključi me u rad i ja ću naučiti.“ potvrdile su da je upravo spoj iskustva i uključenosti dobitna kombinacija za održivu budućnost.

Dvanaest meseci nas je delilo od ideje do realizacije, a sam razvoj projekta trajao je isto onoliko koliko i rađanje života – simboličnih devet meseci. Spasili smo 12,1 tonu materijala koliko su teški sami kontejneri, koji bi, da nisu dobili svoju drogi život kroz EXPO, postali otpad. U njih smo ugradili 7,5 kilometara kablova i 4,5 tona multimedijalne opreme, od koje su samo ekrani veliki kao jedan manji stan - 40 kvadrata. Interaktivni zid koji ilustruje kako nastaje farmaceutski proizvod i hologramsko ljudsko telo koje edukuje o prevenciji i terapiji samo su neke od najatraktivnijih aktivacija naše postavke. Ono što su posetioci ocenili kao najzanimljivije jeste virtuelno putovanje kroz fabričke i proizvodne komplekse Hemofarma.

Posebnu vrednost za nas predstavlja 50 priča naših koleginica i kolega o tome na koji način oni doprinose brizi o zdravlju ljudi svakog dana. Njihova svedočenja su u okviru EXPO-a ponuđena na izvornim jezicima, koji se čuju istovremeno, a što daje lepotu različitosti slaveći sve one nacije koje okupljamo u našem timu.

Tokom 2023. godine EXPO smo iz Vršca poslali u još 6 evropskih gradova tokom četvoromesečne turneje na kojoj smo okupili 11 hiljada posetilaca. Prikupili smo preko 500 biografija onih koji su zainteresovani da se pridruže našem timu, a mediji su čak 300 puta ispričali priču o STADA EXPO-u.

Takođe, EXPO je bio i prilika da čujemo i uvažimo i mišljenja mladih, onih koji pripadaju generaciji „Z“ jer kada oni kažu NE, onda je to i zaista NE. Upravo je od generacije „Z“ naš EXPO dobio jedno veliko DA, pa smo zato njih i pozvali da budu naši kustosi i da vode posete kroz ovu jedinstvenu postavku.

To nas je inspirisalo da jedan poseban savet mladih uvedemo u našu svakodnevnu poslovnu praksu u kojoj će se čuti glas novih generacija, kao svojevrsan filter realnosti i otpornosti naših ideja. Tako se i rodila inicijativa „Involve YOUth“ u Hemofarmu, ili kako mi tu sjajnu grupu mladih ljudi sa ponosom zovemo Komitet mladih, ali neka to bude priča za sledeći izveštaj.

Na kraju, da se vratim na Frenklinove reči: „uključi me... i ja ću naučiti“!

Sanda Savić,

Senior direktorka, Korporativni poslovi i komunikacije, Hemofarm

Sadržaj:

• Uvodnik generalnog direktora	04
• Poruka STADA CEO-a	06
• Kada nešto dovoljno želiš i kada se baš potrudiš – čuda jesu moguća	08

Odeljak 1:

• Održivi razvoj u Hemofarmu i profil kompanije	14
• Dijalog sa zainteresovanim stranama i procena materijalnosti	22
• Hemofarmove ESG performanse	31

Odeljak 2:

HEMOFARMOV DOPRINOS CILJEVIMA ODRŽIVOG RAZVOJA

Cilj 3 - DOBRO ZDRAVLJE I BLAGOSTANJE: Briga o zdravlju ljudi	36
• Uvod sa osvrtom na Hemofarmove materijalne teme	
• ESG inicijative u Hemofarmu	
Cilj 8 - DOSTOJANSTVEN RAD I EKONOMSKI RAST: Briga o zaposlenima	46
• Uvod sa osvrtom na Hemofarmove materijalne teme	
• ESG inicijative u Hemofarmu	
Cilj 9 - INDUSTRIJA, INOVACIJE I INFRASTRUKTURA: Briga o društvu	60
• Uvod sa osvrtom na Hemofarmove materijalne teme	
• ESG inicijative u Hemofarmu	
Cilj 12 - ODGOVORNA PROIZVODNJA I POTROŠNJA: Briga o boljoj budućnosti	72
• Uvod sa osvrtom na Hemofarmove materijalne teme	
• ESG inicijative u Hemofarmu	
Cilj 17 - PARTNERSTVO ZA CILJEVE: Hemofarm kao pouzdan partner	84
• Uvod sa osvrtom na Hemofarmove materijalne teme	
• ESG inicijative u Hemofarmu	

Odeljak 3:

• Okvir izveštavanja	96
• GRI indeks	100
• Izveštaj nezavisnog revizora	142

01
02
03

Održivi razvoj u Hemofarmu

O Hemofarmu³

Hemofarm^{1,2,3} je vodeća farmaceutska kompanija u regionu čija je osnovna delatnost proizvodnja kvalitetnih generičkih lekova i zdravstvenih proizvoda, a kroz poslovanje STADA grupe, i farmaceutskih specijaliteta.

Prema kompaniji IQVIA, Hemofarm je lider na domaćem farmaceutskom tržištu u konkurenciji od 26 domaćih proizvođača i 34 distributera, sa učešćem od 23,5 odsto naturalno, tj. 10,6 odsto vrednosno. U finansijskoj 2023. godini, Hemofarm je generisao prodaju od oko 473 miliona evra (što predstavlja rast od 18,54 odsto u odnosu na 2022. god). Ostvarena EBITDA u 2023. iznosi skoro 66 miliona evra (što predstavlja rast od 9,53 odsto u odnosu na 2022. god).⁵

Prateći svoju misiju brige o zdravlju ljudi kao pouzdan partner, podržanu sa četiri osnovne vrednosti - Integrity (Integritet), Agility (Agilnost), Entrepreneurship (Preduzetništvo) i One STADA (Jedinstvena STADA) - Hemofarm nastoji da kontinuirano razvija i optimizuje svoj portfolio koji danas čini čak 456 pojedinačnih pakovanja skladišnih jedinica (proizvoda u različitim formama i dozama) i pokriva skoro sve terapeutske oblasti (13 od 14 po ATC klasifikaciji). Zahvaljujući podršci matične STADA grupe, kompanija iz godine u godinu beleži rast, nastojeći da dalje proširi svoje poslovanje i dodatno poboljša profitabilnost internacionalizacijom uspešnih proizvoda.

Hemofarmov portfolio zasniva se na dva glavna poslovna segmenta:

Zdravstveni proizvodi široke potrošnje obuhvataju lekove koji se izdaju bez recepta, sa regulatornim statusom leka ili medicinskog sredstva u slobodnoj prodaji (OTC), medicinsku kozmetiku, kozmetičke proizvode, vitamine, minerale i suplemente. Osim što im je osnovna svrha prevencija i olakšavanje određenih tegoba, prisustvo

ovih proizvoda na tržištu kontinuirano podiže svest i poverenje u brendove kompanije Hemofarm. Takođe, oni predstavljaju važnu dopunu osnovnoj terapiji kod različitih oboljenja i podršku zdravstvenim radnicima. Iako kompanija u svom portfoliju već ima veliki broj dobro pozicioniranih i prepoznatljivih brendova sa vodećim pozicijama na njihovim relevantnim tržištima, CHC portfolio se konstantno dodatno diversifikuje. Na taj način je u segmentu CHC/OTC portfolja u 2023. godini Hemofarm zauzeo leadersku poziciju na farmaceutskom tržištu Srbije (sa udelom 10,4 odsto vrednosno).

Deset najprodavanijih Hemofarmovih CHC/OTC brendova (i njihove relevantne terapeutske oblasti) u 2023. bili su: Probiotic (gastrointestinalni trakt), Midol (prevencija kardiovaskularnih događaja), Hepathrombin (cirkulatorni sistem), Snup (kašalj i prehlada), Buscopan (gastrointestinalni trakt), Dulcolax (gastrointestinalni trakt), Rinasek (kašalj i prehlada), Febricet (kašalj i prehlada), Pressing (alergije), Magnetrans (vitamini i minerali).

Rx lekovi su oni lekovi koji zahtevaju propisivanje, odnosno recept pre kupovine. Recept je neophodan jer lekar procenjuje da li je lek odgovarajući za pacijenta na osnovu medicinske istorije, simptoma, prethodnih terapija i drugih faktora. Ovi lekovi mogu se naći samo u apotekama i bolnicama. Rx tržište generalno karakterišu regulisane cene, a konkurentnost se ogleda u pouzdanosti snabdevanja i optimizaciji troškova. Jedna od podela koja postoji kod Rx lekova je na originatorske i generičke. Originatorski lekovi, poznati i kao inovativni lekovi, jesu lekovi koji su prvobitno razvijeni i patentirani od strane farmaceutskih kompanija. Nakon dobijanja dozvole ovi lekovi imaju ekskluzivno pravo na tržište tokom određenog perioda, obično 10 do 20 godina. Generički lekovi se proizvode nakon isteka patenta i ekskluzivnih prava na tržište originatorskih lekova.

Oni sadrže iste aktivne sastojke, doze, oblike i načine primene kao i originatorski lekovi, ali obično se proizvode po nižim cenama jer generičke farmaceutske kompanije ne moraju ulagati u istraživanje i razvoj novog leka niti prolaziti kroz klinička ispitivanja. To rezultira smanjenjem cena lekova i poboljšanjem pristupa zdravstvenoj zaštiti tj. generički lekovi često pružaju ekonomičniju opciju za pacijente i zdravstvene sisteme. Lansiranje generičkih proizvoda u Rx segmentu, omogućavajući kompaniji da iskoristi svoje kanale distribucije i znanje o lokalnom tržištu za lansiranje novih generičkih proizvoda.

Pored generičkih lekova, koji su stub poslovanja Hemofarma u Rx segmentu, kroz proizvodni portfolio STADA grupe, kompanija se poslednjih godina razvija i u segmentu farmaceutskih specijaliteta, u kom su dominantni lekovi iz grupe biosimilara ili biološki sličnih lekova.

Za razliku od lekova sa malim molekulima, biološki lekovi sadrže aktivne supstance iz biološkog izvora i imaju veoma kompleksnu strukturu, pa je nemoguće napraviti njihovu identičnu kopiju, već govorimo o biološki sličnim lekovima. Uprkos tome, biosimilar i njegov referentni lek su vrlo slični i deluju bez klinički značajnih razlika u pogledu kvaliteta, bezbednosti i efikasnosti.

Deset najprodavanijih Hemofarmovih Rx proizvoda (prema INN⁶-u i njihove relevantne terapeutske oblasti) u ovom segmentu u 2023. bili su: okrelizumab (antineoplastični i imunomodulatorni agensi), bromazepam (nervni sistem), lorazepam (nervni sistem), metformin (metabolizam), amokicilin/klavulanska kiselina (antiinfektivni), diklofenak (muskulo-skeletni sistem), natrijum hlorid (krv i krvotvorni organi), azitromicin (antiinfektivni), bisoprolol (kardiovaskularni sistem), rivaroksaban (krv i krvotvorni organi).

⁰¹ Hemofarm je osnovan 1. juna 1960. godine u Vršcu, a od 2006. deo je nemačke STADA grupe, koju su 2017. godine preuzeli investicioni fondovi Bain Capital i Cinven, u cilju daljeg rasta na globalnom tržištu.
⁰² Sedište kompanije nalazi se na adresi Beogradski put bb, 26300, Vršac, dok je poslovni centar smešten na lokaciji Prote Mateje 70, 11000 Beograd.
⁰³ Lista subjekata uključenih u Hemofarmovo izveštavanje o održivom razvoju je fokusirana na poslovne operacije kompanije u Srbiji, uz moguće pojedine dopune koje se tiču poslovanja Hemofarm Grupe (uključujući i BiH, Crnu Goru, Makedoniju i Rumuniju – ograničeno na Laboratoriju u Temišvaru), a što je vidno istaknuto i obeleženo, radi što jasnijeg razumevanja iznetih podataka od strane čitalaca izveštaja.
⁰⁴ Hemofarm je aktivan u farmaceutskom i zdravstvenom sektoru.
⁰⁵ U finansijskoj godini 2023., Hemofarm AD je generisao prodaju od 472.954.566,01 EUR (2022. ostvareno je 398.987.772,44 EUR). Ostvarena EBITDA u 2023. iznosi 65.663.515,01 EUR (2022. ostvareno je 59.951.055,55 EUR).

⁰⁶ INN je međunarodni nezaštićeni naziv leka.

2023. godina u brojkama

Kontinuirani razvoj:

VIŠE OD
63
GODINE

rasta i razvoja proverenog farmaceutskog brenda,⁹

VAŽAN PROIZVODNI ČINILAC STADA GRUPE, PRISUTAN U 31 (34 U 2022) DRŽAVI NA TRI KONTINENTA, OBUHVATAJUĆI TRŽIŠTA JUGOISTOČNE EVROPE, EVROPSKE UNIJE, BLISKOG ISTOKA, SEVERNE AFRIKE I ZND.

Portfolio:

- Generički proizvodi (lekovi na recept ili Rx), zdravstveni proizvodi široke potrošnje (farmaceutski proizvodi koji se izdaju bez recepta ili CHC), čine bogat portfolio kompanije. Struktura prodaje je sledeća: Rx 70% (↑), CHC 30% (↑).
- Diversifikovan portfolio uključuje 451 pojedinačno pakovanje i skladišnih jedinica (SKUs) i pokriva mnoge terapeutske oblasti sa velikim brojem lidera u svojim kategorijama.
- STADA proizvodi, u okviru kojih Hemofarmov portfolio predstavlja značajan udeo, pokrivaju 22% lekova koji su navedeni na listi esencijalnih lekova Svetske zdravstvene organizacije (SZO) ili 122 od 544 listiranih lekova.⁸

Ljudi:

Sa svojim veštinama, znanjem i posvećenošću, zaposleni u Hemofarmu čine osnov uspeha kompanije.

TIM OD
3.454
ZAPOSLENIH

(3.185 u 2022) u Hemofarmu a.d. ili oko 4.000 zaposlenih na nivou Hemofarm grupe (oko 3.600 u 2022).

RAVNOTEŽA POLOVA:

55,24

procenata (♂) je udeo

ŽENA

u kompaniji, a one su većina i na rukovodećim pozicijama (oko 66%).

Proizvodnja:

7,8 milijardi

UKUPNO PROIZVEDENIH JEDINICA (↑+9,5%, 7,06 milijardi u 2022)

347 miliona

PAKOVANJA GOTOVIH PROIZVODA (↑+11,3%, 308 miliona u 2022).

DVOCIFRENI RAST PRODAJE I PROFITA:

Snažna kombinovana performansa segmenata zdravstvenih proizvoda široke potrošnje i generičkih proizvoda rezultira prijavljivanjem rasta korigovane prodaje od ukupno **18,54** odsto u **2023**, što je značajno iznad proseka tržišta. Komercijalna agilnost i stroga disciplina troškova doprineli su povećanju korigovane EBITDA-e od **9,53** odsto.

Investicije (mil EUR) / Ukupno 37,8 (30,3 u 2022.):

79,6%
ULAGANJA

u nekretnine, postrojenja i opremu (30,1 miliona evra)

20,4%
ULAGANJA

u nematerijalnu imovinu (7,7 miliona evra)

Ronald Seeliger
Generalni direktor

Dejan Ivanović
Senior direktor operacija SEERU klastera

Nikola Turkan
Senior direktor finansija (CFO)

Saša Urošević
Senior direktor Hemofarm Banja Luka

Irina Skityaeva
Senior direktorka ljudskih resursa

Veljko Pešić
Senior direktor marketinga i prodaje

Jelena Rankov
Senior direktorka globalne kontrole kvaliteta

Milan Smoljanović
Senior direktor korporativne bezbednosti

Sanda Savić
Senior direktorka korporativnih poslova i komunikacija

Sanja Manasijevski
Senior direktorka pravnih poslova i komercijalnih projekata

Sanja Ristić
Senior direktorka interne revizije

Tamara Tomić
Senior direktorka kvaliteta klastera SEE

Hemofarm a.d. je akcionarsko društvo koje posluje u okviru nemačke STADA grupe, a najviša upravljačka tela u kompaniji su generalni direktor – dr Ronald Seeliger i SMT – Senior Management Team, koji obavlja ulogu Upravnog odbora, a čine ga senior direktori i menadžeri vodećih korporativnih funkcija.

Dr Seeliger rukovodi radom SMT-a u kreiranju, implementaciji i usaglašavanju poslovne strategije sa poslovnim aktivnostima matične centrale u Nemačkoj. SMT se kroz dinamičan

matrični organizacioni model, usaglašen sa STADA grupom, pored ostalog, zalaže i za poštovanje principa i vrednosti održivog razvoja i njihovu primenu u svim aspektima poslovanja, što potvrđuju i korporativni Principi upravljanja i Principi održivog razvoja Hemofarma, koji obuhvataju: 1) Ljudska prava i bezbednost, 2) Dostojanstven rad i častan posao, 3) Antikorupciju i usaglašenost, 4) Odgovorno poslovanje, kvalitet i održivu proizvodnju, 5) Etički marketing i komunikacije i 6) Efikasnost, integritet i životnu sredinu.

⁰⁸ Uključujući najmanje razvijene zemlje (LDCs), zemlje sa niskim prihodima (LICs), zemlje sa niskim-srednjim prihodima (LMICs) i zemlje sa višim srednjim prihodima.

⁰⁹ Operacionalizacija upravljanja, uz sticanje širih uvida u sva strateška pitanja primenjena u praksi, realizuje se i kroz rad EMT – Extended Management Team-a, koji objedinjuje srednji i niži menadžment kompanije.

¹⁰ Dostupni svim zainteresovanim stranama na korporativnom sajtu.

⁰⁷ Detaljna istorija kompanije i njenih proizvodnih lokacija i poslovnih centara dostupna je na [Hemofarm - O nama - Predstavništva](#)

Stadine proizvodne lokacije širom sveta

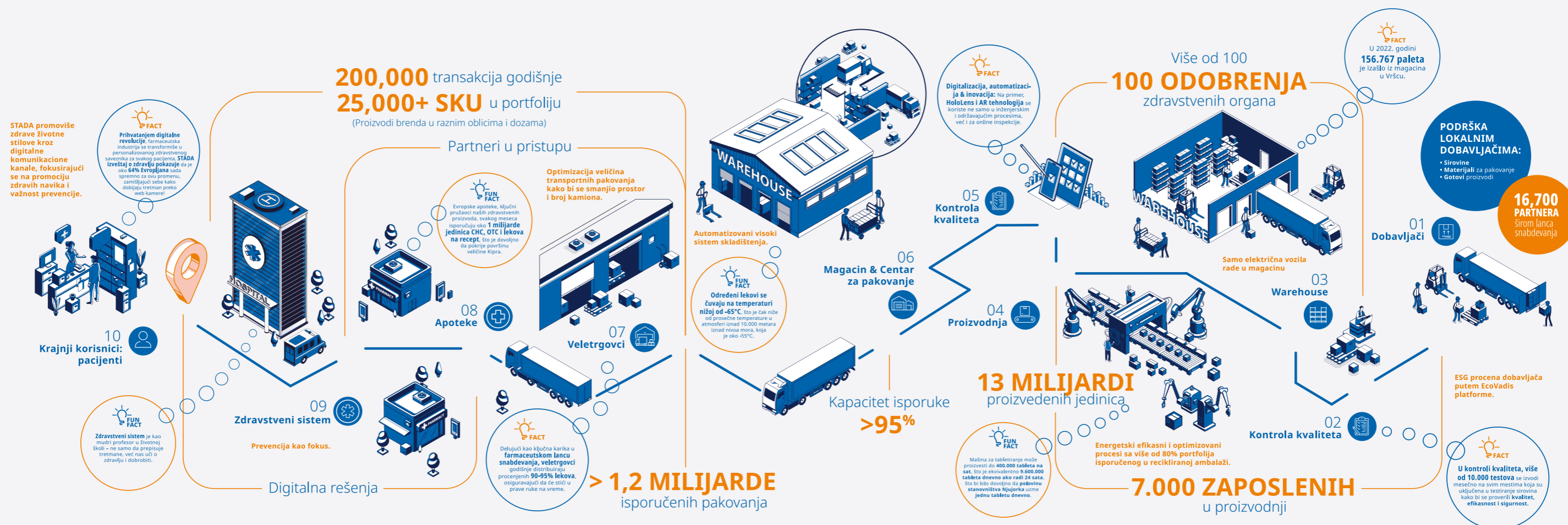
20 FABRIKA
U 11 ZEMALJA

TEHNIČKE OPERACIJE KOMPANIJE STADA

	Polučvrste forme (npr. kreme, losioni)
	Čvrste forme (npr. tablete, obložene tablete, kapsule)
	Tečne forme
	Sterilne tečne forme
	Pakovanje
	Istraživanje i razvoj

Stadina proizvodnja i lanac snabdevanja ^{11 12}

¹¹ Tipovi dobavljača i partnera uključuju - indirektno, uključujući usluge i direktne uklj. organizacije ugovorne proizvodnje, aktivne farmaceutske sastojke, pomoćne supstance, ambalažu, dok broj Stadinih dobavljača i partnera širom sveta iznosi ukupno 16.700. U 2022. godini, nije bilo nikakvih značajnih promena u Hemofarmovom lancu snabdevanja u poređenju sa 2021., uključujući otvaranja, zatvaranja i proširenja pogona, kao ni opštih promena u strukturi lanca snabdevanja.

¹² Podaci predstavljeni na vizualu potiču sa mobilne izložbe STADA EXPO, koja prikazuje profil kompanije sa ESG performansom, koja će biti lansirana u 2023.

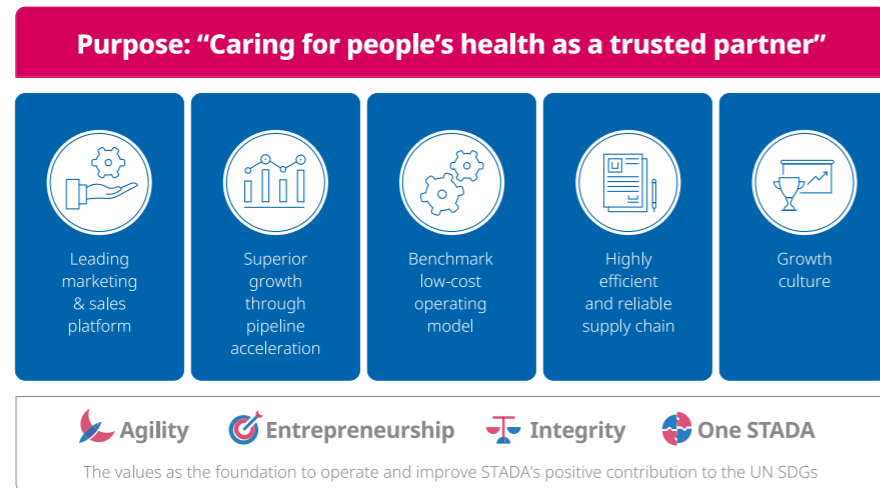
Dijalog sa zainteresovanim stranama i procena materijalnosti

Projekat izveštavanja o održivom razvoju Hemofarma, pokrenut još 2012. godine, kao i sam njegov koncept poslužili su kao osnova za uspostavljanje globalnog ESG programa na nivou STADA Grupe.

Sa tim u vezi, 2023. godine kreiran je i globalni koncept izveštaja po kome su već realizovana dva izveštaja o održivom razvoju STADA Grupe (za 2022. i 2023) i jedan izveštaj o održivom razvoju Hemofarma (za 2022). U skladu sa tim konceptom, koji ESG transparentnost i izbalansiranost podiže na viši nivo, prezentovani su i podaci i u ovom izveštaju o održivom razvoju, a koji se sastoji iz 3 ključne celine:

1. Zajedničkog prikaza ESG uticaja čitave Grupacije,
2. Posvećenosti ostvarivanju SDG ciljeva i
3. Prikaza GRI indikatora.

Ovakav pristup daje dobru poveznicu globalnog programa održivosti STADA Grupe, ali i snažne lokalizacije ESG programa, kako bi se na najbolji način unapredio uticaj na društvo i okruženje, a u službi borbe za zdravlje ljudi. Sa tim u vezi, realizovan je i zajednički godišnji dijalog sa zainteresovanim stranama, koji je u kontekstu Hemofarma deseti po redu, a treći za STADA Grupu. Na taj način su maksimizovane šanse za pozitivan uticaj i sveobuhvatno sagledavanje pozicioniranja STADA-e i Hemofarma na globalnom nivou kada je u pitanju pružanje usluga i proizvoda namenjenih prevenciji i lečenju zdravstvenih tegoba i simptoma. Prethodni ciklus dijaloga sa zainteresovanim stranama Hemofarm je realizovao takođe u okviru zajedničkog globalnog stejkholder dijaloga koji je realizovan tokom u poslednjem kvartalu 2022. i prvom kvartalu 2023. godine, a u sklopu pripreme izveštavanja o održivom razvoju za 2022. godinu.

Sama promena pristupa izveštavanju, uz bližu povezanost globalnog sa lokalnim nivoom, uticala je u izvesnoj meri i na odabir ključnih potencijalnih tema za procenu materijalnog uticaja, što je rezultiralo u izvesnim varijacijama u odnosu na prethodne cikluse stejk-

holder dijaloga na nivou Hemofarma. Takođe, ovo je drugi ciklus koji je realizovan sa aspekta pripreme za punu implementaciju obavezujućeg koncepta duple materijalnosti (double materiality) sa predstojećom primenom CSRD-a.¹³

HEMOFARMOVA POSVEĆENOST BRIZI O DRUŠTVU, OKRUŽENJU I SAVESNOM KORPORATIVNO UPRAVLJANJU (ESG), KROZ PODRŠKU OSTVARIVANJU CILJEVA ODRŽIVOG RAZVOJA (SDGS)

Kako bi se na adekvatan način pristupilo proceni materijalnosti tema od značaja za Hemofarm, potrebno je sagledati

na koje sve načine kompanija, zajedno sa svojim dobavljačima, te kao član Globalnog dogovora UN (UN GC),¹⁴ nastoji da da doprinos ostvarivanju ciljeva održivog razvoja UN, kao i deset principa UN GC. Time se konkretna nastojanja Hemofarma da učini društvo i okruženje boljim mesto sagledavaju i iz ugla globalne agende UN GC, sa širom implikacijom tih uticaja.¹⁵ U skladu sa trenutnim nivoom održivog razvoja kompanije, te grupacije u okviru koje posluje, kao i strateškim prioritetima, kompanija stavlja u fokus sledeće ciljeve održivog razvoja:

SDG 3: Obezbeđivanje zdravog životnog stila i podrška blagostanju za sve generacije.

Šta ovo znači za Hemofarm: Za Hemofarm lična održivost znači dobro zdravlje i blagostanje (SDG 3). Ovo se ogleda u samoj svrsi kompanije i podržano je portfolijom proizvoda i relevantnim savetima o zdravstvenoj prevenciji.

- Materijalne teme:**
- Razvoj portfolija
 - Dostupnost lekova
 - Transparentnost i etički marketing

SDG 8: Promocija stabilnog, okluzivnog i održivog ekonomskog rasta, pune zaposlenosti i dostojanstvenog rada za sve.

Šta ovo znači za Hemofarm: Kompanija nastoji da ponudi fer okruženje i uslove rada, bazirane na podršci svojim zaposlenima. To omogućava ostvarivanje održivog ekonomskog rasta (SDG 8).

- Materijalne teme:**
- Fer uslovi rada
 - Angažovanje i zadržavanje zaposlenih
 - Razvoj zaposlenih
 - Raznolikost, inkluzija i rodna ravnopravnost
 - Zdravlje i bezbednost na radu

SDG 9: Izgradnja otporne infrastrukture uz promociju inkluzivne i održive industrijalizacije i negovanje inovacija.

Šta ovo znači za Hemofarm: Za bolje zdravlje, Hemofarm konstantno unapređuje svoj proizvodni portfolio i proizvodnu infrastrukturu (SDG 9) zajedno sa svojim zaposlenima, zainteresovanim stranama i zajednicama.

- Materijalne teme:**
- Kvalitet i bezbednost proizvoda
 - Razvoj portfolija
 - Dostupnost lekova
 - Odgovorna nabavka

SDG 12: Obezbeđivanje održivih modela potrošnje i proizvodnje.

Šta ovo znači za Hemofarm: Ostvarenjem pozitivnih ESG uticaja, kompanija postavlja sopstvene ciljeve i obezbeđuje usklađenost sa regulatornim zahtevima, nastojeći da bude više održiva u svojim operacijama (SDG 12).

- Materijalne teme:**
- Potrošnja resursa i otpad
 - Dekarbonizacija i klimatske promene
 - Održivi proizvodi

SDG 17: Osnaživanje sredstava implementacije i revitalizacija globalnog partnerstva za održivi razvoj.

Šta ovo znači za Hemofarm: Kompanija vodi aktivni dijalog sa svojim zainteresovanim stranama i inicira nova partnerstva da bi ispunila ciljeve održivog rasta koje adresira Hemofarmovo poslovanje (SDG 17).

- Materijalne teme:**
- Upravljanje i etičko poslovanje
 - Korporativna kultura i vrednosti
 - Poštovanje ljudskih prava
 - Privatnost i bezbednost podataka
 - Društvena odgovornost (CSR) i podrška javnom zdravstvu

¹³ CSRD – Corporate Sustainability Reporting Directive, nova obavezujuća direktiva EU za ESG izveštavanje, primenljiva na kompanije poput STADA Grupe.
¹⁴ Od 2017. godine.
¹⁵ Da bi istakao svoju posvećenost unapređenju sveopšteg ESG uticaja, Hemofarm je tokom 2022. godine doprineo kreiranju nove globalne politike održivog razvoja na nivou STADA Grupe

Procena materijalnosti

Hemofarm je strateški fokusiran na one ESG oblasti gde može da maksimizuje merljiv i pozitivan uticaj na zajednicu u kojoj posluje, omogućavajući jasno sagledavanje napretka na putu ostvarivanja vizije kompanije.

Poštujući zainteresovane strane, Hemofarm na godišnjem nivou sakuplja povratne informacije od njih o svojim ESG uticajima na proizvodnju i prodaju (kroz uticaje, rizike i šanse - dvostruka materijalnost). Da bi se definisale materijalne teme za izveštavanje o održivosti, menadžer globalnog održivog razvoja predlaže SMT-u i GM-u potencijalne teme od materijalnog značaja sa relevantnim uticajima, koje se usaglašavaju sa STADA SEC-om (STADA Executive Committee).

Takođe, na isti način se definišu i grupe zainteresovanih strana koje treba adresirati u sklopu godišnjeg ciklusa dijaloga sa zainteresovanim stranama, te vrši izbor metodologija za realizaciju stakeholder dijaloga.

Lokalni (državni) koordinatori za održivost (SCC) predstavljaju posvećene lokalne predstavnike u STADA-inim filijalama čija je uloga da podrže i primene globalni ESG program grupacije (STADA Global ESG Program ili SGEP) i izveštavanje o održivosti. U januaru 2024. STADA planira da organizuje dve radionice za SCC-ove o tome kako razumeti definisanje i određivanje prioriteta zainteresovanih strana i kako pristupiti procesu dvostruke materijalnosti sa razumevanjem i procenom uticaja, rizika

i mogućnosti („upstream“ i „downstream“ ili ka kompaniji i od kompanije). SGEP bi bio podržan izdavanjem internog ESG priručnika kao baze znanja o održivosti i prikupljanja naučenih lekcija iz izveštavanja o održivosti od 2012. godine do sada. Pošto je SGEP pokrenut u decembru 2023. godine, više detalja o njegovoj misiji i aktivnostima biće objavljeno u narednim izveštajima o održivom razvoju.

Predstavnici SCC-a radili su zajedno sa svojim lokalnim timovima na proceni/rangiranju uticaja, rizika i prilika u „upstream“ i „downstream“ kontekstu putem Google upitnika, koji je okupio oko 120 ispitanika. Stopa odgovora bila je na visokom nivou od oko 89% (85% u 2022.).

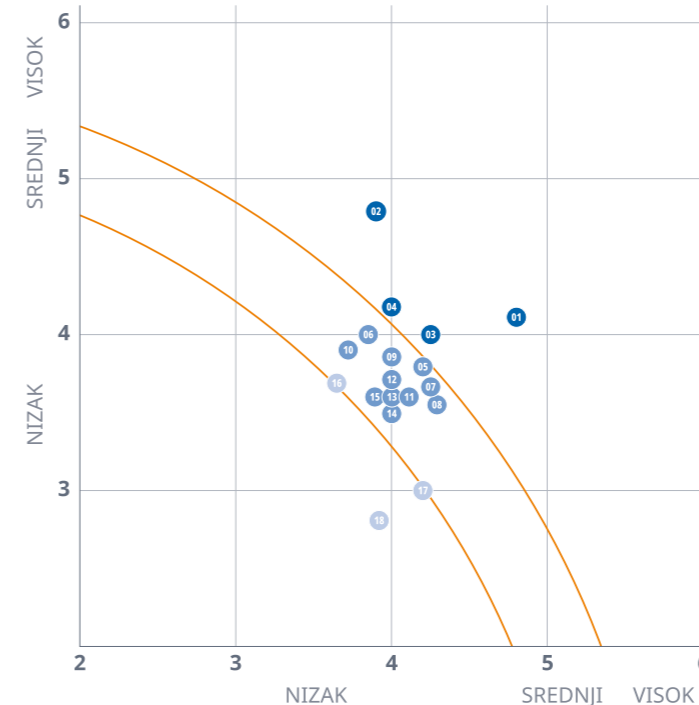
Matrica materijalnosti i materijalne teme

Dijalog sa zainteresovanim stranama, koji je poslužio kao osnova za kreiranje ovog izveštaja, uključivao je procenu 18 tema (kao i 2022. godine) navedenih u daljem tekstu,¹⁶ uzimajući u obzir principe dvostruke materijalnosti ili njihov uticaj na kompanijsko poslovanje i Hemofarmov otisak na društvo i životnu sredinu.

Potencijalno materijalne teme optimizovane su da bi najbolje odgovarale aktuelnim i potencijalnim ESG uticajima poslovnih operacija. Procena uticaja na proizvodnju i prodaju rezultirala je promenom perspektiva nekih od tema u skladu sa pristupom dvostruke materijal-

nosti kao referentnog koncepta. Ovakav sveobuhvatan pristup sa ažuriranim i pojednostavljenim temama, zajedno sa procenom dvostruke materijalnosti, omogućio je dalji razvoj Hemofarmovih ESG potencijala i performansi. Nakon realizovanog dijaloga sa zainteresovanim stranama i prikupljanja povratnih informacija, utvrđeno je da su sve predložene teme materijalne. Konačno rangiranje tema obavljeno je nakon razmatranja njihovih višedimenzionalnih ESG uticaja sa granicama izveštavanja definisanim u okviru obelodanjivanja menadžmenta u ovom izveštaju. Finalni poredak tema nije zabeležio promene u odnosu na prethodni ciklus dijaloga, što je potvrdilo

dobru stratešku opredeljenost kompanije ka razvoju ESG strategije, ali i ESG svesti unutar kompanije, čitave grupacije i izvan – u okviru celokupnog lanca snabdevanja. Takođe, Hemofarmov pristup održivosti, sa namerom da se više fokusira na ‘S’ (društvenu odgovornost) i ‘G’ (upravljanje) aspekte, potvrđen je kao razuman rezultat procene dvostruke materijalnosti i finalnim rangiranjem materijalnih tema. Tema Kvalitet i bezbednost proizvoda ostala je rangirana kao tema sa najvećim uticajem, dok su se teme u vezi sa društvenom odgovornošću i upravljanjem ostale visoko na listi prioriteta,¹⁷ dok su teme životne sredine ostale sa nižim prioritetom.¹⁸

Finalno rangiranje	TEMA	ESG kategorija
01	Kvalitet i bezbednost proizvoda	G
02	Fer uslovi rada	S
03	Poštovanje ljudskih prava	G
04	Transparentnost i etički marketing	G
05	Korporativna kultura i vrednosti	S
06	CSR i podrška javnom zdravstvu	S
07	Upravljanje i etičko poslovanje	G
08	Angažovanje i zadržavanje zaposlenih	S
09	Privatnost i bezbednost podataka	S
10	Dostupnost lekova	G
11	Zdravlje i bezbednost na radu	S
12	Odgovorna nabavka	G
13	Razvoj zaposlenih	S
14	Održivi proizvodi	E
15	Razvoj portfolija	G
16	Raznolikost, inkluzija i rodna ravnopravnost	S
17	Potrošnja resursa i otpad	E
18	Dekarbonizacija i klimatske promene	E

¹⁶ Ovih 18 tema, predstavljaju samo ažuriranje tema koje su bolje usklađene sa daljim razvojem kako Stadinog i Hemofarmovog poslovanja, ESG napora i internih/eksternih očekivanja. Ova ažuriranja se vrše na takav način da omoguće lakše razumevanje Stadiene Hemofarmove materijalnosti, uz punu uporedivost sa prethodnim procenama materijalnosti.

¹⁷ Teme kao što su Fer uslovi rada i Poštovanje ljudskih prava visoko su rangirane/prioritetne zbog povećanog razvoja svesti ključnih stakeholdera o važnosti ovih tema, ali i zbog potencijala pozitivnog uticaja Hemofarma na njih.

¹⁸ Niži prioritet ovih tema o životnoj sredini ne ilustruje smanjenje njihovog značaja ili važnosti, već niži nivo potencijalnih uticaja na Hemofarm i od Hemofarma u poređenju sa procenom materijalnosti u prethodnim ciklusima stakeholder dijaloga i izveštavanja.

Upravljanje materijalnim temama ¹⁹

Sagledavanje, analiza i procena spoljašnjih ESG uticaja na kompaniju, kao i internih ESG uticaja kompanije na društvo i životnu sredinu doprinosi oblikovanju Hemofarmovih napora za unapređenje održivosti i daljeg ESG razvoja.

Potencijalni pozitivni i negativni uticaji u oba navedena pravca razmatrani su u procesu dijaloga sa zainteresovanim stranama, u vezi sa relevantnim potencijalnim temama materijalnosti. Definisana su tri nivoa uticaja – nizak, srednji i visok. Nizak uticaj, bez obzira da li je pozitivan ili negativan, nema značajan uticaj na poslovanje kompanije, kao ni na otisak poslovanja na društvo i životnu sredinu, dok srednji nivo podrazumeva uticaj čije posledice dovode

do potrebe za umerenim preventivnim i korektivnim merama (u slučaju negativnog uticaja) ili afirmativnim otiskom (u slučaju pozitivnog uticaja). Visok nivo negativnog uticaja bi mogao da utiče na Hemofarm ili njegov društveni otisak u značajnoj meri, uz očekivane napore za prevenciju ili ublažavanje, dok je visok nivo pozitivnog uticaja idealan scenario kojem kompanija teži kroz definisane ESG ciljeve. Svi prikazani aktuelni i potencijalni uticaji, zajedno sa novim identifikovanim uticajima u odnosu na prethodni ciklus stejkholder dijaloga, prikazani su u sledećoj tabeli shodno povratnim informacijama zainteresovanih strana, prikupljenim u procesu dijaloga sa zainteresovanim stranama za 2023. godinu (deseti ciklus stejkholder dijaloga):

HEMOFARMOVI AKTUELNI I POTENCIJALNI ESG UTICAJI POVEZANI SA MATERIJALNIM TEMAMA

HEMOFARMOV ODGOVOR	Uticaj na proizvodnju (spolja ka unutra ili uticaji na poslovanje)			MATERIJALNA TEMA	Uticaj na prodaju (unutra ka spolja ili uticaji na životnu sredinu i društvo)			HEMOFARMOV ODGOVOR
	Visok uticaj (H)	Srednji uticaj (M)	Nizak uticaj (L)		Nizak uticaj (L)	Srednji uticaj (M)	Visok uticaj (H)	
Bolje i agilnije planiranje; identifikovanje alternativnih dobavljača.	(L) Potencijalni nedostatak sirovina.			KVALITET I BEZBEDNOST PROIZVODA	(H) Nuđenje stručnih i proverenih saveta i preporuka za unapređenje prevencije i poboljšanje terapije.			Održavanje nivoa kvaliteta i bezbednosti proizvoda u skladu sa zakonima, farmaceutskim standardima, procedurama u kompaniji, uz poštovanje očekivanja korisnika i poboljšanja ako i gde je to moguće.
Strogo poštovanje svih važećih propisa i procedura sa fokusom na farmakovigilancu.	(M) Povlačenje proizvoda kao posledica izmenjene regulative.				(M) Povlačenje proizvoda kao posledica izmenjene regulative.			Strogo poštovanje svih važećih propisa i procedura sa fokusom na farmakovigilancu.

¹⁹ Rizici i šanse se razmatraju iz perspektive spoljašnjeg uticaja, a uticaji iz perspektive unutrašnjeg uticaja. Takođe, „upstream“ i „downstream“ perspektive ovde nisu korišćene za ilustraciju aspekata lanca vrednosti, već eksterne i unutrašnje perspektive. Ovo se odnosi na celo poglavlje i tabelu ispod, kao i na referentne GRI KPI u odeljku 3, osim ako nije drugačije navedeno.

HEMOFARMOV ODGOVOR	Uticaj na proizvodnju (spolja ka unutra ili uticaji na poslovanje)			MATERIJALNA TEMA	Uticaj na prodaju (unutra ka spolja ili uticaji na životnu sredinu i društvo)			HEMOFARMOV ODGOVOR
	Visok uticaj (H)	Srednji uticaj (M)	Nizak uticaj (L)		Nizak uticaj (L)	Srednji uticaj (M)	Visok uticaj (H)	
Korišćenje EcoVadis platforme za ESG procenu dobavljača, zajedno sa edukacijom i motivacijom dobavljača i partnera.	(L) Poboljšanje poštovanja fer uslova rada u čitavom lancu snabdevanja i kod partnera.			FER USLOVI RADA	(M) Razvoj stručnog i motivisanog tima koji daje bolje rezultate; paralelno opšte unapređenje tržišta rada.			Konstantan razvoj ljudskih resursa i radnog okruženja za stalno unapređenje 'S' aspekta ESG-a, kao faktora zadovoljstva i motivacije zaposlenih.
Unapređenje edukacije o ovoj temi u okviru Grupe i njenog lanca snabdevanja.	(L) Nepoštovanje ljudskih prava u zahtevanoj meri.				(L) Rodni jaz u obezbeđivanju istih uslova rada ženskim i muškim zaposlenima na istim radnim mestima.			Redovne procene rodno jaza/jednake plate kako bi se dokazali jednaki uslovi rada za sve zaposlene samo na osnovu njihove stručnosti i nivoa angažovanja.
Striktano poštovanje zakona i propisa uz proaktivnu procenu zakona i usklađenosti poslovanja u okviru sopstvenih operacija i lanca snabdevanja.	(L) Nepoštovanje zakona i propisa u zahtevanoj meri.			TRANSPARENTNOST I ETIČKI MARKETING	(H) Razvijanje znanja i odgovornosti u prevenciji i vođenju zdravom načina života.			Deljenje naučno potkrepljenih informacija o potencijalima prevencije i poboljšanja zdravlja kroz lični angažman i odgovornost uz deljenje uputstava o adekvatnoj terapiji i odgovornom korišćenju lekova u skladu sa zakonima.
Proaktivno usklađivanje sa trendovima i propisima sa referentnim standardom industrije.	(L) Izmena / razvoj poslovne prakse sa novim očekivanjima potencijalnih zaposlenih (kolege, Gen Z, i dr.).				(H) Lični razvoj zaposlenih, zajedno sa povećanjem njihove motivacije i zadovoljstva.			Redovne ankete za opipavanje pulsa za utvrđivanje zadovoljstva zaposlenih. Konstantne investicije u razvoj ljudskog kapitala.
Transparentan pristup CSR-u i procesu donošenja odluka.	(L) Nedostatak podrške svim potencijalnim projektima i ugroženim grupama.			UPRAVLJANJE I ETIČKO POSLOVANJE	(H) Unapređenje lokalnih zajednica i sistema javnog zdravstva.			Konstantno skeniranje javnih zdravstvenih potreba za podršku, zajedno sa grupama pacijenata.
Konstantna procena operacija i interakcija dobavljača putem funkcije pravnih poslova i usklađenosti poslovanja.	(M) Neusklađenost sopstvenih operacija sa zakonima i propisima ili sa lancem isporuke u zahtevanoj meri.				(H) Unapređenje edukacije zaposlenih i celokupnih poslovnih standarda.			Konstantan razvoj globalnih korporativnih politika radi ispunjenja ESG i drugih etičkih standarda.
Kontinuirano upoređivanje očekivanja kolega i potencijalnih zaposlenih (odnosno Gen Z).	(L) Nedostatak talenata i motivacije.			PRIVATNOST I BEZBEDNOST PODATAKA	(M) Konstantan razvoj ljudskog kapitala sa sveukupnim unapređenjem profesionalaca iz farmaceutске oblasti.			Konstantno ulaganje u obuku i razvoj zaposlenih.
Konstantno unapređenje IT bezbednosti, zajedno sa edukacijom zaposlenih na tu temu.	(M) Hakerski napadi.				(M) Razvoj infrastrukture IT bezbednosti i izgradnja kapaciteta.			Usklađenost sa svim merodavnim zakonima i propisima (odnosno GDPR).

HEMOFARMOV ODGOVOR	Uticaj na proizvodnju (spolja ka unutra ili uticaji na poslovanje)			MATERIJALNA TEMA	Uticaj na prodaju (unutra ka spolja ili uticaji na životnu sredinu i društvo)			HEMOFARMOV ODGOVOR
	Visok uticaj (H)	Srednji uticaj (M)	Nizak uticaj (L)		Nizak uticaj (L)	Srednji uticaj (M)	Visok uticaj (H)	
Unapređenje pouzdanosti dobavljača. Bolji angažman sa zainteresovanim stranama u mapiranju AtM potreba i zahteva vezano za zdravstvenu negu.	(M) Nestašica lekova i nemogućnost ispunjavanja svih materijalnih zahteva zdravstvenih sistema.			DOSTUPNOST LEKOVA (AtM)	(M) Unapređen pristup programu lekova sa ponudom više potencijala u prevenciji i terapiji koja se može priuštiti.	Proaktivni pristup realizaciji potreba pacijenata kao i potencijala za podršku raspoloživosti lekova kroz napore zdravstvenih sistema i grupa pacijenata.		
					(L) Nemogućnost ispunjenja svih zahteva grupa pacijenata i zdravstvenog sistema u daljem unapređenju AtM programa.	Bliže i češće angažovanje zainteresovanih strana u predviđanju budućih potreba u okviru AtM aspekata.		
Potpuna usklađenost sa zakonima i propisima sa agilnim sistemom upravljanja rizikom i prevencijom.	(M) Unapređene HSE prakse putem novog zakonodavstva, standarda odnosno edukacije.			ZDRAVLJE I BEZBEDNOST NA RADU (HSE)	(M) Unapređene HSE prakse putem novih politika, procedura odnosno edukacije.	Sistem proaktivnog upravljanja rizikom i prevencijom, obuke i revizije/kontrole.		
Korišćenje EcoVadis platforme za ESG procenu dobavljača, zajedno sa edukacijom i motivacijom dobavljača i partnera.	(M) Celokupno unapređenje ESG performanse u okviru poslovnog sektora sa pozitivnim odabirom ESG pouzdanih i usklađenih dobavljača.			ODGOVORNA NABAVKA	(M) Celokupno unapređenje ESG performanse u okviru lanca isporuke, zajedno sa pouzdanijim i održivim dobavljačima.	Korišćenje EcoVadis platforme za ESG procenu dobavljača, zajedno sa edukacijom i motivacijom dobavljača i partnera.		
Potpuna usklađenost sa zakonima i propisima, zajedno sa sledećim konkretnim HR trendovima.	(L) Promena propisa i arhitekture poslova, zajedno sa novim zahtevima tržišta (Gen Z).			RAZVOJ ZAPOSLENIH	(M) Dalja digitalizacija u obukama zaposlenih radi ponude više potencijala i opcija za sve.	Razvoj IT infrastrukture i prakse, u skladu sa referentnim standardima industrije i trendovima.		
					(H) Kreiranje i vođenje ličnih planova razvoja karijere za zaposlene.	Prilagodavanje opcija rasta i razvoja na osnovu ličnih profila i potencijala.		
					(L) Nedostatak obezbeđivanja svih potencijalno primenljivih vidova edukacije za svakog zaposlenog, zbog budžetskih ograničenja.	Bolje planiranje budžeta i alociranja resursa.		
Potpuna usklađenost sa zakonima i propisima, praćenjem konkretnih ESG trendova i potreba kupaca.	(M) Izmena u regulatornim zahtevima radi predlaganja aspekata proizvoda i pakovanja koja su više održiva			ODRŽIVI PROIZVODI	(M) Dalji razvoj održivih proizvoda i pakovanja, zajedno sa optimizacijom portfolija, na osnovu 5R logike.	Proaktivnost u realizaciji ESG trendova i potreba kupaca, u kombinaciji sa referentnim standardima industrije.		
Potpuna usklađenost sa zakonima i propisima.	(L) Promena regulative sa značajnijim uticajem na razvoj portfolija.			RAZVOJ PORTFOLIJA	(H) Nove opcije prevencije i terapije putem modernog i pristupačnog portfolija.	Naučno utemeljena predvidljivost i analiza tržišta kako bi se na vreme zadovoljile potrebe zdravstva.		
					(L) Nedostatak određenih proizvoda ili kašnjenje u lansiranju.	Blagovremeno planiranje i potpuna usklađenost sa zakonima i propisima, omogućeno pouzdanim lancem snabdevanja.		

HEMOFARMOV ODGOVOR	Uticaj na proizvodnju (spolja ka unutra ili uticaji na poslovanje)			MATERIJALNA TEMA	Uticaj na prodaju (unutra ka spolja ili uticaji na životnu sredinu i društvo)			HEMOFARMOV ODGOVOR
	Visok uticaj (H)	Srednji uticaj (M)	Nizak uticaj (L)		Nizak uticaj (L)	Srednji uticaj (M)	Visok uticaj (H)	
Potpuna usklađenost sa zakonima i propisima. Kontinuirana edukacija i direktna angažovanost svih relevantnih zainteresovanih strana.	(L) Nedostatak poštovanja različitosti, inkluzije i rodne ravnopravnosti u zahtevanoj meri.			RAZNOLIKOST, INKLUZIJA I RODNA RAVNOPRAVNOST	(M) Unapređenje poštovanja različitosti, inkluzije i rodne ravnopravnosti.	Obuke zaposlenih i partnera, zajedno sa konstantnim unapređenjem fer uslova rada. Promovisanje različitosti i inkluzije.		
					(L) Razlika u nadoknadi (plata) za zaposlene žene i muškarce za iste poslove.	Redovne procene rodno jaza/jednake plate kako bi se dokazali jednaki uslovi rada za sve zaposlene samo na osnovu njihove stručnosti i nivoa angažovanja.		
Potpuna usklađenost sa zakonima i propisima sa adekvatnim planiranjem zasnovanim na proaktivnom upravljanju rizikom.	(L) Nedostatak resursa i potreba da se pređe na alternative zbog eksternih faktora odnosno promena u zakonodavstvu.			POTROŠNJA RESURSA I OTPAD	(M) Dalje unapređenje ekološkog otiska efikasnijim procesima, zelenim resursima i ponašanjem zaposlenih.	Kontinuirano unapređenje ekoloških performansi Hemofarmovih poslovnih lokacija i partnera.		
Proaktivno planiranje i optimizacija procesa, uz punu regulatornu usklađenost.	(M) Sve veći troškovi regulatornih zahteva i/ili nepoštovanja zakona i propisa.			DEKARBONIZACIJA I KLIMATSKE PROMENE	(L) Neispunjenje očekivanja eksternih zainteresovanih strana i predvidivi regulatorni trendovi.	Proaktivno upravljanje ispuštanjem gasova sa efektom staklene bašte (GHG) zajedno sa ciljevima dugoročnog smanjenja.		
Zalaganje za ESG i njegovu punu integraciju u poslovne strategije. Razvijanje mišljenja ljudi o ESG-u kroz projekte i aktivnosti kao što je STADA EXPO.	(M) Razvoj i unapređenje ESG načina razmišljanja u lancu snabdevanja uključujući dekarbonizaciju i klimatske promene.				(M) Poboljšanje performansi kompanije u ESG, uključujući dekarbonizaciju i klimatske promene.	Iniciranje preduzetničkog ESG načina razmišljanja među zaposlenima i podsticanje da predlažu ESG ideje, inicijative i projekte.		

LEGENDA	POZITIVNO		NEGATIVNO	
	VEROVATNOĆA POJAVLJIVANJA: ■ Mala verovatnoća ■ Srednja verovatnoća ■ Visoka verovatnoća			
	Fokus procene je na potencijalnim uticajima, dok se uporedo sprovodi praćenje mogućih stvarnih uticaja, što će biti detaljnije predstavljeno u narednom izveštaju o održivom razvoju. Takođe, svi negativni uticaji koji bi se potencijalno mogli pojaviti između ciklusa procene materijala analiziraju se i upravljaju kroz STADA-in globalni sistem upravljanja rizicima.			
NAPOMENE	Pored navedenih uticaja, kao i turbulencija na međunarodnom tržištu zbog rata u Ukrajini i vojnih operacija u Gazi, sa pratećim humanitarnim i ekonomskim posledicama, opšta društveno-ekonomska situacija u svetu identifikovana je kao značajan i rastući faktor pritiska i uticaja na opšte poslovno okruženje, što se konsekvntno odražava, u manjoj ili većoj meri, na direktan ili indirektan način, na aktuelno i buduće poslovanje i sam razvoj i repozicioniranje ESG strategije. U 2023. godini nisu identifikovani negativni uticaji visokog nivoa.			

UPRAVLJANJE MATERIJALNIM TEMAMA JE STRUKTURIRANO DUŽ GLAVNIH E, S ILI G STUBOVA

ASPEKT	MATERIJALNE TEME	UPRAVLJANJE MATERIJALNIM TEMAMA
--------	------------------	---------------------------------

Ekonomске, ekološke i društvene teme se analiziraju putem redovnog mesečnog pregleda poslovanja u okviru vodećih globalnih funkcija (npr. Tehničke operacije, Ljudski resursi, itd) i kvartalnih sastanaka STADA Odbora za održivost (Sustainability Steering Committee - SSC). Povratne informacije vezano za ESG aspekte i teme sakupljaju se od Hemofarmovih zainteresovanih strana putem godišnjih dijaloga. Relevantni ESG aspekti i mere koje treba preduzeti se komuniciraju SSC-u, te delegiraju nadležnim članovima unutar odbora, koji donose konačnu odluku o aktivnostima koje treba da se izvrše, uključujući globalni koncept izveštavanja o održivom razvoju, koji potvrđuje i/ili lokalizuje Hemofarmov SMT, na čelu sa GM-om. ESG performanse se takođe prezentuju investitorima i akcionarima putem specijalizovanog portala za mesečno izveštavanje.

E	<ul style="list-style-type: none"> Održivi proizvodi Potrošnja resursa i otpad Dekarbonizacija i klimatske promene 	<p>Aspektima životne sredine centralno upravlja Globalna HSE funkcija putem globalnih standarda/smernica zaštite životne sredine; postavljajući globalne i lokalne ciljeve i podržavajući lokalne operacije uz adaptaciju i implementaciju. Izveštavanje ka direktoru Tehničkih operacija (CTO) o HSE performansama i rizicima integrisano je u proces mesečnog preispitivanja svih relevantnih parametara i poslovnih aktivnosti.</p> <p>Sve relevantne proizvodne lokacije i sajtovi, uključujući i proizvodne komplekse Hemofarma, implementirali su lokalne procese (npr. sertifikovan ISO 14001 sistem upravljanja) da bi obezbedili usklađenost sa zakonima o zaštiti životne sredine i da bi kontinuirano unapređivali svoje ekološke performanse na osnovu zahteva različitih regulativa i internih procedura unutar STADA Grupe.</p> <p>Aspekti vezani za održivost i uticaj proizvoda adresiraju se integrisanjem, na primer, aspekata pakovanja u sam razvoj proizvoda, ali i u aktivno i kontinuirano preispitivanje otisaka aktuelnih proizvoda, uz adekvatne mere za unapređenje.</p>
S	<ul style="list-style-type: none"> Fer uslovi rada. Korporativna kultura i vrednosti CSR i podrška javnom zdravlju Angažovanje i zadržavanje zaposlenih Privatnost i bezbednost podataka Zdravlje i bezbednost na radu Razvoj zaposlenih Raznolikost, inkluzija i rodna ravnopravnost 	<p>Hemofarmovom strategijom ljudskih resursa upravlja Sektor ljudskih resursa, koji je u bliskoj saradnji sa centralnim Globalnim odeljenjem ljudskih resursa u sedištu Grupe u Bad Vilbelu, u Nemačkoj. U 2023. čitav Sektor ljudskih resursa preimenovan je u „Culture & People“ tim („Kultura i ljudi“, nadalje C&P). Fokus C&P-a bio je na ključnim oblastima „Globalni učinak i nagrade“, „Upravljanje talentima“, „Akvizicija talenata i brendiranje poslodavaca“ i „Analitika ljudi i digitalno iskustvo“. Ova odeljenja specificiraju standarde, smernice i procese koje sprovode međunarodne podružnice i dopunjuju u skladu sa specifičnim tržišnim uslovima. Imajući u vidu snažnu centralno upravljano međunarodnu C&P strukturu, važno je istaći i postojanje funkcionalne linije izveštavanja od svih regionalnih menadžera ljudskih resursa do globalnog C&P rukovodstva, kao i povratno spuštanje svih aktivnosti u domenu upravljanja ljudskim resursima do lokalnih C&P timova u svim afilijacijama. STADA intenzivira svoju odlučnost i posvećenost da obezbedi jednake plate zaposlenima, bez obzira na pol i druge varijable. Kompanija tretira ljude kao najvredniji resurs i obezbeđuje jednake mogućnosti na svim nivoima organizacije. Stoga, STADA razvija programe i uspostavlja prakse koje omogućavaju raznolikost, jedinstvenost i rodnu ravnopravnost na svim radnim mestima. Za kompaniju je učinak glavni pokretač diferencijacije plata i organizacija se čvrsto obavezuje na princip jednake plate za jednak ili uporediv rad.</p> <p>STADA i Hemofarm su posvećeni implementaciji UN Agende 2030, čime je jednakost zarada jedan od ključnih prioriteta na svim nivoima poslovanja. Kompanija nudi svojim zaposlenima kompenzacije koje su orijentisane na učinak, kao i na potražnju i stanje tržišta. Prava zaposlenih su definisana i kolektivnim ugovorom, a socijalna sigurnost zaposlenih važan je deo korporativne kulture. Iz tog razloga, Hemofarm nudi širok spektar dobrovoljnih dodatnih pogodnosti. Stručna obuka i razvoj zaposlenih na svim nivoima pomažu da se obezbedi i ojača konkurentnost kompanije. Hemofarm stoga pridaje veliki značaj obuci i razvoju svojih kadrova.</p> <p>Pitanjima zdravlja i bezbednosti na radu (HSE) upravlja centralno Globalna HSE funkcija koja definiše globalne HSE standarde / smernice kao i globalne i ciljeve na nivou lokacija, upravlja HSE izveštavanjem i istragama incidenata i razmenom znanja u lokalnim HSE funkcijama. Sve ključne proizvode, poput Hemofarmovih, implementirale su lokalne procese (npr. sertifikovani sistemi upravljanja ISO 45001) da bi obezbedile usklađenost sa merodavnim zakonima i da bi kontinuirano unapređivale svoje HSE performanse na osnovu zahteva širom Grupe.</p>
G	<ul style="list-style-type: none"> Kvalitet i bezbednost proizvoda Poštovanje ljudskih prava Transparentnost i etički marketing Upravljanje i etičko poslovanje Dostupnost lekova Odgovorna nabavka Razvoj portfolija 	<p>Kvalitet i bezbednost proizvoda su u fokusu Hemofarmovog poslovanja kao prioritetni ciljevi. Da bi obezbedio kvalitet i bezbednost proizvoda, Hemofarm poštuje zakonske zahteve i smernice u svojim razvojnim aktivnostima ili, u slučaju lokalnog razvoja u različitim zemljama u kojima posluje Hemofarm Grupa, sa odgovarajućim nacionalnim zahtevima. Pored toga, za planiranje i izvođenje kliničkih ispitivanja, kompanija sledi takozvanu Dobru kliničku praksu (GCP), kao i smernice Dobre proizvođačke prakse (GMP) na svojim proizvodnim lokacijama koje podležu GMP-ju. Kao deo globalnog sistema farmaceutske bezbednosti na nivou STADA Grupe, obavezujuće za čitav svet i samu branšu, u Hemofarmu se vrši praćenje, prikupljanje i procena prijavljenih farmaceutskih rizika i/ili sumnji na neželjene reakcije na lekove kroz globalni sistem farmakovigilance.</p> <p>Za globalni liderski tim (STADA SGLT, čiji su članovi u predstavnici top menadžmenta Hemofarma), održane su mesečne video konferencije sa generalnim direktorom STADA Grupe, kao i dva sastanka uživo u proleće i jesen 2023. godine, sa fokusom na transparentnu distribuciju strateških informacija od najvišeg značaja za poslovanje, ali i dalji razvoj korporativne kulture. Tom prilikom se sve važne upravljačke i poslovne teme detaljno predstavljaju i diskutuju kako bi se postigla potpuno usklađena akcija dalje implementacije od vrha prema dole.</p> <p>Poslovna funkcija Pravnih poslova i usklađenosti postavlja organizacionu i proceduralnu strukturu i pruža savete biznisu dok funkcija Interne revizije procenjuje sve Hemofarmove operacije da bi obezbedila potpunu usklađenost sa korporativnim politikama i poslovnim etikom kao i sa merodavnim zakonima, standardima i propisima.</p> <p>Vrednosti (uključujući principe i standarde sa normama ponašanja) su uključene kao ključni indikatori performanse (KPI) za svakog člana menadžmenta Hemofarma na svim nivoima. To se procenjuje svake godine i utiče na procenu ličnih ciljeva i ostvarenja.</p>

Hemofarmove ESG performanse

Za Hemofarm, ESG kao koncept i pristup odgovornom poslovanju svake godine postaje sve važniji, zajedno uz napore da posebnu pažnju posveti upravljanju svojim otiscima i uticajima poslovanja i proizvoda.

Takođe, kompanija veliku pažnju posvećuje proaktivnom upravljanju rizicima, o čemu je više informacija dostupno u okviru STADA Godišnjeg izveštaja za 2023. godinu.²⁰ Hemofarm je prošle godine objavio svoj jedanaesti po redu Izveštaj o održivom razvoju, potvrđujući tako svoju posvećenost održivoj budućnosti i podržici u ispunjenju odabranih ciljeva održivog razvoja. Hemofarmove ESG perspektive uključuju višestruke aspekte, kompatibilne sa najnovijom globalnom Politikom održivog razvoja i ESG obaveza koja je usvojena na nivou STADA Grupe.

ZAŠTITA ŽIVOTNE SREDINE:

- Upravljanje zaštitom životne sredine** – Hemofarmova posvećenost pitanjima zaštite životne sredine se ogleda u kompanijskim naporima da se smanji karbonski otisak, odgovornoj upotrebi resursa i odgovornom upravljanju otpadom. U tom pogledu, Hemofarm se prvenstveno fokusira na svoje tehničke operacije i proizvodnju, te na optimizaciju održivih aspekata proizvoda kao što je pakovanje, ali u isto vreme, nastoji da podigne nivo svesti i odgovornosti o ovoj temi u okviru svog lanca snabdevanja i kod svojih krajnjih korisnika.

- Održiva nabavka** – Hemofarm prati globalne i lokalne politike i prakse održive nabavke u cilju upravljanja potencijalnim rizicima u svom lancu snabdevanja. To uključuje rad sa dobavljačima da bi se negovali ekološki i socijalni standardi i da bi se povećala svest korišćenjem EcoVadis® kao platforme za ESG ocenjivanje dobavljača, a kako bi se uložili zajednički naponi radi umanjenja ekološkog rizika uz istovremeno unapređenje ekološkog uticaja.²¹

DRUŠTVENA ODGOVORNOST:

- Razvoj ljudi i poštovanje ljudskih prava**²² – Podsticanje razvoja ljudi i poštovanje ljudskih prava u Hemofarmu su fundamentalni stubovi poslovnog modela, jer je kompanija posvećena negovanju inkluzivnog radnog okruženja koje promovise lični i profesionalni rast, uz poštovanje najviših standarda ljudskih prava.²³
- Radni odnosi i bezbednost** – Hemofarm održava stroge standarde bezbednosti i kvaliteta, i investira u obuku i razvoj svih svojih zaposlenih.
- Pristup lekovima**²⁴ – kao proizvođač generičkih lekova i OTC proizvoda, Hemofarm je u poziciji da svojim pristupačnim, a kvalitetnim, lekovima pozitivno utiče na zdravlje i blagostanje. Napori kompanije u proširenju dostupnosti i pristupa osnovnim lekovima mogu omogućiti dalje smanjivanje pritiska na sistem javnog zdravlja.

- Korporativna društvena odgovornost** – Hemofarm aktivno nastavlja sa podrškom društvenoj zajednici, kroz inicijative u okviru korporativne društvene odgovornosti, kao što je podrška lokalnim zajednicama, obrazovanje i razvoj mladih talenata, i dr. Nosilac aktivnosti u ovom domenu je Hemofarm fondacija, vodeća zdravstvena fondacija u regionu.

UPRAVLJANJE:

- Korporativno upravljanje** – poslovanje Hemofarma realizuje se kroz SMT, koji vodi generalni direktor, dok se na nivou STADA Grupe upravljanje realizuje kroz aktivnosti Upravnog (STADA SEC) i Nadzornog odbora. Kompanija naglašava transparentnost, upravljanje rizicima, usklađenost poslovanja i etičku poslovnu praksu.
- Principi ponašanja i etički principi** – Hemofarm se pridržava striktnih principa ponašanja i etičkih principa, uključujući smernice za borbu protiv korupcije, usklađenost poslovanja i zaštitu konkurencije. Usklađenost sa ovim smernicama je od vitalnog značaja za obezbeđivanje poverenja unutar kompanije i van nje.

- Upravljanje zainteresovanim stranama** – Hemofarm saraduje sa akcionarima, partnerima u lancu snabdevanja i lokalnoj zajednici, kupcima i zaposlenima kroz različite kanale, obezbeđujući otvoren dijalog i balansirajući interese

²⁰ Dostupno na: <https://www.stada.com/investor-relations/financial-publications/financial-reports>

²¹ Takođe, matična kompanija STADA, objavila je svoj Kodeks za poslovne partnere (*Business Partners Code of Conduct*); ovim dokumentom kompanija postavlja obavezujuće standarde za poštovanje ljudskih prava, pitanja životne sredine i etičke standarde u odnosu sa svim partnerima, a u svojoj sferi direktnog uticaja.

²² Poštovanje ljudskih prava predstavlja važan stub Hemofarmovog odnosa prema ljudima (zaposlenima i lancu snabdevanja). Pošto je omogućeno korporativnim upravljanjem, poštovanje ljudskih prava će kao tema biti predstavljeno sa 'G' aspekta u okviru ESG koncepta u ovom Izveštaju (ili kao deo doprinosa SDG-u 17).

²³ Dodatne informacije o ovoj značajnoj temi, primenljive na sve STADA afilijacije, moguće je naći u globalnom izveštaju o održivom razvoju, dostupnom na https://www.stada.com/media/8871/stada_sustainability-report_2023.pdf

²⁴ Pristup lekovima predstavlja važan socijalni aspekt iz eksterne perspektive, ali pošto je omogućen upravljanjem u Hemofarmu (interna perspektiva), biće predstavljen kao deo 'G' aspekta u okviru ESG koncepta u ovom Izveštaju (ili sa ciljevima SDG 3 i 9).

ESG OBLAST	ODREĐENA TEMA	CILJ NA NIVOU STADA GRUPE OBAVEZE ZA 2023.	NA NIVOU STADA GRUPE OSTVARENJA U 2023. / OBAVEZE ZA 2024.
E	EMISIJA UGLJENIKA	Nastojati da se ostvari smanjenje emisija ugljenika od -42% (2020.-2030.) kao potpora cilju od 1,5°C uključujući povećanje obnovljive energije i energetske efikasnosti, nakon Pariskog sporazuma.	Ostvarenje u 2022.: <ul style="list-style-type: none"> Smanjenje apsolutne emisije ugljenika za ~ - 25% (2020. – 2022.) Procena i proračun emisija iz Opsega (Scope) 3 (2022) Obaveze za 2024.: <ul style="list-style-type: none"> Nastaviti sa smanjenjem emisije ugljenika u skladu sa dugoročnim ciljem Definisati osnovnu vrednost emisija iz Opsega 3 (Scope 3)
	ODRŽIVI PROIZVODI I PAKOVANJA	Potpuna implementacija 5R strategije pri dizajniranju proizvoda i pakovanja ukloniti, smanjiti, ponovo upotrebiti, reciklirati, dopuniti (Remove, Reduce, Reuse, Recycle, Refill).	Ostvarenje u 2023.: <ul style="list-style-type: none"> Lansiranje posebne sekcije posvećene pakovanju na korporativnom Intranetu Razvoj smernica o Eko dizajnu i povezanih inicijativa Obaveze za 2024.: <ul style="list-style-type: none"> Dalji razvoj internih procesa kako bi se ugradio aspekt održivosti u proces razvoja proizvoda
S	RAZLIČITOST / RAVNOPRAVNOST POLOVA	Nastavak povećanje % žena na rukovodećim pozicijama na sva 3 nivoa upravljanja.	Ostvarenje u 2023.: <ul style="list-style-type: none"> % udela žena na svim rukovodećim nivoima ostao je iznad 50% Obaveze za 2024.: <ul style="list-style-type: none"> Zadržati % žena na svim rukovodećim nivoima na istom nivou ili poboljšati
	BEZBEDNOST NA RADU	Povećati bezbednosne performanse i ostvariti stopu izgubljenog vremena zbog povrede na radu (LTIR) ispod 0,35.	Ostvarenja u 2023.: <ul style="list-style-type: none"> Ostvarena LTI stopa od 0,28 Obaveze za 2024.: <ul style="list-style-type: none"> LTI stopa < 0,35 u 2024.
G	ODGOVORNA NABAVKA	Započeti sa primenom definisanog pristupa odgovornoj nabavci u 2023. godini, uz izgradnju neophodnih kapaciteta za preciznije definisanje targeta.	Ostvarenja u 2023.: <ul style="list-style-type: none"> Dalja implementacija „Odgovorne nabavke“ kao strateškog pristupa uz procenu preko 700 prioritizovanih dobavljača kroz EcoVadis platformu Lansiranje STADA Kodeksa za poslovne partnere (Business Partner Code of Conduct) Obaveze za 2024.: <ul style="list-style-type: none"> Dalja implementacija procesa 'Odgovorne nabavke'
	DEFINICIJA ESG STRATEGIJE I IZVEŠTAVANJE PODATAKA	Harmonizovati i unaprediti globalno praćenje ESG podataka svih relevantnih parametara.	Ostvarenja u 2023.: <ul style="list-style-type: none"> Drugi celokupni Izveštaj o održivom razvoju za 2022. objavljen u 2023. (PwC ograničena revizija) i 11. Izveštaj o održivom razvoju Hemofarma za 2022. objavljen u 2023. (EY ograničena revizija) Dobre eksterne ocene od strane 'Sustainalytics' (ESG ocena rizika = 18,4 iz decembra 2023) Obaveze za 2024.: <ul style="list-style-type: none"> Izdavanje Stadinog Izveštaja o održivom razvoju za 2023. i Hemofarmovog iuveštaja o održivom razvoju za 2023. Nastavak implementacije ESG projekata/mera i unapređenje eksternih ESG ocena Implementirati CSRD zahteve i izgraditi kapacitete za buduće CSRD izveštavanje

Napomene: Obaveze se definišu u poređenju sa trenutnim statusom referentnih oblasti i temama prezentovanim u drugom Stadinom globalnom izveštaju o održivom razvoju za 2023. kao i u Stadinom Godišnjem izveštaju za 2023, te Hemofarmovom desetom izdanju Izveštaja o održivom razvoju za 2022. godinu, i služe kao referentna poređenja razvoju internih ESG programa (više detalja u samim izveštajima o održivom razvoju STADA-e i Hemofarma za 2022. i 2023).

svih zainteresovanih strana. Godišnji dijalog sa zainteresovanim stranama (stakeholder dijalog) za procenu materijalnosti vitalni je deo Hemofarmovih napora za angažovanje zainteresovanih strana.

Kao i prethodnih godina, Hemofarm očekuje da će imati pozitivne ESG uticaje i performanse sopstvenog poslovanja i aktivnosti u lancu snabdevanja. Svako, neophodno je redovno pratiti ESG performanse kompanije, kao i spoljne faktore i regulatorne promene koje mogu uticati na dugoročnu održivost.

STADA je 2023. godine ažurirala svoju Politiku održivog razvoja 2.0, postavljajući nove ciljeve u podršci ostvarivanju relevantnih ciljeva održivog

razvoja (SDG) i veze sa poslovnim strategijom Grupe. Nakon što je Stadin izvršni odbor (SEC) definisao ključne indikatore performanse ESG-a kako bi pratio buduća poboljšanja, objavljen je drugi Stadin globalni izveštaj o održivom razvoju kao početna tačka Stadinog putovanja održivog razvoja i merilo za sistematičniju integraciju aspekata održivosti u njene poslovne procese. Ovaj izveštaj praćen je i jedanaestim izdanjem Hemofarmovog izveštaja o održivom razvoju, a kao model za uspostavljanje koncepta izveštavanja na nivou čitave STADA Grupe, poslužilo je Hemofarmovo desetogodišnje iskustvo i sva prethodna izdanja izveštaja o održivom razvoju, u skladu sa GRI smernicama. ESG performanse Hemofarma, drugih afilijacija i čitave Grupe biće

globalno praćene, uz veoma važnu ulogu Hemofarma, kao pionira održivosti u regionu i samoj Grupi, u tom procesu. Neke od ključnih ESG performansi koje STADA Grupa već prati su prikazane u tabeli.

Hemofarm će u 2024. ponovo revidirati svoje ESG performanse, te posvetiti daljim unapređenjima, uz uključivanje dodatnih potencijalnih tema (npr. „dostupnost lekova“, „retke bolesti“, itd.) i povezanih aspekata ESG-a u okviru svoje nove procene dvostruke materijalnosti. Stoga kompanija planira da pozove veći broj eksternih zainteresovanih strana, u okviru različitih kategorija, definisanih u sklopu mapiranja zainteresovanih strana, na sledeći ciklus dijaloga sa zainteresovanim stranama 2024.

Hemofarmov doprinos ciljevima održivog razvoja (SDG)

UN Cilj 3 (SDG 3)

DOBRO ZDRAVLJE I BLAGOSTANJE

VELJKO PEŠIĆ

Senior direktor marketinga i prodaje

BRINUĆI O ZDRAVLJU LJUDI, PORED USREDSREĐIVANJA NA SVOJ OPSEŽAN PORTFOLIO KVALITETNIH LEKOVA, HEMOFARM STAVLJA FOKUS I NA PREVENCIJU I PODSTICANJE ZDRAVOG NAČINA ŽIVOTA. VOĐENI SMO IDEJOM DA JE SVAKA OSOBA MENADŽER SOPSTVENOG ZDRAVLJA, A DA JE NAŠ ZADATAK DA BUDEMO POUZDAN PARTNER, KOJI KVALITETNE FARMACEUTSKE PROIZVODE ČINI DOSTUPNIM.

U fokusu poslovnog i društvenog delovanja Hemofarma nalazi se sama misija kompanije da brine o zdravlju ljudi, kao pouzdan partner.

Upravo zato Cilj broj 3 održivog razvoja, koji se zalaže za dobro zdravlje i blagostanje, predstavlja najvažniji cilj za kompaniju. U skladu sa tim, edukacija opšte i stručne javnosti, kao i promocija zdravih životnih stilova, predstavljaju prioritet u poslovanju Hemofarma. Pružajući podršku lokalnoj zajednici i zdravstvenom sistemu kako Srbije tako i regiona, kompanija nastoji da postigne pozitivan uticaj na društvo, istovremeno dajući svoj doprinos zdravlju pojedinca i čitavog društva. Na koji način to postiže, ogleda se u sledećim temama²⁵:

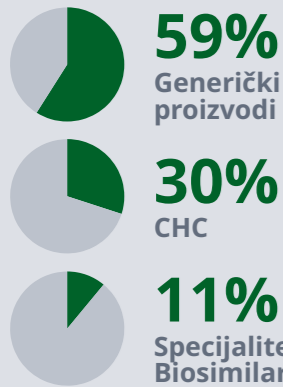
- 01 Razvoj portfolija
- 02 Dostupnost lekova
- 03 Transparentnost i etički marketing

²⁵ Razvoj portfolija i pristup lekovima su tema koja je obrađena i u okviru poglavlja SDG 9 ovog odeljka.

BROJKE

FARMAKOTERAPIJSKE GRUPE
KOJE HEMOFARM POKRIVA:

- Antineoplastični i imunomodulatorni agensi
- Probavni trakt i metabolizam
- Kardiovaskularni sistem
- Nervni sistem
- Krv i krvotvorni organi
- Respiratorni sistem
- Antiinfektivni za sistemsku upotrebu
- Mišićno-skeletni sistem
- Genitalno-urinarni sistem
- Sistemski hormonski preparati
- Dermatologija
- Čulni organi
- VMS

HEMOFARMOV PORTFOLIO
U UKUPNOJ PRODAJI:

UKUPAN BROJ PROIZVODA:

Bogat portfolio broji čak

451 pojedinačnih pakovanja
skladišnih jedinicakoje pokrivaju mnoge
terapeutske oblasti.% NA SZO LISTI
ESENCIJALNIH LEKOVA ²⁶STADA proizvodi,
u okviru kojih Hemofarmov portfolio
predstavlja značajan udeo, pokrivaju**22%**lekova koji su navedeni na listi SZO
ili 122 od 544 listiranih lekova.²⁷

Hemofarmov bogat portfolio obuhvata generičke lekove i zdravstvene proizvode široke potrošnje, a kroz poslovanje STADA grupe, i farmaceutske specijalitete

Razvoj portfolija

Fokus kompanije Hemofarm je na proizvodnji kvalitetnih, efikasnih, sigurnih i dostupnih farmaceutskih proizvoda koji podržavaju očuvanje zdravlja i promovišu zdrav način života.

Ključnu ulogu u tome ima široka paleta proizvoda koju kompanija kontinuirano unapređuje, pružajući savremena i pouzdana rešenja. Svojim proizvodima Hemofarm nastoji da obuhvati različite terapeutske oblasti, nudeći ih po konkurentnim cenama. Fokus je na brzom lansiranju generičkih lekova nakon isteka patenta, uz kontinuirano optimizovanje portfolija proizvoda kako bi se adekvatno odgovorilo na promenljive zahteve dinamičnog tržišta i stvarne potrebe korisnika i zdravstvenih sistema. Hemofarmov bogat portfolio obuhvata generičke lekove i zdravstvene proizvode široke potrošnje, a kroz poslovanje STADA grupe, i farmaceutske specijalitete.²⁸

Kada je reč o portfoliju Rx lekova, Hemofarm je nastavio sa trendom razvoja i u 2023. godini ušavši u oblast

onkološke terapije sa 4 nova leka, čime je poboljšana dostupnost terapije za veliki broj onkoloških pacijenata. Bortezomib i lenalidomid su lekovi namenjeni za terapiju multiplog mijeloma. Multipli mijelom je retka bolest i čini oko 1% svih maligniteta. Ova bolest karakteriše prekomerna proizvodnja abnormalnih plazmaćelija u koštanoj srži, što dovodi do formiranja tumora u kostima i oštećenja kostiju. Simptomi multiplog mijeloma mogu uključivati bol u kostima, slabost, anemiju, česte infekcije i oštećenje bubrega. Multipli mijelom je neizlečiv, ali postoje terapijske opcije, u koje spadaju i lekovi bortezomib i lenalidomid, koje mogu kontrolisati simptome, usporiti progresiju bolesti i poboljšati kvalitet života pacijenata. Sunitinib je inhibitor tirozin kinaze, što znači da deluje blokirajući aktivnost ovog enzima koji je uključen u procese rasta i razvoja kancerogenih ćelija. Sunitinib se koristi u terapiji nekoliko vrsta malignih oboljenja: metastatskog karcinoma bubrežnih ćelija, gastrointestinalnog stromalnog tumora i

neuroendokrinog tumora pankreasa. U 2023. Hemofarm je uspešno lansirao i bevacizumab, onkološki lek koji je deo STADA rastućeg portfolija biosimilara. Bevacizumab je inhibitor faktora rasta endotelnih ćelija (VEGF), što znači da blokira formiranje novih krvnih sudova u tumoru i time usporava rast i širenje kancerogenih ćelija. Ovo može pomoći u kontroli bolesti i poboljšanju simptoma kod pacijenata sa različitim vrstama karcinoma: kolorektalnog karcinoma, karcinoma dojke, bubrega, jajnika, jajovoda, grlića materice i nesitnoćelijskog karcinoma pluća. Takođe, u 2023. zadržan je fokus na širenju portfolija u oblasti savremene antimikrobne terapije. U Hemofarmu se posebno ističe saradnja sa kompanijom Roche koja je rezultirala lansiranjem na tržište Srbije inovativnog antivirusnog leka baloksavir marboksil. Reč je o antivirusnom leku koji uspešno zaustavlja širenje virusa gripa u organizmu i pomaže da se skрати vreme oporavka. Samo jedna doza ovog leka dovoljna je da poboljša stanje u organizmu osobe koja ima virus gripa. Važno je i neophodno da pacijent reaguje brzo i da započne terapiju u roku od 48 sati od pojave simptoma. Bez propisane terapije, simptomi gripa mogu da traju i do nedelju dana. Pacijenti od 12 godina i stariji mogu se osećati mnogo bolje već nakon dva dana ukoliko uzmu jednu dozu ovog leka. On pomaže da se šanse dobijanja gripa smanje za 87 odsto nakon izlaganja virusu gripa. Antimikrobni portfolio Hemofarma je u 2023. godini obogaćen i još jednim antivirusnikom – aciklovikom, kao i cefiksikom – antibiotikom širokog spektra. Kompanija je ponosna što iz godine u godinu nastavlja da podržava lečenje pacijenata obolelih od retkih bolesti, pa je u 2023. još jednim lekom – ambrisentanom, upotpunila svoj portfolio lekova za terapiju plućne arterijske hipertenzije. U 2023. godini i pored izuzetno dinamičnog tržišta CHC proizvoda i intenzivnih aktivnosti svih kompanija, Hemofarm je uspeo da ostvari rast i zadrži leadersku poziciju. Optimizacija portfolija, medijske kampanje strateških brendova, aktiviranje „sleeping beauty“ proizvoda i aktivan rad na

Hemofarmove „Brke“ - Zdravlje zove i kaže da se pregledaš!

KAMPANJA ZA PODIZANJE SVESTI O VAŽNOSTI MUŠKOG ZDRAVLJA I PREVENCIJE.

Iako bi svaki mesec trebalo da bude mesec preventivnih pregleda, upravo u novembru muškarci širom planete puštaju brkove s ciljem podizanja svesti o važnosti muškog zdravlja, borbe protiv karcinoma prostate i testisa, te očuvanja mentalnog zdravlja muškaraca. Tako je nastao i globalni pokret Movember koji su i tokom 2023. godine podržali zaposleni u Hemofarmu. Račun koji muškarci mogu da plate zbog neredovnih lekarskih pregleda može biti veoma visok, a naplata životna. Ovo se posebno odnosi na muškarce u 40-im i 50-im godinama, jer upravo su ovo godine kada počinju promene: telo kreće da gubi mišićnu masu, sklonije je debljanju zbog čega se povećava rizik od nastanka srčanih bolesti i visokog krvnog pritiska, a povećava se i rizik od uvećanja prostate i erektilne disfunkcije. Glavni učesnici edukativne kampanje glasno su poručili da su, u očuvanju zdravlja, preventivni pregledi i zdrav način života od velike važnosti. Oni su ukazali da je potrebno podsticati ljude na promene štetnih životnih navika i govoriti otvoreno tokom cele godine o zdravstvenim problemima koje pogađaju mušku populaciju. Kampanja „Hemofarm Brke“ dobitnik je Digital Cup nagrade za najbolju digital PR u 2023. godini, u okviru drugog Social Media Summit-a održanog u Sarajevu, BiH. Ova nagrada se dodeljuje kompanijama i brendovima za najkvalitetnije digitalne kampanje koje inspirišu i prevazilaze granice uobičajenog. Takođe, na „No Limit BiH Advertising Festivala“ kampanja „Hemofarmove Brke“ osvojila je bronzu u kategoriji odnosa sa javnošću.

uvođenju novog brenda Hemofarma u kategoriji vitamina i minerala, koji izlazi na tržište u 2024. godini, bile su dominantne aktivnosti CHC tima u 2023. godini. Vodeći brend CHC portfolija, Probiotic, proslavio je 20. rođendan i u godini jubileja i pored veoma jake konkurencije, zadržao prvo mesto u kategoriji probiotičkih preparata sa finansijskim udelom od 29,7%. Medijska kampanja PROvereni Probiotici „20 godina poverenja“ kao i organizacija stručnih skupova za lekare i farmaceute potvrdili su značaj i leadersku poziciju ovog brenda u jednom od najvećih segmenata CHC tržišta. Snaga portfolija Hemofarma predstavljena je u ovoj godini i kroz „buđenje“ brenda Rinasek, u najvećoj kategoriji CHC tržišta – cough and cold. Ovaj brend je u 2023. go-

dini imao prvu medijsku kampanju „Moja prehlada. Moj lek. Rinasek“. Udruženim marketinškim i prodajnim aktivnostima, strateški postavljenom medijskom kampanjom i kontinuiranim stručnim radom sa farmaceutima i lekarima, Rinasek je u 2023. godini ostvario značajan finansijski rast od 84,9% na tržištu koje je raslo 18%. Uspešno učestvovanje na kongresima i simpozijumima u 2023. godini, a u cilju razvoja opštih stručnih znanja, dodatno je unapređeno gostovanjem stručnjaka svetskog ranga u organizaciji Hemofarma – u vidu predavanja prof. Patrika Tounian (Patrick Tounian) o novim saznanjima u oblasti pedijatrije na Europediatrics 2023. Time je i prema rečima domaće stručne javnosti, podignut naučni nivo stručnih skupova u zemlji i regionu.

²⁶ Isključujući lekove koji se distribuiraju na tržištima evropskih zemalja.

²⁷ Uključujući najmanje razvijene zemlje (LDC), zemlje sa niskim prihodima (LIC), zemlje sa niskim srednjim prihodima (LMIC) i zemlje sa višim srednjim prihodima.

²⁸ Više detalja o tri glavna segmenta Hemofarmovog portfolija dostupno je u odeljku 1 ovog izveštaja.

Dostupnost lekova

VEĆA DOSTUPNOST KVALITETNIH I EFIKASNIH, A CENOVNO PRISTUPAČNIH, LEKOVA SVAKAKO JE JEDAN OD OSNOVNIH CILJEVA HEMOFARMA KAO PROIZVOĐAČA FARMACEUTSKIH PROIZVODA.

Cilj kompanije je da obezbedi pristup ključnim generičkim lekovima za sve u svim uzrastima i, shodno tome, prevenira nastanak bolesti i/ili pomogne u ublažavanju već nastalih tegoba.

Pristup kvalitetnim, efikasnim, i cenovno pristupačnim lekovima, često zahteva inovativna rešenja, kao što su razvoj novih metoda isporuke ili rešavanje logističkih izazova u lancu snabdevanja.

Kao proizvođač generičkih lekova, Hemofarm nastoji, zajedno sa STADA Grupom, da na različite načine omogući što lakši pristup lekovima. Pristupačne cene su jedan od ključnih načina putem kojih kompanija značajno doprinesi zdravstvenom sistemu.²⁹ Inicirajući partnerstva sa vla-

dinim i nevladinim organizacijama, kao i drugim zdravstvenim ustanovama, Hemofarm dodatno radi na povećanju dostupnosti farmaceutskih proizvoda. Ova partnerstva ubrzavaju i olakšavaju implementaciju adekvatne zdravstvene zaštite posebno u onim regionima u kojima je dostupnost lekova na nivou nižem od potrebnog za neophodnu prevenciju i terapiju u skladu sa realnim potrebama stanovništva.

Obezbeđivanje pravovremene i pouzdane isporuke lekova na svim tržištima na kojima Hemofarm posluje, posebno na udaljenim i ruralnim područjima, od ključnog su značaja kako za kom-

HEMOFARM INICIJATIVA

Tribina „Povratak u školu – kultura komunikacije između roditelja i deteta”

Na tribini „Povratak u školu – kultura komunikacije između roditelja i deteta” koju je organizovao tim Culture & People za zaposlene Hemofarma diskutovano se o promenama i izazovima koje period povratka u školske klupe nosi sa sobom, kako za decu tako i za roditelje. Na tribini je gostovao Vladimir Borovnica, psiholog i psihoterapeut KBC Dragiša Mišević, koji je sa zaposlenima razgovarao na temu osamostaljivanja i koliko je to važno za decu, na koji način pravilno pohvaliti dete za njegov trud i dostignuće, kakav uticaj imaju mediji i okruženje, kao i koliko je važan uticaj i iskustvo roditelja u vaspitanju deteta.

paniju tako i za čitav zdravstveni sistem. Zbog toga Hemofarm iz godine u godinu ulaže u poboljšanje sektora logistike i lanca snabdevanja kako bi obezbedio da gotovi proizvodi blagovremeno i efikasno stignu do pacijenata (direktno ili indirektno preko svojih afilijacija ili partnera u lancu snabdevanja). Upravljanjem proizvodnim pogonima u oblastima sa nedostatkom usluga ili blizu njih, Hemofarm može smanjiti troškove i vreme isporuke. Lokalna proizvodnja takođe pomaže da se zakonski prebrode ograničenja uvoza ili tarife koje bi inače mogle ograničiti pristup lekovima. Hemofarm nastavlja da ulaže u istraživanje i razvoj dodatnih generičkih alternativa za esencijalne lekove. Šireći svoj portfolio, Hemofarm nastoji da pomogne u povećanju pristupačnosti različitim vrstama medicinske pomoći. Takođe ulaže u obrazovanje zdravstvenih radnika i šire javnosti u cilju edukacije o efikasnosti i bezbednosti lekova, što doprinosi boljem razumevanju prevencije i terapije, a posebno utiče na podizanje nivoa svesti o pravilnoj i odgovornoj upotrebi farmaceutskih proizvoda.

²⁹ Generički lekovi obično koštaju tek deo cene svojih patentiranih pandana, što omogućava širem segmentu populacije da pristupi terapijama važnim za njihovo zdravlje, a bez smanjenja kvaliteta ili učinkovitosti farmaceutskih proizvoda.

Transparentnost i etički marketing

U CILJU BRIGE KAKO O EKSTERNOJ TAKO I O INTERNOJ ZAJEDNICI, KOMPANIJA SVOJE POSLOVANJE NEGUJE I GRADI UZ STROGO POŠTOVANJE VISOKIH STANDARDA ETIČKOG, ODGOVORNOG I USKLAĐENOG PONAŠANJA, NE TOLERIŠUĆI BILO KAKAV OBLIK MITA I KORUPCIJE. OVAKVA PRAKSA VAŽI NA SVIM NIVOIMA POSLOVANJA, I SPROVODI SE KROZ INTERNE I EKSTERNE PROCESSE I SARADNJE.

Farmaceutski marketing je za Hemofarm visokoetička kategorija i svaka informacija u vezi sa proizvodima, osim što je usklađena sa zakonskim okvirima, proverena je, potvrđena i podržana odgovarajućim naučnim referencama. Imajući to u vidu, usaglašenost sa važećim zakonima samo je prvi korak za Hemofarm; kompanija ide dalje tako što neguje pristupačnost, transparentnost i etičko ponašanje, istovremeno obezbeđujući da su informacije o njenim farmaceutskim proizvodima tačne, potvrđene i etički dobijene. Na ovaj način,

Hemofarm i STADA grupa osigurale su kod svojih potrošača poziciju partnera od poverenja i preferiranog izbora u prevenciji i lečenju.

U skladu sa zakonskim zahtevima, kroz aktivan dijalog za svim zainteresovanim stranama, a posebno sa lekarima i farmaceutima, kompanija predstavlja terapijske prednosti, pogodne namene i pravilnu upotrebu farmaceutskih proizvoda (u pogledu njihove specifične kategorije, bilo da su proizvod koji se izdaje na recept ili bez recepta).

STADA HEALTH REPORT 2023

ESG INICIJATIVE U HEMOFARMU

Zdravstveni izveštaj STADA grupe za 2023. godinu³⁰

NAJSVEOBUH VATNIJA STUDIJA OVE VRSTE U INDUSTRIJI

Sa 32.000 ispitanika iz 16 zemalja, Zdravstveni izveštaj STADA grupe (STADA Health Report 2023) postao je jedna od najobimnijih zdravstvenih studija u Evropi.

STADA grupa organizovala je ispitivanje javnog mnjenja evropske populacije po pitanju zdravstvenih navika i odnosa prema zdravlju. I ovoga puta Istraživanje je obuhvatilo više od 32 hiljade ispitanika, starosti između 18 i 99 godina, a među 16 zemalja našla se i Srbija. Stadin Zdravstveni izveštaj postao je pouzdan barometar raspoloženja evropskog stanovništva, pružajući jasan doprinos zdravstvenoj edukaciji i bolji uvid u navike i potrebe šire populacije u pogledu zdravlja.

Zdravstveni izveštaj za 2023. godinu obuhvatio je teme poput mentalnog zdravlja, navika u ishrani i značaja prevencije. U fokusu su bili i digitalni trendovi u pogledu zdravlja, kao i odnos prema autoritetima. Ako se uporede podaci van Srbije, evidentno je da se građani Srbije ozbiljno poigravaju vlastitim zdravljem - zanemarivanjem preventivnih pregleda. Uprkos tome što 66% ispitanika u Srbiji ističe da je prevencija važna i „da je bolje sprečiti, nego lečiti“, u isto vreme čak 62% izjavljuje da nikada nisu otišli ni na jedan od dostupnih preventivnih pregleda, što Srbiju stavlja na prvo mesto po pitanju lične neodgovornosti kada je zdravlje u pitanju. Čak 79% Evropljana svrstava rak među tri bolesti kojih se najviše plaše, ali čine iznenađujuće

malo da na vreme otkriju onkološku bolest. Uprkos visokoj stopi oboljevanja i umiranja od pomenute bolesti, u Srbiji svega 26% proverava zdravlje dojki. Na ishranu i korišćenje suplementacije utiče inflacija, te je svaki drugi Evropljanin veoma zabrinut zbog inflacije pa umanjuju i troškove važne za očuvanje zdravlja. U Srbiji je 20% građana smanjilo troškove za svežu hranu i 26% izdatke za suplemente. Uprkos tome, građani Srbije ne strahuju od nestašice lekova, a raste i zadovoljstvo zdravstvenim sistemom, sa 31% u prethodnoj godini, na 34% u ovoj. Dobra vest je da se mentalno zdravlje poboljšava širom Evrope, a Srbija beleži skok od čak 22% u odnosu na 2022, te su građani Srbije 80% predvodnici dobrog mentalnog zdravlja.

³⁰ Rezultati za STADA Health Report 2023, relevantni za srpsko tržište dostupni su na:

Hemofarm - Vesti - Štadin Zdravstveni izveštaj 2023: Evropljani malo brinu o očuvanju zdravlja / <https://www.hemofarm.com/srb>

Odgovornost leži i u podsticanju javnosti da prijave sve, pa i najmanje, potencijalne sumnje na neželjeno dejstvo leka. Hemofarm proaktivno na svom korporativnom sajtu nudi informacije o pravilnoj upotrebi lekova iz relevantnih i odobrenih kliničkih studija, zajedno sa savetima o preventivnoj nezi i razvoju zdravog načina života (tj. putem Zdravstvenog izveštaja STADA grupe, #HealthStories, itd.). Pored usaglašenosti sa zakonskim zahtevima, relevantne informacije interno proverava i Sektora za pravne poslove i usklađenost poslovanja kako bi se zaštitili interesi svih uključenih strana, od profesionalaca do pacijenata.

Hemofarmove Smernice o marketingu i prodaji, usklađene sa globalnim Smernicama STADA grupe, ažurirane su 2022. godine, te u celosti implementirane tokom 2023, i služe kao okvir za promociju farmaceutskih proizvoda u skladu sa međunarodnim zakonima i propisima³¹. Svrha ovih internih smernica je da se osigura da su marketinške i prodajne prakse, usmerene na pacijente, zasnovane na pravnim i etičkim osnovama, te da je interakcija sa zdravstvenim radnicima odgovarajuća i u skladu sa relevantnim zakonima i propisima. Štaviše, na ovaj način se štiti integritet cele kompanije. Integritet, kao jedna od osnovnih kompanijskih vrednosti, ključan je za sticanje poverenja u kompaniju, budući da pacijenti svoje zdravlje treba da povere upravo proizvodima jedne farmaceutske kompanije kao što je Hemofarm. Hemofarm podržava transparentnost interakcije sa zdravstvenom zajednicom u skladu sa pomenutim Principima ponašanja kako bi se sprečilo svako neetičko i nezakonito ponašanje. Kompanija izveštava o svim prenosima vrednosti koje se vrše zdravstvenim radnicima, zdravstvenim organizacijama i organizacijama pacijenata na godišnjem nivou koji su u okviru Principa ponašanja i u skladu sa propisima o zaštiti podataka.

STADA grupa, a samim tim i Hemofarm, nastoje da kontinuirano rade na poboljšanju transparentnosti u komunikaciji, počevši iznutra ka spolja. Agilnost, otvorenost, pouzdanost, i spremnost da se sasluša i razume svaka zainteresovana strana, glavni su imperativi u komunikaciji kompanije u svim aspektima poslovanja, a sektor Korporativnih poslova i komunikacija, podjednako uvažavajući i interne i eksterne potrebe za informacijama, pravovremeno pruža kvalitetne, proverene i tačne informacije jer su upravo one jedan od ključnih stubova zdravlja. Pre svega, kompanijski Intranet se na dnevnom nivou ažurira aktuelnim informacija-

ma, relevantnim za sve zaposlene, koji sada mogu da se pretplate na teme na osnovu ličnih preferencija i informišu shodno svojim interesovanjima. Intranet je upotpunjen i lansiranjem posebne „One STADA“ aplikacije za zaposlene, kao svojevrstne komunikacione platforme, koja na agilni i kvalitetan način ne samo da informiše zaposlene o svim aktuelnim temama, već značajno podiže i nivo interakcije svih zainteresovanih strana. Pored toga, objavljena su i četiri izdanja časopisa za zaposlene „One STADA News“ na dvanaest različitih

jezika, među kojima je i lokalni srpski jezik. Pored toga, u 2023. godini održano je više globalnih sastanaka sa zaposlenima, emitovanih uživo na Intranetu uz simultane prevode na lokalne jezike kako bi se poboljšala i osigurala transparentnost. Kako na globalu, tako i na lokalnom nivou – u Srbiji i regionu – takođe je bilo mnogo internih događaja koji su uključili i informisali zaposlene o važnim aktivnostima. Sastanci sa generalnim direktorom i menadžmentom kompanije, samo su neki od njih. U cilju preventivne zdravstvene edukacije,

HEMOPARM INICIJATIVA

Hemofarm fondacija i podrška mentalnom zdravlju zaposlenih

U okviru projekta „Zajedno možemo sve“, a sprovodeći misiju brige o zdravlju ljudi kao pouzdan partner, Hemofarm fondacija je u tokom maja 2023. organizovala seriju susreta sa stručnjacima i psiholozima pružajući psiho-socijalnu podršku zaposlenima koji su se, kao i ostatak nacije, nalazili u stanju šoka zbog tragičnih događaja u OŠ Vladislav Ribnikar, Malom Orašju i Duboni.

Tema održanih onlajn razgovora sa zaposlenima je psihološka bezbednost koja se oslanja na empatiju i komunikaciju sa ciljem da zajedno prebrodimo krizu u kojoj smo se našli. U tom periodu, Fondacija je otvorila i Nesalomivi SOS liniju svima kojima je podrška i razgovor sa stručnjacima bila potreba, a ne samo osobama koje se bore protiv depresije i stigme zbog kojih je SOS linija prvobitno ustanovljena. U periodu od 3. maja do 3. juna, SOS linija je beležila povećan broj poziva osoba koje su osećale strah, anksioznost, bespomoćnost, gubitak sigurnosti i kontrole nad životom.

Hemofarm koristi svoje digitalne komunikacione platforme – korporativni veb-sajt,³² mikro sajtove za pojedinačne proizvode, i društvene mreže - kako bi pomogao pacijentima i potrošačima u donošenju informisanih izbora u pogledu upravljanja i zaštite svog zdravlja. Dodatni vid osnaživanja domaćeg zdravstvenog sistema predstavlja i podrška medijima u vidu relevantnih stručnih informacija. Hemofarm je uvek dostupan da odgovori na sve upite koji stižu od eksterne javnosti putem javno dostupnih kontakata.³³

³¹ Odražava sve zahteve iz Principa ponašanja „Medicines for Europe“, Udruženja evropskih farmaceutskih kompanija u oblasti biosimilara i generike, čiji je član Hemofarmova matična kuća STADA grupa.

³² U 2023. dodatno je osvežen dizajn i struktura sajta, prema globalnim smernicama STADA Grupe.

³³ U javno dostupne kontakte spadaju: info-linije u Vršcu i Beogradu: 013/803100; 011/3811200; veb-sajt na adresi www.hemofarm.com, imejl svakodobro@hemofarm.com, kao i zvanični Hemofarmovi nalozi na društvenim mrežama LinkedIn, Instagram, Facebook, Twitter, YouTube, TikTok

UN Cilj 8 (SDG 8)
**DOSTOJANSTVEN RAD
I EKONOMSKI RAST**

IRINA SKITYAEVA

Senior direktorka ljudskih resursa

MOTIVACIJA ZAPOSLENIH I RAZLIČITOST SU MEĐU GLAVNIM POKRETAČIMA RAZVOJA HEMOFARMA. STVARANJE FER I POZITIVNOG RADNOG OKRUŽENJA OD SUŠTINSKE JE VAŽNOSTI ZA OSEĆAJ CENJENOSTI I ISPUNJENOSTI KOD ZAPOSLENIH.

Promovisanje održivog i inkluzivnog ekonomskog rasta, uz punu i produktivnu zaposlenosti, koja je bazirana na dostojanstvenom radu misija je Cilj 8 održivog razvoja.

Da bi podržao ispunjenje ovog cilja, Hemofarm nastoji da svojim zaposlenima ponudi fer i dobre uslove rada, što, pored zadovoljstva zaposlenih, dalje doprinosi postizanju održivog ekonomskog rasta. Savremeno društvo i dinamično tržišno okruženje zahtevaju agilno prilagođavanje svim izazovima, a prvenstveno brigu o zdravlju ljudi. Zbog toga Hemofarm podstiče preduzetnički duh kod svojih zaposlenih³⁴, pozivajući ih da budu inovativni i kreativni u svom radu. Na koji način Hemofarm podržava SDG 8, ogleda se u narednim temama:

- 01 **Fer uslovi rada**
- 02 **Angažovanje i zadržavanje zaposlenih**
- 03 **Razvoj zaposlenih**
- 04 **Raznolikost, inkluzija i rodna ravnopravnost**
- 05 **Zdravlje i bezbednost na radu**

³⁴ U skladu sa istoimenom korporativnom vrednošću – Entrepreneurship.

Fer uslovi rada

Zaposleni su za hemofarm najvredniji resurs, što upravo potvrđuje odnos prema njima, koji je danas ujedno i sve važniji parametar ocenjivanja uspešnosti, ravnopravan sa pozitivnim finansijskim bilansima i atraktivnim portfoliom proizvoda.

Hemofarmov tim³⁵ je u 2023. Godini činilo 3.454 Zaposlenih (13.185 u 2022.), što je porast od 8,44 odsto u odnosu na prethodnu godinu. Broj žena u kompaniji nastavio je da raste i one su u hemofarmovom kolektivu i dalje većina. Njihov udeo sada iznosi 55,24 odsto od ukupnog broja zaposlenih (55,42 % u 2022.), i većinski su zastupljene i u menadžmentu kompanije. Tokom godine, u kompaniji je ukupno bila 148 porodilja (161 u 2022.), i sve koleginice koje su se posle porodiljskog odsustva vratile na posao zadržale su istu poslovnu poziciju ili bile unapređene na novu poslovnu poziciju. Hemofarm sa svojim hr sektorom, koji je dobio novi i osavremenjen naziv – culture&people,³⁶ posebnu pažnju posvećuje pružanju jednakih šansi svima³⁷. Stoga broj testiranih kandidata, kao i broj onih koji su aplicirali za neku od otvorenih pozicija, iz godine u godinu raste, a baza potencijalnih kadrova postaje sve bogatija. Istovremeno, kompanija intenzivira i nastup na specijalizovanim sajmovima zapošljavanja, kao i promociju otvorenih pozicija na društvenim mrežama – upravo tamo gde su mladi, nastojeći da dalje unapređuje i brendiranje poslodavca (employer branding), čime pruža šansu potencijalnim kadrovima da prepoznaju vrednosti koje su im bliske i koje bi voleli da čine njihovo radno okruženje. Rodna ravnopravnost je jedan od suštinskih principa u pristupu kompanije svim segmentima poslovanja. U skladu sa tim, vrednosti za koje se zalaže cilj 5 održivog razvoja, a koji promoviše rodnu ravno-

polna struktura	Ž	M	Ukupno
Hemofarm a. d.	1.908	1.546	3.454
Ukupno (%)	55,24	44,76	100

kvalifikaciona struktura	Ukupno	Ukupno (%)
Doktorat	8	0,23
Visoka stručna sprema	1.246	36,07
Viša stručna sprema	201	5,82
Srednja stručna sprema	1.970	57,04
Nekvalifikovano	29	0,84

starosna struktura	Ukupno	Ukupno (%)
18-19	25	0,72
20-24	176	5,10
25-29	519	15,03
30-34	484	14,01
35-39	480	13,90
40-44	477	13,81
45-49	545	15,78
50-54	400	11,58
55-59	241	6,98
60-64	107	3,10
65+	0	0

pravnost, uveliko su neraskidivi deo hemofarmove strategije i poslovne prakse. Osim što žene predstavljaju većinu u kompaniji, hemofarm rado ističe da su žene i muškarci jednako plaćeni za iste poslove koje obavljaju, te da se uspeh u poslu ne meri rodnim odrednicama, već upravo ekspertizom, čovečnošću i pokazanim rezultatima. Ovakav tretman zaposlenih, kompanija nastoji da približi i svojim partnerima, u želji da im pomogne da i sami budu bolji kao poslodavci. Tako hemofarm afirmativne vrednosti nastoji da prenese na sopstveni lanac dobavljača, doprinoseći pozitivnom otisku na društvo i motivaciji zaposlenih uopšte. Takođe, pored jednakih uslova rada i pogodnosti za sve zaposlene, kompanija obezbeđuje i zarade koje su iznad državnog proseka i to bez obzira na poslovnu poziciju u hemofarmu.

Najniža bruto zarada u Srbiji u decembru 2023. Iznosila je 52.023,97 Rsd, dok je najniža ugovorena zarada u hemofarmu u istom periodu bila 68.723,33 Rsd. Rad c&p tima i u 2023. Godini obeležio je nastavak automatizacije i digitalizacije procesa kroz globalni projekat – hero. U pogledu elektronskog učenja (e-learning), nastavljena je promocija korišćenja platforme za učenje jezika „gofluent“, uz ohrabrivanje zaposlenih da iskoriste mogućnost učenja stranog jezika po želji. Na svetski dan mentalnog zdravlja, 10. Oktobra 2023. Godine, zaposlenima je predstavljena aplikacija „kyan“, koja nudi mogućnost za poboljšanje dobrobiti zaposlenih, a kroz brigu o njihovom mentalnom i fizičkom zdravlju. Aplikacija je dostupna na lokalnom jeziku, za sve zaposlene, a korišćenje je zasnovano na principu anonimnosti i poverljivosti.

Angažovanje i zadržavanje zaposlenih

Kroz atraktivno radno okruženje, Hemofarm želi da privuče i zadrži najbolje zaposlene. U tom cilju, kompanija nudi svojim zaposlenima širok spektar društvenih i novčanih beneficija.

Kao rezultat svojih napora i uslova koje pruža zaposlenima u Srbiji, Bosni i Hercegovini i Crnoj Gori, Hemofarm je i u 2023. godini potvrdio svoju poziciju „Najboljeg poslodavca“ (Top Employer) kroz priznanje koje dodeljuje Institut Top Employers. Ova sertifikacija ukazuje na posvećenost Hemofarma boljim uslovima rada, uz obezbeđenje odličnih politika i praksi iz oblasti razvoja i upravljanja ljudskim resursima (C&P). Planirana je re-sertifikacija za status „Top Employer“ 2024.

Angažovanje zaposlenih pokretač je rasta kompanije. Zato Hemofarm i STADA grupa sprovode redovne interne ankete koje omogućavaju zaposlenima da daju povratne informacije i osvrnu se na stanje u svom timu i kompaniji. Rezultati desete Stadije ankete za opipavanje pulsa (Global Pulse Survey), kao poslednje sprovedene ankete u 2023. godini, još jednom su visokom ocenom 8 (7,8)/10 pokazali kontinuiranu snažnu posvećenost zaposlenih kompaniji. Ova brojka ne samo da pokazuje njihovu volju za dalji rad, već je i veoma reprezentativna, jer je još jednom više od 90 odsto svih zaposlenih u STADA grupi učestvovalo u anketi. I ovoga puta su zaposleni u Hemofarmu iskoristili priliku da otvoreno iskažu svoje mišljenje o najvažnijim temama u kompaniji i na taj način pruže vredne povratne informacije Izvršnom odboru STADA-e (SEC) i Senior menadžmentu timu Hemofarma (SMT). Pozitivan trend se video i u tome što je u desetoj po redu realizovanoj anketi bilo 886 komentara više nego u prethodnoj (ukupno 7.586 kvalitativnih komentara). Još od 2011, Hemofarmovi zaposleni koji prolaze obuke za mentorstvo, koučing, liderstvo i učestvuju u inicijativama za

unapređenje, obučavaju se na različitim nivoima Lean & Six Sigma obuka za crni (Black) i zeleni (Green) pojas (Belt). Obuke su dizajnirane tako da unapređuju veštine u upravljanju projektima i primeni Lean Six Sigma principa kako bi se povećala efikasnost i smanjili troškovi i gubici u procesima. Primena LSS alata u osnovi je kontinuiranih unapređenja svih poslovnih procesa. U 2023. godini Green Belt obuke prošlo je 14 zaposlenih, dok je njih dvoje uspešno sertifikovano (ASQ GB). Najveći deo polaznika ovih obuka činili su zaposleni iz proizvodnje, upravljanja kvalitetom i proizvodne ekspertize i tehnologije (MS&T) u skladu sa potrebama specifičnih poslovnih pozicija u ovim sektorima kompanije. u 2023 fokus je stavljen na RCPS, Root Cause

Problem Solving (60 polaznika). Osim trodnevnog kursa obuke za analizu uzroka problema, dizajniran je materijal za poludnevne obuke za potrebe projekata TPM i MRP2. Ove obuke sprovode lokalni lideri operativne izvrsnosti u skladu sa dinamikom i potrebama realizacije projekata koje treba da podrže. Nastavljena je i realizacija obuka za upoznavanje sa Lean Game principima za 32 zaposlena. Ove obuke su realizovane angažovanjem internih eksperata. Zahvaljujući internim resursima realizovane su i obuke za 34 polaznika za korišćenje alata za Upravljanje projektima – MS Project Professional & MS Project Server.

HEMOPARM INICIJATIVA

Anketa za opipavanje pulsa zaposlenih

Zaposleni Hemofarma iskoristili su mogućnost da i u 10. Stadijnoj puls anketi (Global Pulse Survey) otvoreno iskažu svoje mišljenje o najvažnijim temama iz kompanije. U pogledu odziva, ne samo da je Hemofarmov tim petu anketu zaredom imao pozitivan trend već je ostvaren i rekordan odziv od čak 91 odsto. Po tradiciji, svi zaposleni u Crnoj Gori popunili su anketu, dok ju je u Srbiji popunilo 90 odsto, a u Bosni i Hercegovini 94 odsto. Angažovanost tima, prema dobijenim rezultatima, ostaje na kontinuirano visokom nivou. Na primer, uverenost da će kompanija ostvariti poslovne ciljeve je za 0,1 iznad globalnih rezultata, što znači da je rezultat na nivou Hemofarma unapredio rezultate na nivou cele STADA grupe. Skočio je i ponos zaposlenih što rade za Hemofarm, uverenost da kompanija postupa u skladu sa vrednostima i osećaj da brine o svojim zaposlenima u skladu sa svojom svrhom.

³⁵ Broj zaposlenih u celokupnoj Hemofarm grupi je 4.086, Od čega je 3.454 zapošljeno u Hemofarm a.d.

³⁶ Sam novi naziv hr sektora svedoči o tome da se sve njegove aktivnosti usmerene na razvoj korporativne kulture i razvoj ljudi, što i jeste jedan od najnovijih trendova u pristupu unapređenju radnih praksi u svetu. U daljem tekstu ovaj sektor će biti naveden putem skraćene c&p.

³⁷ Na ovaj način se ostvaruje doprinos smanjivanju nejednakosti u društvu (cilj 10 održivog razvoja)

Razvoj zaposlenih

INVESTIRAJUĆI U ZAPOSLENE I NJIHOV RAZVOJ, HEMOFARM POKAZUJE I U PRAKSI DA SA RAZLOGOM NOSI EPITET NAJBOLJEG POSLODAVCA, IZDVAJAJUĆI SE TAKO NA LOKALNOM I GLOBALNOM TRŽIŠTU.

Kompanija je vođena očekivanjem da će investiranje u edukaciju i razvoj talenata konsekvntno rezultirati daljim poboljšanjem opštih i specifičnih poslovnih performansi.

Krajnji cilj je da se ispune i prevaziđu potrebe kompanije za kvalifikovanim mlađim kadrom i da se u isto vreme stvori mogućnost za popunjavanje što više rukovodećih i profesionalnih pozicija u okviru sopstvenog tima. U tu svrhu Hemofarm koristi interne programe napredovanja i ciljanog razvoja. Individualna obuka zaposlenih je definisana i koordinirana od strane odgovarajućih odeljenja prema potrebama i u skladu sa individualnim razvojnim ciljevima. Ovo uključuje ne samo ponude za unapređenje profesionalnih kompetencija, već i leaderskih, metodoloških i društvenih veština, kao i podršku na stranom jeziku. U okviru toga, razgovori o razvoju između zaposlenih i njihovih supervizora čine osnovu za individualne razvojne planove. Svakom zaposlenom omogućen je pristup HERO digitalnoj platformi za učenje. Konstantno se unapređuje dostupan edukativni sadržaj, kako iz domena specifičnih ekspertskih znanja, tako i međuljudskih veština, u različitim formatima – putem vebinara, onlajn knjiga, audio knjiga, e-knjiga, podkasta i sl.

Hemofarmov tim pokazuje visok nivo svesti i vrednovanja projekata kao alata kojima se kompanija iz postojećeg transformiše u željeno stanje, kroz izgradnju izvesne i stabilne budućnosti. U 2023. godini poseban fokus je stavljen na povećanje sposobnosti upravljanja projektima u proizvodnji i kvalitetu. PMO³⁸ ima ulogu u upravljanju projektima, a time i u integrisanju koncepta održivosti u načinu na koji se projekti planiraju, organizuju, izvršavaju i kako se njima upravlja. Samim tim, redovan plan obuka zaposlenih u 2023. odnosio

se na upravljanje projektima, uz širok spektar edukacija kako za projekte koji treba da isporuče neki novi proces ili novu vrednost, tako i za one koji se tiču kontinuiranih unapređenja unutar kompanije. Sve edukacije su realizovane po planu. Zaposleni stiču ključne veštine i znanja potrebne za uspešno upravljanje projektima, što direktno podržava ciljeve održivog razvoja kompanije. Obuka po PMI metodologiji (35 sati obuke) održana je za 11 koleginica i kolega, dok je u Hemofarmu ukupno 14 PMP sertifikovanih stručnjaka iz ove oblasti od 2019.

U 2023. godini, jedan od fokusa u razvoju zaposlenih bio je stavljen na osnaživanje internih resursa u cilju omogućavanja interne razmene i prenošenja znanja. Interno sertifikovani treneri, iz C&P tima, tokom 2023. godine realizovali su 20 trening susreta na kojima su pokrili više od 5 različitih tema, poput Upravljanja promenama, Upravljanja sobom u stresnim situacijama, Efektivne komunikacije, Proces adaptacije novih lidera, Psihološke sigurnosti. Dodatno, u razvoju zaposlenih, kompanija se oslanja i na 32 sertifikovana interna kouča koji mogu da maksimiziraju potencijal zaposlenih i omogućiti im još širi angažman u kompaniji.

Tokom 2023. godine, na osnovu podataka kolega iz Obezbeđenja kvaliteta (QA) čak 99,5 % zaposlenih uspešno je prošlo obuku i testiranje iz oblasti dobre proizvođačke prakse (GMP) koja je temelj obezbeđenja i konstantnog kvaliteta naših proizvoda. Dodatno se sprovodi redovan monitoring i evaluacija obučenosti naših zaposlenih čime dodatno osiguravamo efikasnu primenu naših poslovnih procesa i ispunjavamo našu misiju, a to je da korisnicima dostavljamo bezbedan proizvod, konstantnog kvaliteta, uz ispunjenje zahteva koji se odnose na bezbednost zaposlenih uključenih u poslovne procese.

Kada je reč o ekspertizi, 870 zaposlenih bilo je u prilici da se upozna sa evropskim i svetskim trendovima u farmaceutskoj industriji, u zavisnosti od zahteva radnog mesta (780 u 2022). Osim toga, više od 757 osoba je bilo uključeno u soft skills edukacije (373 u 2022). Trend rasta u odnosu na 2022. godinu, može se objasniti pokretanjem i implementacijom novih inicijativa (poput mentorisanja), kao i nastavkom aktivnosti u domenu razvoja lidera na različitim nivoima. Poseban značaj i uspeh razvojnih programa dolazi od činjenice da je zabeležen porast angažovanja internih resursa kao izbora znanja, na svim nivoima realizacije obuka. Dodatna potvrda Hemofarmove posvećenosti razvoju zaposlenih jeste i činjenica da je investirano gotovo milion evra u različite edukativne aktivnosti. Što je za gotovo dve trećine više nego u prethodnoj godini (340.633 EUR na nivou Hemofarma A.D. u 2022).

U poređenju sa prethodnom godinom, nešto manji broj zaposlenih, njih 375, bio je upućen na stručne edukacije u inostranstvo, a u skladu sa fokusom na interne ekspertske obuke na lokalnom nivou (478 u 2022). Važno je istaći i to da Hemofarm sa svojim C&P timom sistematično pristupa razvoju leaderskih veština, o čemu govore programi za lidere na različitim nivoima: Program za lidere koji to postaju prvi put - First time leader program (30 učesnika), sa gostujućim predavačima iz biznisa, pilot program za iskusne lidere - Senior leadership program (15 učesnika), uz izuzetnu povratnu informaciju učesnika na oba programa. Tokom 2023. godine, realizovan je jedinstven projekat u Srbiji, koji promovira Mentorstvo za žene (Female mentorship) u cilju podrške ženama u njihovom karijernom razvoju i promovisanja Hemofarma kao poslodavca koji neguje ravnopravnost svih. U program je bilo uključeno 15 mentorskih parova, gde su liderke iz organizacije osnaživale interne i eksterne mentorine.

Svetlana Bračko Milošević

„Čeca svojim znanjem i osmehom svakodnevno donosi vedrinu u svoj tim.“

ESG INICIJATIVE U HEMOFARMU

#InspiredByHer

OSMOMARTOVSKE PRIČE KOLEGINICA IZ HEMOFARMA ZA SVE ŽENE I DEVOJKE NASTAVLJENA I U 2023. GODINI

Kampanja #InspiredByHer vodi kroz priče i primere žena iz Hemofarma, pokazujući zašto je važno osloniti se na sopstvenu jedinstvenost pri izgradnji lične karijere i kako je iskoristiti kao svoju prednost.

Kampanja Inspired by her nastala je baš 8. marta 2022. godine, a nastavljena je i u 2023, kao serijal priča na društvenim mrežama u cilju podsećanja zašto je važno da se naglas istakne šta koleginice i kolege mogu da nauče

gde su liderke iz organizacije osnaživale interne i eksterne mentorine. pokreće na primeru koleginica koje su ostavile poseban trag u svom radnom okruženju. S obzirom na pouku i vrednost koju nosi, kampanja je ostavila snažan utisak i u internoj i u eksternoj javnosti, i podstakla mnoge kolege da podele poruku zahvalnosti i mišljenje o tome kako ga bliska saradnica inspiriše i motiviše.

Specijalno izdanje ove kampanje predstavljaju priče za žene i devojke o tome kako su koleginice unutar Hemofarma gradile svojedni od drugih i šta to čitav tim inspiriše i

putu pomoglo. Imaju za cilj da podsete da je jedinstvenost svakog pojedinca ono što nas određuje, a da je borba za ravnopravnošću ono čemu treba stremiti ne samo na Međunarodni dan žena, već svakoga dana. Koleginice iz Bosne i Hercegovine su otišle korak dalje i kreirale video u kojem je njih 22 zajednički poručilo da je nebitno koji je dan u godini, već da je svaki dan - Dan žena, a ovaj video je naišao na oduševljenje kako unutar Hemofarmovog tima, tako i izvan kompanije, osnažujući sve žene u regionu.

³⁸ Kancelarija za projektni menadžment.

Raznolikost, inkluzija i ravnopravnost polova

HEMOPARM NASTOJI DA RAZVIJE SNAŽAN TIM KOJI NUDI JEDNAKE ŠANSE SVIMA, BEZ OBZIRA NA POL, GODINE, POREKLO, LIČNE AFINITETE I SL., ZALAŽUĆI SE ZA OKRUŽENJE U KOJEM JE KLJUČ USPEHA ZASNOVAN NA REZULTATIMA PROFESIONALNOG RADA I KOLEGIJALNIH ODNOSA UNUTAR TIMA.³⁹

Kao deo internacionalne STADA grupe, koja posluje u preko 50 zemalja širom sveta, kulturna raznolikost je važan deo Hemofarma. U STADA grupi, a samim tim i Hemofarmu, različitost se smatra jedinstvenim kvalitetom, a u autentičnosti i jedinstvenosti svakog pojedinca leži snaga kompanije. U tom pogledu, jedinstvenost se ogleda kroz ličnost, iskustvo, pol, etničku pripadnost, seksualni identitet i još mnogo toga. Kompanija podstiče svakog zaposlenog da iskoristi svoju kreativnost i jedinstvenost kroz autentične ideje i inicijative i bude nosilac promena u kompaniji koja neguje kulturu rasta (*Growth Mindset*).

Što se tiče jednakih mogućnosti za žene i muškarce, uravnotežena zastupljenost oba pola pri popunjavanju pozicija u kompaniji izuzetno je važna. Naravno, kada su u pitanju rukovodeće pozicije, u prvom planu su uvek profesionalne i lične kvalifikacije kandidata, a ne bilo kakve druge odrednice.

Kretanje broja zaposlenih	2021	2022	2023
ŽENE	1.595	1.765	1.908
MUŠKARCI	1.336	1.420	1.546
UKUPNO	2.931	3.185	3.454

Udeo žena zaposlenih na rukovodećim pozicijama⁴⁰ u Hemofarmu u 2023. godini iznosio je približno 66 odsto (za oko 1,5% više nego u 2022). Promocija značaja poštovanja raznolikosti podržana je i kampanjom STADA Grupe iz 2021. pod motom „Jedinstvenost počinje sa tobom“ (#UniqueStartsWithU)⁴¹, koja je podržana lokalno i u 2023. godini.⁴²

⁴⁰ Menadžerima se smatraju svi zaposleni sa najmanje 1 direktne odgovornosti; niži menadžment = najmanje 1 direktni izveštaj; srednji menadžment = najmanje 1 direktni izveštaj koji takođe ima najmanje 1 direktni izveštaj; top menadžment = SMT; ukupni menadžment = zbir niskog, srednjeg i najvišeg menadžmenta.

⁴¹ Video dostupan na Stadinom YouTube kanalu: <https://www.youtube.com/watch?v=mbSVRZWI4vM>

⁴² U okviru kampanje predstavljeni su različiti aspekti jedinstvenosti pojedinca: pol, jezik, seksualnu orijentaciju, itd.

HEMOPARM INICIJATIVA

Mentorski program za žene - Jedinstvena i važna

Program Jedinstvena i važna osmišljen je i realizovan u cilju podrške i i promocije ženskog liderstva u Srbiji, Bosni i Hercegovini i Crnoj Gori. Kroz godinu dana, petnaest sjajnih liderki iz Hemofarma i STADA GIS mentorisalo je petnaest odabranih učesnica programa i sa njima podelilo svoja iskustva, savete, kontakte i druge resurse u cilju podrške ka karijernom napretku i razvojnom putu ka pozicijama budućih liderki i inicijatorki pozitivnih promena u svojim organizacijama i zajednicama.

Glavni partner projekta bila je agencija Talks and Folks, čija je specijalnost organizovanje i sprovođenje mentorskih programa. Vizija Talks and Folks agencije je kreiranje jedinstvenog iskustva ličnog rasta i profesionalnog razvoja, što je zapravo nit koja je povezala Hemofarm i ideju vodilju ovog programa. Zajedničkim snagama kreirali su radno okruženje u kojem su učesnice programa ojačale mentorski savez i pristupile mentorskom radu na strukturiran, dobro osmišljen i prilagođen način.

³⁹ 25% STI šeme je posvećeno kompanijskim vrednostima, od čega 6,25% čine postignuća predstavljena kroz One STADA vrednost i doprinos međusektorskoj saradnji i izgradnji timskog duha.

Zdravlje i bezbednost na radu

BEZBEDNOST I ZAŠTITA ZDRAVLJA NA RADU I ZAŠTITA ŽIVOTNE SREDINE (BZR I ZŽS ILI ENGLISKI HSE) POUZDANI SU SISTEMI PUTEM KOJIH KOMPANIJA MOŽE DA UTIČE NA ZAŠTITU I UNAPREĐENJE DRUŠTVA I OKRUŽENJA, POČEVŠI OD SVOJIH ZAPOSLENIH.

Nova znanja, iskustva i teorijski koncepti iz ovih oblasti, potvrdili su svoju pravu svrhu i važnost za očuvanje poslovne i zdravstvene vitalnosti i u 2023. godini tokom realizacije svakodnevnih operativnih aktivnosti, kao i brojnih investicionih projekata.

BZR je i na nivou STADA grupe jedna od prioritarnih tema na svim lokacijama na kojima grupacija posluje, a Hemofarm, kao odgovorna kompanija i stabilan partner,⁴³ nastoji da ukaže zaposlenima, ali i dobavljačima, da je bezbedna i zdrava radna sredina jedan od stubova opstanka privrede, društva i okruženja. Stoga, u oblasti bezbednosti i zdravlja na radu, standardi koje Hemofarm primenjuje i postojeća praksa prevazilaze obavezujuće zakonske obaveze. Napori kompanije za uspostavljanje bezbednih i zdravih uslova rada vođeni su Sistemom upravljanja zdravljem i bezbednošću na radu i zaštitom životne sredine kao i primenom zahteva Inicijative poslovno društvene odgovornosti (BSCI)⁴⁴. Bezbednost zaposlenih, poslovnih partnera, dobavljača, resursa i okruženja, kompanija postiže zahvaljujući sistemu video-nadzora, sopstvenoj službi fizičko-tehničkog obezbeđenja⁴⁵, protiv-požarnim alarmima⁴⁶ i sopstvenoj profesionalnoj vatrogasnoj jedinici.⁴⁷

Prevenција je ključna reč za bezbednost i zaštitu zdravlja na radu u Hemofarmu. U skladu sa tim, niz sinhronizovanih i povezanih aktivnosti, baziranih

na najsavremenijim tehnologijama, znanjima i praćenju trendova, usmeren je prvenstveno na edukaciju i sprečavanje bilo kakvog nebezbednog ponašanja ili situacije. Tokom 2023. izvršeno je 8.277 obuka (8.970 u 2022) iz bezbednosti i zaštite zdravlja na radu, zaštite životne sredine, zaštite od požara, prevencije udesa i usklađenosti poslovanja, a svi zaposleni su prošli i testiranje opšteg znanja iz navedenih oblasti.⁴⁸ Broj obuka u ovom segmentu je manji u odnosu na 2022. za samo 7,7%. Dodatne obuke koje su sprovedene jesu obuke koje se odnose na rad sa aktivnim supstancama koje se ranije nisu koristile u proizvodnji, te merama zaštite pri rukovanju sa tim supstancama. Takođe izvršene su i specifične obuke za upotrebu ličnih zaštitnih sredstava, prvenstveno radi zaštite respiratornih organa.

Hemofarm je izvršio sertifikaciju u pogonima u Vršcu, Šapcu i Dubovcu za integrisani sistem upravljanja zaštitom životne sredine (ISO 14001) i sistem upravljanja bezbednošću i zdravljem na radu (ISO 45001), uz brojne pogodnosti, kao što su: bolja efikasnost i manji broj povreda na radu; puna posvećenost zaštiti zaposlenih, imovine i postrojenja; puno poštovanje zakona i unapređen kredibilitet, uz odnos sa partnerima baziran na sigurnosti i zaštiti osoblja, kupaca i dobavljača; unapređen sistem upravljanja rizicima, uz uštedu troškova kroz spremnost na reagovanje u vanrednim situacijama.

HEMOFARM a.d.	2021	2022	2023
Broj povreda na radu	4	5	5
Prema br. zaposlenih (%)	0,17	0,18	0,14

⁴³ Povodom Svetskog i Nacionalnog dana bezbednosti i zdravlja na radu, 28. aprila, kompanija je više puta nagrađivana za bezbednost i zdravlje na radu.

⁴⁴ Potvrđena je najviša ocena za usklađenost za zahtevima Inicijative za poslovno - društvenu odgovornost (BSCI)

⁴⁵ Svaki član ove službe prolazi obavezu obuku za poštovanje ljudskih prava, uz kontinuirane ponovne obuke i provere znanja.

⁴⁶ Sve prostorije u Hemofarmu imaju sistem za dojavu, detekciju i gašenje požara, protivpožarne klapne, panik rasvetu i sl.

⁴⁷ Vatrogasna jedinica je na raspolaganju i Hemofarmu, i hitnim potrebama vršačke opštine i okolnih naselja.

⁴⁸ Zaposleni su učestvovali u redovnim vežbama evakuacije u slučaju vanrednih situacija u fabrikama u Vršcu i Šapcu, u skladu sa internim procedurama kompanije. Takođe, nastavljeno je stručno osposobljavanje za pružanje prve pomoći (osnovna i napredna obuka), kao i stručno osposobljavanje za bezbedno rukovanje viljuškama i ostalim sredstvima unutrašnjeg transporta, stručno osposobljavanje za rad sa sudovima pod pritiskom, rad na visini, kao i rad u trafostanicama.

Info-semafori koji prikazuju broj povreda na radu na konkretnoj lokaciji u tekućoj godini, broj dana bez povreda i datum poslednje povrede⁴⁹ jedan su od najboljih kanala za razvoj svesti zaposlenih i svih posetilaca Hemofarma o značaju bezbednosti na radu. Postavljeni su na najvidljivijim i najfrekventnijim pozicijama u proizvodnim krugovima. Njihova višegodišnja primena rezultirala je unapređenjem preventivnih mera i shvatanjem važnosti prijavljivanja svake situacije ili događaja koji mogu biti nebezbedni („near miss“⁵⁰).

Hemofarmov Odbor za bezbednost⁵¹ ima važnu ulogu u definisanju i sprovođenju niza aktivnosti za bezbedno i sigurno svako radno mesto, a kao najbolja veza između menadžmenta i zaposlenih, učestvuje u istragama potencijalnih incidenata, i davanju predloga i sugestija za unapređenje sistema. Rad Odbora dopunjuju i HSE grupe formirane za svaku proizvodnu i poslovnu lokaciju, čiji su članovi zaposleni iz svih organizacionih jedinica, čime je čitav kolektiv aktivno uključen u HSE prevenciju. Koleginice i kolege koji su članovi HSE grupa predstavljaju svojevrstne „HSE ambasadore“ i dodatne edukatore u Hemofarmu. Tokom 2023.

godine, u sklopu preventivnih mera, izvršeni su pregledi i ispitivanja opreme za rad i ličnu zaštitu, električnih instalacija i uslova radne sredine, i unapređena bezbednost pri rukovanju hemikalijama, koja je regulisana internim procedurama i zakonskom regulativom.⁵² Edukacija svih zaposlenih predstavlja jednu od najvažnijih preventivnih mera u Hemofarmu jer osposobljava za prepoznavanje potencijalnih opasnosti i primenu mera za zaštitu od njih.

BZR vrednosti u koje veruje i koje primenjuje u svom poslovanju, a sa fokusom na prevenciju, kompanija prenosi i na svoje dobavljače. U okviru redovnih BZR provera, utvrđuje se i solventnost poslovnih partnera, ispunjenost zakonskih uslova rada, kao i stepen uvažavanja mera bezbednosti i zdravlja na radu. Zato svaki dobavljač pre otpočinjanja saradnje prilaže potvrde o plaćenom porezu, izjave o poštovanju ljudskih prava i prava zaposlenih, zatim dokaze da su radnici prijavljeni, uz popunjavanje Kvalifikacionog i BSCI upitnika⁵³. Tek nakon pozitivno ocenjenih upitnika, potpisuje se obavezujući Aneks o bezbednosti i zdravlju na radu, zaštiti životne sredine i zaštiti od požara.

⁴⁹ U Hemofarmu je postavljena adekvatna horizontalna i vertikalna signalizacija, uz naznačene putanje kretanja pešaka i vozila, kao i brzina za kontrolu kretanja.

⁵⁰ Događaji ili situacije koje nisu dovele do povrede/štete, ali su mogle da ih izazovu. Zaposleni su ohrabreni da prijave svaki nebezbedan događaj ili situaciju i tako spreče povrede ili oštećenja.

⁵¹ U skladu sa zakonskom regulativom i Pojedinačnim kolektivnim ugovorom o bezbednosti i zdravlju na radu.

⁵² Na intranetu se nalazi baza hemikalija sa uputstvima za bezbedno rukovanje i ponašanje u eventualnim opasnim situacijama, dostupna svim korisnicima.

⁵³ Ove upitnike popunjavaju svi novi dobavljači koji su bili potencijalni poslovni partneri Hemofarma u 2023. godini. Pored toga, u skladu sa specifičnim potrebama, potencijalni izvođači radova dužni su da dostave i potvrde o obukama za bezbedan i zdrav rad, lekarska uverenja, polise osiguranja, stručne nalaze, elaborate, procedure, pravilnike...

Takođe, prioritizovani dobavljači bivaju ocenjeni sa aspekta ESG performansi i kroz EcoVadis platformu. Tokom 2023. u Hemofarmu je svakodnevno bio prisutan veliki broj izvođača radova, a njihova bezbednost i zaštita zdravlja bile su na prvom mestu - u centralnom fabričkom kompleksu u Vršcu i Dubovcu, bilo je angažovano 183 pravna subjekta (127 u 2022) koji su izvodili neku vrstu radova sa oko 7.624 zaposlena (7.324 u 2022), kao i u šabačkom kompleksu njih 156 (64 u 2022) sa oko 1.682 zaposlena (1.545 u 2022). Još od 2013. godine kada je uspostavljen proces upravljanja izvođačima u Hemofarmu, a zahvaljujući naporima zaposlenih, mnogi izvođači su prihvatili ovu praksu u cilju poboljšanja svojih aktivnosti u oblasti HSE i počeli da je primenjuju interno, podigavši tako nivo bezbednosti u svojim kompanijama na viši nivo.

Najveću nagradu za sav uloženi trud, kao i potvrdu da su složene procedure neophodne, predstavlja činjenica da nije bilo povreda na radu nijednog od radnika izvođača radova u 2023. Prijavljene su 4 povrede na radu pružalaca usluga (spremačice koje rade na održavanju poslovnog prostora). Sve povrede su okarakterisane kao lake. Indikatori performansi HSE procesa se prikazuju na 200.000 radnih sati i prosečan broj radnih dana u mesecu (18,5), a dobijeni rezultati su uporedivi sa ostalim lokacijama u STADA grupi.

Prema priloženoj tabeli, jasno se vidi značajan razvoj svesti zaposlenih o suštinskom značaju preventivnog delovanja svakog pojedinca unutar kompanije:

- **ukupan broj povreda u 2023.** u Hemofarmu (Vršac, Šabac i Dubovac) bio je pet, od kojih dve teške telesne povrede (5 u 2022); što je na nivou iz 2022. godine, uprkos porastu broja zaposlenih;

- **ukupno prijavljenih near miss događaja** je 1.993 (1.612 u 2022), čime je broj registrovanih nebezbednih događaja povećan za 23.17 odsto u odnosu na prethodnu 2022.godinu – što nije posledica manje bezbednosti u Hemofarmu, već upravo višeg nivoa svesti zaposlenih, zahvaljujući edukaciji o ovoj važnoj temi, što je presudan aspekt prevencije.

Broj izgubljenih radnih dana usled povreda na radu u 2023. iznosi 304 (122 u 2022.), što je 40 odsto više izgubljenih dana u odnosu na prethodnu godinu. Uz prikazane indikatore performansi procesa u cilju podizanja svesti o značaju bezbednih i zdravih uslova rada, kao i učešća svih zaposlenih, kao redovna aktivnost uveden je i stalni obilazak svake lokacije sa aspekta HSE-a uz učešće menadžmenta. Broj ovakvih obilazaka u 2023. bio je 480 (448 u 2022.), što je za 6,7 % više u odnosu na 2022. Ovaj indikator na najbolji način potvrđuje odnos menadžmenta prema svojim zaposlenima i pokazuje da je briga o zdravlju i bezbednosti zaposlenih na radnom mestu jedan od prioriteta kompanije.

U Hemofarmu je uspostavljen i proces Upravljanja HSE događajima, koji podrazumeva transparentno obaveštavanje i izveštavanje o ovim događajima, istraživanje uzroka HSE događaja, kao i deljenje lekcija, odnosno učenje iz HSE događaja. Pod HSE događajima podrazumevaju se oni događaji koji mogu da ugroze zdravlje i bezbednost ljudi i/ili imaju negativne uticaje na životnu sredinu. Ciljevi upravljanja HSE događajima su da:

- **Pravovremena reakcija i ublažavanje posledica**, odnosno upravljanje HSE događajima;
- **Preventivno delovanje**, odnosno primena mera koje će sprečiti ponavljanje sličnih događaja;
- **Unapređenje sistema** upravljanja HSE;
- **Učenje i deljenje pouka** iz prethodnih događaja među zaposlenima i kolegicama i kolegama iz HSE timova na različitim lokacijama.

Kompanija, pored direktnih ulaganja,⁵⁴ brinući o zdravlju svojih zaposlenih, nudi i niz dodatnih pogodnosti: osiguranje od posledica nesrećnog slučaja (svih 24 sata, i na radu i van rada, uključujući nastanak invaliditeta ili gubitak života), dobrovoljni penzioni fond,⁵⁵ dobrovoljno zdravstveno osiguranje (namenjeno svim zaposlenima, a pokriva troškove lekova, specijalističkih

⁵⁴ Ona obuhvataju: periodične lekarske preglede za određene poslovne pozicije, redovne sanitarne i oftalmološke preglede, saradnju sa medicinom rada, osposobljavanje za pružanje prve pomoći, ispitivanje uslova radne sredine, opreme za rad i sredstava i opreme lične zaštite itd.

⁵⁵ Kompanija uplaćuje 2.000 dinara mesečno zaposlenima koji su u neprekidnom radnom odnosu duže od tri godine, a koji iz svojih sredstava uplaćuju najmanje 1.000 dinara u ovaj fond.

	2021		2022		2023	
BROJ ZAPOSLENIH						
Broj zaposlenih sa punim radnim vremenom	2.929	Izvođači radova: 181	2.931	Izvođači radova: 191	3.453	Izvođači radova: 339
Broj zaposlenih sa pola radnog vremena	0		0		0	
AKCIDENTI / NEAR MISS						
Broj akcidenata sa fatalnim ishodom ili veoma teškim posledicama (gubitak ekstremiteta) na radu u posmatranom vremenskom periodu (ne računaju se povrede na radu prilikom dolaska na posao i odlaska sa posla)	0	0	0	0	0	0
Ukupan broj povreda na radu sa izgubljenim radnim danima (ne računaju se povrede na radu prilikom dolaska i odlaska sa posla)	4	0	5	0	5	4
Ukupan broj incidenata bez izgubljenog vremena (sitne povrede koje su sanirane pružanjem prve pomoći i dolazak hitne pomoći- zaposleni nastavljaju sa radom posle zdravstvene intervencije)	3	0	4	0	5	
Ukupan broj near miss (uključujući near miss, nebezbedno stanje, nebezbedan događaj, nebezbedno ponašanje)	1.509	0	1.612	0	1.993	2
Ukupan broj izgubljenih radnih dana usled povreda na radu (ne računaju se izgubljeni radni dani usled povreda na radu prilikom dolaska na posao i odlaska sa posla)	330	0	122	0	304	36
Ukupan broj HSE obilazaka uz učešće menadžmenta	433	0	448	0	480	
POKAZATELJI PERFORMASI PROCESA KPI						
OSHA stopa incidenata sa izgubljenim radnim vremenom OSHA Lost Time Case Rate	0,15		0,20		0,16	
Stopa Near miss Near Miss Rate (NMR)	58,0		64,6		65,0	
Stopa HSE obilazaka uz učešće menadžmenta HSE Management Walk Through Rate (WTR)	16,6		18,0		15,6	

pregleda, lečenja, operacija i sl.), kao i Solidarnu pomoć (finansiranje rada sportskih sekcija i rekreacije zaposlenih; pomoć zbog bolesti i bolovanja dužeg od 6 meseci; pomoć zaposlenom za rođenje i usvojenje deteta, pomoć samohranim roditeljima, pomoć zaposlenom prilikom smrti člana uže porodice...). U Hemofarmu, u okviru Solidarne pomoći, već godinama funkcioniše i

dobro poznata Sekcija dobrovoljnih davalaca krvi, u okviru koje je u svakom trenutku aktivno više od 500 davalaca. Pored toga i Samostalni sindikat raspolaže sredstvima za organizovanje rekreacija, sportskih sekcija i sportskih susreta zaposlenih, pružanje pomoći u kriznim situacijama, kao i za kontinuirano održavanje i unapređenje prava radnika uopšte.

HEMOFARM INICIJATIVA

Hemofarm dobitnik prestižnog „Top Employer” sertifikata u Srbiji, BiH i Crnoj Gori drugu godinu zaredom

Zahvaljujući kontinuiranom ulaganju u profesionalni rast i razvoj, kao i brizi o zadovoljstvu, blagostanju i zdravlju zaposlenih, Hemofarm je prepoznat kao poslodavac čije je radno okruženje u skladu sa najvišim standardima i resertifikovani je „Najbolji poslodavac” (Top Employer) za 2023. u Srbiji, Bosni i Hercegovini i Crnoj Gori. Ovo priznanje dodeljuje međunarodni Institut Top Employers, koji je kao najbolje poslodavce prepoznao i Stadine afilijacije u Bugarskoj i Nemačkoj. Zahvaljujući dobrim rezultatima STADA grupa proglašena je za „Najboljeg poslodavca” za Evropu. Sertifikacija za „Najboljeg poslodavca” pokazala je posvećenost Hemofarma boljem svetlu rada, jer realizuje inovativne politike i prakse ljudskih resursa, kao i brojne pogodnosti koje pruža za razvoj zaposlenih. Proces akreditovanja u kategoriji „Top Employer” obuhvata brojne analize i provere usaglašenosti procesa, procedura, praksi, ali i konkretnih, realizovanih aktivnosti iz domena ljudskih resursa sa strogim kriterijumima, odnosno standardima iz oblasti strategije ljudskih resursa, radnog okruženja, razvoja zaposlenih, upravljanja karijerom, učenja, održivog razvoja, ali i mnogih drugih.

UN Cilj 9 (SDG 9)
**INDUSTRIJA,
INOVACIJE I
INFRASTRUKTURA**

JELENA RANKOV

Senior direktorka globalne kontrole kvaliteta

PORED ŠIROKOG SPEKTRA GENERIČKIH LEKOVA I LEKOVA KOJI SE IZDAJU BEZ RECEPTA, PRUŽAJUĆI PACIJENTIMA ŠIROK PRISTUP KVALITETNIM OPCIJAMA PREVENCIJE I LEČENJA, HEMOFARM I STADA SVE VIŠE RADE SA PARTNERIMA NA RAZVOJU I SNABDEVANJU FARMACEUTSKIH SPECIJALITETA SA DODATOM VREDNOŠĆU ZA SPECIFIČNA HRONIČNA ZDRAVSTVENA STANJA, STANJA KOJA MENJAJU KVALITET ŽIVOTA I RETKA ZDRAVSTVENA STANJA.

Cilj 9 održivog razvoja promovira izgradnju otporne infrastrukture, implementaciju inkluzivne i održive industrijalizacije i podsticanje inovacija.

Jedan od glavnih aspekata podrške Cilju održivog razvoja broj 9 je u skladu sa osnovnom delatnošću Hemofarma — proizvodnjom pristupačnih, efikasnih, kvalitetnih lekova. Ovo zahteva agilan odgovor na potrebe tržišta, fokusiran na podršku javnim zdravstvenim sistemima. U tom smislu, Hemofarm konstantno unapređuje svoj portfolio proizvoda i proizvodnu infrastrukturu zajedničkim snagama svojih zaposlenih, zainteresovanih strana i lokalnih zajednica. Kroz sledeće materijalne teme prikazano je kako Hemofarm u praksi podržava SDG broj 9:

- 01 **Kvalitet i bezbednost proizvoda**
- 02 **Razvoj portfolija**
- 03 **Dostupnost lekova**
- 04 **Odgovorna nabavka**

Kvalitet i bezbednost proizvoda

HEMOPARM, KAO VODEĆA GENERIČKA FARMACEUTSKA KOMPANIJA U SRBIJI I REGIONU I NAJVEĆI IZVOZNIK LEKOVA U SRBIJI, DUGI NIZ GODINA (VEĆ 63 GODINE) NA DOMAĆEM I VELIKOM BROJU EVROPSKIH I DRUGIH TRŽIŠTA ŠIROM SVETA OBEZBEĐUJE POUZDANE LEKOVE ZA IZUZETNO ŠIROK SPEKTAR OBOLJENJA.

Farmaceutski portfolio čine proizvodi koji imaju direktan uticaj na zdravlje ljudi, a čine ga ne samo generički lekovi nego i biosimilar. I pored svih izazova tržišta, svetskih kriza i pandemija, Hemofarm konstantno unapređuje kvalitet, efikasnost i bezbednost svojih lekova zbog čega je od strane prepoznat kao pouzdan partner.

Iz tog razloga, Hemofarm kao farmaceutska i zdravstvena kompanija, odgovorno u okviru svih proizvodnih lokacija održava i unapređuje aktivnosti neophodne za maksimalnu bezbednost svojih proizvoda, a time i bezbednost pacijenata. Organizaciona funkcija Kvalitet koja je uspostavljena u okviru Hemofarma kao važna funkcija ne prestano razvija nova unapređenja na proizvodnim lokacijama u Vršcu, Dubovcu, Šapcu, Banja Luci i Podgorici, i kontroliše aktivnosti na svim proizvodnim sajtovima, uz centralizovanu funkciju kvaliteta Hemofarma. U okviru centralizovane funkcije kvaliteta uspostavljeni su procesi relevantni za obezbeđenje usaglašenosti sa zahtevima „GxP“ dobrih praksi i to „Dobre proizvođačke prakse“, „Dobre laboratorijske prakse“, kao i „Dobre distributivne prakse“ i ostalih dobrih praksi.

Kako bi se osigurali kvalitet, bezbednost i efikasnost leka, Hemofarmovi proizvodi podležu strogim zahtevima za kvalitet, bezbednost i efikasnost proizvoda u celom lancu proizvodnje počevši – od kliničkih studija i proizvodnje do procene farmaceutskog rizika. Međunarodno važeći okviri „Dobrih Praksi“ kao regulatorni zahtevi uspostavljeni su kako u Srbiji tako i u svim zemljama EU i stoga su posebno važni za kompaniju.

DOBRA KLINIČKA PRAKSA

U cilju maksimalne bezbednosti i kvaliteta proizvoda, Hemofarm poštuje zakonske zahteve i smernice u svojim razvojnim aktivnostima. Pored toga, za planiranje i izvođenje kliničkih ispitivanja, kom-

panija sledi takozvanu dobru kliničku praksu (GLP), međunarodni etički i naučni standard za planiranje, sprovođenje, dokumentovanje i izveštavanje o kliničkim ispitivanjima na ljudima. Usklađenost sa ovim standardom osigurava da su prava, sigurnost i dobrobit ispitanika u skladu sa Helsinškom deklaracijom. Takođe obezbeđuje kredibilitet podataka prikupljenih tokom kliničkih ispitivanja. Ugovorne istraživačke organizacije za sprovođenje kliničkih ispitivanja u Nemačkoj i na međunarodnom nivou su kvalifikovane od strane STADA grupe, čiji je Hemofarm član, i redovno se inspektuju kako bi se obezbedila usklađenost sa GCP tokom sprovođenja studije. Pored toga, sva klinička ispitivanja se prate u studijskim centrima tako da se sva odstupanja od GCP standarda mogu prepoznati u ranoj fazi i korigovati ako je potrebno. Što se tiče politike testiranja, Hemofarm je posvećen tome da ne sprovodi ispitivanja na životinjama, osim kada su takva testiranja propisana zakonom, zahtevana od strane regulatornih tela i bez adekvatne alternative. 2021. i 2022. STADA – sa jednim izuzetkom za proizvod u Kini 2022. godine – nije sprovela nijednu studiju testiranja na životinjama niti je pokrenula takve studije preko trećih strana.

DOBRA PROIZVOĐAČKA PRAKSA

Hemofarm je implementirao i sledi važeće zakonske smernice dobre proizvođačke prakse (GMP) na svojim proizvodnim lokacijama koje podležu GMP sertifikacijama. Dobra proizvođačka praksa (GMP) obezbeđuje kvalitet koji omogućava da se proizvodi dosledno proizvode i kontrolišu u skladu sa standardima kvaliteta odgovarajućim za njihovu nameravanu upotrebu i zahtevima dozvole za stavljanje proizvoda u promet ili njihovim specifikacijama. Dakle, GMP se odnosi i na proizvodnju i na kontrolu kvaliteta. EU GMP predstavlja zahteve kvaliteta za sve procese proizvodnje, testiranja i odobravanja lekova, aktivnih farmaceutskih sastojaka i kozmetike koji se primenjuju u EU. U okviru programa GMP inspekcije, usklađenost sa

standardima kvaliteta GMP se redovno proverava kako u proizvodnim pogonima Hemofarma, tako i kod davaoca usluga, dobavljača i ugovornih proizvođača.

Tokom 2023. godine ukupno oko 75 dana bilo je posvećeno inspektovanju Hemofarma u okviru čak 30 sprovedenih inspekcija, i to od strane: Državne agencije za lekove i medicinska sredstva Rumunije – NAMMD (EU GMP), Evroazijske ekonomske unije EAEU, GCC Gulf Cooperation Council, Libijske zdravstvene organizacije, Instituta za lekove i medicinska sredstva Crne Gore (CInMED), Agencije za Lekove BiH (ALBiH) i Ministarstva Zdravlja Republike Srbije. Prilike za unapređenjima prepoznali smo u okviru Internih STADA provera i prilikom provera od strane ugovornog partnera Galenika. Sprovedena je re-sertifikacija za ISO 9001, ISO 14001 i ISO 45001 standarde, kao i re-sertifikacija za EU CE znak za medicinsko sredstvo (EN ISO 13485, EU Directive 93/42/EEC) od strane ISO sertifikacionih tela.

Sve provere i inspekcije su uspešno realizovane, bez kritičnih niti ponavljajućih velikih neusaglašenosti što ukazuje da je sistem kvaliteta Hemofarma izgrađen na veoma jakim temeljima i konstantno se održava i unapređuje.

Nastavljene su brojne aktivnosti i angažovanje na globalnim projektima unapređenja:

- **LIMS** (*Laboratory Information Management System*) – Uspešno je sproveden i rollout sistema u proizvodnom sajtu u Šabac. U okviru Hemofarma ukupno 3 laboratorije koriste LIMS što omogućava bolju povezanost i lakšu dostupnost informacija i rezultata. Tokom 2024. godine planirano je da se nastavi sa roll out-om na četvrtu lokaciju – proizvodni sajt u Podgorici, i to već sredinom godine.
- **eQMS** (*Electronic Quality Management System*) – pažljivo su osluškivane povratne informacije i potrebe korisnika, koje su pretočene u unapređenja sistema, pripreme izveštaja iz sistema, formatiranje materijala za obuku za krajnje korisnike, uz kontinuirano interaktivno održavanje obuka. Unapređena je procedura za Kontrolu izmena i način izveštavanja o statusu pokrenutih zahteva. Transparentnost i dostupnost informacija olakšala je planiranje i realizaciju dnevnih aktivnosti u svim organizacionim celinama.
- **LeanLab** – u svima laboratorijama su

uspostavljeni Lean principi i u fazi su monitoringa, u najizazovnijoj fazi održivosti (sustaine). Uspostavljene su redovne provere i sistem za prikupljanje i praćenje implementacije ideja zaposlenih. Praćenje i povećanje performansi laboratorija jedan je od indikatora uspešnosti ovog projekta. Nastavlja se sa radionicama i aktivnostima za unapređenje automatizacije obrade podataka u 2024, u cilju unapređenja efikasnosti, transparentnosti i fleksibilnosti procesa i oslobađanje kapaciteta.

- **Nova revizija Aneksa 1 GMP** postala je zvanična sa rokom za implementaciju - avgust 2023, izuzev zahteva koji se odnosi lyo loading/unloading gde je rok za implementaciju produžen do avgusta 2024. godine. Jedan od značajnijih novih zahteva odnosi se na Strategiju kontrole kontaminacije (Control Contamination Strategy, CCS) koja je sprovedena i dokumentovana za svih šest sterilnih odeljenja kao i centralno razmeravanje na proizvodnom sajtu Vršac/Dubovac.
- Jedan od zahteva regulative je i izmena u načinu testiranja filtera i implementaciji Pre-Use Post **Sterilisation Integrity Testing** (PUPSIT), dve linije su adaptirane, a za dve linije adaptacija je u planu u 2024.
- Završene su aktivnosti i izdate **Analize Rizika** (za prevenciji unakrsne kontaminacije za sva proizvodna odeljenja u okviru Klastera uključujući i aktivnosti centralnog merenja, uzorkovanja i pakovanja (Cross Contamination Risk Assessment CCRA). Na osnovu zaključaka ovih analiza, nema velikih i srednjih rizika od unakrsne kontaminacije, samo potencijalno malih rizika koji ne zahtevaju dodatne akcije. Ipak, propisane su određene mere u cilju unapređenja određenih procedura, a kao dodatna mera prevencije, ova tema je uvedena u godišnju GMP obuku koja je obavezna za sve.
- **Zahtevi tržišta** - Obzirom da su zahtevi pacijenata usled virusnih pandemija i stresnog okruženja prošireni sa lekova i na suplemente i dijetetske proizvode, Hemofarm je u saradnji sa eksternim davaocem usluge proizvodnje, razvio tokom 2023. godine i pripremio lansiranje linije „One, Two, Three - suplementi za zdrav ritam dana“. U celom projektu su zaposleni u funkcija Kvaliteta u velikoj meri bili uključeni kako bi pomogli da ova linija suplemenata pacijentima pruži sigurnost pod okriljem Hemofarmovih standarda kvaliteta.

- **Annex 11 GMP**- započet je projekat za procenu usaglašenosti sa smernicama za kompjuterizovane sisteme u okviru Kvaliteta. Urađena je detaljna analiza i date preporuke za unapređenja i poboljšanja.
- **Radna grupa za sagledavanje rizika prisustva nitrozamin nečistoća** u Hemofarmovim proizvodima pratila je izmene u smernicama i nastavila je sa aktivnostima u cilju definisanja akcija za smanjenje identifikovanih rizika.
- Uspostavljena je **procedura periodične procene usaglašenosti svih sajtova sa postojećim GMP smernicama** i definisanja i praćenja akcija i projekata za eliminaciju neusaglašenosti i umanjene rizika u okviru Globalnog procesa Site Quality Risk Assessment (SQRA). U toku 2023. svi sajtovi SEE Klastera značajno su unapredili usaglašenost sa smernicama kao i kvalitet procesa i proizvoda, čime su umanjili rizike i dostigli zonu niskog rizika prema unapred definisanoj matrici (Heat Map).
- **Uveden je veliki broj metoda za testiranje novih proizvoda** u laboratorijama Hemofarma.
- **Transferisani su novi proizvodi i tehnologije** (site to site transferi kao i transferi iz razvoja Hemofarma) u čemu je Kvalitet imao značajnu ulogu.

Inicirane su radionice u okviru Klastera, ali i u okviru Kvaliteta STADA Grupe u cilju razmene znanja, informacija i iskustava. Potrebno je istaći i aktivno učešće na radionicama za Istrage neusaglašenosti (Deviatin Networ Call), Rezultat izvan specifikacije u laboratorijama (OOX Workshop), Upotreba alata za utvrđivanje uzroka problema (Root Cause Problem Solving tools), Prepoznavanje i proaktivno rešavanje ljudskih grešaka (Human Error), te Integritet podataka (Data Integrity). Održane su dve obuke iz oblasti ispitivanja stabilnosti i potrebe softvera (Global Stability Studies Best Practice trainings). Takođe, značajno su unapređeni ključni indikatori performansi kvaliteta, postavljeni su ambiciozniji ciljevi za narednu godinu. U programu kontinuiranog unapređenja duplo je veći broj

implementiranih ideja koje su praktično olakšale rad, i uštedele postojeće i izbegle potencijalne dodatne troškove. U decembru su proglašene najbolje ideje i prezentovane svim zaposlenima u Kvalitetu.

DOBRA PRAKSA FARMAKOVIGILANCE^{56 57}

Uvažavanje potreba korisnika proizvoda i njihovo zadovoljstvo, uz proaktivan odnos prema reklamacijama, spadaju u najvažnije aspekte brige o zdravlju. Farmaceutski proizvođači i nosioci dozvola za stavljanje leka u promet, uz čitav sistem javnog zdravlja, u obavezi su da kontinuirano prate, otkrivaju, analiziraju, razumeju i sprečavaju neželjene dejstava/ reakcije na lekove. Ovaj važan segment rada zdravstvenog sistema i farmaceutske industrije reguliše oblast farmakovigilance. Ona deluje globalno, na svetskom nivou, kako bi se sva relevantna otkrića i bitne informacije na vreme podelile u cilju sprečavanja negativnog delovanja lekova na pacijente. Farmakovigilanca u Hemofarmu analizira prijave neželjenih dejstava lekova koje mogu pristići direktno od zdravstvenih radnika, doktora i farmaceuta, regulatornih tela, pacijenata, potrošača, stručnih časopisa, medija i zaposlenih u kompaniji. Neželjena reakcija na lek (eng. Adverse Drug reaction, ADR) u farmakovigilanci je definisana kao nenamerna ili neželjena štetna reakcija koja se javlja u dozama koje pacijent obično koristi za dijagnozu, lečenje ili prevenciju bolesti. Jednostavno rečeno, ovo su neočekivani medicinski problemi koji se javljaju usled upotrebe lekova. Neželjeni efekti su ključni problemi u farmakovigilanci, nauči i aktivnostima vezanim za otkrivanje, procenu, razumevanje i prevenciju neželjenih dejstava ili bilo kojih drugih mogućih problema u vezi sa lekovima. Nenamerne reakcije mogu biti manje, poput osipa, ili teže poput otkazivanja organa, a u ekstremnim slučajevima mogu čak dovesti do smrti. Mogu se javiti odmah nakon primene ili im treba vremena da se razviju. Identifikovanje neželjenih reakcija i rad na smanjenju njihove pojave je ključni deo farmakovigilance. Ovo uključuje nadzor nakon stavljanja na tržište gde se bezbednost lekova prati kod velikog broja pacijenata u „stvarnom svetu“ nakon odobrenja, pored regulisanih kliničkih ispitivanja koja su sprovedena pre odobrenja leka. Ovo takođe uključuje prenošenje rizika povezanih sa lekovima zdrav-

stvenim radnicima i javnosti, kao i sprovođenje strategija za minimiziranje svakog potencijalnog rizika. Svi zaposleni u Hemofarmu adekvatno su obučeni, u skladu sa procedurama i operativnim postupcima, za prijem prijave neželjenih dejstava. Prijavu je moguće uputiti kroz lični kontakt sa nekom od navedenih instanci, putem e-formulara na korporativnom sajtu, putem društvenih mreža i zvaničnih naloga kompanije, zatim imejla svakodobro@hemofarm.com, kao i na sve dostupne brojeve telefona. Pored toga, predstavnici Marketinga i Prodaje, budući da su najaktivniji u komunikaciji sa doktorima i farmaceutima, dodatno su na raspolaganju za sve prijave neželjenih dejstava. Farmakovigilanca za Hemofarm ima mnogo širi značaj i kontekst od matične države u kojoj kompanija posluje, budući da se veliki deo proizvodnog programa izvozi. Samim tim, u slučaju identifikovanja neželjenog dejstva leka, Hemofarm AD postupa u skladu sa lokalnom regulativom države u kojoj se lek prometuje i standardnim operativnim procedurama za procenjivanje profila bezbednosti registrovanih preparata. U slučaju prepoznavanja potencijalnog rizika kompanija inicira evaluaciju svih raspoloživih podataka u odnosu na

bezbednu primenu leka i preduzima adekvatne mere – prosleđivanje pisma zdravstvenim radnicima, povlačenje serije leka sa tržišta, izmenu uputstava za primenu leka, edukaciju kroz stručni materijal za zdravstvene radnike i pacijente, itd.

Tokom 2023. godine, sa svih tržišta na kojima je Hemofarm AD ili lokalni partner nosilac dozvole za stavljanje leka u promet, primljeno je od zdravstvenih radnika i pacijenata 149 prijava / slučajeva neželjenih dejstava (NDL) (109 u 2022). Od toga, 31 slučajeva je klasifikovano u kategoriju „ozbiljno“, a 118 slučajeva kao da „nisu ozbiljnog karaktera“.⁵⁸ U 2023. godini je prijavljena 1 reklamacija sa elementima neželjenih dejstava.

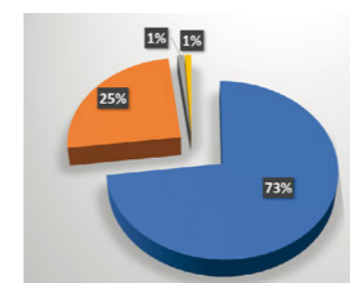
Najveći broj prijava u 2023. godini pristigao je od lekara, zatim farmaceuta, te korisnika leka / pacijenata i ostalih zdravstvenih radnika:

PRIKAZ BROJA PRIJAVA NDL PREMA IZVEŠTAČU I OZBIJNOSTI NDL

Izveštač	Broj prijava NDL	Ozbiljna NDL	NDL koje nije ozbiljnog karaktera
LEKARI	92	19	73
FARMACEUTI	41	9	32
PACIJENTI	12	2	10
ZDRAVSTVENI RADNICI	4	1	3
UKUPNO	149	31	118

Kod NDL prema polu, preovladavao je ženski pol (102 žena, naspram 42 muškarca, za 5 slučajeva nemamo podataka o polu). Najviše prijava je pristiglo iz Srbije (73%), koja je i najveće lokalno tržište Hemofarma A.D.

RASPODELA PRIJAVLJENIH SLUČAJEVA NDL PREMA TRŽIŠTIMA ZA 2023. GODINU

U ukupnom broju (Srbija 109, Crna Gora 38, Bosna i Hercegovina 1, Kosovo 1, Makedonija/Albanija 0)

Izraženo u procentima (Srbija – 73%, Crna Gora – 25%, Bosna i Hercegovina – 1%, XK – 1%, Makedonija/Albanija – 0%,)

Sve zainteresovane strane (uključujući profesionalce – lekare i farmaceute, poslovne partnere u lancu snabdevanja, zaposlene, kao i krajnje korisnike proizvoda) kako u Hemofarmu tako i u celoj STADA grupi, ohrabruju se da prijave svaku sumnju na neželjeno dejstvo leka.

⁵⁶ Proizvođači lekova i nosioci dozvole za puštanje leka u promet, zajedno sa celokupnim zdravstvenim sistemom, dužni su da kontinuirano prate, otkrivaju, analiziraju, razumeju i sprečavaju neželjene reakcije i dejstva lekova. Ovo je globalno regulisano farmakovigilancem kako bi se blagovremeno podelili svi relevantni nalazi kako bi se sprečila neželjena dejstva lekova.

⁵⁷ Hemofarmova odeljenja za istraživanje i razvoj, QA i QC, pored farmakovigilance, odgovorni su za verifikaciju usaglašenosti Hemofarmovih proizvoda i odsustva mogućeg negativnog uticaja.

⁵⁸ Kada u prijavi postoje i neželjena dejstva i reklamacija na kvalitet leka – Tim za medicinske poslove i farmakovigilancu saraduje sa Timom usaglašenosti proizvoda / QA. U slučaju istovremeno prijavljenih: medicinskog pitanja i neželjenog dejstva – Marketing je nadležan za medicinsko pitanje, a Tim za medicinske poslove i farmakovigilancu za neželjena dejstva.

Razvoj portfolija⁵⁹

**FARMACEUTSKI RAZVOJ KAO OSNOVA BOLJEG
ZDRAVLJA I IZVESNE BUDUĆNOSTI.**

Farmaceutski razvoj je ključna komponenta u stvaranju održivih praksi koje obezbeđuju dugoročnu dobrobit, kako za pojedince, tako i za zajednice.

U 2023. godini, ova važna funkcija u razvoju portfolija nastavila je da integriše održivost u sve aspekte poslovanja, od razvoja proizvoda do korporativne kulture. Poseban naglasak je stavljen na ekološku odgovornost, što uključuje upotrebu recikliranih materijala gde je to moguće i minimalnu upotrebu organskih rastvarača. Strategija optimizacije procesa sada uključuje i smanjenje potrošnje energije i tehnologija koje doprinose smanjenju karbonskog otiska, što odražava Hemofarmov holistički pristup poslovanju.

U oblasti brige o zaposlenima, kompanija vodi računa o stvaranju stimulatnog okruženja koje promovise kako profesionalni, tako i lični razvoj naših zaposlenih. U 2023. godini, implementirane su dodatne obuke i programi za razvoj veština, uz poseban fokus na mentalno zdravlje i radno okruženje. Ove inicijative potiču ne samo zadovoljstvo zaposlenih, već i inovacije unutar kompanije, što je temelj za dugoročni uspeh.

Saradnja s globalnim partnerima i edukativnim institucijama je intenzivirana u protekloj godini. Ova partnerstva omogućavaju Hemofarmu da deli znanja i iskustva, ali i da kontinuirano uči iz globalnih praksi koje podržavaju održivi razvoj. Uvođenjem inovativnih tehnologija, kao i metodologija, kompanija doprinosi ne samo očuvanju životne sredine, već i poboljšanju kvaliteta farmaceutskih proizvoda. U sklopu razvoja novih proizvoda iz kategorije lekova koji se izdaju vez recepta, te dijetetskih suplemenata, pre svega njihovih komponenta pakovanja, Hemofarm se rukovodi „5R“ principima upravljanja otpadom: „refuse, reduce, reuse, repurpose & recycle“ tj. kompanija eliminiše nepotreban pakovni materijal, smanjuje upotrebu štetnog pakovnog materijala, definiše pakovanje koje omogućava njegovo ponovno

korišćenje, sugeriše da se korišćen pakovni materijal preusmeri, predlaže korišćenje recikliranih materijala.

Tokom 2023. godine, Farmaceutski razvoj Hemofarma proširio je svoje kapacitete i ojačao ekspertizu, a sa ciljem unapređenja zdravstvene zaštite. Uključujući sedamdeset posvećenih zaposlenih, tim je uspešno vodio četrdeset šest razvojnih projekata, namenjenih tržištima Evrope, Bliskog istoka i Severne Afrike (MENA) i azijsko-pacifičkog regiona (APAC). Ovi projekti su fokusirani na razvoj inovativnih terapijskih rešenja koja odgovaraju specifičnim zdravstvenim potrebama i regulatornim zahtevima različitih regiona, čime je dodatno potvrđena globalna orijentacija Hemofarma i posvećenost unapređenju kvaliteta života pacijenata širom sveta. Planiranje i izvođenje kliničkih ispitivanja novih lekova izvodi se u skladu sa smernicama dobre kliničke prakse (GCP), međunarodnim standardom koji obezbeđuje

zaštitu prava i bezbednosti učesnika kliničkih ispitivanja i kredibilitet dobijenih rezultata. Standardizacijom testiranja se u značajnoj meri smanjuje broj ispitivanja tokom razvoja novih lekova za humanu upotrebu, kao i izlaganje ispitanika nepotrebnim rizicima.

Značajna ostvarenja Farmaceutski razvoj Hemofarma imao je na polju lansiranja novih proizvoda, čime je dodatno ojačana pozicija kompanije na tržištu i doprinos održivom zdravstvenom sektoru. Posebno se ističe uspešno lansiranje Sugammadex injekcija, koje predstavljaju revolucionarno rešenje u anesteziji, omogućavajući brži oporavak i smanjenje vremena provedenog u operacionim salama. Takođe, lansirane su nove doze Duloxetine kapsula, koje su namenjene za tretman širokog spektra depresivnih stanja i anksioznih poremećaja, pružajući pacijentima efikasniju i

personalizovaniju terapiju. U segmentu dijetetike, novina u portfoliju su Lemocin ProHYDRO lozenge, dizajnirane da pruže brzo olakšanje od simptoma grlobolje i upale grla, čime se ističe posvećenost poboljšanju svakodnevnog zdravlja i blagostanja. Ova lansiranja ne samo da odražavaju inovativnost i sposobnost Hemofarma da odgovori na potrebe tržišta, već i posvećenost kompanije pružanju visokokvalitetnih rešenja.

Društvena odgovornost i ulaganje u zajednicu ostaju u samom vrhu prioriteta kompanije. Prošlogodišnje aktivnosti uključivale su podršku lokalnim projektima koji promovišu zdrav život i obrazovanje. Na taj način, Hemofarm nastoji da utiče na bolje razumevanje i pristup zdravstvenoj zaštiti, promovisujući jednakost i inkluzivnost.

U 2023. godini, Hemofarm je nastavio da radi na temeljima odgovornog poslovanja, teži ka inovacijama koje poštuju principe održivog razvoja i konstantno se fokusira na holistički pristup koji obuhvata ekološku, ekonomsku i društvenu dimenziju uticaja kompanije. Na ovaj način, farmaceutski razvoj u Hemofarmu predstavlja više od proizvodnje lekova – predstavlja čitavu posvećenost boljem sutra.

DOSTUPNOST LEKOVA⁶⁰

Razvojem infrastrukture, zajedno sa kontinuiranim ulaganjima u svoje proizvodne lokacije, lanac distribucije i vrednosti, Hemofarm doprinosi poboljšanju pristupa lekovima u zemljama u kojima posluje, kako neposredno, tako i preko svojih zavisnih društava ili trećih strana. Iz tog razloga Hemofarm kontinuirano investira u sopstvene proizvodne objekte i laboratorije za ispitivanja unutar svoje Grupe. Investicije u modernizaciju i proširivanje proizvodnih pogona i proizvodnih objekata, dostigle su 37,8 miliona evra u 2023. godini (30,3 miliona evra u 2022), od čega je najviše ulaganja bilo u novu proizvodnu opremu i inovativne mašine, dalji razvoj inovativne tehnologije, kao i registracije i licence. Takođe, na nivou STADA Grupe, investirano je ukupno 50 miliona evra u novu lokaciju lanca snabdevanja i pakovanja u rumunskom gradu Turda. Prema očekivanjima, Turda će biti jedan od glavnih Stadinih distributivnih centara, koji će funkcionisati kao globalni centar za pakovanje, što će poboljšati pristup lekovima u Rumuniji i susednim zemljama, uz potencijalno snižavanje troškova i pritiska na lanac snabdevanja.

⁶⁰ U ovom poglavlju, fokus je na investicijama u infrastrukturu unutar Hemofarma, koje će obezbediti dalja poboljšanja u pristupu lekovima širom regiona i Evrope. Ova važna tema takođe je prikazana i delu koji se bavi podrškom Cilju 3 održivog razvoja (SDG 3), gde su detaljnije predstavljena osnovna sredstva.

⁵⁹ Ove značajne teme su takođe predstavljene u okviru Hemofarmove podrške ispunjenju SDG 3.

Odgovorna nabavka⁶¹

POSLOVANJE HEMOFARMA ZAVISI OD SIGURNOSTI ISPORUKE I KVALITETA LANCA SNABDEVANJA

Imajući u vidu da poslovanje Hemofarma zavisi od sigurnosti isporuke i kvaliteta lanca snabdevanja, kao i napora kompanije u pogledu smanjivanja troškova onih koji plaćaju zdravstvenu zaštitu, kao i cenovni pritisak tržišta na kojima posluje, efikasno i fleksibilno upravljanje dobavljačima od ključne je važnosti.⁶²

Značaj Sektora nabavke Hemofarma za čitavu STADA Grupu najbolje ilustruje činjenica da upravo ovaj sektor snabdeva polaznim materijalima 6 proizvodnih sajtova za planirani učinak koji je veći od 300.000.000 pakovanja svih oblika farmaceutskih proizvoda, koji se plasiraju na preko 40 EU i non-EU tržišta. U cilju svođenja „uskih grla“ u lancu snabdevanja na najmanju moguću meru i obezbeđivanja sigurnosti snabdevanja, kompanija nastoji da diversifikuje svoju bazu dobavljača – kako geografski, tako i na nivou proizvoda. Upravo zato, Hemofarmova odgovornost dodatno je zasnovana na bliskoj saradnji sa dobavljačima, a održivost se pre svega ogleda u povezanosti sa lokalnim dobavljačima na domaćem tržištu.

Kao što je navedeno u odeljku Dobre proizvođačke prakse, Hemofarm redovno sprovodi GMP inspekcije kod svojih dobavljača u domenu sistema upravljanja kvalitetom, tako da može da obezbedi da njegovi proizvodi budu usklađeni sa standardima, bezbednosnim zahtevima i propisima. Ovakve inspekcije neophodne su najmanje svake tri godine za puštanje šarži, za gotove proizvode, za ugovorne laboratorije za ispitivanja, za međuproizvode i aktivne sastojke. Ukoliko je neophodno, inspekcije se takođe organizuju za nove dobavljače, u slučaju sumnje na varijacije u kvalitetu, za ambalažu, kao i za pružaoce GMP usluga.

Hemofarm je nastavio sa transformisanjem svog lanca snabdevanja u 2023. godini, u cilju obezbeđivanja i poboljšanja dostupnosti farmaceutskih proizvoda. Transparentne poslovne veze sa postojećim i potencijalnim dobavljačima predstavljaju važan aspekt nabavke i pružaju podjednake šanse svima, bez obzira na teritoriju.⁶³ U pogledu vrste materijala, nabavka je u Hemofarmu 2023. godine uključivala sledeće glavne kategorije:

Grupa materijala (2022)	Domaće tržište (%)	Inotrižište (%)	Ukupno učešće (%)
SIROVINE	5	95	47
AMBALAŽA	36	64	26
BULK I GOTIVI PROIZVODI	2	98	15
USLUGE	88	12	12

Kada se posmatra nabavka sirovina koja uključuje aktivne (API) i pomoćne (EXC) sirovine, ukupna količina iznosi oko 5.500 hiljada tona (6 hiljada tona u 2022). Materijali za pakovanje koji su bili predmet nabavke u 2023. obuhvataju papirnu (kartonsku) ambalažu sa oko 6.300 tona, plastičnu ambalažu sa oko 3.500 tona, staklenu ambalažu sa približno 700 tona, metalnu ambalažu sa oko 600 tona, drvene palete oko 2.500 tona, što ukupno iznosi oko 19.000 tona.

Kategorija	2021 (%)	2022 (%)	2023 (%)
SIROVINE	39	31	30
STAKLENA AMBALAŽA	7	8	4
PAPIRNA AMBALAŽA	21	33	33
DRVENA AMBALAŽA	4	4	3
METALNA AMBALAŽA	16	13	18
PLASTIČNA AMBALAŽA	13	11	12

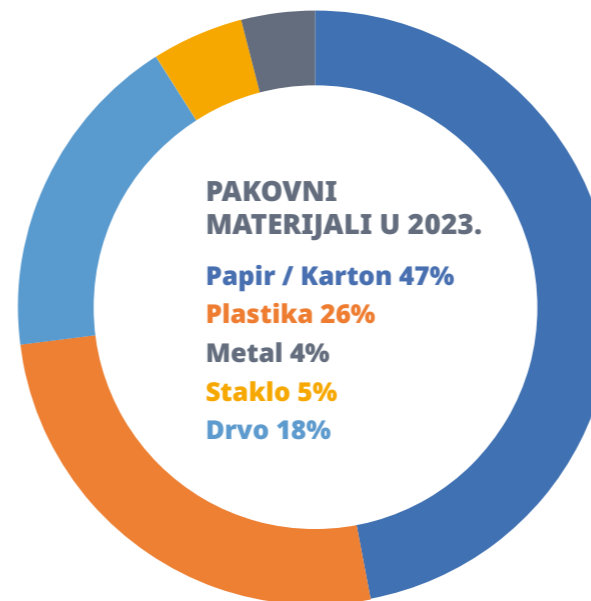
⁶¹ Kompanija nastoji da ponudi kvalitetne proizvode i usluge, uz neprekidno snabdevanje tržišta lekovima.

⁶² Broj pouzdanih dobavljača je ograničen, geografski smešten u određenim delovima sveta (najviše na Dalekom istoku – Indija i Kina), uz složene procedure, kao što je ona za nabavku psihoaktivnih kontrolisanih supstanci za proizvodnju sedativa i drugih lekova, koje podležu posebnim protokolima nabavke.

⁶³ Na Stadinom veb-sajtu se nalaze opšti uslovi poslovanja i nabavke, sa naznačenim linkom do svake porudžbenice:

<https://www.stada.com/terms-and-conditions>

⁶⁴ Hipotetičko smanjenje udela pakovanja od recikliranog kartona nije posledica realnog smanjenja udela, već izmenjene metodologije praćenja ovog parametra na nivou STADA Grupe.

Od ukupne količine osnovnih kutija za pakovanje gotovih proizvoda učešće recikliranih osnovnih kutija je 59 odsto ili 3.059 tona⁶⁴.

Hemofarm trenutno radi na EcoVadis platformi za ocenu eksterne održivosti u cilju primene EcoVadis rešenja kao osnove za ocenjivanje (95% dobavljača pakovnog materijala uspešno se registrovalo na EV platformu) i procenjivanje ESG učinka svojih dobavljača i organizacija ugovorne proizvodnje (CMO). ESG ocenjivanje zasniva se na somoocenjivanju strane koja prolazi kroz proces evaluacije od strane stručnjaka iz EcoVadis-a, na osnovu obezbeđenih dokumenata i predefinisane sofisticirane metodologije. Ovo omogućava kompaniji da kontinuirano unapređuje društvene i ekološke aspekte svog lanca vrednosti, čineći ESG otiske povoljnijim, a ESG rizike manjim.

Još jedna od ključnih odlika Hemofarmove nabavke je transparentnost, a svim dobavljačima jasno je predloženi zahtevani kvalitet u skladu sa farmaceutskim standardima, kao i očekivanje da ponude proizvode i usluge po prihvatljivoj ceni, ispune planirane rokove, pruže adekvatnu podršku, servis i korisne informacije. Odgovorno upravljanje procesom nabavke, osim što omogućava Hemofarmu aktivno učešće u smanjivanju uticaja na okolinu, podrazumeva i evaluaciju i praćenje solventnosti, poslovnosti i poštovanja prava zaposlenih od procesa procene potencijalnih dobavljača, pa do započinjanja i održavanja saradnje.

HEMOFARM INICIJATIVE

„Young Energy Europe - Best Energy Scouts Awards 2023“s

DRUGO MESTO ZA HEMOFARMOVE PREDSTAVNIKE

Na prestižnom događaju programa „Young Energy Europe - Best Energy Scouts Awards 2023“, održanom u Beogradu u organizaciji Nemačko-srpske privredne komore, predstavnicima Hemofarma, energetskom menadžeru i lideru projektnog inženjeringa Petru Ostojiću i stručnoj saradnici za zaštitu životne sredine Mariji Marković, uručeno je priznanje i dodeljena drugo mesto za rešenje smanjenja emisija CO2 i uštedu energije.

Još od 2021. godine, učesnike programa „Young Energy Europe“, Nemačko-srpska privredna komora kvalifikuje u „energetске skaute“ (Young Energy Europe - Best Energy Scouts Awards 2023). Kroz obuke je predviđeno da skauti prepoznaju i iskoriste potencijale uštede energije, tj. kako da optimizuju resurse u svojim kompanijama. S obzirom na činjenicu da se energija najviše gubi u industrijskim pogonima, tu se može ostvariti i najveći učinak pri primeni neophodnih znanja i mera u oblastima energetske efikasnosti i optimizacije resursa.

Program je podrazumevao trodnevnu obuku za energetskog skauta, koja je obuhvatila predavanja, radionice i posete niškim firmama koje imaju zapažene rezultate u oblasti reciklaže. Cilj obuke bio je sticanje osnovnih i unapređenje postojećih znanja na temu energije - od proizvodnje i njenog značaja za zaštitu životne sredine, do efikasne upotrebe i povezanim tehnologijama. Na finalnom događaju, predstavnici Hemofarma prikazali su projekat „Instalacija Sistema upravljanja energijom (EMS), sa ciljem unapređenja, centralizacije i automatizacije praćenja potrošnje u kompaniji Hemofarm AD“.

Kreni od sebe

ZA OPREMANJE RODITELJSKIH KUĆA U BIH ODVAJANJE NOVČANIH SREDSTAVA OD KUPOVINE PROBIOTICA

Kroz akciju pod nazivom „Kreni od sebe“, Hemofarm Banja Luka do početka 2024. deo novčanih sredstava od prodaje probiotika izdvajao je za nabavku opreme roditeljskim kućama u BiH u kojim borave deca obolela od malignih bolesti i njihovi roditelji. Pod okriljem udruženja „Srce za djecu“ i „Iskra“ u Bosni i Hercegovini, pri kliničkim centrima u Sarajevu i Banjaluci, deluju dve roditeljske kuće, a uskoro se očekuje i početak rada i treće kuće u Tuzli. Akcija „Kreni od sebe“ jedna je u nizu aktivnosti koje Hemofarm, kao domaća kompanija u BiH, provodi, pokazujući odgovornost i posvećenost zajednici kroz podršku zdravlju, privredi i društvu u celini.

UN Cilj 12 (SDG 12)

ODGOVORNA PROIZVODNJA I POTROŠNJA

DEJAN IVANOVIĆ

Senior direktor operacija SEERU klastera

NE SAMO DA KORISNICI I TRŽIŠTE SVE VIŠE OČEKUJU ODRŽIVE PROIZVODE I PAKOVANJE, VEĆ ONI NA NAJBOLJI NAČIN SVEDOČE I O TOME KAKO HEMOFARM OZBILJNO PREUZIMA SVOJU ODGOVORNOST I ESG OBAVEZE. UPRAVO ZATO KONTINUIRANO NASTOJIMO DA PORTFOLIO UČINIMO JOŠ VIŠE ODRŽIVIM I OMOGUĆIMO DODATNE POZITIVNE UTICAJE NA OKRUŽENJE I DRUŠTVO.

Cilj održivog razvoja broj 12 zalaže se za obezbeđivanje obrazaca održive potrošnje i proizvodnje.

Kako bi doprineo pozitivnim ESG uticajima, Hemofarm postavlja svoje ciljeve i obezbeđuje usaglašenost sa regulatornim zahtevima, ulažući napore da svoje poslovanje učini još održivijim. Hemofarm nastoji da bude odgovoran „građanin” i „komšija” u domenu učinka proizvodnje u skladu sa održivošću i kompletnim životnim ciklusom svojih proizvoda. U nastojanju da podrži SDG broj 12, za Hemofarm su važne sledeće teme:

- 01 Potrošnja resursa i otpad
- 02 Dekarbonizacija i klimatske promene
- 03 Održivi proizvodi

Potrošnja resursa i otpad

VODA JE JEDAN OD VITALNIH RESURSA DANAS, POSEBNO AKO SE UZME U OBZIR DA JOŠ UVEK VIŠE OD DVE MILIJARDE STANOVNIKA SVETA NEMA PRISTUP PIJAČOJ VODI, DOK JOŠ VEĆI BROJ NJIH NEMA PRISTUP SANITARNOJ VODI.

Hemofarm zato krajnje odgovorno pristupa upravljanju potrošnjom vode, što najbolje dokazuje to da je za samo 12,9 odsto uvećan utrošak ovog vitalnog resursa, uprkos značajnijem povećanju obima proizvodnje posmatrano u broju pakovanja. Shodno tome što rast proizvodnje premašuje rast utroška vode i nije u linijskoj korelaciji sa njim svedoči da je parametar rasta utroška vode jednak racionalizaciji i ukupnom smanjenju potrošnje.

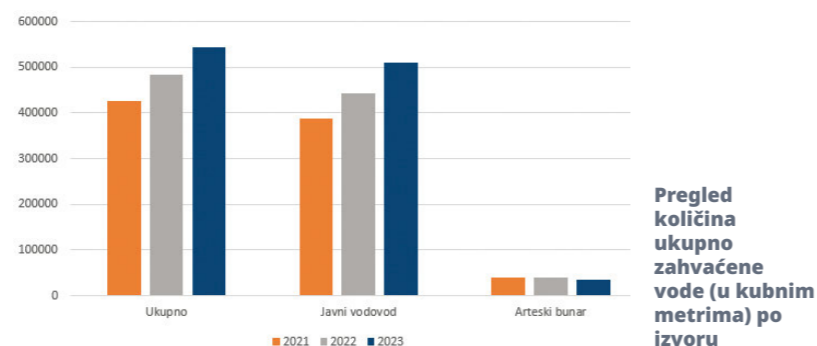
Energetska efikasnost ostaje jedan od ključnih imperativa Hemofarma i način da kompanija pokaže svoju odgovornost i stepen održivog razvoja. Iako je upotreba električne energije porasla za 4,1 odsto, ovaj parametar se i dalje može smatrati pozitivnim usled činjenice da je ostvaren veći rast obima proizvodnje nego što je porast samog utroška ovog resursa. Slično tome, upotreba prirodnog gasa je uvećana za 2,8 odsto u odnosu na 2022. Značajan udeo u uvećanoj potrošnji energenata u 2023. je posledica obimne rekonstrukcije proizvodnog sajta Šabac.

Hemofarm se i tokom 2023. godine odgovorno odnosio prema otpadu koji nastaje kao neizbežna posledica obavljanja primarne delatnosti. Porast količine opasnog otpada koji kompanija, kao nosilac dozvole, samostalno izvozi na spaljivanje posledica je projekta smanjivanja zaliha i ne reflektuje stanje kretanja otpada koji se tiče samo 2023. godine. Nivo prihoda od prodaje neopasnog otpada (sekundarne sirovine) u 2023. godini porastao je za 37 odsto u odnosu na prihod u 2022, usled promena cena sekundarnih sirovina na tržištu.

UPRAVLJANJE POTROŠNJOM VODE

Odgovorno upravljanje vodom danas predstavlja jedan od najvažnijih faktora održivosti. Hemofarm globalnom očuvanju vode doprinosi posredno, kroz visokooptimizovane proizvodne procese, a jedan od ciljeva kompanije u perspektivi je približavanje neutralnosti u potrošnji ovog resursa. Usled značajnog povećanja obima proizvodnje i broja pakovanja, uvećana je ukupna količina utrošene vode za oko 12,9 odsto⁶⁵.

Hemofarm za svoje potrebe koristi vodu iz javnog vodovoda i reni-bunara. Gradska voda troši se u tehnološkim postupcima i za proizvodnju prečišćene vode (PW), vode za injekcije (WFI) i čiste pare. Takođe, voda se koristi i za proizvodnju tehničke pare i tople vode, kao i za funkcionisanje sistema za hlađenje (rashladna voda) i sanitarne potrebe. Ukupna zahvaćena količina vode iz javnog vodovoda povećana je za 15,3 odsto, odnosno sa 443.137 kubna metra u 2022. godini na 510.879 kubnih metara u 2023. godini. Ukupna količina zahvaćene vode iz arteških bunara smanjena je za 13,8 odsto, odnosno sa 39.668 kubnih metara u 2022. godini na 34.174 kubna metra u 2023. godini⁶⁶. Hemofarm svojim zahvatanjem vode ne ugrožava nijedan od resursa vodozahvata.

⁶⁵ U odgovorno upravljanje potrošnjom vode spada i rekuperacija i ponovna upotreba tehničke pare. Para u Hemofarmu nigde nema kontakt sa proizvodom, te se u procesu proizvodnje tehničke pare sav kondenzat vraća u kotlarnicu na ponovnu upotrebu, čime se voda u proizvodnji kontinualno rekuperira. Takođe, toplotna energija otpadne vode parnih kotlova, koja bi se inače odbacivala kao rezultat procesa desalinizacije i uklanjanja taloga iz parnog kotla, koristi se kao izvor toplote za sanitarnu toplu vodu u Pogonu sterilnih proizvoda.

⁶⁶ Smanjenje utroška vode iz sopstvenih bunara posledica je promene kvaliteta i performansi te vode.

UPRAVLJANJE ENERGIJOM I EMISIJE GASOVA

Energetska efikasnost i racionalno upravljanje potrošnjom energije i drugih resursa među ključnim su dokazima stepena odgovornosti i održivog razvoja Hemofarma. Kompanija nastoji da, pored kratkoročnih aktivnosti, inicijativa i projekata, pomeri fokus na srednjoročne i dugoročne investicione projekte koji će obezbediti veću stabilnost i održivosti poslovanja. Neki od aktuelnih primera su:

- Pokrenut je projekat solarne elektrane u Vršcu, sa ciljem daljeg unapređenja energetske efikasnosti. Planirana je izgradnja postrojenja za iskorišćenje solarne energije kao izvora za proizvodnju električne energije, čime bi se umanjio udeo utroška električne energije iz javne distributivne mreže. Sprovedena je analiza potencijala raspoloživih površina za instalaciju nove opreme, kao i Hemofarmovih energetske potreba i mogućnosti. Definisan je obim i lokacija „pilot“ postrojenja, i rezultati su obrađeni u okviru Konceptualne studije. Ova inicijativa je dobila najviše glasova na radionici STADA+ programa, koja je održana avgusta 2022. U toku je nova analiza ove inicijative sa ciljem pronalazjenja optimalnog koncepta i rešenja za implementaciju.
- Nastavak zamene fluo cevi LED osvetljenjem – jedna od najpopularnijih mera poboljšanja energetske efikasnosti od 2019; ovim se ostvaruju i uštede u troškovima održavanja s obzirom na to da LED rasveta traje znatno duže (duplo više sati rada); aktivnosti postavke LED osvetljenja kontinuirano se sprovode na svim Hemofarmovim lokacijama.
- Tokom 2023. nastavljeno je uspešno korišćenje ranije implementiranih mera - korišćenje izolacionih „jakni“⁶⁷ na sistemima za distribuciju tehničke pare i kondenzata, korišćenje „otpadne toplote“ za grejanje objekata pomoću Total Heat Recovery modula⁶⁸ i pripremu sanitarne vode pomoću otparka kondenzata, grejanje

objekata korišćenjem niskotemperaturne tople vode umesto tehničke pare, optimizacija rada pojedinih HVAC sistema u periodima kada to proizvodni uslovi dozvoljavaju.

UPRAVLJANJE OTPADOM – ŠANSA ZA POZITIVAN UTICAJ NA OKRUŽENJE

Hemofarm je velika kompanija iz ugla obima poslovanja, ali nije veliki zagađivač zato što farmaceutska proizvodnja spada u „belu“ industriju. Pored toga, proizvodni procesi u kompaniji maksimalno su efikasni i optimizovani ka što manjem generisanju otpada koji nastaje kako u samom procesu proizvodnje, tako i u čitavom životnom ciklusu farmaceutskog proizvoda. Otpad koji se generiše u okviru delatnosti Hemofarma moguće je klasifikovati u:

- otpad nastao izvan proizvodnih lokacija kompanije i
- industrijski otpad, koji je nastao u okviru proizvodno-poslovnih kompleksa kompanije.

Hemofarm nije u direktnom kontaktu sa krajnjim korisnicima proizvoda, u skladu sa zakonom, te zato nije u mogućnosti da prikuplja otpadnu ambalažu od svojih proizvoda sa završenim životnim ciklusom. Zato kompanija svoje obaveze ispunjava posredno, u skladu sa nacionalnim Planom smanjenja ambalažnog otpada.⁶⁹ Prema tom Planu, kompanija saraduje sa ovlašćenim operaterima koji preuzimaju na sebe obavezu da se pomenuta ambalaža zbrine na pravilan način.⁷⁰

⁶⁷ U odgovorno upravljanje potrošnjom vode spada i rekuperacija i ponovna upotreba tehničke pare. Para u Hemofarmu nigde nema kontakt sa proizvodom, te se u procesu proizvodnje tehničke pare sav kondenzat vraća u kotlarnicu na ponovnu upotrebu, čime se voda u proizvodnji kontinualno rekuperira. Takođe, toplotna energija otpadne vode parnih kotlova, koja bi se inače odbacivala kao rezultat procesa desalinizacije i uklanjanja taloga iz parnog kotla, koristi se kao izvor toplote za sanitarnu toplu vodu u Pogonu sterilnih proizvoda.

⁶⁸ Smanjenje utroška vode iz sopstvenih bunara posledica je promene kvaliteta i performansi te vode.

⁶⁹ Njime su utvrđeni opšti ciljevi u pogledu ponovnog iskorišćenja i reciklaže ambalažnog otpada, kao i specifični ciljevi za reciklažu papira/kartona, plastike, stakla, metala, drveta iz ambalažnog otpada.

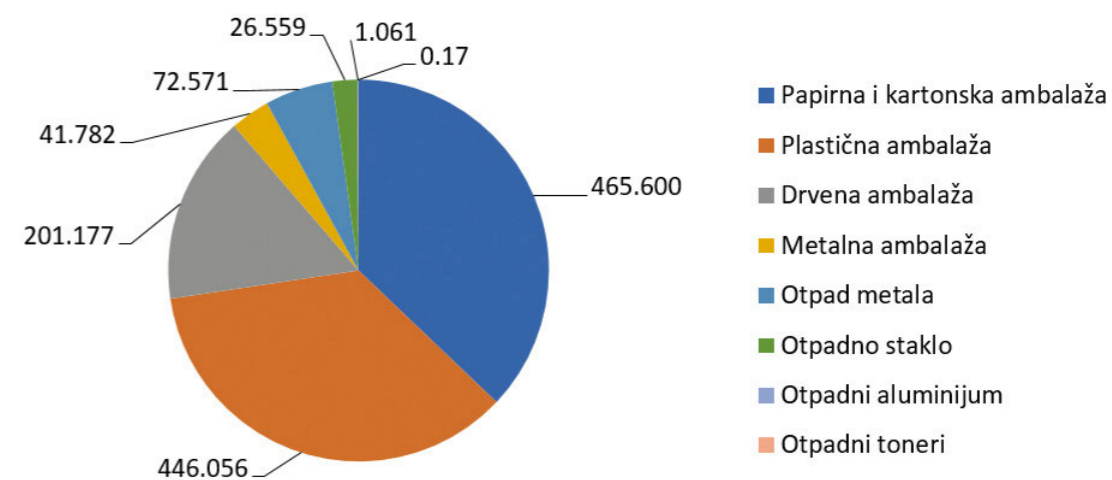
⁷⁰ Od materijala koji mogu biti predmet recikliranja tu uglavnom spadaju pakovanja i transportna ambalaža, te uputstva o farmaceutskom proizvodu.

ODNOS SAMOSTALNO IZVEZENOG I PREDATOG OPASNOG OTPADA KOJI NEMA UPOTREBNU VREDNOST (2023)

Hemofarm je u 2023. godini generisao ukupno 1.680,43 tona industrijskog otpada (1.350,72 t u 2022), od čega 392,108 tona opasnog otpada (399,52 t u 2022). Od ukupne količine predatog opasnog otpada koji nema upotrebnu vrednost (443,47 t) Hemofarm je samostalno izvezero 321,94 tonu (73%), nakon obnavljanja dozvole za samostalni izvoz od nadležnog ministarstva. Neopasan otpad koji ima upotrebnu vrednost i koji se može reciklirati (1.254,98 t) predat je operaterima na dalju obradu.

KOLIČINE RECIKLABILNOG OTPADA PREDATE OPERATERIMA (2023)

Rast obima proizvodnje praćen je i porastom generisanja ukupnog otpada u 2023. godini za oko 24 odsto u odnosu na prethodnu godinu. Porast generisanog otpada nije uslovljen direktnim posledicama procesa proizvodnje u tekućoj godini, već je rezultat projekta oslobađanja skladišnih kapaciteta u vidu zbrinjavanja otpisanih proizvoda.⁷¹ Uzimajući u obzir sve elemente odgovornog upravljanja otpadom i faktore performansi, Hemofarm i dalje predstavlja dobar primer velike kompanije i velikog proizvođača čiji je uticaj na prirodu i okruženje pozitivan.

Pregled kretanja industrijskog otpada u 2023. po vrsti (opasan/neopasan) i po upotrebnoj vrednosti (ima/nema upotrebnu vrednost) u tonama.	GENERISANO	PREDATO
Ukupno neopasan otpad	1.288,32	1.279,34
Neopasan otpad koji ima upotrebnu vrednost (predat ovlašćenim operaterima na moguću reciklažu)	1.254,98	1.254,98
Neopasan otpad koji nema upotrebnu vrednost (predat ovlašćenim operaterima na deponovanje)	33,35	24,37
Ukupno opasan otpad	392,11	451,14
Opasan otpad koji ima upotrebnu vrednost (predat ovlašćenim operaterima na moguću reciklažu)	7,40	7,67
Opasan otpad koji nema upotrebnu vrednost	384,71	443,47
Samostalno izvezen		321,94
Predat operaterima		117,88
UKUPNO (opasan i neopasan)	1.680,43	1.730,48

UTROŠAK RESURSA	2021	2022	2023	RAZLIKA
Potrošnja el. energije (kWh)	49.576.066	51.380.081	53.476.586	+4,1%
Potrošnja gasa (m ³)	6.885.593	6.685.487	6.872.007	+2,8%
Voda iz javnog vodovoda (m ³)	387.053	443.137	510.879	+15,3%
Voda iz reni bunara (m ³)	39.831	39.668	34.174	-13,8%
Ukupna potrošnja vode (m ³)	426.884	482.805	545.053	+12,9%

Uvećana potrošnja električne energije i prirodnog gasa kao posledica značajnog povećanja obima proizvodnje i pakovanja. U poređenju sa stepenom porasta proizvodnje, ovaj parametar je i dalje pozitivan, tj. može se tretirati kao efikasan.

Ukupna potrošnja vode je uvećana u odnosu na prethodnu godinu kao posledica značajnog povećanja obima proizvodnje i pakovanja. U poređenju sa stepenom porasta proizvodnje, ovaj parametar je i dalje pozitivan, tj. može se tretirati kao efikasan.

⁷¹ Usled promene farmaceutske regulative ili prijave na sumnju u potpunu ispravnost pojedinih sirovina koje čine određene proizvode, a inicirano na evropskom ili svetskom nivou.

Potrošnja gasova sa efektom staklene bašte (Freoni) / (kg)	2021	2022	2023
FREON R404A	50,0	109,0	348,8
FREON R134A	360,0	775,2	1.050,5
FREON R507	67,8	135,6	381,2
POTROŠNJA PO PAKOVANJU GOTOVOG PROIZVODA	0,0000017	0,0000033	0,0000051

Potrošnja gasova sa efektom staklene bašte (Freoni) / (tCO ₂ eq)	2021	2022	2023
FREON R404A	197,1	429,8	1375,3
FREON R134A	468,0	1007,8	1365,7
FREON R507	270,2	540,4	1519,2
EMISIJA PO PAKOVANJU GOTOVOG PROIZVODA	0,0000032	0,0000064	0,0000123

Upravljanje otpadom	generisano/zbrinuto (t)	2021	2022	2023
OPASAN		294,2 / 214,7	399,5 / 412,5	392,1 / 451,1
NEOPASAN		879,9 / 879,9	951,2 / 951,2	1.288,3 / 1.279,3

NAPOMENA: Porast količina opasnog otpada je posledica otpisa materijala.

Dekarbonizacija i klimatske promene

U sklopu pristupa održivosti i revidirane referentne globalne politike, STADA grupa, a samim tim i Hemofarm, prati cilj smanjenja svojih emisija iz grupe: Obim (Scope) 1 i 2 GHG (gasova sa efektom staklene bašte) za - 42 odsto (2020 - 2030), u skladu sa Pariskim sporazumom, uz povećanje snabdevanja električnom energijom iz obnovljivih izvora i to ukupno 50 odsto do 2030. godine.

Prirodni gas i električna energija predstavljaju osnovne izvore energije u Hemofarmu. Energija uopšte predstavlja kritičan izvor, a njeno efikasno korišćenje jedan je od stubova kompanijske karbonske mape. U proizvodnim procesima, električna energija se koristi za rad vazdušnih kompresora, čilera i HVAC, koji predstavljaju i najveće potrošače. Proizvodnja komprimovanog vazduha i vode za hlađenje i dalje obuhvata trećinu ukupne potrošnje električne energije za centralni proizvodni kompleks u Vršču.

Potrošnja električne energije u 2023. godini uvećana je za 4,1 odsto u odnosu na 2022. za lokacije Vršac i Šabac (od čega je 41.593.86 kWh bila potrošnja u Vršču, a 11.882.73 kWh u Šapcu). Na blago uvećanje potrošnje u odnosu na 2022. pored nepovoljnih klimatskih uslova, uticalo je uvećanje obima proizvodnje.

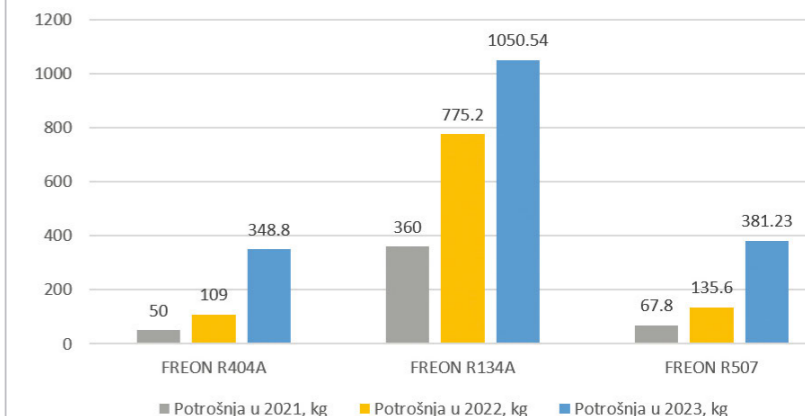
Prirodni gas se, kao energent, najviše troši u odeljenjima za hemijsku pripremu vode - 34,6 odsto proizvedene toplotne energije potrebno je za proizvodnju prečišćene vode, vode za injekcije i čiste pare u Vršču. Ostali veći segmenti potrošnje prirodnog gasa su grejanje prostora i drugi tehnološki procesi.

Uvećanje utroška gasa u 2023. godini za 2,8 odsto u najvećoj meri posledica je radova na rekonstrukciji pogona Šabac i puštanja nove opreme u rad. Uvećanje bi bilo još veće, da početkom godine temperature nisu bile iznad proseka, zahvaljujući čemu je Heat Recovery sistem mogao da se iskoristi u većoj meri nego inače. Uvećanje potrošnje gasa je uočljivo u Šapcu, dok je u Vršču potrošnja gasa na sličnom nivou kao u 2022. (+0,5%). Pored uvećanja obima proizvodnje, primetni su i uvećani zahtevi za kontrolom relativne vlage u letnjem periodu. Kao i kada se posmatraju voda i električna

Prikaz potrošnje električne energije (pogoni u Vršču i Šapcu)	2021	2022	2023
Električna energija, kWh	49.576.07	51.380.08	53.476.59
Električna energija, GJ	178.473,84	184.968,29	192.515,71

Prikaz potrošnje gasa	2021	2022	2023
Gas, m ³	6.885.593	6.685.487	6.872.007

PRIKAZ UPOTREBE "OZONE FRIENDLY" FREONA U 2023.

energija, podaci o potrošnji energenata su još značajniji ako se uzme u obzir vrlo primetan rast obima proizvodnje.

Iako farmaceutska industrija spada u one grane koje same po sebi u procesu proizvodnje nemaju značajan negativan uticaj na okruženje, Hemofarm stavlja akcenat na minimiziranje svakog potencijalnog posredno i neposredno štetnog otiska, gde spada i upravljanje emisijom gasova. U toku 2023. godine, za upotrebu u rashladnoj tehnici, Hemofarmu je isporučeno ukupno 1.780,57 kg „ozone-friendly“ freona (1.019,80 kg u 2022.).

Održivi proizvodi

POTROŠAČI SVE VIŠE TRAŽE ODRŽIVE PROIZVODE I AMBALAŽU, A OD KOMPANIJA SE OČEKUJE DA OSTANU KONKURENTNE NA TRŽIŠTU.

Uloga farmaceutske ambalaže je da zaštiti proizvode i lekove i osigura da ostanu bezbedni i stabilni tokom vremena, da omogući transport proizvoda i da olakša njihovu upotrebu od strane potrošača. Ambalaža je neophodna za sve farmaceutske proizvode i definisana je regulatornim standardima. Istovremeno, Hemofarm je svestan da svoje poslovanje mora da optimizuje na način da se minimizira njegov uticaj na životnu sredinu. Čitav ovaj set aspekata koji se odražavaju na ambalažu predstavlja izazov, ali i šansu za kreiranje održivih proizvoda i pakovanja.

Tokom 2023. godine Hemofarm je nastavio da primenjuje svoju strategiju održivosti pakovanja zasnovanu na 5R pristupu (Remove, Reuse, Refill, Recycle, Reduce). On je ustanovljen da služi kao smernica za sve aktivnosti pakovanja u kompaniji, a posebno za nova lansiranja.

Na proizvodnom sajtu u Vršcu zamenjene su troslojne kartonske podloške sa GRIP SHEET papirima koji imaju istu funkciju prilikom paletizacije gotovog proizvoda, a rezultati su sledeći:

- **Finansijska ušteda 70 odsto**
- **90 odsto manja zapremina pri skladištenju ovog polaznog materijala**
- **Proizveden od recikliranog papira, može se više puta koristiti i reciklirati**
- **80 odsto lakši u odnosu na troslojnu kartonsku podlošku (450g Vs 90g) itd.**

Imajući u vidu sve benefite koji su proistekli zamenom kartonskih podloški GRIP SHEET papirima, u toku je zamena i na ostalim sajtovima u Jugoistočnom klasteru STADA grupe.

U cilju veće održivosti, Hemofarm je uveo i kraće kartonske L-profile (82 cm umesto 104 cm) čime je postignuta ušteda od 21 odsto manje materijala. Projekat Optimizacije je pokrenut krajem 2022. godine, a merenja uštede su počela od 2023.

Takođe, u cilju odgovorne proizvodnje i potrošnje, Hemofarm ulaže napore kako bi eliminisao polifluoroalkil supstancu (PFAS). Proaktivnom međusektorskom akcijom, uspešno je zamenjena kontaktna ambalaža (Aclar folija) koja sadrži nepoželjne PFAS supstance sa kompatibilnom višeslojnom folijom bez PFAS-a na velikom broju blistera za Ezetimib i Clopidogrel. Na ovaj način je smanjena upotreba aclar folije u gotovom proizvodu za više hiljada kilograma i ostvarene su značajne finansijske uštede.

Imajući u vidu navedeno primere i unapređenja, Hemofarm je potvrdio da ostaje posvećen naporima usmerenim na održivi razvoj i smanjenje ambalažnog otpada, a svoje poslovanje nastaviće da optimizuje i u narednim godinama nudeći korisnicima održive proizvode i rešenja.

ESG INICIJATIVA U HEMOFARMU

STADA EXPO MULTIMEDIJALNA MOBILNA PLATFORMA POSVEĆENA ODRŽIVOM RAZVOJU

STADA EXPO je multimedijalna mobilna platforma (izložba) posvećena održivom razvoju. Informativno-edukativnog je karaktera, sa visokim stepenom uključenosti posetilaca u cilju približavanja principa i ideja ESG-a (Environmental, Social, Governance) kao održivosti na delu.

Kroz interaktivnu i održivu prizmu STADA EXPO, smešten u reciklirane transportne brodske kontejnere, prikazuje proizvodne procese u farmaceutskoj industriji, i na edukativan i zanimljiv način spaja nauku, tehnologiju i, pre svega, ljude koji stoje iza celog procesa. Cilj projekta jeste približavanje novog, originalnog, ESG iskustva građanima. Fokus je stavljen i na prevenciju i razvoj zdravog životnog stila, kao preduslova lične održivosti. STADA EXPO platforma ilustruje i načine na koje se realizuje odgovorna proizvodnja, gradi fer i motivišuće radno okruženje, kao i na koji način svaki pojedinac može da smanji utrošak vode, energije i da sačuva šume. STADA EXPO je tokom četiri meseca na turneji obišao četiri zemlje (Srbija, Rumunija, Crna Gora i Bosna i Hercegovina) i sedam gradova (Vršac, Kluž, Turda, Temišvar, Podgorica, Šabac, Banja Luka). Kako bi se svakom pojedincu, ali i najmlađima približio koncept održivog razvoja, organizovana su i tri mini porodična dana. Više od 12.000 posetilaca (55% - zaposleni Hemofarma i članovi njihovih porodica; 45% - eksterna javnost) imalo je priliku da uz pomoć VR namenskih naočara virtuelno obiđe proizvodne pogone Hemofarma, da se uz interaktivni zid upozna sa farmaceutskim proizvodnim procesom korak po korak (dodirom interaktivnih tačaka), vidi šta je sve Hemofarm uradio do sada na polju održivog razvoja, ali i nauči na koji način može da doprinese očuvanju planete Zemlje koja je adresa svih nas. STADA EXPO neodvojiv je od održivog razvoja, i na inovativan način prikazuje usmerenost Hemofarma na ostvarivanje pozitivnog uticaja kako na ljude i njihovo zdravlje, tako i na održivo poslovanje i životnu sredinu.

STADA EXPO
ovako izgleda u

BROJKAMA:

12 MESECI
OD IDEJE DO
LANSIRANJA,
ČETIRI RECIKLIRANA
KONTEJNERA,
4,5 TONA
OPREME ZA
MULTIMEDIJU

VIŠE OD
300
PUBLIKACIJA
U MEDIJIMA

PREKO
11.000
POSETILACA

4 MESECA
turneje kroz
Evropu u 2023.
u pet zemalja i
sedam gradova

VIŠE OD
40
KVADRATNIH
METARA
EKRA,NA,
OPREME ZA
MULTIMEDIJU
& IZLOŽBENOG
PROSTORA

UN Cilj 17 (SDG 17)

PARTNERSTVO ZA CILJEVE

UZ NAŠU SVRHU DA BRINEMO O ZDRAVLJU LJUDI KAO POUZDAN PARTNER, DRUŠTVENA ODGOVORNOST I POSVEĆENOST JAVNOM ZDRAVLJU NALAZE SE U SRŽI ČITAVOG NAŠEG DELOVANJA, KAO OSNOVA SNAŽNE KULTURE RASTA. SHODNO TOME, NAŠE SVEOBUHVAATNO KORPORATIVNO UPRAVLJANJE OSIGURAVA NE SAMO USKLAĐENOST SVIH AKTIVNOSTI SA MERODAVNIM ZAKONIMA I PROPISIMA, VEĆ SE SVE VIŠE PROŠIRUJE I NA NAŠE PARTNERE. TAKO ZAJEDNO ČINIMO DRUŠTVO I OKRUŽENJE BOLJIM MESTOM.

**NIKOLA
TURKAN**

Senior direktor finansija (CFO)

Cilj održivog razvoja Ujedinjenih nacija 17 zalaže se za jačanje sredstava implementacije i revitalizacije globalnog partnerstva za održivi razvoj. Da bi podržao postizanje ovog Cilja, Hemofarm vodi aktivan dijalog sa svojim zainteresovanim stranama i inicira nova ESG partnerstva u okviru svojih operacija.

Hemofarmove korporativne vrednosti, takođe predstavljene u njegovim Principima ponašanja, definišu afirmativne modele ponašanja koji se primenjuju na sve zaposlene u kompaniji. Takvi afirmativni modeli ponašanja uspostavljeni su uz potpuno poštovanje 10 Principa Globalnog dogovora Ujedinjenih nacija (UN GC), kao i svih materijalnih ESG aspekata koji mogu da unaprede pozitivne uticaje Hemofarmovih operacija i ponašanja njegovih zaposlenih. Na taj način, nastoji ne samo da poboljša svoj otisak, već i da inspiriše druge da učine isto. Na koji način Hemofarm podržava SDG 17 ogleđa se u sledećim materijalnim temama:

- 01 Upravljanje i etičko poslovanje
- 02 Korporativna kultura i vrednosti
- 03 Poštovanje ljudskih prava
- 04 Privatnost i bezbednost podataka
- 05 Društvena odgovornost (CSR) i podrška javnom zdravstvu

Upravljanje i etičko poslovanje

Uzimajući u obzir činjenice da Hemofarm pripada multinacionalnoj farmaceutskoj grupaciji, da svoju matičnu delatnost (koja je strogo regulisana zahtevnim standardima) obavlja u više država, kao i da svoje proizvode plasira na tri kontinenta i više desetina tržišta, pravna usklađenost i usaglašenost poslovanja su među vitalnim aspektima koji omogućavaju Hemofarmu da bude lider u svojoj delatnosti.

Shodno tome, kao kompanija koja je deo internacionalne STADA grupe, Hemofarm podleže širokom spektru zakonskih okvira. Poštovanje ovih zahteva čini osnovu odgovornog, održivog i uspešnog korporativnog upravljanja – jer ponašanje suprotno pravilima ili čak pojava kršenja zakona može trajno da naruši reputaciju i tržišnu poziciju kompanije i potencijalno dovede do značajnog finansijskog gubitka. Pored zakonskih zahteva i dodatnih propisa, regulatorni okvir u kojem kompanija posluje obuhvata odredbe njenog Sistema interne kontrole i upravljanja rizicima, Principa ponašanja STADA grupe i korporativnih politika kompanije o specifičnim temama koje iz njih proizilaze. Poslujući fer i transparentno, u skladu sa zakonskim aktima, internim procedurama usaglašenosti

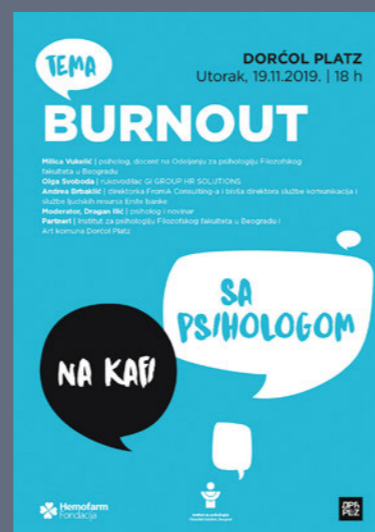

i odredbama Kodeksa ponašanja „Medicines for Europe”, već godinama, Hemofarm na svom korporativnom veb-sajtu objavljuje informacije o transferima vrednosti zdravstvenim ustanovama i stručnoj javnosti i iznosu sredstava utrošenih u tu svrhu, za prethodnu godinu.

HEMOFARM INICIJATIVA

Na kafi sa psihologom

Jedan od najuticajnijih projekata za unapređenje mentalnog zdravlja u Srbiji je projekat „Na kafi sa psihologom” koji Hemofarm fondacija sprovodi uz podršku Instituta za psihologiju Filozofskog fakulteta u Beogradu i u partnerstvu sa Art komunom Dorćol Platz. Projekat, koji je bio osnov za pokretanje kampanje za borbu protiv depresije i stigme „Nesalomivi”, sastoji se od tribina sa psiholozima u svrhu podizanja svesti o važnosti očuvanja mentalnog zdravlja, ohrabrivanja da se potraži stručna pomoć i tako utiče na javnost da je o mentalnom zdravlju potrebno brinuti na isti način kao o fizičkom zdravlju, i da poremećaji mentalnog zdravlja nisu lična slabost, već zdravstveni problem za koji postoji odgovarajuće rešenje ukoliko se na vreme potraži stručna pomoć. Tribine pružaju mogućnost da se otvoreno razgovara o mentalnom zdravlju sa stručnjacima – psiholozima i psihijatrima, kao i sa predstavnicima odgovarajućih institucija i javnim ličnostima koje su se i same suočavale sa nekim od problema.

Hemofarmovi principi ponašanja⁷²

Hemofarmovi Principi ponašanja za zaposlene proizilaze iz Principa ponašanja STADA Grupe. Ovaj dokument kao i ostale korporativne politike ne služe isključivo samoj kompaniji, već i njenim zaposlenima posebno kao smernice za pravilno ponašanje prilikom suočavanja sa pravnim ili etičkim izazovima u svakodnevnom radu.

Takođe su koncipirani tako da pomognu u sprečavanju neetičkog ili nezakonitog ponašanja kao što su akti korupcije. Principi ponašanja sadrže obavezujuće smernice za ponašanje u pogledu tema kao što su borba protiv korupcije, fer konkurencija, društveni aspekti u vezi sa tolerancijom i poštovanjem, kao i sa medijima i porezima. Da bi se zaposleni upoznali sa sadržajem Principa ponašanja, oni dobijaju instrukcije od direktora za

usklađenost poslovanja, na primer, u kontekstu interaktivnog e-učenja, uključujući praktične primere. Osim toga, postoji i elektronsko potvrđivanje o pročitanim Principima ponašanja i obavezi postupanja u skladu sa njima za sve zaposlene širom sveta. Od 2022. godine, od svih zaposlenih na globalnom nivou se zahteva da daju dodatnu elektronsku potvrdu u pogledu potencijalno postojećih sukoba interesa.

Nastojeći da kontinuirano unapređuje svoje aktivnosti u vezi sa usklađenošću poslovanja, Hemofarm je uveo i praktičnu, obavezujuću onlajn obuku o zaštiti podataka o ličnosti. Pored toga, uveden je i sveobuhvatan digitalni sistem upravljanja obukama za zaposlene „Hero”, koji kompaniji omogućava da obezbedi stvarno pohađanje obaveznih obuka o usklađenosti poslovanja od strane zaposlenih.

⁷² Principi ponašanja zaposlenih postavljeni su na Internet stranici kompanije na linku: [Hemofarm - Poslovanje - Korporativni kodeksi](#).

Upravljanje usklađenošću poslovanja

HEMOFARM JE ZAJEDNO SA STADA GRUPOM USPOSTAVIO SNAŽAN SISTEM UPRAVLJANJA USKLAĐENOŠĆU POSLOVANJA RADI POŠTOVANJA ZAKONA I INTERNIH PROTOKOLA, FOKUSIRAJUĆI SE NA BORBU PROTIV KORUPCIJE, ZAKON O ZAŠTITI KONKURENCIJE, KONTROLU IZVOZA, BORBU PROTIV PRANJA NOVCA I ZAŠTITU PODATAKA O LIČNOSTI.

U središtu ovog sistema je Kancelarija za korporativnu usklađenost sa sedištem u Bad Vilbelu. Ona ima za cilj da zaštiti finansijski položaj i reputaciju kompanije, zaštiti menadžment i zaposlene kompanije od ličnih rizika, spreči ometanje slobodne konkurencije i poveća poverenje potrošača, pacijenata, partnera i javnih vlasti u svoj integritet.

Korporativna usklađenost poslovanja nudi smernice o oblastima usklađenosti poslovanja kao što su zaštita podataka o ličnosti i standardi usklađenosti farmaceutске industrije, predlaže optimizaciju procesa i često se povezuje sa drugim zainteresovanim stranama i ključnim

poslovnim oblastima i sektorima. Spoljni Ombudsman, kome se može pristupiti preko Stadine veb stranice, funkcioniše kao nezavisni medij za poverljivo prijavljivanje sumnjivih aktivnosti, prenoseći informacije Kancelariji za usklađenost poslovanja, koja zatim odlučuje o sledećem pravcu delovanja. Globalna politika o uzbunjivanju primenjena je 2021. godine i čini važnu komponentu korporativnog sistema usklađenosti poslovanja. Njen cilj je da dodatno ojača sistem upravljanja usklađenošću poslovanja i osnaži kulturu otvorenog izražavanja mišljenja (speak-up culture) u celoj kompaniji, uključujući otvoreno obelodanjivanje nedoličnog ponašanja. U toku 2023. godine STADA Grupa kojoj

Hemofarm pripada kreirala je i Portal za prijavljivanje neusaglašenosti (*Compliance Reporting Portal*),⁷³ kao bezbednu i poverljivu platformu osmišljenu da podstakne lica da podele svoju zabrinutost u pogledu usaglašenosti poslovanja. Portal za prijavljivanje neusaglašenosti nudi zaposlenima i trećim licima izvan STADA grupe jednostavan i bezbedan način da se njihov glas čuje i omogućava da se prijave potencijalne malverzacije ili kršenja Stadinih internih pravila/procesa i/ili zakona, što pomaže STADA grupi da pravovremeno i na odgovarajući način reši pitanja u korist kompanije, svojih zaposlenih, pacijenata i korisnika. Portal za prijavljivanje neusaglašenosti štiti identitet podnosioca i omogućava anonimno prijavljivanje.

Poseban značaj u kontrolisanju pravnog aspekta poslovnih operacija i zakonske usklađenosti, kao i proaktivne prevencije i smanjivanja pravnih rizika u Hemofarmu, ima i digitalni servis pod nazivom „E-sekretarica“, koji je već predstavljen u ranijim izdanjima Hemofarmovih izveštaja o održivom razvoju, a sa čijim uspešnim korišćenjem je nastavljeno i u 2023. godini. Nastavljena je uspešna implementacija koncepta legal biznis partnera (Legal Business Partner), sa ciljem pružanja što efikasnije proaktivne pravne podrške biznisu i fokusiranije organizacije rada Legal-a, prilagođene poslovanju i potrebama svake organizacione jedinice.

Tim za usaglašenost poslovanja Hemofarma pruža podršku STADA povezanim društvima u toj oblasti ne samo za teritoriju Srbije i klastera Zapadnog Balkana, već i u oblasti Jugoistočne Evrope.

Korporativna kultura i vrednosti

KAO VAŽAN DEO INTERNACIONALNE GRUPACIJE, HEMOFARM PREPOZNAJE PREDNOSTI KULTURE KOJA PODRŽAVA JEDINSTVENOST I RAZLIČITOST SVOJIH ZAPOSLENIH.

Kao rezultat toga neguje se korporativna kultura zasnovana na četiri ključne vrednosti (Agility, Entrepreneurship, Integrity, One STADA) koje se univerzalno odnose na sve zaposlene bez obzira na njihovu teritorijalnu lokaciju u okviru STADA grupe.

Svojim svakodnevnim postupcima, na poslu i van njega, zaposleni promovišu i „otelotvoruju“ vrednosti kompanije, čineći ih tako svojim ključnim orijentirima. Kako bi dodatno ojačala ove vrednosti, kompanija je pokrenula - Connect4Values - inicijativu za dodatnu promociju korporativnih vrednosti i delanja u saglasnosti sa njima. Projekat, kojim su zajednički upravljali Globalni ljudski resursi i Globalne komunikacije, podrazumevao je virtualnu igru u kojoj su zaposleni širom sveta raspravljali o hipotetičkim scenarijima u vezi sa osnovnim kompanijskim vrednostima. Kao rezultat snažne interne komunikacije, oko 5.000 zaposlenih u celoj STADA grupi bilo je angažovano u ovoj aktivaciji. Pored toga, zahvaljujući integraciji Intraneta u Microsoft Teams platformu, olakšan je pristup informacijama u kompaniji, budući da je na taj način prijava na Intranet omogućena i putem telefona (za one koji imaju instaliranu MC Teams aplikaciju). Još jedan korak dalje učinjen je u 2023. godini kada je kreirana

INTEGRITY

ENTREPRENEURSHIP

AGILITY

ONE STADA

interna mobilna aplikacija upravo za komunikaciju zaposlenih unutar kompanije. Održavanju dobre komunikacije i povezanosti unutar kompanije, doprinosi i interni časopis za zaposlene „One STADA News“ koji se objavljuje kvartalno, a sa prevodima na više različitih jezika i sa lokalnim verzijama garantujući adekvatnu inkluzivnost i pristupačnost. Kompanija je takođe održala više globalnih sastanaka zaposlenih, koji su se prenosili uživo na intranetu sa prevodima u realnom vremenu na osam jezika. Osim toga, na lokalnom nivou održani su interni događaji namenjeni zaposlenima, poput Dana kompanije, Kafa sa psihologom u organizaciji Hemofarm fondacije i slično. Uspeh Hemofarma kao kompanije u osnovi je zasnovan na stručnom timu sa kulturom rasta (*Growth Mindset*) i njegovom spremnošću na brza prilagođavanja savremenim trendovima u poslovanju. Ovakva kultura se gradi i neguje u svim fazama radnog angažovanja zaposlenih, od regrutovanja, razvoja liderstva i veština zaposlenih, do nagrada i priznanja koje se dodeljuju najistaknutijim zaposlenima koji su bili najbolji ambasadori vrednosti (poput nagrada za vrednosti⁷⁴). Da su vrednosti utkane u sve aktivnosti potvrđuje čak i godišnji STI (*Short Term Incentive - Kratkoročna šema stimulacija*) putem kojeg se redovno prati rad zaposlenih.

⁷³ Link je dostupan i eksterno na sajtu Hemofarma, u dnu stranice gde su kontakt podaci kompanije. Kad se klikne, vodi na: <https://www.compliance-reporting-portal.stada.com/>

⁷⁴ Na polugodišnjoj osnovi, zaposleni sa izuzetnim rezultatima nominuju se za nagradu The Value Award za njihov integritet, agilnost, preduzetništvo i timski rad (One STADA). Pobjednici se proglašavaju na globalnom sastanku zaposlenih uz priznanje i poštovanje za njihov poslovni uspeh kao motivaciju za druge.

Poštovanje ljudskih prava

Kontinuirano podizanje svesti zaposlenih o sprečavanju nezakonitog ponašanja i poštovanju ljudskih prava ostaje u fokusu kompanije, te su tokom 2023. godine organizovane mnogobrojne obuke i praktične radionice kojima je prisustvovalo više stotina zaposlenih, kako u domenu usklađenosti i usaglašenosti poslovanja, tako i u delu podizanja svesti zaposlenih iz različitih pravnih oblasti: radnog prava, imovinskog prava, ugovornog prava, prava intelektualne svojine, prava zaštite konkurencije.

Pored toga, u sve veći deo ugovora o snabdevanju novim proizvodima, uspešno je inkorporirano deset principa Globalnog dogovora UN kojih se dobavljači pridržavaju. Ova obaveza uključuje, između ostalog, podršku i poštovanje zaštite međunarodnih ljudskih prava, obezbeđivanje da nijedna strana nije umešana u kršenje ljudskih prava, kao i obećanje da će se iskoreniti svi oblici prinudnog i dečijeg rada.

Još 2022. godine, uspostavljena je i funkcija „Odgovorne nabavke“ i, dodatno, počela je pri-

mena sistemskog EcoVadis rešenja, u vezi sa Zakonom o detaljnoj analizi lanca snabdevanja u cilju procenjivanja dobavljača u oblastima životne sredine, radnih i ljudskih prava, etike i održive nabavke. U toku 2023. godine realizovana je procena ESG performansi preko 700 prioritizovanih dobavljača kroz EcoVadis platformu.

⁷⁵ Više detalja opisano je kroz SDG 9 i dobru praksu farmakovigilance.

Privatnost i bezbednost podataka

Hemofarm poštuje prava na privatnost svih zaposlenih, klijenata i drugih zainteresovanih strana, te lične podatke obrađuje samo u specifične poslovne svrhe i takve podatke osigurava od neovlašćenog pristupa.

Takođe, kompanija preduzima neophodne mere da lične podatke tretira sa poverljivošću i da ih prikuplja, obrađuje i koristi isključivo u skladu sa važećim propisima o zaštiti podataka. Uz to se posebna pažnja poklanja svim podacima farmakovigilance u skladu sa svim važećim zakonima i propisima.⁷⁵ Imovina Hemofarma je od suštinske važnosti za uspeh kompanije i zbog toga posebno zavređuje zaštitu. Imovina kompanije ne uključuje samo materijalna dobra poput mašina i zgrada, već i nematerijalna dobra kao što su patenti, know-how, žigovi, autorska prava, naučna i tehnička ekspertiza, poslovni procesi, itd. Mnoga od tih dobara su poverljiva i predstavljaju poslovne tajne kompanije koje se moraju posebno zaštititi od pristupa trećih lica. Isto važi i za informacije dobijene u poslovne svrhe od trećih lica, i one se moraju tretirati kao poverljive i zaštititi od pristupa trećih lica. Svi zaposleni su obavezni da poverljive informacije do kojih su došli tokom svog rada koriste isključivo u svrhe svoje profesionalne aktivnosti za kompaniju, a ne u lične svrhe. Informacije, procesi i pomoćni sistemi predstavljaju značajnu vrednost za kompaniju i zaštita informacija je važna dužnost svih zaposlenih. Svaki član je u obavezi da čuva sve poverljive informacije koje nisu poznate javnosti, bez potrebe za utvrđivanjem dodatnih obaveza poput označavanja takvih informacija poverljivim. Takođe, svi zaposleni su obavezni da prijave bilo kakvu situaciju koja nagoveštava moguće narušavanje zaštite ili poverljivosti osetljivih informacija koje su u vezi sa ili potencijalno mogu biti u vezi sa kompanijom.

Društvena odgovornost (CSR) i podrška javnom zdravstvu

HEMOFARM KAO JEDNA OD VODEĆIH FARMACEUTSKIH KOMPANIJA U REGIONU, IZ GODINE U GODINU POKAZUJE DA JE PRAVI PRIMER KAKO KORPORATIVNA DRUŠTVENA ODGOVORNOST (CSR) IZGLEDA U PRAKSI.

Napori organizacije u borbi za javno zdravlje i kvalitetniji život, vođeni su upravo posvećenošću i brigom o ljudima, na šta ukazuje i sama misija kompanije. Kroz rad Hemofarm fondacije dodatno se manifestuje Hemofarmova snažna posvećenost javnom zdravstvu.

Hemofarm fondacija postoji već tri decenije, a u 2023. godini proslavila je veliki jubilej i tačno 30 godina rada. U tih 30 godina Hemofarm fondacija je sprovela različite dobrotvorne inicijative koje se fokusiraju na zdravstvenu podršku i pomoć pacijentima (poput programa i projekata koji uključuju edukaciju o borbi protiv visokog krvnog pritiska, podizanje svesti o važnosti donacije organa, podršku mentalnom zdravlju i mnoge druge). Od sponzorstva naučnih skupova, edukacija medicinskog osoblja i podrške udruženjima pacijenata, do pomoći opštoj populaciji tokom zdravstvenih kriza, aktivnosti Hemofarm fondacije potvrđuju posvećenost kompanije negovanju zdravijeg društva. Kroz ove akcije, Fondacija trasira model puta korporativne odgovornosti u savremenom farmaceutskom okruženju. Prepoznajući značaj podrške stručnom usavršavanju zdravstvenih radnika u oblasti savremene medicine i lečenja pacijenata, obezbeđena su sredstva za stručno usavršavanje za čak 28.293 zdravstvenih radnika kroz 57 programa kontinuirane medicinske edukacije u okviru projekata Akademije Hemofarm fondacije. U 2023. godini, Hemofarm fondacija je implementirala 65 aktivnosti u okviru programa za zdravlje, obrazovanje i kulturu.

Najvažniji poziv u životu - Na poziv Ministarstva zdravlja Srbije i Republičkog fonda za zdravstveno osiguranje, Hemofarm Fondacija se vratila u kampanju „Najvažniji poziv u životu“ koja je prvobitno bila pokrenuta 2016. godine pa zatim 2019. godine. U 2023. godini, osim Ministarstva zdravlja i RFZO, partner na projektu je i udruženje pacijenata koji čekaju na transplantaciju ili su transplantirani „Zajedno za novi život“. Od aprila do

31. decembra 2023. godine, u Srbiji je obavljeno ukupno 32 transplantacije organa, za 30 više nego 2022. godine, što je direktan doprinos kampanje „Najvažniji poziv u životu“.

Nesalomivi - Zbog tragedije u OŠ „Vladislav Ribnikar“ i okolini Mladenovca početkom maja 2023. godine, Hemofarm Fondacija je Nesalomivi SOS liniju 0800 001 002 oglasila kao liniju za psiho-socijalnu podršku opštoj javnosti. Do 31.12.2023. pomoć i podršku u okviru SOS linije i društvenih mreža je dobilo blizu 20.000 osoba. Hemofarm Fondacija je u saradnji sa Asocijacionom nezavisnih elektronskih medija (ANEM) i uz podršku Kancelarije Organizacije za evropsku bezbednost i saradnju (OEBS) u Srbiji organizovala trodnevnu edukaciju lekara (psihologa i psihijatarata) koji rade na SOS liniji u okviru projekta za borbu protiv depresije i stigme Nesalomivi.

Nagrade - Kao priznanje za sav trud koji ulaže za dobrobit društva, Hemofarm fondacija je za kampanju „Najvažniji poziv u životu“ tokom 2023. godine nagrađena sa 17 nagrada među kojima su 9 priznanja na KAKTUS festivalu integrisanih komunikacija, 1 nagrada na regionalnom festivalu SoMoBorac, 1 nagrada na festivalu Kampanje sa svrhom i 6 priznanja Udruženja za tržišne komunikacije Srbije (UEPS).

Ostale aktivnosti Hemofarm fondacije u 2023. obuhvatale su podršku institucijama i udruženjima od kojih je najznačajnija donacija dodeljena Klinici za hematologiju Univerzitetskog kliničkog centra Srbije (UKCS). Hemofarm fondacija je tokom 2023. godine organizovala i četiri tribine „Na kafi sa psihologom“, posvećene temama mentalnog zdravlja. Od 2019. godine do kraja 2023, Hemofarm Fondacija je ukupno organizovala 33 tribine „Na kafi sa psihologom“, na kojoj su učestvovali najeminentniji stručnjaci iz oblasti psihologije i psihijatrije, osobe koje su hrabro delile svoja iskustva.

ESG INICIJATIVE U HEMOFARMU

Hemofarmova CHC škola BiH

Hemofarm Banja Luka tradicionalno jedanput godišnje organizuje CHC školu na kojoj okuplja farmaceute i farmaceutske tehničare iz cele Bosne i Hercegovine. Tokom dva dana intenzivne i zanimljive edukacije učesnici obrađuju različite aktuelne zdravstvene teme povezane sa našim portfoliom. Škola je osmišljena da kroz interakciju sa učesnicima i korišćenjem interaktivnih aplikacija poput Slido-a prenese nova znanja i istovremeno predstavi Hemofarm proizvode na najbolji način. Pored produkt menadžera iz kompanije Hemofarma koji vode sesije, veliku pažnju privuku i gosti predavači. Ovakve edukacije šalju poruku farmaceutima i farmaceutskim tehničarima da je Hemofarm pouzdan partner, jer je prepoznao njihovu potrebu za konstantnim unapređenjem znanja i praćenjem trendova koji se najbrže menjaju upravo u CHC segmentu.

Alal vera priče

– PRIZNANJE IZUZETNIM
KOLEGINICAMA, KOLEGAMA I
TIMOVIMA

U okviru projekta „Zajedno možemo sve“, a sprovodeći misiju brige o zdravlju ljudi kao pouzdan partner, Hemofarm fondacija je u tokom maja 2023. organizovala seriju susreta sa stručnjacima i psiholozima pružajući psiho-socijalnu podršku zaposlenima koji su se, kao i ostatak nacije, nalazili u stanju šoka zbog tragičnih događaja u OŠ Vladislav Ribnikar, Malom Orašju i Duboni. Tema održanih onlajn razgovora sa zaposlenima je psihološka bezbednost koja se oslanja na empatiju i komunikaciju sa ciljem da zajedno prebrodimo krizu u kojoj smo se našli. U tom periodu, Fondacija je otvorila i Nesalomivi SOS liniju svima kojima je podrška i razgovor sa stručnjacima bila potreba, a ne samo osobama koje se bore protiv depresije i stigme zbog kojih je SOS linija prvobitno ustanovljena. U periodu od 3. maja do 3. juna, SOS linija je beležila povećan broj poziva osoba koje su osećale strah, anksioznost, bespomoćnost, gubitak sigurnosti i kontrole nad životom.

Ljudi ljudima

ZA SVRATIŠTE ZA DECU SA ULICE
PRIKUPLJENO 344 KG SREDSTAVA
ZA HIGIJENU

U akciji pomoći za ustanovu „Svratište za decu ulice“ u Beogradu, u okviru inicijative „Ljudi ljudima“, prikupljeno je 344 kg pomoći u vidu sredstava za ličnu i kućnu higijenu. Dvonedeljnoj akciji priključili su se zaposleni iz Vršca, Šapca i Beograda i prvi odgovorili na apel „Svratišta“, kojima su zalihe sredstava za higijenu bile na minimumu.

Okvir izveštavanja

**SAŠA
UROŠEVIĆ**

Senior direktor Hemofarm Banja Luka

PUTANJA RASTA I LIDERSKA POZICIJA HEMOFARMA UTIČU I NA SVE VEĆU ODGOVORNOST KOMPANIJE U BRIZI O ZDRAVLJU LJUDI. U SKLADU SA TIM, HEMOFARM ĆE U BUDUĆNOSTI, IZMEĐU OSTALIH INICIJATIVA, NASTAVITI DA RAZVIJA INFRASTRUKTURU I ULAŽE U PROIZVODNE LOKACIJE, DISTRIBUCIJU I LANAC SNABDEVANJA, KONTINUIRANO POBOLJŠAVAJUĆI PRISTUP LEKOVIMA U ZEMLJAMA U KOJIMA POSLUJE.

Reporting Principles

MATRICA MATERIJALNOSTI

Polazna osnova za pripremu ovog Izveštaja je Stadina i Hemofarmova Matrica materijalnosti sa Listom materijalnih tema, zasnovana na proceni dvostruke materijalnosti (predstavljenoj na početku ovog izveštaja), koja predstavlja uporedni pregled najvažnijih tema za poslovanje iz ugla kompanije, s jedne, i ključnih zainteresovanih strana, s druge strane. Teme su rangirane prema ESG uticajima na proizvodnju i prodaju. Analizom GRI indikatora povezani su indikatori i teme, čime Matrica materijalnosti daje osnov za buduće izveštavanje, ali i unapređenje poslovanja. S obzirom na to da Izveštaj o održivom razvoju obuhvata teme koje su od značaja za kompaniju i zainteresovane strane, Izveštaj može predstavljati osnov za procenu i odluke organa upravljanja i zainteresovanih strana. Primena GRI smernica omogućava kompaniji da transparentno izveštava o učinku u tri ključne oblasti održivog poslovanja: zaštita životne sredine, društvena odgovornost i savjesno korporativno upravljanje, sa predstavjenim pristupom upravljanja koji povezuje Hemofarmov program održivosti sa Ciljevima održivog razvoja (SDG). Pored profila kompanije, kao i broja indikatora, izveštaj se zasniva na sledećim principima.

MATERIJALNOST

Izveštaj obuhvata sve materijalne teme koje su identifikovane kao deo Hemofarmove procene materijalnosti. U Izveštaju su uključene sve teme koje se odnose na ekonomiju, ekologiju, društvenu odgovornost i upravljanje i aktivnosti koje imaju uticaj na Hemofarm i njegove zainteresovane strane. Proces određivanja prioritetnih tema u Izveštaju za 2023. godinu podrazumevao je aktivan dijalog za ključnim zainteresovanim stranama putem radionica i onlajn anketa, kreirajući Matricu materijalnosti, u skladu sa GRI smernicama, potrebama i interesima svih zainteresovanih strana, kao i strateškim prioritetima kompanije.

INKLUZIVNOST

Jedan od ciljeva Stadinog izveštavanja o održivom razvoju jeste da se, stvaranjem uslova za efikasan dijalog sa svim zainteresovanim stranama, unaprede međusobni odnosi i podigne opšti nivo zadovoljstva poslovanjem kompanije. Osim dijaloga

sa ključnim zainteresovanim stranama, STADA nastoji da poštuje povratne informacije dobijene putem kulture otvorenog izražavanja mišljenja. Hemofarm pozdravlja sve povratne informacije od čitalaca ovog izveštaja koje se odnose na njegov kvalitet i sadržaj, radi poboljšanja kvaliteta budućih izveštaja. E-mail adresa za slanje predloga, utisaka, i bilo kakvih povratnih informacija je svakodobro@hemofarm.com.

ODRŽIVOST

Princip održivosti poslovanja predstavlja način na koji kompanija posmatra svoj dugoročni uticaj na okruženje i prezentuje svoje aktivnosti na nacionalnom, regionalnom i globalnom nivou.

POTPUNOST

U Izveštaju su izložene relevantne informacije i podaci u periodu od 1. januara 2023. zaključno sa 31. decembrom 2023. Prikazani su i uporedni podaci,

gde god je to bilo moguće, za prethodne godine. Finansijski i ekonomski pokazatelji preuzeti su iz Hemofarmovog finansijskog izveštaja za 2023. i STADA Godišnjeg izveštaja za 2023., a odnose se na aktivnosti kompanije na nivou referentnog Klastera i Grupe.

URAVNOTEŽENOST

Uravnoteženost zahteva predstavljanje kako pozitivnih, tako i negativnih aspekata i uticaja kompanije na održivost, čime se pruža nepristrasna i objektivna slika njenog učinka. Objektivna slika rezultata kompanije tokom 2023. godine, kada je reč o ekonomskoj, ekološkoj i društvenoj dimenziji, zasniva se na GRI metodologiji, koja prezentuje sve informacije od značaja, bez obzira na njihove karakteristike.

UPOREDIVOST

Uporedivost znači prikazivanje podataka na dosledan i kontinuiran način, kako bi se pružila

mogućnost poređenja sa GRI standardima i drugim kompanijama. Budući da je reč o jedinstvenom izveštaju o održivom razvoju koji objavljuje Hemofarm, moguće je poređenje sa prethodnim izveštajem (objavljen sa osvrtom na 2022. godinu) kao i sa drugim izveštajima o održivom razvoju Hemofarma, počev od 2012. od kada kompanija izveštava o sopstvenoj održivosti. Budući da ovaj izveštaj predstavlja dodatak nefinansijskom izveštavanju, takođe je moguće sagledati poslovanje kompanije i iz ugla analize nefinansijskih performansi poslovanja i upravljanja.

TAČNOST

Tačnost podrazumeva pružanje adekvatnih kvalitativnih i kvantitativnih informacija, kao i stalno unapređivanje sistema za prikupljanje i analizu podataka. Gde nije bilo moguće prikupiti izvorne podatke, vršene su procene uz objašnjenje metodologije obračuna/procene.

BLAGOVREMENOST

Blagovremenost označava doslednost u učestalosti izveštavanja i dužini perioda izveštavanja, čime se osigurava redovna dostupnost informacijama i mogućnost donošenja adekvatnih i pravovremenih odluka u vezi sa kompanijom i njenim poslovanjem. Hemofarm izveštava o svojim ESG principima i održivom razvoju svake godine.

JASNOĆA

Jasnoća predstavlja prezentovanje informacija na pregledan, jednostavan i jasan način, čime se osigurava pristupačnost informacijama. Dostupnost i razumljivost informacija od i za sve zainteresovane strane bili su glavni orijentiri kojima se težilo prilikom izrade Izveštaja za 2023. godinu.

POUZDANOST

Pouzdanost podrazumeva prikupljanje, beleženje, sastavljanje, analiziranje i objavljivanje informacija na način koji se može podvrgnuti proverbi i koji potkrepljuje kvalitet i materijalnost informacije. Revizorska kuća EY je sprovedla verifikaciju ovog izveštaja oslanjajući se na standarde i zahteve svetski priznate GRI metodologije.

GRI Indeks^{76 77}

Opšta obelodanjivanja

OBELODANJIVANJE	REFERENCE
2-1 Detalji o organizaciji	
a. Prijavite pravno ime organizacije;	Odeljak 1 ovog Izveštaja
b. Prijavite prirodu vlasništva i pravnu formu organizacije;	Nidda Healthcare GmbH je direktni akcionar sa vlasničkim udelom od 100%. Povezane kompanije: Bain Capital Investors, LLC, Wilmington, Delaware, SAD, i Cinven (Luxco 1) S.A., Luxembourg, vrše direktnu zajedničku kontrolu nad supsidijarom Nidda Topco S.à r.l., koji indirektno kontroliše sledeće supsidijare: Nidda Midco S.à r.l., Nidda German Topco GmbH, Nidda German Midco GmbH, Nidda BondCo GmbH i Nidda Healthcare Holding GmbH, putem direktnog akcionara Nidda Healthcare GmbH koji drži glavne akcije u kompaniji STADA Arzneimittel AG. Hemofarm je afilijacija kompanije STADA.
c. Prijavite lokaciju sedišta organizacije;	Odeljak 1 ovog izveštaja
d. Prijavite zemlje u kojima posluje	Odeljak 1 ovog izveštaja
2-2 Subjekti uključeni u izveštavanje o održivom razvoju organizacije	
a. Navedite sve subjekte uključene u izveštavanje o njenom održivom razvoju;	Odeljak 1 ovog Izveštaja i Odeljak 3 ovog Izveštaja
b. Ako organizacija ima revidirane finansijske izveštaje ili finansijske informacije podnete u javnu evidenciju, navedite razlike između liste subjekata uključenih u njeno finansijsko izveštavanje i liste uključene u izveštavanje o održivom razvoju;	Nema dodatnih subjekata koji su uključeni u izveštavanje o održivom razvoju a koji nisu uključeni u finansijsko izveštavanje.
c. Ako se organizacija sastoji od više subjekata, objasnite pristup koji se koristi za konsolidaciju informacija, uključujući:	Hemofarm konsoliduje informacije iz svojih poslovnih subjekata redovnim izveštajima u različitim radnim tokovima (uključujući Tehničke operacije, C&P (HR), Pravne poslove i usklađenost poslovanja, Komunikacije, Komerциjalne poslove, itd.). Ti izveštaji se prikupljaju putem mesečnih poslovnih pregleda, kvartalnih izveštaja i konačnih godišnjih izveštaja i strukturirani su u skladu sa GRI, i uključuju spajanja, akvizicije, i otuđenja subjekata ili delova subjekata kao i korigovanja informacija u pogledu manjinskih interesa, gde je primenjivo.
i. da li pristup uključuje korigovanje informacija za manjinske interese;	
ii. kako pristup uzima u obzir spajanja, akvizicije, i otuđenje subjekata ili delova subjekata;	
iii. da li i kako pristup pravi razliku između obelodanjivanja u ovom Standardu i u pogledu materijalnih tema.	/

⁷⁶ Izrazi „lokalan“ i „značajne poslovne lokacije“ primenjeni su na poslovanje Hemofarma u Srbiji, Bosni i Hercegovini i Crnoj gori, gde kompanija poseduje svoje proizvodne komplekse, kao i uključujući EU laboratoriju u Temišvaru. Ukoliko je pregled podataka dat iz bilo kog drugog ugla, koji uključuje STADA globalni nivo izveštavanja, takvi podaci će biti adekvatno referencirani, kako čitaoci izveštaja ne bi bili dovedeni u situaciju da pogrešno shvate ili razumeju ovaj izveštaj. Izraz „menadžment“ u ovom izveštaju znači najviše, srednje i niže rukovodstvo kompanije, uključujući generalnog direktora (GM) i Hemofarmov Upravni odbor/Senior menadžment tim (SMT).

⁷⁷ Parametri koji su regulisani na nivou STADA Grupe i ne odstupaju u poslovnim praksama Hemofarma referisani su u ovom indeksu sa globalnog aspekta STADA Grupe, dok su parametri svojstveni samo Hemofarmu (uključujući i konkretne brojke) prikazani samo za Hemofarm.

OBELODANJIVANJE	REFERENCE
2-3 Period izveštavanja, učestalost izveštavanja i kontakt osoba za izveštavanje	
a. Navedite period izveštavanja, učestalost njenog izveštavanja o održivom razvoju;	Odeljak 3 ovog Izveštaja / Poglavlje Okvir za izveštavanje
b. Navedite period izveštavanja za njeno finansijsko izveštavanje, i ako se ne poklapa sa periodom za izveštavanje o održivom razvoju, objasnite razlog	Odeljak 3 ovog Izveštaja / Poglavlje Okvir za izveštavanje
c. Prijavite datum objave izveštaja ili informacija o kojima se izveštava;	Odeljak 3 ovog Izveštaja / Poglavlje Okvir za izveštavanje
d. Navedite kontakt osobu za pitanja o izveštaju ili informacijama o kojima se izveštava.	Odeljak 1 ovog Izveštaja
2-4 Ponovno iskazivanje informacija	
a. Prijavite ponovna iskazivanja informacija napravljena u odnosu na prethodne periode izveštavana i objasniti:	Ne postoji ponovno iskazivanje informacija u poređenju sa informacijama iz prethodnog izveštaja o održivom razvoju Hemofarma i Stade za 2022. 2023. godine, Hemofarm nije imao izmena u vlasništvu i u pogledu podataka prezentovanih u prethodnom ciklusu izveštavana (za 2022.), nije bilo značajnih naknadnih korigovanja prethodno iskazanih cifara. Dekonsolidacija poslovnih operacija koja je implementirana na nivou STADA Grupe ne utiče na ponovno iskazivanje informacija u kontekstu poslovanja Hemofarma. Više informacija o ovoj dekonsolidaciji moguće je pronaći u okviru Godišnjeg izveštaja STADA-e (Annual Report 2023), dostupnog ovde .
i. razloge ponovnih iskazivanja;	
ii. efekte ponovnih iskazivanja.	
2-5 Eksterna revizija	
a. Opišite njenu politiku i praksu za traženje eksternog revizora, uključujući i informaciju da li su i kako su uključeni najviši organ upravljanja i viši rukovodioci;	Hemofarmov godišnji izveštaji o održivom razvoju revidiraju se podvrgavaju eksternoj reviziji. Top menadžment Hemofarma (SMT) traži nezavisnog revizora na osnovu inputa od svog senior menadžera globalnog održivog razvoja.
b. Ako se izveštavanje o održivom razvoju organizacije podvrgava eksternoj reviziji:	
i. obezbedite link ili referencu na izveštaj(e) eksterne revizije ili izjavu(e) revizora;	Odeljak 3 ovog Izveštaja / Poglavlje Izveštaj nezavisnog revizora
ii. opišite šta podleže reviziji i na kojoj osnovi, uključujući standarde revizije koji se koriste, nivo dobijene revizije, i bilo kakva ograničenja procesa revizije;	Odeljak 3 ovog Izveštaja / Poglavlje Okvir za izveštavanje
iii. opišite odnos između organizacije i revizorske kuće.	EY je nezavisni revizor kompanije Hemofarm.
2-6 Aktivnosti, lanac vrednosti i drugi poslovni odnosi	
a. Prijavite sektor(e) u kojima je aktivna;	Odeljak 1 ovog Izveštaja / Poglavlje Profil kompanije 2023.
b. Opišite njen lanac vrednosti, uključujući:	Odeljak 1 ovog Izveštaja / Poglavlje Profil kompanije 2023.
i. aktivnosti, proizvode, usluge organizacije, i tržišta na kojima pruža usluge	Izraz „operacija“ za Hemofarm definisan je kao zemlja u kojoj kompanija ima ili svoj proizvodni pogon, lokalno predstavništvo/afilijaciju i/ili partnera koji nudi Hemofarmove proizvode.
ii. lanac snabdevanja organizacije;	Odeljak 1 ovog Izveštaja
iii. Prodajni subjekti organizacije i njihove aktivnosti;	Odeljak 1 ovog Izveštaja / Poglavlje Profil kompanije 2023.
c. Prijavite druge relevantne poslovne odnose;	/
d. Opišite značajne promene u 2-6-a, 2-6-b, i 2-6-c u poređenju sa prethodnim periodom izveštavanja.	/

OBELODANJIVANJE	REFERENCE
2-7 Zaposleni	
a. Prijavite ukupan broj zaposlenih, i podelu ukupnog broja po polu i po regionu;	Odeljak 2 ovog Izveštaja
b. Prijavite ukupan broj;	
i. zaposleni na neodređeno vreme, i podela po polu i po regionu;	
ii. zaposleni na određeno vreme, i podela po polu i po regionu;	
iii. zaposleni sa nezagarantovanom dužinom radnog vremena, i podela po polu i po regionu;	
iv. zaposleni sa punim radnim vremenom, i podela po polu i po regionu;	Prikupljanje podataka zasnovanih na SAP softveru koristi se za praćenje podataka i njihovo prezentovanje, po potrebi.
v. zaposleni sa skraćanim radnim vremenom, i podela po polu i po regionu;	
c. Opišite metodologije i pretpostavke korišćene za prikupljanje podataka, uključujući da li su cifre prijavljene:	
i. po broju zaposlenih, ekvivalentu punog radnog vremena (FTE), ili korišćenjem neke druge metodologije;	/
ii. na kraju perioda izveštavanja, kao prosek celog perioda izveštavanja, ili korišćenjem neke druge metodologije;	
d. Prijavite kontekstualne informacije neophodne za razumevanje podataka prijavljenih pod 2-7-a i 2-7-b;	/
e. Opišite značajne fluktuacije u broju zaposlenih tokom perioda izveštavanja i između perioda izveštavanja.	Odeljak 2 ovog Izveštaja
2-8 Radnici koji nisu zaposleni	
a. Prijavite ukupan broj radnika koji nisu zaposleni i čiji rad kontroliše organizacija i opisati:	Odeljak 2 ovog Izveštaja
i. najčešće tipove radnika i njihov ugovorni odnos sa organizacijom;	
ii. vrstu posla koji obavljaju;	
b. Opišite metodologije i pretpostavke korišćene za prikupljanje podataka, uključujući da li se broj radnika koji nisu zaposleni prijavljuje:	Prikupljanje podataka zasnovanih na SAP softveru koristi se za praćenje podataka i njihovo prezentovanje, po potrebi.
i. po broju zaposlenih, ekvivalentu punog radnog vremena (FTE), ili korišćenjem neke druge metodologije;	
ii. na kraju perioda izveštavanja, kao prosek celog perioda izveštavanja, ili korišćenjem neke druge metodologije;	
c. Opišite značajne fluktuacije u broju radnika koji nisu zaposleni tokom perioda izveštavanja i između perioda izveštavanja.	/

OBELODANJIVANJE	REFERENCE
2-9 Upravljačka struktura i sastav	
a. Opišite upravljačku strukturu, uključujući odbore najviših organa upravljanja	Odeljak 1 ovog Izveštaja
b. Navedite odbore najviših organa upravljanja koji su odgovorni za donošenje odluka i nadziru uticaj organizacije na ekonomiju, životnu sredinu, i ljude;	Odeljak 1 ovog Izveštaja
c. Opišite sastav najvišeg organa upravljanja i njegove odbore prema:	
i. izvršnim i neizvršnim članovima;	Odeljak 1 ovog Izveštaja
ii. nezavisnosti;	Svi članovi SMT su nezavisni.
iii. mandatu članova u organu upravljanja;	/ više detalja o članovima SMT dostupno je na korporativnom veb sajtu Hemofarma https://www.hemofarm.com/srb/menadzment
iv. broju ostalih značajnih pozicija i obavezama svakog člana, i priroda obaveza;	U 2023. godini, članovi upravnog odbora nisu imali nikakve eksterne mandate. Dr Ronald Seeliger (GM) član je Borda guvernera AmCham Serbia. Takođe je član i odbora Saveta stranih investitora i Privredne komore Srbije.
v. polu	Upravni odbor: Žene: 6 (50%), Muškarci 6 (50%), Ukupno 12 (100%)
vi. nedovoljno zastupljenim društvenim grupama;	/
vii. kompetencijama relevantnima za uticaje organizacije;	Dostupno na korporativnom veb sajtu Hemofarma (reprezentovano adekvatnim ekspertskim poslovnim pozicijama koje zauzima svaki pojedinačni član SMT) https://www.hemofarm.com/srb/menadzment
viii. zastupanju akcionara.	/
2-10 Nominacija i izbor najvišeg organa upravljanja	
a. Opišite procese nominacije i izbora za najviši organ upravljanja i njegove odbore;	Članove Upravnog odbora imenuje STADA SEC, na predlog GM-a i SMT-a
b. Opišite kriterijume koji se koriste za nominaciju i izbor članova najvišeg organa upravljanja, uključujući da li i kako se sledeće uzima u obzir:	
i. stavovi zainteresovanih strana (uključujući akcionare);	/
ii. različitost;	U sastavu Upravnog odbora različitost predstavlja važan kriterijum. Samim tim, zastupljenost muškaraca i žena iznosi 50:50%.
iii. nezavisnost;	/
iv. kompetencije relevantne za uticaje organizacije.	Dostupno na korporativnom veb sajtu Hemofarma (reprezentovano adekvatnim ekspertskim poslovnim pozicijama koje zauzima svaki pojedinačni član SMT) https://www.hemofarm.com/srb/menadzment

OBELODANJIVANJE	REFERENCE
2-11 Predsednik najvišeg organa upravljanja	
a. Prijavite da li je predsednik najvišeg organa upravljanja takođe i viši rukovodilac u organizaciji;	Predsednik Upravnog odbora je generalni direktor (GM).
b. Ako je predsednik takođe viši rukovodilac, objasnite njihovu funkciju u upravljanju organizacijom, razloge za ovakav aranžman, i kako su sprečeni i ublaženi sukobi interesa.	Zbog dvodomnog sistema sa dva odvojena tela – Nadzorni odbor (STADA nivo) kao nadzorno telo, i Upravni odbor (Hemofarm nivo) kao telo koje upravlja i donosi odluke, takav rizik ne postoji.
2-12 Uloga najvišeg organa upravljanja u nadzoru upravljanja uticajima	
a. Opišite ulogu najvišeg organa upravljanja i viših rukovodilaca u razvoju, odobravanju i ažuriranju izjava o svrsi, vrednostima, misiji, strategije, politike, i ciljeva organizacije u vezi sa održivim razvojem;	SMT se bavi razvojem, odobravanjem i ažuriranjem izjava o svrsi, vrednostima i misiji, strategijama, politikama i dr, kao i ciljevima organizacije vezano za održivi razvoj (na osnovu inputa senior menadžera globalnog održivog razvoja na ESG teme).
b. Opišite ulogu najvišeg organa upravljanja u nadzoru detaljne analize organizacije na ekonomiju, životnu sredinu i ljude, uključujući:	Na nastancima SMT, članovi redovno razmatraju uticaje organizacije prijavljene od strane odgovornog člana Upravnog odbora, direktora Tehničkih operacija (CTO) na temu zaštite životne sredine, zdravlja i bezbednosti, i direktorke Ljudskih resursa (C&P – Chief People Officer / CPO) na temu ljudskih prava.
i. da li i kako najviši organ upravljanja saraduje sa zainteresovanim stranama radi podrške ovim procesima;	Članovi SMT prihvatili su globalnu „Politiku održivog razvoja i obaveze u pogledu ESG-a“ objavljene na Intranet-u. Ova politika i obaveze najvišeg organa upravljanja takođe uključuje rezultate analize materijalnosti u pogledu ESG-a (uključujući učešće zainteresovanih strana).
ii. kako najviši organ upravljanja razmatra ishode ovih procesa;	Više detalja može se pronaći u Stadinom Godišnjem izveštaju 2023. (Annual Report 2023), dostupnom na: https://www.stada.com/investor-relations/financial-publications/financial-reports
c. Opišite ulogu najvišeg organa upravljanja u preispitivanju efikasnosti procesa organizacije kako je opisano u 2-12-b, i prijavite učestalost ovog preispitivanja.	/
2-13 Delegiranje odgovornosti za upravljanje uticajima	
a. Opišite kako najviši organ upravljanja delegira odgovornost za upravljanje uticajima organizacije na ekonomiju, životnu sredinu i ljude, uključujući:	U okviru Upravnog odbora, odgovornost menadžmenta po pitanju održivog razvoja, zdravlja, bezbednosti i životne sredine spada u oblast odgovornosti direktora tehničkih operacija. Ljudski resursi, korporativna kultura i različitost spadaju u oblast odgovornosti direktora za ljudske resurse.
i. da li je imenovala neke više rukovodioce kao odgovorne za upravljanje uticajima;	SMT je glavno telo koje nadzire upravljanje u pogledu Održivog razvoja / ESG-a, uključujući neke od ključnih članova (iz ESG ugla) - direktor finansija (CFO), direktor tehničkih operacija (CTO), direktorka Ljudskih resursa / C&P (CPO), zajedno sa GM-om.
ii. da li je delegirala odgovornost za upravljanje uticajima na ostale zaposlene;	U zavisnosti od teme, relevantna funkcija (kojom upravlja član SMT-a) preuzima vođstvo u razvoju odgovarajućih programa i inicijativa koje se bave i unapređuju aspekte održivosti u okviru svoje oblasti odgovornosti (npr. direktor tehničkih operacija (CTO) putem HSE funkcije za klimatske promene i zdravlje i bezbednost na radu; direktor Ljudskih resursa / C&P (CPO) putem C&P funkcije za različitost i obuke).
b. Opišite proces i učestalost za više rukovodioce ili druge zaposlene izveštavanja ka najvišem organu upravljanja o upravljanju uticaja organizacije na ekonomiju, životnu sredinu, i ljude.	/

OBELODANJIVANJE	REFERENCE
2-14 Uloga najvišeg organa upravljanja u izveštavanju o održivom razvoju	
a. Prijavite da li je najviši organ upravljanja odgovoran za preispitivanje i odobravanje prijavljenih informacija, uključujući materijalne teme organizacije, i ako jeste, opišite proces preispitivanja i odobravanja informacija;	SMT je odgovoran za preispitivanje i odobravanje prijavljenih informacija. Ovaj organ potvrđuje politiku održivog razvoja, materijalne teme i aspekte održivog razvoja.
b. Ukoliko najviši organ upravljanja nije odgovoran za preispitivanje i odobravanje prijavljenih informacija, uključujući materijalne teme organizacije, objasnite koji je razlog za to.	/
2-15 Sukob interesa	
a. Opišite procese kojima najviši organ upravljanja obezbeđuje sprečavanje i ublažavanje sukoba interesa;	2022. godine, uvedena je elektronska potvrda za sve zaposlene, uključujući članove SMT-a, kojom se potvrđuje da su pročitali Principe ponašanja i postupaju u skladu sa njima. Od 2022. godine, od svih zaposlenih, uključujući članove SMT-a, zahteva se da podnesu dodatnu elektronsku potvrdu vezano za potencijalno postojeći sukob interesa. U budućnosti će svi zaposleni ove izjave morati da podnose na godišnjem nivou.
b. Prijavite da li se sukobi interesa obelodanjuju zainteresovanim stranama, uključujući, najmanje, sukobe interesa koji se odnose na:	Nikakvi veliki /nerazrešeni sukobi interesa nisu obelodanjeni u 2023.
i. članstvo u različitim odborima;	
ii. zajedničko akcionarstvo sa dobavljačima i drugim zainteresovanim stranama;	
iii. postojanje kontrolnih akcionara;	
iv. povezane strane, njihove odnose, transakcije, i neizmirena dugovanja.	
2-16 Saopštavanje kritičnih problema	
a. Opišite da li i kako se kritični problemi saopštavaju najvišim organima upravljanja;	Mesečna preispitivanja poslovanja (MBRs) svih članova SMT-a sa generalnim direktorom (i nadležnim globalnim STADA funkcijama), kao i sastanci SMT-a, koriste se za saopštavanje svih kritičnih problema i postupanje u skladu sa zaključcima i predloženim merama. Ad-hoc saopštenja se primenjuju u slučaju kritičnih problema.
b. Prijavite ukupan broj i prirodu kritičnih problema koji su saopštavani najvišim organima upravljanja tokom perioda izveštavanja.	Intenzivna, informativna komunikacija je bila stalna tema u internim kanalima vezano za rat u Ukrajini, probleme sa snabdevanjem na globalnom nivou i rast inflacije. U brojnim saopštenjima za zaposlene i u svim nacionalnim područjima, STADA CEO Peter Goldschmidt kao i GM Hemofarma, dr Ronald Seeliger saopštavali su informacije o trenutnim dešavanjima.

OBELODANJIVANJE	REFERENCE
2-17 Kolektivno znanja najvišeg organa upravljanja	
a. Prijavite mere preduzete radi unapređenje kolektivnog znanja, veština, i iskustva najvišeg organa upravljanja vezano za održivi razvoj.	Mesečna preispitivanja poslovanja (MBRs) svih članova SMT-a i nadležnih direktora sa generalnim direktorom (GM), kao i sastanci SMT-a, koriste se za unapređenje kolektivnog znanja, veština i iskustva, najvišeg organa upravljanja vezano za održivi razvoj.
2-18 Procena performanse najvišeg organa upravljanja	
a. Opišite procese evaluacije performanse najvišeg organa upravljanja u nadzoru upravljanja uticajima organizacije na ekonomiju, životnu sredinu, i ljude;	Nadzorni odbor dobija izveštaje Upravnog odbora o planiranoj poslovnoj politici i drugim fundamentalnim pitanjima korporativnog planiranja (posebno planiranja u oblasti finansija, investicija i ljudskih resursa), profitabilnosti Kompanije, pravcu poslovanja (posebno u pogledu prodaje i situacije u Kompaniji) i transakcijama koje bi mogle biti od materijalnog značaja za profitabilnost ili likvidnost Kompanije. Nadzorni odbor obezbeđuje bude na odgovarajući način informisan, putem kontinuiranog izveštavanja od strane Upravnog odbora, i ako je neophodno, iskoristiće svoje pravo da zahteva izveštaje od Upravnog odbora o temama koje utiču na kompaniju. ESG aspekti su deo navedenih izveštaja. Na sastancima Nadzornog odbora, Odbor direktno razmenjuje informacije sa članovima Upravnog odbora takođe i o uticajima organizacije na ekonomiju, životnu sredinu i ljude. Članovi Upravnog odbora imaju ciljeve naknade vezano za ESG, koje procenjuje Nadzorni odbor.
b. Prijavite da li su procene nezavisne ili ne, i učestalost procena;	Procene su interne (nisu nezavisne). Pogledati takođe 2-18.a.
c. Opišite mere preduzete kao odgovor na procene, uključujući promene u sastavu najvišeg organa upravljanja i organizacione prakse	Odeljak 1 ovog Izveštaja / Poglavlje Profil kompanije 2023.
2-19 Politika naknada	
a. Opišite politike naknada za članove najvišeg organa upravljanja i senior rukovodioce, uključujući:	Svi raspoloživi podaci su predstavljani u STADA Godišnjem izveštaju 2023. (Annual Report 2023): https://www.stada.com/investor-relations/financial-publications/financial-reports
i. fiksnu zaradu i varijabilnu zaradu;	Takođe na politike za naknada utiču i specifičnosti određene zemlje a samim tim i kolektivni ugovori.
ii. bonus pri zapošljavanju ili stimulacije za zapošljavanje;	Dodatni podaci trenutno nisu javno raspoloživi u skladu sa primenljivim korporativnim procedurama i pravilima.
iii. plaćanja pri prekidu radnog odnosa;	
iv. povraćaje;	
v. penzije;	Usklađivanje obaveza iz planova beneficija i penzionih planova na nivou Grupe je u toku i uslovi specifični za zemlju neće biti posebno istaknuti u ovom izveštaju. Ova tema će biti detaljnije predstavljena u narednim izveštajima.
b. Opišite kako se politike nadoknada za članove najvišeg organa upravljanja i senior rukovodioce odnose na njihove ciljeve i učinak u odnosu na upravljanje uticajima organizacije na privredu, životnu sredinu i ljude	Svi raspoloživi podaci su predstavljani u STADA Godišnjem izveštaju 2023. (Annual Report 2023): https://www.stada.com/investor-relations/financial-publications/financial-reports Takođe na politike za naknada utiču i specifičnosti određene zemlje a samim tim i kolektivni ugovori. Dodatni podaci trenutno nisu javno raspoloživi u skladu sa primenljivim korporativnim procedurama i pravilima.

OBELODANJIVANJE	REFERENCE
2-20 Proces utvrđivanja naknade	
a. Opišite proces osmišljavanja politika naknada i utvrđivanja iznosa naknada, uključujući:	Svi raspoloživi podaci su predstavljani u STADA Godišnjem izveštaju 2023. (Annual Report 2023): https://www.stada.com/investor-relations/financial-publications/financial-reports Dodatni podaci trenutno nisu javno raspoloživi u skladu sa primenljivim korporativnim procedurama i pravilima.
i. da li članovi nezavisnog najvišeg tela upravljanja ili nezavisni odbor za naknade nadgledaju proces utvrđivanja visine naknada;	Nadzorni odbor STADA rukovodi ovim procesom. Članovi Upravnog odbora imaju ciljeve naknade koji su povezani sa ESG.
ii. kako se traži mišljenje i kako se uzimaju u obzir gledišta zainteresovanih strana (uključujući akcionare) po pitanju naknada;	/
iii. da li su konsultanti za naknade uključeni u proces utvrđivanja visine naknada i ako je tako, da li su oni nezavisni od organizacije, njenog najvišeg tela upravljanja i senior rukovodilaca;	/
b. Prijavite rezultate glasanja zainteresovanih strana (uključujući akcionare) po pitanju politika i predloga naknada ako je primenljivo.	/ Nije primenljivo
2-21 Godišnji odnos ukupne nadoknade	
a. Prijavite odnos ukupne godišnje naknade za najplaćenijeg pojedinca u organizaciji i srednje godišnje ukupne naknade za sve zaposlene (isključujući najplaćenijeg pojedinca);	Svi raspoloživi podaci su predstavljani u STADA Godišnjem izveštaju 2023. (Annual Report 2023): https://www.stada.com/investor-relations/financial-publications/financial-reports Dodatni podaci trenutno nisu javno raspoloživi u skladu sa primenljivim korporativnim procedurama i pravilima. Hemofarm je ograničen internim pravilima na otkrivanje više detalja o politikama naknada. U skladu sa lokalnim podacima sa značajnih lokacija poslovanja, standardne zarade na početnim nivoima u Hemofarmu su iznad pravila minimalne zarade za sve zaposlene, bez varijacija po pitanju pola.
b. Prijavite odnos procenta povećanja godišnje ukupne naknade za najplaćenijeg pojedinca u organizaciji i srednjeg procenta povećanja godišnje ukupne naknade za sve zaposlene (isključujući najplaćenijeg pojedinca);	
c. Prijavite kontekstualne informacije neophodne da bi se razumeli podaci i kako su podaci sakupljeni.	
2-22 Izjava o strategiji održivog razvoja	
a. Prijavite izjavu najvišeg upravljačkog tela ili rukovodioca najvišeg ranga u organizaciji o važnosti održivog razvoja za organizaciju i njenu strategiju za doprinos održivom razvoju.	Deo 1 ovog Izveštaja / Uvodnik generalnog direktora

OBELODANJIVANJE	REFERENCE
2-23 Obaveze vezano za politiku	
a. Opišite obaveze politike za odgovorno poslovno ponašanje, uključujući:	Globalne politike, koje su dostupne internoj javnosti svih nivoa putem korporativnog intraneta (i koje se promoviraju interno), definišu sva ponašanja, pravila i mehanizme vezano za ovu specifičnu i druge povezane teme.
i. autoritativne međuvladine instrumente na koje se pozivaju obaveze;	
ii. da li obaveze definišu sprovođenje detaljne analize;	
iii. da li obaveze definišu primenu principa predostrožnosti;	Princip predostrožnosti je u fazi revizije kako bi se uskladio sa globalnim upravljanjem rizicima u Hemofarmu i biće uključen u upravljanje održivim razvojem i izveštavanje o održivosti u okviru predstojećih ciklusa izveštavanja.
iv. da li obaveze definišu poštovanje ljudskih prava;	Politika obaveza održivosti i ESG definiše poštovanje ljudskih prava sa snažnom posvećenošću ovoj važnoj temi.
b. Opišite specifičnu obavezu politike za poštovanje ljudskih prava, uključujući:	Hemofarm poštuje i promovira ljudska prava u skladu sa vodećim principima UN o poslovanju i ljudskim pravima i Univerzalnom deklaracijom o ljudskim pravima.
i. međunarodno priznata ljudska prava koje obaveza pokriva;	
ii. kategorije zainteresovanih strana, uključujući grupe koje su u riziku ili ranjive grupe, kojima organizacija posvećuje posebnu pažnju u svojoj obavezi;	Od svih učesnika u lancu snabdevanja i zainteresovanih strana se očekuje da dele isti pristup kao Hemofarm po pitanju poštovanja ljudskih prava.
c. Navedite linkove ka obavezama politike ako su javno raspoložive, ili ako obaveze politike nisu javno dostupne, objasnite zašto je to tako;	Kako Hemofarm planira da lansiraju nov deo posvećen održivosti sa više sadržaja u okviru svog zvaničnog veb sajta, ova politika još uvek nije javno dostupna, osim odabranih klauzula koje su podeljene direktno sa dobavljačima i zainteresovanim stranama kao i integrisane u ESG procenu dobavljača u okviru EcoVadis platforme
d. Prijavite nivo na kome je svaka od obaveza politike odobrena u okviru organizacije, uključujući da li je to najviši nivo;	Ovu politiku su potpisali predstavnici STADA SEC-a, kao i Stadin generalni direktor.
e. Prijavite obim u kome se obaveze politike primenjuju na aktivnosti organizacije i njene poslovne odnose;	Politika obuhvata sve Stadine aktivnosti i operacije, te tako i sve aktivnosti i operacije Hemofarma.
f. Opišite kako se obaveze politike komuniciraju radnicima, poslovnim partnerima i drugim relevantnim stranama.	Politika je najavljena putem članka na Intranetu, koji je na raspolaganju svim zaposlenima i postavljen je u delu Globalne politike (takođe raspoloživ svim zaposlenima putem Intraneta). Ona je takođe predstavljena i na sastancima višeg rukovodstva.

OBELODANJIVANJE	REFERENCE
2-24 Implementacija obaveza politike	
a. Opišite kako implementirate svaku od svojih obaveza politike odgovornog poslovanja kroz svoje aktivnosti i poslovne odnose, uključujući:	Obaveze politike su integrisane u kreiranje korporativne kulture koja stavlja jedan od svojih fokusa na ESG, što se aktivno komunicira putem internih i eksternih kanala komunikacije.
i. kako alocira odgovornost da implementira obaveze kroz različite nivoe u okviru organizacije;	Odgovornost se alocira putem STADA SEC i/ili Hemofarm SMT-a.
ii. kako integriše obaveze u organizacione strategije, operativne politike i operativne postupke;	Obaveze su integrisane u organizacione strategije, operativne politike i postupke od vrha nadole – od SEC/SMT ka radnim grupama i funkcionalnim celinama kompanije. Obaveze se takođe adresiraju putem implementacije planirane analize rizika, planiranog procesa upravljanja rizikom, uspostavljanja određenih preventivnih mera, planiranih obuka i radionica.
iii. kako implementira svoje obaveze sa i putem svojih poslovnih odnosa;	Obaveze i njihovi zahtevi se transparentno komuniciraju u svim STADA i Hemofarm afilijacijama, te lancu isporuke, sa očekivanjima da svi dele iste ESG vrednosti. EcoVadis platforma se koristi za procenu dobavljača.
iv. obuke koje organizacija obezbeđuje za primenu obaveza.	Redovne obuke organizuju se putem odgovornih radnih grupa (odnosno ESG obuka putem SAP HERO platforme za učenje).
2-25 Procesi za popravku negativnih uticaja	
a. Opišite svoje obaveze da obezbedi ili sarađuje u sanaciji negativnih uticaja za koje organizacija identifikuje da ih je izazvala ili da im je doprinela;	U skladu sa svojom svrhom i svojom Politikom održivosti, Hemofarm je posvećen prevenciji i ublažavanju svih ozbiljnih negativnih uticaja. Hemofarmov pristup identifikovanju i upravljanju uticaja održivosti opisan je u ovom Izveštaju o održivom razvoju. Takođe, Kodeks ponašanja pruža informacije o ombudsmanu kome se upućuju žalbe od svih zainteresovanih strana, uz kontakt detalji na www.stada.com . Više detalja se takođe može naći u Stadinom Godišnjem izveštaju 2023. (Annual Report 2023): https://www.stada.com/investor-relations/financial-publications/financial-reports
b. Opišite njen pristup identifikovanju i adresiranju pritužbi, uključujući žalbene mehanizme koje je organizacija uspostavila ili u kojima učestvuje;	
c. Opišite druge procese pomoću kojih organizacija obezbeđuje ili sarađuje u sanaciji negativnih uticaja za koje identifikuje da ih je izazvala ili da im je doprinela;	
d. Opišite kako su zainteresovane strane koje su nameravani korisnici mehanizama žalbi uključene u dizajn, reviziju, funkcionisanje i unapređenje ovih mehanizama;	
e. Opišite kako organizacija prati delotvornost žalbenih mehanizama i drugih procesa popravke i prijavite primere njihove efikasnosti, uključujući povratne reakcije zainteresovanih strana.	
2-26 Mehanizmi za traženje saveta i izražavanje zabrinutosti	
a. Opišite mehanizme za pojedince kako da:	
i. traže savet o primeni politika i praksi organizacije za odgovorno poslovno ponašanje;	Nadležno odeljenje daje smernice u vezi sa sprovođenjem svojih politika pojedincima koji traže savet.
ii. izraze zabrinutost vezano za poslovno ponašanje organizacije.	Postoji nekoliko načina koji su na raspolaganju pojedincima koji žele da izraze zabrinutost vezano za poslovno ponašanje organizacije, uključujući Sektor usklađenosti poslovanja, Sektor ljudskih resursa, njihove relevantne menadžere, ombudsmana i dr. Relevantne informacije i kontakt detalji su objavljeni na intranetu i internet sajtovima.

OBELODANJIVANJE	REFERENCE
2-27 Usklađenost sa zakonima i propisima	
a. Navesti ukupan broj značajnih slučajeva neusklađenosti sa zakonima i propisima tokom izveštajnog perioda, kao i razvrstavanje ovog ukupnog broja po:	U 2023. godini, celokupno poslovanje kompanije Hemofarm bilo je u skladu sa važećim zakonima. Stoga, nisu zabeležene/nisu nastale nikakve materijalne žalbe, kazne ili nenovčane sankcije vezano za neusklađenost sa zakonima ili propisima.
i. slučajevima za koje su izrečene novčane kazne;	
ii. slučajevi za koje su izrečene nenovčane sankcije;	
b. Navesti ukupan broj i novčanu vrednost kazni za slučajeve neusklađenosti sa zakonima i propisima koje su plaćene tokom izveštajnog perioda i razvrstavanje ovog ukupnog iznosa po:	/
i. kaznama za slučajeve neusklađenosti sa zakonima i propisima do kojih je došlo u tekućem izveštajnom periodu;	
ii. kaznama za slučajeve neusklađenosti sa zakonima i propisima do kojih je došlo u prethodnim izveštajnim periodima;	
c. Opišite ozbiljne slučajeve neusklađenosti;	Nema materijalnih slučajeva neusklađenosti.
d. Opišite kako su ozbiljni slučajevi neusklađenosti utvrđeni.	Materijalni slučaj neusklađenosti se utvrđuje kao slučaj koji ima efekat na nivou cele grupe ili slučaj u oblastima velikog rizika po pitanju usklađenosti (npr. borba protiv mita, korupcije, kontrola izvoza, propisi o sankcijama, antimonopol i antimonopolska politika, pranje novca, itd.)
2-28 Članstva u udruženjima	
a. Prijavite industrijske asocijacije, druga udruženja članstva i nacionalne ili međunarodne organizacije za zastupanje u kojima učestvuje u značajnoj ulozi	Eksperti Hemofarma nastoje da svoje znanje ponude u okviru aktivnosti kompanije u sledećim asocijacijama u Srbiji: AmCham - Američka privredna komora, AHK - Nemačko-srpska privredna komora, FIC – Savet stranih investitora i dr. Hemofarm je član Globalnog dogovora Ujedinjenih nacija.
2-29 Pristup angažmana zainteresovanih strana	
a. Opišite pristup angažmana zainteresovanih strana, uključujući:	
i. kategorije zainteresovanih strana koje su angažovane i kako su identifikovane;	Interne i eksterne zainteresovane strane su uključene u Hemofarmov proces angažovanja zainteresovanih strana. Poglavlje 1 ovog Izveštaja
ii. svrhu angažmana zainteresovanih strana;	Hemofarm traži povratnu reakciju od svojih zainteresovanih strana vezano za dvostruku materijalnost i njene ESG uticaje.
iii. kako organizacija nastoji da obezbedi smislen angažman zainteresovanih strana.	Hemofarm priprema svoj dijalog sa zainteresovanim stranama poštujući principe transparentnosti, objektivnosti i kontinuiteta, u skladu sa GRI standardima i zahtevima izveštavanja.

OBELODANJIVANJE	REFERENCE
2-30 Kolektivni ugovori	
a. Navedite procenat ukupnih zaposlenih koji su obuhvaćeni kolektivnim ugovorima;	STADA nastavlja da izražava jasnu posvećenost slobodi udruživanja kao i pravo radnika da se udružuju u sindikate. Približno 50% zaposlenih u grupi su obuhvaćeni kolektivnim ugovorom (CBA). Tu spada i Hemofarm, koji ima zaključen kolektivni ugovor sa samostalnim sindikatom koji zastupa zaposlene. Kolektivni ugovor je rezultat ekstenzivnog procesa pregovaranja između strana koji obezbeđuje fer uslove rada za različite teme kao što su zarade, radno vreme i drugi uslovi i odredbe radnog odnosa.
b. Za zaposlene koji nisu obuhvaćeni kolektivnim ugovorima, navedite da li organizacija utvrđuje njihove uslove rada i uslove radnog odnosa na osnovu kolektivnih ugovora koji obuhvataju njene druge zaposlene na osnovu kolektivnih ugovora iz drugih organizacija.	Hemofarm nastoji da ponudi iste uslove rada i zaposlenima koji nisu obuhvaćeni kolektivnim ugovorom (čak i u oblastima/zemljama) gde to nije obavezno u skladu sa zakonom.

Materijalne teme

OBELODANJIVANJE	REFERENCE
3-1 Proces utvrđivanja materijalnih tema	
a. Opisati proces koji se sledi da bi se utvrdile materijalne teme, uključujući:	Potencijalne ESG teme su bile identifikovane putem procene svih poslovnih operacija Hemofarma i njenih potencijalnih ESG uticaja na proizvodnju/prodaju.
i. kako je identifikovala stvarne i potencijalne, negativne i pozitivne uticaje na ekonomiju, životnu sredinu i ljude, uključujući uticaje na njihova ljudska prava, u svim njenim aktivnostima i poslovnim odnosima;	SMT, na osnovu inputa iz relevantnih radih grupa/sektora, napravio je zbirku potencijalnih pozitivnih/negativnih ESG uticaja, zajedno sa verovatnoćom da će se desiti. Listu je potvrdio STADA SEC kako bi bila ponuđena zainteresovanim stranama. Poseban fokus je stavljen na poštovanje ljudskih prava, što je rezultiralo kreiranjem nove ESG politike koja je u primeni od druge polovine 2023. godine.
ii. kako je napravila prioritete po pitanju uticaja za izveštavanje na osnovu njihovog značaja;	Uticaji dvostruke materijalnosti i procena tema rezultirali su kreiranjem liste prioriternih tema po uticajima kao baza za izveštavanje.
b. Navedite zainteresovane strane i stručnjake čiji su stavovi poslužili za proces određivanja njenih materijalnih tema.	Poglavlje 1 ovog Izveštaja / Poglavlje Dijalog sa zainteresovanim stranama i procena materijalnosti

OBELODANJIVANJE	REFERENCE
3-2 Lista materijalnih tema	
a. Navesti materijalne teme;	Poglavlje ovog Izveštaja / Poglavlje Dijalog sa zainteresovanim stranama i procena materijalnosti
b. Prijaviti izmene u listi materijalnih tema u poređenju sa prethodnim izveštajnim periodom.	Poglavlje 1 ovog Izveštaja / Poglavlje Dijalog sa zainteresovanim stranama i procena materijalnosti
3-3 Upravljanje materijalnim temama	
a. Opišite stvarne i potencijalne, negativne i pozitivne uticaje na privredu, životnu sredinu i ljude, uključujući uticaje na njihova ljudska prava;	Poglavlje 1 ovog Izveštaja / Poglavlje Dijalog sa zainteresovanim stranama i procena materijalnosti
b. Prijavite da li je organizacija uključena u negativne uticaje kroz svoje aktivnosti ili kao rezultat svojih poslovnih odnosa i opišite aktivnosti ili poslovne odnose;	Hemofarm nije povezan sa negativnim uticajima putem svojih aktivnosti ili kao rezultat svojih poslovnih odnosa.
c. Opisati njene politike ili posvećenost u vezi sa materijalnom temom;	Hemofarmova politika održivosti definiše posvećenost kompanije upravljanju materijalnim temama i objavljena je na www.stada.com ; u Q3 2022., STADA je započela reviziju svoje Politike održivosti za 2021. definisanjem svoje jasne posvećenosti ESG-u. Ova revidirana Politika održivosti i Posvećenost ESG-u formalno su prihvaćeni u drugoj polovini 2023., nakon svih neophodnih usklađivanja sa različitim radnim tokovima i vlasnicima ESG tema među internim zainteresovanim stranama.
d. Opišite mere koje su preduzete da bi se upravljalo temama i povezanim uticajima, uključujući:	
i. mere za sprečavanje ili ublažavanje potencijalnih negativnih uticaja;	Članovi STADA SEC i Hemofarm SMT odgovorni za specifične materijalne teme zaduženi su za lociranje, definisanje, razumevanje i sprečavanje potencijalnih negativnih uticaja uz stratešku podršku čitavog STADA SEC, i operativnu podršku putem svih adekvatnih funkcionalnih odeljenja.
ii. mere za adresiranje stvarnih negativnih uticaja, uključujući mere obezbeđenja ili saradnje u njihovom saniranju;	
iii. mere za upravljanje stvarnim i potencijalnim pozitivnim uticajima;	
e. Navedite sledeće informacije o praćenju efikasnosti preduzetih mera:	
i. procesi koji se koriste za praćenje efikasnosti mera;	Mesečne revizije poslovanja, redovni sastanci STADA SSC / Hemofarm SMT i ažuriranja SEC-u / SMT-u kao i izveštaja o održivom razvoju koriste se za praćenje napretka u održivosti.
ii. ciljevi, targeti i indikatori koji se koriste da bi se procenio napredak;	ESG Izgledi, sa posebnim ključnim indikatorima performanse radnih tokova (u skladu sa SDG) služe kao nacrt za procenu napretka.
iii. delotvornost mera, uključujući napredak ka ciljevima i targetima;	Sakupljanje naučenih lekcija je rezultiralo iniciranjem i ustanovljenjem nove Politike održivosti i ESG posvećenosti.
iv. naučene lekcije i kako su inkorporirane u operativne politike i procedure organizacije;	
f. Opisati kako se angažman sa zainteresovanim stranama odnosio na preduzete mere (3-3-d) i kako je izvešteno da li su mere bile efikasne (3-3-e).	Procena dvostruke materijalnosti je ponudila zainteresovanim stranama pregled tekućeg Hemofarmovog napretka u održivom razvoju, dok izveštavanje o održivosti i redovno ažurirani sadržaj na veb-sajtu i intranetu nude adekvatan nivo transparentnosti svih preduzetih mera.

OBELODANJIVANJE	REFERENCE
GRI 201: Ekonomska performansa 2016	
201-1 Direktna ekonomska vrednost koja je generisana i distribuirana:	U finansijskoj godini 2023., Hemofarm AD je generisao prodaju od 472.954.566,01 EUR (što predstavlja rast od 18,54% u odnosu na 2022. kada je ostvareno 398.987.772,44 EUR).
a. Direktna ekonomska vrednost generisana i distribuirana (EVG&D) na obračunskoj osnovi, uključujući osnovne komponente za globalne operacije organizacije kao što je navedeno u nastavku. Ako su podaci prikazani na gotovinskoj osnovi, dodatno navedite obrazloženje ove odluke na izveštavanje o sledećim osnovnim komponentama:	Ostvarena EBITDA u 2023. iznosi 65.663.515,01 EUR (što predstavlja rast od 9,53% u odnosu na 2022. kada je ostvareno 59.951.055,55 EUR).
i. Direktna ekonomska generisana vrednost: prihodi; Distribuirana ekonomska vrednost: troškovi poslovanja, zarade i beneficije zaposlenih, plaćanja provajderima kapitala, plaćanja vladi od strane zemlje i investicije zajednice;	Više informacija o finansijskim sredstvima prezentovane u okviru STADA Godišnjeg izveštaja za 2023. (Annual Report 2023): https://www.stada.com/investor-relations/financial-publications/financial-reports
ii. Zadržana ekonomska vrednost: 'direktna generisana ekonomska vrednost' manje 'distribuirana ekonomska vrednost'.	
b. Gde je to značajno, prijaviti EVG&D posebno po zemljama, regionima ili tržištima, ka ovi kriterijume koji su korišćeni za definisanje značaja.	
201-2 Finansijske implikacije i drugi rizici i mogućnosti usled klimatskih promena:	U 2023. godini nije zabeležen nijedan slučaj krizne situacije koja je nanela štetu kompaniji ili okruženju i lokalnim zajednicama.
Rizici i mogućnosti koje predstavljaju klimatske promene koje imaju potencijal da generišu suštinske promene u operacijama, prihodima ili rashodima, uključujući:	Klimatske promene ne utiču značajno na operacije kompanije, niti kompanija značajno doprinosi klimatskim promenama vršenjem svojih aktivnosti.
i. opis rizika ili mogućnosti i njena klasifikacija bilo kao fizička, regulatorna ili druga;	Hemofarm planira da ponovo proceni aspekte klimatskog prilagođavanja na svoje poslovanje u 2024.
ii. opis uticaja koji se povezuje sa rizikom ili mogućnošću;	
iii. finansijske implikacije rizika ili mogućnosti pre nego što se preduzme mera;	
iv. metode koje se koriste da upravljaju rizikom ili mogućnošću;	
v. troškovi mera preduzetih da se upravlja rizikom ili mogućnošću.	
201-3 Definisane obaveze plana beneficija i drugi penzioni planovi	Usklađivanje obaveza iz planova beneficija i penzionih planova na nivou Grupe je u toku i uslovi specifični za zemlju neće biti posebno istaknuti u ovom izveštaju. Ova tema će biti detaljnije predstavljena u narednim izveštajima.
a. Ako su obaveze plana ispunjene opštim resursima organizacije, procenjena vrednost tih obaveza.	
b. Ako postoji odvojeni fond za plaćanje obaveza penzionog plana: i. obim do kojeg je procenjeno da će obaveze šeme biti pokrivene sredstvima koja su izdvojena da bi se one ispunile;	
ii. osnova po kojoj se došlo do te procene;	
iii. kada je izvršena procena.	
c. Ako fond koji je osnovan za plaćanje penzionih obaveza nije u potpunosti pokriven, objasnite strategiju, ako postoji, koju je usvojio poslodavac da bi se radilo na potpunom pokriću, i vremenski okvir, ako postoji, do kojeg se poslodavac nada da će postići punu pokrivenost.	
d. Procenat plate koji doprinosi zaposleni ili poslodavac.	
e. Nivo učešća u penzionim planovima, kao što je učešće u obaveznim ili dobrovoljnim šemama, regionalne šeme ili šeme koje su specifične za zemlju ili one sa finansijskim uticajem.	

OBELODANJIVANJE	REFERENCE
<p>201-4 Finansijska pomoć dobijena od vlade</p> <p>a. Ukupna novčana vrednost finansijske pomoći koju je organizacija dobila od bilo koje vlade tokom izveštajnog perioda, uključujući:</p> <ul style="list-style-type: none"> i. poreske olakšice i poreski krediti; ii. subvencije; iii. investicioni grantovi, grantovi za istraživanje i razvoj i druge relevantne vrste grantova; iv. nagrade; v. olakšice u pogledu tantijema; vi. finansijska pomoć izvoznih kreditnih agencija (ECAs); vii. finansijske stimulacije; viii. druge primljene finansijske beneficije ili koje se primaju od bilo koje vlade za bilo koju operaciju. <p>b. Informacije u 201-4-a po zemljama.</p> <p>c. Da li je, i u kojoj meri prisutna bilo koja vlada u akcionarskoj strukturi.</p>	<p>/</p> <p>Još uvek nije uspostavljeno globalno praćenje podataka širom Grupe o ovoj temi.</p>

GRI 202: Prisustvo na tržištu 2016

<p>202-1 Odnosi standardne početne plate prema polu u poređenju sa lokalnom minimalnom zaradom</p> <p>a. Kada značajan deo zaposlenih prima nadoknadu na osnovu plata koje podležu pravilima o minimalnoj plati, navedite relevantan odnos početne plate prema polu na značajnim lokacijama poslovanja u odnosu na minimalne zarade.</p> <p>b. Kada značajan deo drugih radnika (isključujući zaposlene) koji vrše aktivnosti organizacije dobija nadoknadu na osnovu zarada koje podležu pravilima o minimalnoj zaradi, opišite mere koje su preduzete da bi se utvrdilo da li su ovi radnici plaćeni iznad minimalne zarade.</p> <p>c. Da li lokalna minimalna zarada ne postoji ili varira na značajnim lokacijama poslovanja, po pitanju pola. U okolnostima u kojima različiti minimum mogu da se koriste kao referenca, prijaviti koja minimalna zarada se koristi.</p> <p>d. Definicija koja se koristi za 'značajne lokacije poslovanja'.</p>	<p>Standardni početni nivoi plata u Hemofarmu su iznad zakonskog propisa o minimalnim platama za sve zaposlene, bez rodničkih varijacija.</p>
--	---

<p>202-2 Proporcija senior rukovodilaca koji su angažovani iz lokalne zajednice</p> <p>a. Procenat senior rukovodilaca u značajnim lokacijama poslovanja koji su angažovani iz lokalne zajednice.</p> <p>b. Definicija koja se koristi za 'senior rukovodstvo'.</p> <p>c. Organizacijina geografska definicija 'lokalnog'.</p> <p>d. Definicija koja se koristi za 'značajne lokacije poslovanja'.</p>	<p>„Viši nivo rukovodstva“ (ekvivalentno senior rukovodstvu) uključuje sve članove SMT, koji su ujedno i članovi STADA Globalnog leaderskog tima, koji se sastoji od 12 članova.</p> <table border="1"> <tbody> <tr> <td>Ukupno SMT članova</td> <td>12</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Angažovano iz iste zemlje</td> <td>9</td> <td>75%</td> </tr> <tr> <td>Angažovano iz druge zemlje</td> <td>3</td> <td>25%</td> </tr> </tbody> </table>	Ukupno SMT članova	12		Angažovano iz iste zemlje	9	75%	Angažovano iz druge zemlje	3	25%
Ukupno SMT članova	12									
Angažovano iz iste zemlje	9	75%								
Angažovano iz druge zemlje	3	25%								

OBELODANJIVANJE	REFERENCE
203-1 Investicije u infrastrukturu i podržane usluge	
<p>203-1 Investicije u infrastrukturu i podržane usluge</p> <p>a. Obim razvoja značajnih infrastrukturnih investicija i podržanih usluga.</p> <p>b. trenutni ili očekivani uticaji na zajednice i lokalnu ekonomiju, uključujući pozitivne i negativne uticaje gde je relevantno</p> <p>c. da li su ove investicije i usluge komercijalne, u naturi ili pro bono angažmani.</p>	<p>Odeljak 1 ovog Izveštaja i Odeljak 2 ovog Izveštaja.</p> <p>Više podataka je raspoloživo u STADA Godišnjem izveštaju za 2023. (Annual Report 2023): https://www.stada.com/investor-relations/financial-publications/financial-reports i na www.stada.com</p>

<p>203-2 Značajni indirektni ekonomski uticaji</p> <p>a. Primeri značajnih identifikovanih indirektnih ekonomskih uticaja organizacije, uključujući pozitivne i negativne uticaje.</p> <p>b. Značaj indirektnih ekonomskih uticaja u kontekstu spoljnih merila i prioriteta zainteresovanih strana, kao što su nacionalni i međunarodni standardi, protokoli i politički program.</p>	<p>U 2023. godini obeležen je trideseti jubilej Hemofarm fondacije i njene brige o društvu i okruženju. Od svog osnivanja 1993. godine do kraja 2023., Hemofarm fondacija (HFF), sprovela je ukupno 2,400 aktivnosti i podržala 3,800 mladih ljudi, budućih lidera u oblasti zdravlja, farmacije i tehnologije. HFF je investirala više od 14 miliona EUR u programe za zdravlje, edukaciju i kulturu što pravi razliku u društvu i razlikuje Hemofarm kompaniju od drugih kompanija u farmaceutske industriji. Samo u periodu od 2015. do 2023., HFF je implementirala program za više od 75 zdravstvenih institucija vrednosti više od 800,000.00 EUR doniranjem medicinskih instrumenata i opreme radi unapređenja zdravlja pacijenata i radnih procesa, kroz podršku stručnom usavršavanju zdravstvenih radnika. Tokom proteklih devet godina, HFF je nagrađena 57 puta za svoj rad na globalnom, evropskom, regionalnom i nacionalnom nivou. Više od 150 izuzetnih pojedinaca, stručnjaka iz oblasti zdravstva, obrazovanja, društvene odgovornosti, održivog razvoja, filantropije i kulture pisalo je blogove za HFF o najaktuelnijim temama iz ovih oblasti. Više detalja se može naći na https://www.fondacijahemofarm.org.rs/eng</p> <p>Aktivnosti HFF su svake godine nagrađivane prestižnim domaćim i međunarodnim priznanjima. HFF je u 2023. godini nagrađena 18 puta za svoj društveno odgovorni rad. HFF i kampanja „Najvažniji poziv u životu“ nagrađeni su sa ukupno 17 nagrada, i to: 9 priznanja na KAKTUS festivalu integrisanih komunikacija: GRAND PRIX nagradu za najbolju kampanju, nagradu za najbolju neprofitnu integrisanu kampanju, nagradu za najbolju outdoor kampanju, nagradu SUPERSTAR za Project Lead ispred kompanije, priznanja za art direkciju, dizajn, kopirajting, medija direkciju i društvene mreže. Kampanja „Najvažniji poziv u životu“ osvojila je ubedljivo KAMPANJE SA SVRHOM SOCIAL GRAND PRIX 2023 i titulu najbolje društveno odgovorne kampanje u Srbiji 2022/23. Kampanja „Najvažniji poziv u životu“ nagrađena je na regionalnom „SoMo Borac“ festivalu u Zagrebu, „SoMoRitanac“ nagradom za podizanje društvene svesti i odgovornosti o problemu od značaja za zajednicu. „Najvažniji poziv u životu“, dobitnik je UEPS-ovog Grand Prix-a za najbolju kampanju u 2023. godini. Takođe, kampanja je osvojila i zlatno priznanje za društveno odgovorni i humanitarni projekat, zlatno priznanje za TV spot i zlatno i bronzano priznanje za OOH kampanju (čekajući najvažniji poziv i bilbord lutka). Za svoj rad u oblasti mentalnog zdravlja, Fondaciji Hemofarm je 2023. uručena zahvalnica Filozofskog fakulteta Univerziteta u Beogradu. Za „izuzetan doprinos zdravstvenom sistemu Srbije i zdravlju građana Srbije“ HFF je za pokretanje i vođenje nacionalne kampanje NESALOMIVI nagrađena priznanjem „Eskulap“ koje dodeljuje Asocijacija privatnih zdravstvenih ustanova Srbije. Zavod za transfuziju krvi Vojvodine obeležio je 78. godišnjicu postojanja dodelom priznanja dobrovoljnim davaocima krvi. U znak zahvalnosti uručeno nam je priznanje za iskazanu solidarnost i doprinos u stvaranju sigurnih rezervi krvi.</p>
--	---

GRI 204: Prakse nabavke 2016

<p>204-1 Proporcija utroška na lokalne dobavljače</p> <p>a. Procenat budžeta za nabavke koji se koristi za značajne lokacije poslovanja koji se troši na dobavljače koji su lokalni za tu operaciju (kao što je procenat proizvoda i usluga kupljenih lokalno)</p> <p>b. Organizacijina geografska definicija 'lokalnog'.</p> <p>c. Definicija koja se koristi za 'značajne lokacije poslovanja'.</p>	<p>Odeljak 2 ovog Izveštaja</p>
--	---------------------------------

OBELODANJIVANJE	REFERENCE
GRI 205: Borba protiv korupcije 2016	
<p>205-1 Operacije procenjene za rizike vezano za korupciju</p> <p>a. Ukupan broj i procenat operacija koje su procenjene za rizike vezano za korupciju.</p> <p>b. Značajni rizici vezano za korupciju identifikovani kroz procenu rizika.</p>	<p>a. Sve operacije (100%) su u okviru STADA sistema upravljanja usklađenošću (uključujući STADA Kodeks ponašanja, globalnu Politiku borbe protiv mita i korupcije i shodno internim revizijama). Politika uzbunjivanja omogućava zaposlenima da podnesu svaku sumnju na slučaj korupcije.</p> <p>b. Nisu identifikovani nikakvu značajni rizici (nula slučajeva) vezano za korupciju u Hemofarmu u 2023.</p>
<p>205-2 Komunikacija i obuka o politikama i procedurama borbe protiv korupcije</p> <p>a. Ukupan broj i procenat članova upravljačkog tela kojima su saopštene organizacione politike i procedure borbe protiv korupcije, podeljeno po regionima.</p> <p>b. Ukupan broj i procenat zaposlenih kojima su saopštene organizacione politike i procedure borbe protiv korupcije, podeljeno po kategoriji zaposlenog i regionu.</p> <p>c. Ukupan broj i procenat poslovnih partnera kojima su saopštene organizacione politike i procedure borbe protiv korupcije podeljeno po tipu poslovnog partnera i regionu. Opisati ako su organizacione politike i procedure borbe protiv korupcije komunicirane bilo kojim drugim licima ili organizacijama.</p> <p>D. Ukupan broj i procenat članova upravljačkog tela koji su prošli kroz obuku o borbi protiv korupcije, podeljeno po regionima.</p> <p>e. Ukupan broj i procenat zaposlenih koji su prošli kroz obuku o borbi protiv korupcije, podeljeno po kategoriji zaposlenog i regionu.</p>	<p>Globalna politika borbe protiv mita i korupcije zajedno sa drugim globalnim politikama i Kodeksom ponašanja prezentovani su svim zaposlenima i na raspolaganju su im preko Intraneta.</p> <p>Svi zaposleni su prijavljeni za e-učenje na temu usklađenosti koje obuhvata teme borbe protiv korupcije. Trenutno je ukupna stopa učešća preko 98%.</p>
<p>205-3 Potvrđeni slučajevi korupcije i preduzete mere</p> <p>a. Ukupan broj i priroda potvrđenih slučajeva korupcije.</p> <p>b. Ukupan broj potvrđenih slučajeva u kojima su zaposleni bili otpušteni ili im je izrečena disciplinska mera zbog korupcije.</p> <p>c. Ukupan broj potvrđenih slučajeva kada su ugovori sa poslovnim partnerima bili raskinuti ili nisu bili obnovljeni zbog kršenja vezano za korupciju.</p> <p>d. Javni pravni slučajevi vezano za korupciju koji su pokrenuti protiv organizacije ili njenih zaposlenih tokom izveštajnog perioda i ishodi takvih slučajeva.</p>	<p>U 2023. godini nije bilo potvrđenih slučajeva korupcije.</p>
GRI 206: Antikonkurentsko ponašanje 2016	
<p>206-1 Pravne radnje za antikonkurentsko ponašanje, antimonopolske i monopolske prakse</p> <p>a. Broj pravnih radnji koje su u toku ili završene tokom perioda izveštavanja u vezi sa antikonkurentnim ponašanjem i kršenjem antimonopolskog zakonodavstva u kojima je organizacija identifikovana kao učesnik.</p> <p>b. Glavni ishodi završenih pravnih radnji, uključujući bilo koje odluke ili presude.</p>	<p>/</p> <p>STADA sistem upravljanja usklađenošću prati i prevenira pojavu bilo kog oblika antikonkurentskog ponašanja, antimonopolskih praksi u poslovanju Grupe. Kodeksom ponašanja, STADA, zajedno sa svojim afilijacijama poput Hemofarma, zalaže se za slobodnu, fer i neiskrivljenu konkurenciju. Kompanija očekuje od svojih zaposlenih da se u poslovanju ponašaju u skladu sa antimonopolskim zakonima i uvek moraju da budu svesni i da se pridržavaju važećih zakona i propisa i da se pridržavaju principa fer konkurencije. Politika uzbunjivanja omogućava zaposlenima da podnesu svaku sumnju na slučaj relevantan za aspekte podnošenja.</p>

OBELODANJIVANJE	REFERENCE
GRI 207: Porez 2019	
<p>207-1 Pristup porezu</p> <p>Opis pristupa porezu, uključujući:</p> <p>i. da li organizacija ima poresku strategiju i ako je tako, link ka ovoj strategiji ako je javno dostupna;</p> <p>ii. upravljačko telo ili pozicija na rukovodećem nivou u okviru organizacije koje formalno revidira i odobrava poresku strategiju kao i učestalost ovog revidiranja;</p> <p>iii. pristup regulatornoj usklađenosti;</p> <p>iv. kako je pristup porezu povezan sa poslovanjem i strategijama organizacije vezano za održivi razvoj.</p>	<p>Svi podaci o ekonomskoj performansi, uključujući porez, prezentovani su u STADA Godišnjem izveštaju za 2023. (Annual Report 2023): https://www.stada.com/investor-relations/financial-publications/financial-reports</p>
<p>207-2 Poresko upravljanje, kontrola i upravljanje rizikom</p> <p>a. Opis poreskog upravljanja i okvira kontrole, uključujući:</p> <p>i. organ upravljanja ili položaj na izvršnom nivou u organizaciji koji je odgovoran za usklađenost sa poreskom strategijom;</p> <p>ii. kako je pristup porezu ugrađen u organizaciju;</p> <p>iii. pristup poreskim rizicima, uključujući kako su rizici identifikovani, kako se njima upravlja i kako se prate;</p> <p>iv. kako se procenjuje usklađenost sa poreskim upravljanjem i kontrolnim okvirima.</p> <p>b. Opis mehanizama izražavanja zabrinutosti o poslovnom ponašanju organizacije i integriteta organizacije vezano za porez.</p> <p>c. Opis procesa obezbeđenja za otkrivanja poreza, uključujući ako je merodavno, link ili reference ka eksternim izveštajima obezbeđenja ili izjavama obezbeđenja.</p>	
<p>207-3 Angažovanje zainteresovanih strana i upravljanje problemima vezanim za porez</p> <p>Opis pristupa angažmanu zainteresovanih strana i upravljanju pitanja zainteresovanih strana koja predstavljaju zabrinutos vezano za porez, uključujući:</p> <p>i. pristup angažmanu sa poreskim vlastima;</p> <p>ii. pristup zagovaranju javnih politika o porezu;</p> <p>iii. procesi za prikupljanje i razmatranje stavova i zabrinutosti zainteresovanih strana, uključujući spoljne zainteresovane strane</p>	
<p>207-4 Izveštavanje po zemljama</p> <p>a. Sve poreske jurisdikcije u kojima su entiteti uključeni u revidirane konsolidovane finansijske izveštaje organizacije ili u finansijske informacije podnete u javnoj evidenciji, su rezidentne za poreske svrhe.</p> <p>b. Za svaku poresku jurisdikciju koja je prijavljena u Otkrivanju 207-4-a i. Imena rezidentnih subjekata;</p> <p>ii. Primarne aktivnosti organizacije;</p> <p>iii. Broj zaposlenih i osnov za izračunavanje ovog broja;</p> <p>iv. Prihodi od prodaje treće strane;</p> <p>v. Prihodi od transakcija unutar grupe sa drugim poreskim jurisdikcijama;</p> <p>vi. Dobit/gubitak pre poreza;</p> <p>vii. Materijalna imovina osim gotovine i gotovinskih ekvivalenata;</p> <p>viii. Porez na dobit preduzeća plaćen na gotovinskoj osnovi;</p> <p>ix. Porez na dobit preduzeća obračunat na dobit/gubitak;</p> <p>x. Razlozi za razliku između poreza na dobit pravnih lica obračunatog na dobit/gubitak i poreskog duga ako se na dobit/gubitak pre oporezivanja primenjuje zakonska poreska stopa.</p> <p>c. Vremenski period koji je pokriven informacijama koje su prijavljene u Obelodanjanju 207-4.</p>	

OBELODANJIVANJE	REFERENCE
GRI 301: Materijali	
<p>301-1: Materijali koji se koriste po težini ili zapremini</p> <p>Ukupna težina ili zapremina materijala koji se koriste za proizvodnju i pakovanje primarnih proizvoda i usluga organizacije tokom izveštajnog perioda po:</p> <p>i. neobnovljivim materijalima koji se koriste;</p> <p>ii. obnovljivim materijalima koji se koriste.</p>	Odeljak 2 ovog Izveštaja
<p>301-2: Korišćeni reciklirani ulazni materijali</p> <p>Procenat recikliranih ulaznih materijala koji se koriste za proizvodnju primarnih proizvoda i usluga organizacije.</p>	Hemofarm koristi reciklirani karton za sekundarno i transportno pakovanje svojih proizvoda. Količine recikliranih ulaznih materijala korišćenih u 2023. godini prikazane su u Odeljku 2 ovog Izveštaja.
<p>301-3: Ponovo upotrebljeni proizvodi i materijali za njihovo pakovanje</p> <p>a. Procenat ponovo upotrebljenih proizvoda i materijala za njihovo pakovanje za svaku kategoriju proizvoda.</p> <p>b. Kako su prikupljeni podaci za ovo obelodanjivanje.</p>	S obzirom na to da farmaceutska proizvodnja podrazumeva stvaranje proizvoda koji imaju veliki uticaj na zdravlje ljudi, ova vrsta ponovne upotrebe proizvoda trenutno nije moguća, u skladu sa zakonima i propisima same industrije.
GRI 302: Energija	
<p>302-1: Potrošnja energije unutar organizacije</p> <p>a. Ukupna potrošnja goriva unutar organizacije iz neobnovljivih izvora, u džulima ili kilo i mega džulima, uključujući vrste goriva koje se koriste.</p> <p>b. Ukupna potrošnja goriva unutar organizacije iz obnovljivih izvora, u džulima ili kilo i mega džulima, uključujući vrste goriva koje se koriste.</p> <p>c. U džulima, vat satima ili kilo i mega džulima, ukupno:</p> <p>i. potrošnja električne energije</p> <p>ii. potrošnja grejanja</p> <p>iii. potrošnja hlađenja</p> <p>iv. potrošnja pare</p> <p>d. U džulima, vat satima ili kilo i mega džulima, ukupno:</p> <p>i. prodata električna energija</p> <p>ii. prodato grejanje</p> <p>iii. prodato hlađenje</p> <p>iv. prodato para</p> <p>e. Ukupna potrošnja energije unutar organizacije, u džulima ili kilo i mega džulima.</p> <p>f. Korišćeni standardi, metodologije, pretpostavke i/ili alati za proračun.</p> <p>g. Izvor korišćenih faktora konverzije.</p>	<p>a. /b. /c: Ukupna potrošnja energije goriva po vrsti goriva u Hemofarmu prikazana je u Odeljku 2 ovog Izveštaja</p> <p>a./b. Ukupna potrošnja energije iz proizvodnih lokacija, čistih kancelarijskih lokacija i službenih automobila; c. Hemofarm prikuplja potrošnju energije za fosilne izvore (uključujući kupljenu paru) koja se uglavnom koristi za grejanje i električnu energiju;</p> <p>c iii./iv. Ne postoji poseban nadzor energije za hlađenje i paru jer je potrošnja pokrivena bilo u potrošnji fosilnih goriva i/ili električne energije;</p> <p>d. Hemofarm ne prodaje energiju;</p> <p>f. Podaci o potrošnji energije zasnivaju se na očitavanjima brojila i primenljivoj grejnoj vrednosti. Izvor grejne vrednosti je Protokol o gasovima sa efektom staklene bašte.</p>

OBELODANJIVANJE	REFERENCE												
<p>302-2: Potrošnja energije van organizacije</p> <p>a. Potrošnja energije van organizacije, u džulima ili kilo i mega džulima.</p> <p>b. Korišćeni standardi, metodologije, pretpostavke i/ili alati za proračun.</p> <p>c. Izvor korišćenih faktora konverzije.</p>	Nije primenljivo jer su Hemofarmovi proizvodi farmaceutski proizvodi i ne troše energiju.												
<p>302-3: Energetski intenzitet</p> <p>a. Odnos energetskog intenziteta za organizaciju.</p> <p>b. Metrika specifična za organizaciju (imenilac) izabrana za izračunavanje odnosa.</p> <p>c. Vrste energije uključene u odnos intenziteta; bilo da je to gorivo, struja, grejanje, hlađenje, para ili sve.</p> <p>d. Bilo da odnos koristi potrošnju energije unutar organizacije, van nje ili oboje.</p>	<p>a. Odnos energetskog intenziteta je sledeći:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>2021</th> <th>2022</th> <th>2023</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Potrošnja energije u MWh po 1 mil pakovanja (interna proizvodnja)*</td> <td>519.3</td> <td>509.3</td> <td>543.68</td> </tr> <tr> <td>Potrošnja energije u MWh / prodaja u hiljadama EUR</td> <td>0.10</td> <td>0.09</td> <td>0.088</td> </tr> </tbody> </table> <p>b. po 1 mil pakovanja: Potrošnja energije iz STADA Grupe po 1 mil proizvedenih pakovanja proizvoda iz interne proizvodnje; po neto prihodu: Potrošnja energije iz STADA grupe po neto prihodu STADA grupe, (neto prihod koji je rezultat interno i eksterno proizvedenih i prodatih proizvoda)</p> <p>c. energija uključuje sve vrste goriva kako je prikazano u GRI 302-1</p> <p>d. koeficijent energetskog intenziteta se zasniva na potrošnji energije u STADA-i</p> <p>Podaci se prate centralizovano na nivou STADA-e; referenca je Izveštaj o održivom razvoju STADA-e (dostupan na: https://www.stada.com/sustainability/sustainability-report)</p>		2021	2022	2023	Potrošnja energije u MWh po 1 mil pakovanja (interna proizvodnja)*	519.3	509.3	543.68	Potrošnja energije u MWh / prodaja u hiljadama EUR	0.10	0.09	0.088
	2021	2022	2023										
Potrošnja energije u MWh po 1 mil pakovanja (interna proizvodnja)*	519.3	509.3	543.68										
Potrošnja energije u MWh / prodaja u hiljadama EUR	0.10	0.09	0.088										
<p>302-4: Smanjenje potrošnje energije</p> <p>a. Iznos smanjenja potrošnje energije postignut kao direktan rezultat inicijativa za očuvanje i efikasnost, u džulima ili kilo i mega džulima.</p> <p>b. Vrste energije uključene u smanjenja; bilo da je to gorivo, struja, grejanje, hlađenje, para ili sve.</p> <p>c. Osnova za izračunavanje smanjenja potrošnje energije, kao što je početna godina ili početne vrednosti, uključujući obrazloženje za njen izbor.</p> <p>d. Korišćeni standardi, metodologije, pretpostavke i/ili alati za proračun.</p>	<p>a./b. Podaci se prate centralizovano na nivou STADA Grupe. Potrošnja električne energije iz obnovljivih izvora povećana je u 2023. na ukupno 69.295 MWh (2022.: 44.110 MWh) kao rezultat sopstvene proizvodnje putem fotonaponskih (solarnih) ćelija (objekti u Temišvaru u Rumuniji i u Vijetnamu), prebacivanjem ugovora o snabdevanju energijom za fabrike u Srbiji, UK i Nemačkoj, te kupovinom energetskih sertifikata (Energy Attribute Certificates). Podaci su preuzeti iz Izveštaja o održivom razvoju STADA-e za 2023. godinu (dostupno na: https://www.stada.com/sustainability/sustainability-report)</p> <p>c./ d. Potencijal smanjenja energije se procenjuje kao deo proračuna poslovnog slučaja („business case“).</p>												
<p>302-5: Smanjenje energetskih potreba proizvoda i usluga</p> <p>a. Smanjenje energetskih potreba prodatih proizvoda i usluga ostvareno tokom izveštajnog perioda, u džulima ili kilo i mega džulima.</p> <p>b. Osnova za izračunavanje smanjenja potrošnje energije, kao što je početna godina ili početne vrednosti, uključujući obrazloženje za njen izbor.</p> <p>c. Korišćeni standardi, metodologije, pretpostavke i/ili alati za proračun.</p>	/ Nije relevantno za Hemofarmov portfolio proizvoda												

OBELODANJIVANJE	REFERENCE
GRI 303: Voda i otpadne vode	
<p>303-1: Interakcije sa vodom kao zajedničkim resursom</p> <p>a. Opis načina na koji organizacija stupa u interakciju sa vodom, uključujući kako i gde se voda povlači, troši i ispušta, kao i uticaje koji su u vezi sa vodom prouzrokovani ili doprineli, ili direktno povezani sa aktivnostima, proizvodima ili uslugama organizacije poslovnim odnosom (npr. uticaji izazvani oticanjem).</p> <p>b. Opis pristupa koji se koristi za identifikaciju uticaja koji se odnose na vodu, uključujući obim procena, njihov vremenski okvir i sve korišćene alate ili metodologije.</p> <p>c. Opis načina na koji se rešavaju uticaji koji se odnose na vodu, uključujući i način kako organizacija radi sa zainteresovanim stranama na upravljanju vodom kao zajedničkim resursom i kako se angažuje sa dobavljačima ili kupcima sa značajnim uticajima na vodu.</p> <p>d. Objašnjenje procesa za postavljanje bilo kakvih ciljeva i zadataka u vezi sa vodom koji su deo pristupa upravljanja organizacije i kako se oni odnose na javnu politiku i lokalni kontekst svake oblasti sa nestašicom vode.</p>	<p>a. Efikasna upotreba vode je neophodna za Hemofarm. Voda se koristi na proizvodnim lokacijama za proizvodnju (uključujući čišćenje) i prateće pomoćne procese. Voda se crpi iz izvora trećih strana (opštinskih snabdevača vodom), a bunari podzemnih voda rade na našim lokacijama u Vršcu i Šapcu. Potrošnja vode je prikazan u Odeljku 2 ovog izveštaja.</p> <p>b. Voda sa proizvodnih lokacija se ispušta kao indirektan ispust u javnu kanalizacionu mrežu i podleže zahtevima dozvole za ispuštanje. Hemofarm poseduje sopstvene primarne prečištače otpadnih voda. Uticaj na lokalnu nestašicu vode se procenjuje godišnje korišćenjem WRI Atlasa rizika od vode u akvaduktu.</p> <p>c) / d) Potrošnja vode se izveštava kvartalno za mesečne podatke o potrošnji i procenjuje se na licu mesta i na globalnom nivou kako bi se razumeli trendovi i pokrenule mere prema potrebi. Redovni sastanci za pregled poslovanja upravljanja se koriste za rešavanje relevantnih uticaja vezanih za vodu i njihovo usklađivanje sa zahtevima zainteresovanih strana i javnim politikama.</p>
<p>303-2: Upravljanje uticajima koji se odnose na ispuštanje vode</p> <p>Opis svih minimalnih standarda postavljenih za kvalitet ispuštanja otpadnih voda i kako su ovi minimalni standardi određeni, uključujući:</p> <p>i. kako su standardi za objekte koji rade na lokacijama bez lokalnih zahteva za pražnjenje bili utvrđeni;</p> <p>ii. sve interno razvijene standarde ili smernice za kvalitet vode;</p> <p>iii. bilo koji sektorski specifični standard uzet u obzir;</p> <p>iv. da li je uzet u obzir profil prijemnog vodnog tela.</p>	<p>i) Upravljanje otpadnim vodama je deo HSE MS standarda i procesa na Hemofarm lokacijama kako bi se ispunili važeći regulatorni zahtevi. Otpadne vode se ispuštaju sa svih lokacija kao indirektno ispuštanje u javnu kanalizacionu mrežu koje podležu lokalnoj dozvoli za ispuštanje (uključujući fizičke i hemijske granične parametre kao i zahteve praćenja). Na nekim lokacijama takođe koristimo postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda pre ispuštanja u opštinsku kanalizaciju i naknadnog tretmana u postrojenju za prečišćavanje gradskih otpadnih voda.</p> <p>ii) Ispuštanje otpadnih voda podleže zahtevima dozvola koje definišu našu internu specifikaciju i stoga ne postoje specifični interno razvijeni standardi ili smernice za kvalitet vode.</p> <p>iii) Hemofarm je počeo da ocenjuje primenu AMR IA standarda za proizvodnju antibiotika i planira da proceni relevantne interne proizvodne lokacije u 2024.</p> <p>iv) Hemofarm nije razmatrao profil prijemnog vodnog tela pošto se ispuštanje vrši u opštinsku kanalizaciju (indirektno ispuštanje) i podleže graničnim vrednostima ispuštanja koje je odredio operater prijemnog postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda.</p>

OBELODANJIVANJE	REFERENCE
<p>303-3: Povlačenje vode</p> <p>a. Ukupno povlačenje vode iz svih oblasti u megalitrima, i podela ovog ukupnog iznosa prema sledećim izvorima, ako je primenjivo:</p> <ol style="list-style-type: none"> Površinske vode; Podzemne vode; Morska voda; Proizvedena voda; Voda treće strane. <p>b. Ukupno povlačenje vode iz svih oblasti sa nestašicom vode u megalitrima, i podela ovog ukupnog iznosa prema sledećim izvorima, ako je primenjivo:</p> <ol style="list-style-type: none"> Površinske vode; Podzemne vode; Morska voda; Proizvedena voda; Voda treće strane, i pregled ovog ukupnog iznosa prema izvorima povlačenja navedenim u i-iv. <p>c. Pregled ukupnog povlačenja vode iz svakog od izvora navedenih u Objavama 303-3-a i 303-3-b u megalitrima prema sledećim kategorijama:</p> <ol style="list-style-type: none"> Slatka voda (≤ 1.000 mg/l ukupne rastvorenih čvrstih materija); Ostala voda (> 1.000 mg/l ukupno rastvorenih čvrstih materija). <p>d. Sve kontekstualne informacije neophodne za razumevanje načina na koji su podaci sastavljeni, kao što su korišćeni standardi, metodologije i pretpostavke.</p>	<p>a. Prikazano u Odeljku 2 ovog izveštaja.</p> <p>b./c. Informacije nisu u potpunosti dostupne jer nije poznat konačni izvor i lokacija povlačenja vode od opštinskog snabdevača. 2 lokacije sa sopstvenim bunarima za podzemne vode nisu locirane u oblasti sa visokom nestašicom vode.</p> <p>d. Podaci se zasnivaju na očitanjima vodomera</p>
<p>303-4 Ispuštanje vode</p> <p>a. Ukupan ispust vode u sve oblasti u megalitrima, i analiza ovog ukupnog iznosa prema sledećem vrstama odredišta, ako je primenljivo:</p> <ol style="list-style-type: none"> Površinske vode; Podzemne vode; Morska voda; Voda trećih strana i količina ovog ukupnog iznosa poslata na korišćenje drugim organizacijama, ako je primenljivo. <p>b. Analiza ukupnog ispuštanja vode u sve oblasti u megalitrima po sledećim kategorijama:</p> <ol style="list-style-type: none"> Slatka voda (≤ 1.000 mg/l ukupno rastvorenih čvrstih materija); Ostala voda (> 1.000 mg/l ukupno rastvorenih čvrstih materija). <p>c. Ukupan ispust vode u sva područja sa nestašicom vode u megalitrima, i podela ovog ukupnog iznosa po sledećim kategorijama:</p> <ol style="list-style-type: none"> Slatka voda (≤ 1.000 mg/l ukupno rastvorenih čvrstih materija); Ostala voda (> 1.000 mg/l ukupno rastvorenih čvrstih materija). <p>d. Prioritetne supstance koje izazivaju zabrinutost za koje se prečišćava ispust, uključujući:</p> <ol style="list-style-type: none"> kako su definisane prioritetne supstance koje izazivaju zabrinutost i bilo koji međunarodni standard, autoritativna lista ili kriterijum koji se koristi; pristup za postavljanje granica ispuštanja prioritetnih supstanci koje izazivaju zabrinutost; broj incidenata nepoštovanja ograničenja ispuštanja. <p>e. Sve kontekstualne informacije neophodne za razumevanje načina na koji su podaci sastavljeni, kao što su korišćeni standardi, metodologije i pretpostavke.</p>	<p>a./b. Voda sa proizvodnih lokacija Hemofarma se ispušta u opštinsku kanalizaciju i na većini lokacija nije potrebno stalno merenje količina ispuštanja. Prijavljeno ispuštanje vode se stoga zasniva na zahvatu vode koja se koristi za proizvodne, sanitarne i pomoćne procese. Količina prikupljenih atmosferskih voda ispuštenih u opštinsku kanalizaciju; nesakupljena kišnica (npr. sa krovnih površina) koja je prodrila u površinsko tlo ili ulaz vode u proizvode se ne prati i ne razmatra u prijavljenim podacima.</p> <p>d: i., ii.: Granice ispuštanja su definisane od strane lokalnih vlasti kao deo naših dozvola za indirektno ispuštanje;</p> <p>e. /</p>

OBELODANJIVANJE	REFERENCE
<p>303-5 Potrošnja vode</p> <p>a. Ukupna potrošnja vode iz svih oblasti u megalitrima.</p> <p>b. Ukupna potrošnja vode iz svih oblasti sa nestašicom vode u megalitrima.</p> <p>c. Promena u skladištenju vode u megalitrima, ako je utvrđeno da skladište vode ima značajan uticaj vezan za vodu.</p> <p>d. Sve kontekstualne informacije neophodne da bi se razumelo kako su podaci sastavljeni, kao što su korišćeni standardi, metodologije i pretpostavke, uključujući da li su informacije izračunate, procenjene, modelovane ili dobijene iz direktnih merenja, kao i pristup koji je za to preduzet, kao što je npr. korišćenje bilo kojih faktora specifičnih za sektor.</p>	<p>Prikazano u Odeljku 2 ovog izveštaja</p>
GRI 304: Biodiverzitet	
<p>304-1: Operativne lokacije koje su u vlasništvu, zakupljene, kojima se upravlja u zaštićenim područjima ili u blizini, i područja visoke vrednosti biodiverziteta izvan zaštićenih područja</p> <p>Za svaku operativnu lokaciju u vlasništvu, zakupu, upravljanju ili u blizini zaštićenih područja i područja visoke vrednosti biodiverziteta izvan zaštićenih područja, sledeće informacije:</p> <p>i. Geografska lokacija;</p> <p>ii. Podpovršinsko i podzemno zemljište koje može biti u vlasništvu, zakupu ili pod upravljanjem organizacije;</p> <p>iii. Položaj u odnosu na zaštićeno područje (u području, pored ili koje sadrži delove zaštićenog područja) ili područje visoke vrednosti biodiverziteta izvan zaštićenih područja;</p> <p>iv. Vrsta posla (kancelarija, manufaktura ili proizvodnja, ili ekstrakcija);</p> <p>v. Veličina operativne lokacije u km² (ili druga jedinica, ako je potrebno);</p> <p>vi. Vrednost biodiverziteta koju karakteriše atribut zaštićenog područja ili područja visoke vrednosti biodiverziteta van zaštićenog područja (kopneni, slatkovodni ili morski ekosistem);</p> <p>vii. Vrednost biodiverziteta koju karakteriše lista zaštićenog statusa (kao što su IUCN kategorije upravljanja zaštićenim područjima, Ramsarska konvencija, nacionalno zakonodavstvo).</p>	<p>Na osnovu interne evaluacije (npr. korišćenjem aplikacije EEA GIS Map) nijedna od Hemofarmovih proizvodnih lokacija se ne nalazi u zaštićenim područjima ili u blizini zaštićenih područja i područja visoke vrednosti biodiverziteta izvan zaštićenih područja.</p>

OBELODANJIVANJE	REFERENCE
<p>304-2: Značajni uticaji aktivnosti, proizvoda i usluga na biodiverzitet</p> <p>a. Priroda značajnih direktnih i indirektnih uticaja na biodiverzitet u odnosu na jedno ili više od sledećeg:</p> <p>i. Izgradnja ili korišćenje proizvodnih pogona, rudnika i transportne infrastrukture;</p> <p>ii. Zagađenje (unošenje materija koje se prirodno ne javljaju u staništu iz tačkastih i netačkastih izvora);</p> <p>iii. Unošenje invazivnih vrsta, štetočina i patogena;</p> <p>iv. Redukcija vrsta;</p> <p>v. Konverzija staništa;</p> <p>vi. Promene u ekološkim procesima izvan prirodnog opsega varijacija (kao što je salinitet ili promene nivoa podzemnih voda).</p> <p>b. Značajni direktni i indirektni pozitivni i negativni uticaji koji se odnose na sledeće:</p> <p>i. Zahvaćene vrste;</p> <p>ii. Obim pogođenih područja;</p> <p>iii. Trajanje uticaja;</p> <p>iv. Reverzibilnost ili nepovratnost uticaja.</p>	<p>Poslovanje Hemofarma nema značajan negativan uticaj na životnu sredinu ili biodiverzitet oko proizvodnih pogona ili poslovnih prostora kompanije gde se obavlja osnovna delatnost. S tim u vezi, na lokacijama na kojima Hemofarm posluje nema zaštićenih staništa, područja visoke biodiverzitetne vrednosti van zaštićenih područja ili ugroženih životinjskih i biljnih vrsta pod posebnom zaštitom.</p>
<p>304-3 Staništa zaštićena ili obnovljena</p> <p>a. Veličina i lokacija svih zaštićenih ili obnovljenih područja staništa i da li su uspeh mere obnove odobrili ili odobravaju nezavisni spoljni stručnjaci.</p> <p>b. Da li postoje partnerstva sa trećim stranama za zaštitu ili obnovu područja staništa koja se razlikuju od onih u kojima je organizacija nadgledala i sprovođila mere obnove ili zaštite.</p> <p>c. Status svake oblasti na osnovu njenog stanja na kraju izveštajnog perioda.</p> <p>d. Korišćeni standardi, metodologije i pretpostavke.</p>	
<p>304-3: Vrste na IUCN Crvenoj listi i vrste na nacionalnoj listi očuvanja sa staništima u područjima pogođenim poslovnim delovanjem</p> <p>Ukupan broj vrsta na IUCN Crvenoj listi i vrsta na nacionalnoj listi očuvanja sa staništima u oblastima na koje rad organizacije utiče, prema stepenu rizika od izumiranja:</p> <p>i. Kritično ugrožene</p> <p>ii. Ugrožene</p> <p>iii. Ranjive</p> <p>iv. Skoro ugrožene</p> <p>v. Najmanja briga</p>	<p>Ne postoje vrste na Crvenoj listi IUCN-a i vrste na nacionalnoj listi očuvanja sa staništima u područjima pogođenim poslovnim delovanjem Hemofarma.</p>

OBELODANJIVANJE	REFERENCE																				
GRI 305: Emisije																					
<p>305-1 Direktno emisije gasova sa efektom staklene bašte (GHG) (Opseg 1):</p> <p>a. Ukupne direktno (Opseg 1) emisije GHG u metričkim tonama ekvivalenta CO₂.</p> <p>b. Gasovi uključeni u proračun; bilo da je CO₂, CH₄, N₂O, HFC, PFC, SF₆, NF₃ ili sve.</p> <p>c. Biogene emisije CO₂ u metričkim tonama CO₂ ekvivalenta.</p> <p>d. Početna godina za obračun, ako je primenjivo, uključujući: i. obrazloženje izbora; ii. emisije u početnoj godini; iii. kontekst za sve značajne promene u emisijama koje su izazvale preračunavanje emisija početne godine.</p> <p>e. Izvor faktora emisije i korišćenih stopa potencijala globalnog zagrevanja (GWP), ili referenca na izvor GWP.</p> <p>f. Pristup konsolidacije za emisije; da li udeo u kapitalu, finansijska kontrola ili operativna kontrola.</p> <p>g. Korišćeni standardi, metodologije, pretpostavke i/ili alati za proračun.</p>	<p>Obim 1 i 2 emisije GHG STADA-e od početnih vrednosti 2020. do 2023. godine je kako sledi (podaci se prate centralizovano):</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>GHG emisije</th> <th>2021.</th> <th>2022.</th> <th>2023.</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Opseg 1 [tone CO₂e]</td> <td>38.116</td> <td>42.433</td> <td>42,696</td> </tr> <tr> <td>Opseg 2 [tone CO₂e]</td> <td>76.665</td> <td>67.521</td> <td>56,542</td> </tr> <tr> <td>Ukupne GHG emisije (Opseg 1 + 2)</td> <td>114.781</td> <td>109.954</td> <td>99,238</td> </tr> <tr> <td>Opseg 1 i 2 kumulativna promena emisija GHG u odnosu na početne vrednosti 2020. godine [%]</td> <td>-12,8%</td> <td>-16,5%</td> <td>-24,6%</td> </tr> </tbody> </table> <p>STADA se obavezala da će smanjiti svoju emisiju iz opsega 1 i 2 na osnovu cilja globalnog zagrevanja od 1,5°C i postavila je cilj da smanji sopstvene apsolutne emisije gasova sa efektom staklene bašte (opseg 1 i 2) za -42%. Tokom poslednje 3 godine ostvareno je apsolutno smanjenje emisije GHG od -24,6% snažno kao podrška i balans rastu kompanije. Podaci su preuzeti iz Izveštaja o održivom razvoju STADA-e za 2023. godinu (dostupno na: https://www.stada.com/sustainability/sustainability-report)</p> <p>b) CO₂ gasovi uključeni iz potrošnje fosilnih goriva</p> <p>c) Nije primenljivo jer nema direktnih biogenih CO₂ emisija</p> <p>d) Početna godina je 2020</p> <p>f) Konsolidovani pristup zasnovan na 'operativnoj kontroli'</p> <p>g) GHG protokol kao osnovni standard; pretpostavke/procene primenjene u slučaju da izmereni podaci nisu dostupni (npr. emisije GHG koje proizilaze iz prosečne potrošnje goriva i kilometraže službenog automobila; potrošnja energije iz kancelarija kada izmereni podaci nisu dostupni)</p>	GHG emisije	2021.	2022.	2023.	Opseg 1 [tone CO ₂ e]	38.116	42.433	42,696	Opseg 2 [tone CO ₂ e]	76.665	67.521	56,542	Ukupne GHG emisije (Opseg 1 + 2)	114.781	109.954	99,238	Opseg 1 i 2 kumulativna promena emisija GHG u odnosu na početne vrednosti 2020. godine [%]	-12,8%	-16,5%	-24,6%
GHG emisije	2021.	2022.	2023.																		
Opseg 1 [tone CO ₂ e]	38.116	42.433	42,696																		
Opseg 2 [tone CO ₂ e]	76.665	67.521	56,542																		
Ukupne GHG emisije (Opseg 1 + 2)	114.781	109.954	99,238																		
Opseg 1 i 2 kumulativna promena emisija GHG u odnosu na početne vrednosti 2020. godine [%]	-12,8%	-16,5%	-24,6%																		
<p>305-2 Indirektno emisije GHG (Opseg 2)</p> <p>a. Ukupna indirektna energija zasnovana na lokaciji (Opseg 2) GHG emisije u metričkim tonama CO₂ ekvivalenta.</p> <p>b. Ako je primenjivo, ukupne tržišno zasnovane indirektno emisije GHG (Opseg 2) u metričkim tonama ekvivalenta CO₂.</p> <p>c. Ako je dostupno, gasovi uključeni u proračun; bilo da je CO₂, CH₄, N₂O, HFCs, PFCs, SF₆, NF₃, ili sve.</p> <p>d. Početna godina za obračun, ako je primenjivo, uključujući: i. obrazloženje izbora; ii. emisije u početnoj godini; iii. kontekst za sve značajne promene u emisijama koje su izazvale preračunavanje emisija početne godine.</p> <p>e. Izvor faktora emisije i korišćenih stopa potencijala globalnog zagrevanja (GWP), ili referenca na izvor GWP.</p> <p>f. Konsolidovani pristup za emisije; da li udeo u kapitalu, finansijska kontrola ili operativna kontrola.</p> <p>g. Korišćeni standardi, metodologije, pretpostavke i/ili alati za proračun.</p>	<p>b) CO₂ gasovi uključeni iz potrošnje fosilnih goriva</p> <p>c) Nije primenljivo jer nema direktnih biogenih CO₂ emisija</p> <p>d) Početna godina je 2020</p> <p>f) Konsolidovani pristup zasnovan na 'operativnoj kontroli'</p> <p>g) GHG protokol kao osnovni standard; pretpostavke/procene primenjene u slučaju da izmereni podaci nisu dostupni (npr. emisije GHG koje proizilaze iz prosečne potrošnje goriva i kilometraže službenog automobila; potrošnja energije iz kancelarija kada izmereni podaci nisu dostupni)</p>																				

OBELODANJIVANJE	REFERENCE												
<p>305-3 Ostale indirektno emisije GHG (Opseg 3)</p> <p>a. Ukupne ostale indirektno (Opseg 3) emisije GHG u metričkim tonama ekvivalenta CO₂.</p> <p>b. Ako je dostupno, gasovi uključeni u proračun; bilo da je CO₂, CH₄, N₂O, HFCs, PFCs, SF₆, NF₃, ili sve.</p> <p>c. Biogene emisije CO₂ u metričkim tonama CO₂ ekvivalenta.</p> <p>d. Ostale indirektno (Opseg 3) kategorije i aktivnosti GHG emisija uključene u proračun.</p> <p>d. Početna godina za obračun, ako je primenjivo, uključujući: i. obrazloženje izbora; ii. emisije u baznoj godini; iii. kontekst za sve značajne promene u emisijama koje su izazvale preračunavanje emisija početne godine.</p> <p>e. Izvor faktora emisije i korišćenih stopa potencijala globalnog zagrevanja (GWP), ili referenca na izvor GWP.</p> <p>f. Konsolidovani pristup za emisije; da li udeo u kapitalu, finansijska kontrola ili operativna kontrola.</p> <p>g. Korišćeni standardi, metodologije, pretpostavke i/ili alati za proračun.</p>	<p>Podaci o emisijama iz opsega 3 nisu dostupni. STADA je 2023. godine započela interni projekat za procenu svojih emisija opsega 3 i planira da prijavi podatke u našem sledećem Izveštaju o održivosti.</p>												
<p>305-4 Intenzitet GHG emisija</p> <p>a. Odnos intenziteta emisije GHG za organizaciju.</p> <p>b. Metrika specifična za organizaciju (imenilac) izabrana za izračunavanje odnosa.</p> <p>c. Vrste emisija GHG uključenih u odnos intenziteta; bilo direktno (Opseg 1), energetski indirektno (Opseg 2) i/ili drugi indirektni (Opseg 3).</p> <p>d. Gasovi uključeni u proračun; bilo da je CO₂, CH₄, N₂O, HFCs, PFCs, SF₆, NF₃, ili sve.</p>	<p>Intenzitet emisije GHG u STADA-i (opseg 1 i 2) je sledeći:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>GHG EMISIJE (OPSEG 1&2)</th> <th>2021.</th> <th>2022.</th> <th>2023.</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>T CO₂/mil pakovanja</td> <td>180,2</td> <td>163,6</td> <td>162,95</td> </tr> <tr> <td>Tone CO₂ / prodaja u hiljadama EUR</td> <td>0,035</td> <td>0,029</td> <td>0,0265</td> </tr> </tbody> </table> <p>c. Obuhvata opseg 1 i opseg 2 GHG emisije</p> <p>Podaci se prate centralizovano na nivou STADA-e; referenca je Izveštaj o održivom razvoju STADA-e (dostupan na: https://www.stada.com/sustainability/sustainability-report)</p>	GHG EMISIJE (OPSEG 1&2)	2021.	2022.	2023.	T CO ₂ /mil pakovanja	180,2	163,6	162,95	Tone CO ₂ / prodaja u hiljadama EUR	0,035	0,029	0,0265
GHG EMISIJE (OPSEG 1&2)	2021.	2022.	2023.										
T CO ₂ /mil pakovanja	180,2	163,6	162,95										
Tone CO ₂ / prodaja u hiljadama EUR	0,035	0,029	0,0265										

OBELODANJIVANJE	REFERENCE								
<p>305-5 Smanjenje GHG emisija</p> <p>a. Emisije GHG smanjene kao direktan rezultat inicijativa za smanjenje, u metričkim tonama CO₂ ekvivalenta.</p> <p>b. Gasovi uključeni u proračun; bilo da je CO₂, CH₄, N₂O, HFCs, PFCs, SF₆, NF₃, ili sve.</p> <p>c. Početna godina ili početne vrednosti, uključujući obrazloženje za izbor.</p> <p>d. Opsezi u kojima je došlo do smanjenja; bilo direktno (Opseg 1), energetski indirektno (Opseg 2) i/ili drugi indirektni (Opseg 3).</p> <p>e. Korišćeni standardi, metodologije, pretpostavke i/ili alati za proračun.</p>	<p>Smanjenje emisija gasova staklene bašte STADA-e iz opsega 1 i 2 od početnih vrednosti 2020. do 2022. godine je sledeće:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>GHG EMISIJE</th> <th>2020 – 2021.</th> <th>2020 – 2022.</th> <th>2020 – 2023.</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Obim 1 i 2 kumulativna promena emisija GHG u odnosu na početne vrednosti 2020. [%]</td> <td>-12,8%</td> <td>-16,5%</td> <td>-24.6%</td> </tr> </tbody> </table> <p>STADA se obavezala da će smanjiti svoju emisiju iz opsega 1 i 2 na osnovu cilja globalnog zagrevanja od 1,5°C i postavila je cilj da smanji sopstvene apsolutne emisije gasova staklene bašte (opseg 1 i 2) za -42 % (2020 – 2030). Tokom poslednje 2 godine ostvarili smo apsolutno smanjenje emisije GHG od -16,5% snažno nastojeći da nadoknadimo rast kompanije.</p> <p>b) gasovi CO₂ uključeni iz potrošnje fosilnih goriva; HFC</p> <p>c) Početna godina je 2020. kada je STADA definisala svoj cilj smanjenja GHG</p> <p>d) Opseg 1 i 2</p> <p>g) GHG protokol kao osnovni standard; pretpostavke/procene primenjene u slučaju da izmereni podaci nisu dostupni (npr. emisije GHG koje proizilaze iz prosečne potrošnje goriva i kilometraže službenog automobila; potrošnja energije iz kancelarija kada izmereni podaci nisu dostupni)</p>	GHG EMISIJE	2020 – 2021.	2020 – 2022.	2020 – 2023.	Obim 1 i 2 kumulativna promena emisija GHG u odnosu na početne vrednosti 2020. [%]	-12,8%	-16,5%	-24.6%
GHG EMISIJE	2020 – 2021.	2020 – 2022.	2020 – 2023.						
Obim 1 i 2 kumulativna promena emisija GHG u odnosu na početne vrednosti 2020. [%]	-12,8%	-16,5%	-24.6%						
<p>305-6 Emisije supstanci koje oštećuju ozonski omotač (ODS)</p> <p>a. Proizvodnja, uvoz i izvoz ODS u metričkim tonama ekvivalenta CFC-11 (trihlorofluorometan).</p> <p>b. Supstance uključene u proračun.</p> <p>c. Izvor korišćenih faktora emisije.</p> <p>d. Korišćeni standardi, metodologije, pretpostavke i/ili alati za proračun.</p>	<p>STADA nije uključena u proizvodnju ODS, ali koristi ODS u svojim rashladnim jedinicama koje su uglavnom potrebne za HVAC, hlađenje proizvodne opreme i kancelarija. Oprema podleže redovnom pregledu u skladu sa zakonom. Gubici ODS se prijavljuju i uključuju u izveštaje o GHG.</p>								
<p>305-7 Oksidi azota (NOx), oksidi sumpora (SOx) i druge značajne emisije u vazduh</p> <p>a. Značajne emisije u vazduh, u kilogramima ili tonama, za svako od sledećeg:</p> <ol style="list-style-type: none"> NOx SOx Trajni organski zagađivači (POP) Isparljiva organska jedinjenja (VOC) Opasni zagađivači vazduha (HAP) Čestice (PM) Druge standardne kategorije emisija u vazduh identifikovane u relevantnim propisima <p>b. Izvor korišćenih faktora emisije.</p> <p>c. Korišćeni standardi, metodologije, pretpostavke i/ili alati za proračun.</p>	<p>STADA je NOx, SOx i drugi zagađivači vazduha sagorevanjem prirodnog gasa koji je naše glavno fosilno gorivo koje koristimo. Lokacije podležu redovnom praćenju emisije prateći primenljive granične vrednosti koncentracije. Apsolutne emisije u vazduh u kilogramima se stoga ne prate i ne mogu se dobiti.</p>								

OBELODANJIVANJE	REFERENCE
GRI 306: Otpad	
<p>306-1: Stvaranje otpada i značajni uticaji na otpad</p> <p>Za značajne stvarne i potencijalne uticaje organizacije na otpad, opis</p> <p>i. inputa, aktivnosti i ishoda koji dovode ili bi mogli dovesti do ovih uticaja;</p> <p>ii. da li se ovi uticaji odnose na otpad koji nastaje u sopstvenim aktivnostima organizacije ili na otpad koji nastaje uzvodno ili nizvodno u njenom lancu vrednosti.</p>	<p>i. Otpad potiče iz proizvodnje (glavni inputi su sirovine, materijal za pakovanje) i kancelarijskih delatnosti. Tokovi otpada su odvojeni za reciklažu ili odlaganje na osnovu lokalnih regulatornih zahteva i lokalnih tržišnih opcija za reciklažu. Proizvodi uključuju uglavnom plastiku, papir/ karton, opšti otpad, laboratorijski otpad i drugi.</p> <p>ii. Podaci o stvaranju otpada odnose se na sopstvene aktivnosti Hemofarma.</p>
<p>306-2 Upravljanje značajnim uticajima u vezi sa otpadom</p> <p>a. Mere, uključujući mere cirkularnosti, preduzete da bi se sprečilo stvaranje otpada u sopstvenim aktivnostima organizacije i uzvodno i nizvodno u njenom lancu vrednosti, i da bi se upravljalo značajnim uticajima nastalog otpada.</p> <p>b. Ako otpadom koji proizvede organizacija u sopstvenim aktivnostima upravlja treća strana, opis procesa koji se koriste da bi se utvrdilo da li treća strana upravlja otpadom u skladu sa ugovornim ili zakonskim obavezama.</p> <p>c. Procesi koji se koriste za prikupljanje i praćenje podataka u vezi sa otpadom.</p>	<p>a. Upravljanje otpadom je sastavni deo procesa, programa i ciljeva upravljanja životnom sredinom Hemofarmovih lokacija. Upravljanje otpadom se zasniva na principu kontinuiranog smanjenja i izbegavanja otpada, povećanja odnosa između reciklaže i deponovanja i konačno da se obezbedi ekološki bezbedno i usklađeno odlaganje preko sertifikovanih kompanija za upravljanje otpadom.</p> <p>b. Otpadom dalje rukuju treće strane kompanije za upravljanje otpadom koje su predmet procesa interne kontrole (npr. sertifikovane kompanije za upravljanje otpadom; posete lokaciji).</p> <p>c. Otpad se odvaja i prikuplja na licu mesta prema definisanim internim procesima. Podaci o otpadu se prate od strane namenskog osoblja (npr. evidencija o otpadu) i evidentiraju se za lokalne svrhe i prijavljuju se globalnoj funkciji.</p>

OBELODANJIVANJE	REFERENCE
<p>306-3 Generisani otpad</p> <p>a. Ukupna težina generisanog otpada u metričkim tonama i podela po sastavu otpada.</p> <p>b. Kontekstualne informacije neophodne za razumevanje podataka i načina na koji su podaci sastavljeni.</p> <p>306-4 Otpad preusmeren sa odlaganja</p> <p>a. Ukupna težina otpada koji je preusmeren sa odlaganja u metričkim tonama, i analiza ove ukupne količine prema sastavu otpada.</p> <p>b. Ukupna težina opasnog otpada preusmerenog sa odlaganja u metričkim tonama i analiza ovog ukupnog iznosa prema sledećim operacijama oporavka:</p> <p>i. Priprema za ponovnu upotrebu;</p> <p>ii. Reciklaža;</p> <p>iii. Druge operacije oporavka.</p> <p>c. Ukupna težina neopasnog otpada preusmerenog sa odlaganja u metričkim tonama, i analiza ovog ukupnog iznosa prema sledećim operacijama oporavka:</p> <p>i. Priprema za ponovnu upotrebu;</p> <p>ii. Reciklaža;</p> <p>iii. Druge operacije oporavka.</p> <p>d. Za svaku operaciju oporavka navedenu u obelodanjivanju 306-4-b i 306-4-c, pregled ukupne težine u metričkim tonama opasnog otpada i neopasnog otpada koji je preusmeren sa odlaganja:</p> <p>i. na lokaciji;</p> <p>ii. van lokacije.</p> <p>e. Kontekstualne informacije neophodne za razumevanje podataka i načina na koji su podaci sastavljeni.</p> <p>306-5 Otpad usmeren na odlaganje</p> <p>a. Ukupna težina otpada usmerenog na odlaganje u metričkim tonama i analiza ove ukupne količine prema sastavu otpada.</p> <p>b. Ukupna težina opasnog otpada usmerenog na odlaganje u metričkim tonama i analiza ove ukupne količine prema sledećim operacijama odlaganja:</p> <p>i. Spaljivanje (sa povratom energije);</p> <p>ii. Spaljivanje (bez povrata energije);</p> <p>iii. Deponovanje;</p> <p>iv. Ostale operacije odlaganja.</p> <p>c. Ukupna težina neopasnog otpada usmerenog na odlaganje u metričkim tonama i analiza ove ukupne količine prema sledećim operacijama odlaganja:</p> <p>i. Spaljivanje (sa povratom energije);</p> <p>ii. Spaljivanje (bez povrata energije);</p> <p>iii. Deponovanje;</p> <p>iv. Ostale operacije odlaganja.</p> <p>d. Za svaku operaciju odlaganja navedenu u obelodanjivanju 306-5-b i 306-5-c, analiza ukupne težine u metričkim tonama opasnog otpada i neopasnog otpada usmerenog na odlaganje:</p> <p>i. na lokaciji;</p> <p>ii. van lokacije.</p> <p>e. Kontekstualne informacije neophodne za razumevanje podataka i načina na koji su podaci sastavljeni.</p>	<p>306.3 a; 306.4; 306.5 Prikazano u Odeljku 2 ovog Izveštaja</p> <p>306-3 b: Prijavljeni generisani otpad uključuje otpad sa Hemofarmovih proizvodnih lokacija. Otpad nastao iz samostalnih kancelarijskih lokacija nije uključen. Podaci o otpadu se izveštavaju i konsoliduju na nivou lokacije u skladu sa važećim zakonskim zahtevima i izveštavaju i konsoliduju na globalnom nivou.</p> <p>306-4 b/c: Pregled prema operaciji oporavka nije dostupan</p> <p>d) Obrada otpada se ne vrši na licu mesta</p> <p>e) Podaci o otpadu se izveštavaju i konsoliduju na nivou lokacije u skladu sa važećim zakonskim zahtevima i izveštavaju i konsoliduju na globalnom nivou.</p> <p>306-5 b ii./iii.: Podela podataka nije dostupna jer interno izveštavanje ne pravi razliku u odnosu na to</p> <p>c) Pregled prema operaciji oporavka nije dostupan</p> <p>d) Ne vrši se odlaganje otpada na licu mesta</p> <p>e) Podaci o otpadu se izveštavaju i konsoliduju na nivou lokacije u skladu sa važećim zakonskim zahtevima i izveštavaju i konsoliduju na globalnom nivou.</p>

OBELODANJIVANJE	REFERENCE																									
GRI 308: Ekološka procena dobavljača																										
<p>308-1: Novi dobavljači koji su provereni prema ekološkim kriterijumima</p> <p>Procenat novih dobavljača koji su provereni primenom ekoloških kriterijuma.</p>	<p>U 2022. godini, STADA je počela da uspostavlja svoj program Odgovorne nabavke (RP program) i odlučila je da se udruži sa kompanijom EcoVadis kako bi procenila ESG rizik i učinak svojih dobavljača. Stadin program odgovorne nabavke vodi Funkcija globalne nabavke, uključujući i članove iz Globalnih odeljenja Zdravlja i bezbednosti na radu, Pravne službe i Lanca snabdevanja.</p> <p>Počevši od 2023. godine, STADA je definisala svoje kategorije kritičnih dobavljača i trenutno je u procesu njihove evaluacije preko EcoVadisa. Do 31. decembra 2023. već je procenjeno 723 dobavljača u EcoVadis u prema ekološkim i društvenim kriterijumima.</p> <p>U 2023. godini nisu zabeleženi značajni negativni uticaji na životnu sredinu u lancu snabdevanja prema Stadinim saznanjima.</p>																									
<p>308-2: Negativni uticaji na životnu sredinu u lancu snabdevanja i preduzete mere</p> <p>a. Broj dobavljača koji su procenjeni prema uticaju na životnu sredinu.</p> <p>b. Broj dobavljača identifikovanih da imaju značajne stvarne i potencijalne negativne uticaje na životnu sredinu.</p> <p>c. Značajni stvarni i potencijalni negativni uticaji na životnu sredinu su identifikovani u lancu snabdevanja.</p> <p>d. Procenat dobavljača identifikovanih da imaju značajne stvarne i potencijalne negativne uticaje na životnu sredinu sa kojima su dogovorena poboljšanja kao rezultat procene.</p> <p>e. Procenat dobavljača identifikovanih da imaju značajne stvarne i potencijalne negativne uticaje na životnu sredinu sa kojima su odnosi okončani kao rezultat procene i zašto.</p>																										
GRI 401: Zapošljavanje 2016																										
<p>401-1 Zapošljavanje novih radnika i fluktuacija zaposlenih</p> <p>a. Ukupan broj i stopa novozaposlenih u toku perioda izveštavanja, po starosnoj grupi, polu i regionu.</p> <p>b. Ukupan broj i stopa fluktuacije zaposlenih u izveštajnom periodu, po starosnoj grupi, polu i regionu.</p>	<p>STADA nudi svojim zaposlenima naknadu orijentisanu kako prema učinku tako i prema potražnji i tržištu. Fluktuacija zaposlenih u 2023. godini:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>12/2023</th> <th>9/2023</th> <th>6/2023</th> <th>3/2023</th> <th>Prosežno HC 2023</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>3.454</td> <td>3.412</td> <td>3.354</td> <td>3.271</td> <td>3.353</td> </tr> <tr> <td colspan="4" style="text-align: center;">Ukupno zaposlenih u 2023</td> <td style="text-align: center;">542</td> </tr> <tr> <td colspan="4" style="text-align: center;">Ukupno napustilo kompaniju u 2023</td> <td style="text-align: center;">273</td> </tr> <tr> <td colspan="4" style="text-align: center;">Fluktuacija u 2023</td> <td style="text-align: center;">8,14% (9,37% in 2022)</td> </tr> </tbody> </table> <p>Prikupljanje podataka u skladu sa starosnom, polnom i geolokacijskom klasifikacijom postoji, dok se izveštavanje na nivou Grupe po navedenim parametrima još uvek ne vrši.</p>	12/2023	9/2023	6/2023	3/2023	Prosežno HC 2023	3.454	3.412	3.354	3.271	3.353	Ukupno zaposlenih u 2023				542	Ukupno napustilo kompaniju u 2023				273	Fluktuacija u 2023				8,14% (9,37% in 2022)
12/2023	9/2023	6/2023	3/2023	Prosežno HC 2023																						
3.454	3.412	3.354	3.271	3.353																						
Ukupno zaposlenih u 2023				542																						
Ukupno napustilo kompaniju u 2023				273																						
Fluktuacija u 2023				8,14% (9,37% in 2022)																						

OBELODANJIVANJE	REFERENCE
<p>401-2 Beneficije koje se daju zaposlenima za stalno a koje se ne daju zaposlenima na određeno ili sa skraćenim radnim vremenom</p> <p>a. Beneficije koje su standard za zaposlene za stalno u organizaciji ali se ne daju zaposlenima na određeno ili sa skraćenim radnim vremenom, prema značajnim lokacijama poslovanja.</p> <p>One obuhvataju, kao minimum:</p> <ul style="list-style-type: none"> i. Životno osiguranje; ii. zdravstvenu negu; iii. osiguranje za slučaj invaliditeta; iv. roditeljsko odsustvo; v. penziono osiguranje; vi. vlasništvo nad akcijama; vii. ostalo. <p>b. definicija koja se koristi za „značajne lokacije poslovanja“</p>	<p>Isti benefiti se nude kako zaposlenima na određeno, tako i zaposlenima za stalno.</p> <p>Prikazano u Odeljku 2 ovog izveštaja</p>
<p>401-3 Roditeljsko odsustvo</p> <p>a. Ukupan broj zaposlenih koji su imali pravo na roditeljsko odsustvo, prema polu.</p> <p>b. Ukupan broj zaposlenih koji su koristili roditeljsko odsustvo, prema polu.</p> <p>c. Ukupan broj zaposlenih koji su se vratili na posao u periodu izveštavanja nakon roditeljskog odsustva, prema polu.</p> <p>d. Ukupan broj zaposlenih koji su se vratili na posao posle kraja roditeljskog odsustva koji su i dalje bili zaposleni 12 meseci nakon povratka na posao, prema polu.</p> <p>e. Povratak na posao i stope zadržavanja zaposlenih koji su koristili roditeljsko odsustvo, prema polu.</p>	<p>U skladu sa nacionalnim propisima, zaposleni imaju priliku da koriste roditeljsko odsustvo. Prikazano u Odeljku 2 ovog izveštaja.</p> <p>Napomene:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Stopa povratka je odnos između ukupnog broja zaposlenih koji su se vratili na posao nakon roditeljskog odsustva i ukupnog broja zaposlenih čiji je povratak na posao nakon roditeljskog odsustva dogovoren. 2) To obuhvata davanje otkaza od strane zaposlenih, otkazivanje zaposlenja od strane poslodavca sporazume o otpremnini i davanje otkaza nakon isteka ugovora.
GRI 402: Radno-upravljački odnosi 2016	
<p>402-1 Minimalni rokovi za obaveštavanje kod promena u poslovanju</p> <p>a. Minimalni broj nedelja koji predstavlja rok koji se tipično daje zaposlenima i njihovim predstavnicima pre sprovođenja značajnih poslovnih promena koje bi mogle na njih znatno da utiču.</p> <p>b. Za organizacije sa kolektivnim ugovorima, navesti da li su rok za obaveštavanje i odredbe za konsultacije i pregovore navedeni u kolektivnim ugovorima.</p>	<p>Definisani period za obaveštavanje (minimalni period za obaveštavanje) kod prihvatanja bilo kakve promene unutar ugovora, opsega posla, radnog mesta, naknade i drugih faktora rada se definiše zakonom u svim zemljama u kojima Hemofarm posluje. U Srbiji, Bosni i Hercegovini i Crnoj Gori to je 8 dana i nudi se zaposlenima preko onlajn alata SAP Success Factors uz obaveštavanje referentnim imejlom. Minimalni rok za obaveštavanje se definiše u Kolektivnom ugovoru. Sve promene naknada se prate kroz tokove odobrenja u SAP Success Factors, uključujući ljudske resurse i princip odobravanja jedan na jedan kako bi se osigurala potpuna usklađenost sa standardima revizije. Zainteresovane strane, a takođe i akcionari, uključeni su u prakse nagrađivanja putem upravljanja globalnim odobravanjem.</p>

2023	IZVEŠTAJ O ODRŽIVOM RAZVOJU HEMOFARMA	134	
------	---------------------------------------	-----	--

OBELODANJIVANJE	REFERENCE
GRI 403: Zdravlje i bezbednost na radu	
<p>403-1: Sistem upravljanja zdravljem i bezbednošću na radu</p> <p>a. Izjava o tome da li je implementiran sistem upravljanja zaštitom zdravlja i bezbednošću na radu, uključujući da li je:</p> <ul style="list-style-type: none"> i. sistem implementiran zbog zakonskih zahteva i ako je tako, spisak zahteva; ii. sistem implementiran na osnovu upravljanja prepoznatim rizikom i/ili standarda/smernica sistema upravljanja i ako je tako, spisak standarda/ smernica. <p>b. Opis opsega radnika, aktivnosti i mesta rada pokrivenih sistemom upravljanja zdravljem i bezbednošću na radu, i objašnjenje da li i, ako je tako, zašto neki radnici, aktivnosti ili mesta rada nisu obuhvaćeni.</p>	<p>Prikazano u Odeljku 2 ovog izveštaja.</p>
<p>403-2: Identifikacija opasnosti, procena rizika i istraga incidenata</p> <p>a. Opis procesa koji se koriste za identifikaciju opasnosti u vezi sa radom i procenu rizika na rutinskoj i nerutinskoj osnovi, kao i za primenu hijerarhije kontrola kako bi se eliminisale opasnosti i minimizirali rizici, uključujući:</p> <ul style="list-style-type: none"> i. kako organizacija obezbeđuje kvalitet ovih procesa, uključujući i kompetentnost lica koja ih sprovode; ii. kako se rezultati ovih procesa koriste za evaluaciju i kontinuirano unapređenje sistema upravljanja zaštitom zdravlja i bezbednošću na radu. <p>b. Opis procesa za radnike da prijave opasnosti u vezi sa radom i opasne situacije, i objašnjenje kako su radnici zaštićeni od odmazde.</p> <p>c. Opis politike i procesa za radnike da se sklone iz radnih situacija za koje veruju da bi mogle da izazovu povrede ili da ugroze zdravlje i objašnjenje kako su radnici zaštićeni od odmazde.</p> <p>d. Opis procesa koji se koriste za istragu incidenata u vezi sa radom, uključujući procese za identifikaciju opasnosti i procenu rizika u vezi sa incidentima, za određivanje korektivnih mera koristeći hijerarhiju kontrola i za određivanje potrebnih poboljšanja u sistemu upravljanja zdravljem i bezbednošću na radu.</p>	<p>a. Stadini globalni procesi H&S na nivou lokacije i H&S procesi procene i upravljanja rizikom određuju svoje smernice i zahteve na osnovu hijerarhije kontrole rizika, kako bi se osiguralo da a) rizici i uticaji njenog poslovanja i spoljnih rizika po ljude, životnu sredinu, opremu, poslovanje i imovinu budu identifikovani, procenjeni i shvaćeni; b) odgovarajuće kontrole su odabrane za eliminaciju ili smanjenje rizika i uticaja na životnu sredinu; c) izdavanje bezbednih radnih dozvola za određene aktivnosti visokog rizika; d) kontrole se kontinuirano prate kako bi se osigurala njihova efikasnost a rizik se ponovo procenjuje kao odgovor na incidente ili bilo kakvo pogoršanje kontrola; i e) rizici i kontrole se komuniciraju širom naše organizacije</p> <p>b. STADA podstiče i promoviše kulturu bezbednosti u kojoj svi vode računa o opasnostima i pomaže da se one reše i izbegnu postupajući ispravno. STADA neguje kulturu bez krivice i aktivno podstiče zaposlene da prijave nebezbedne radnje i nesigurne uslove putem svog near-miss programa. To se prijavljuje i istražuju primenom odgovarajućih mera, kako bi se kontinuirano nastojala smanjiti verovatnoća štete u Stadinim radnim okruženjima i zaštitili njeni zaposleni. Svaki zaposleni takođe ima mogućnost da prijavi bilo kakve probleme preko STADA ombudsmena.</p> <p>c. Stadini globalni H&S procesi i procesi na nivou lokacije definišu odgovornosti linijskog menadžmenta kako bi se osigurala usklađenost, pokazalo aktivno liderstvo i promovisala proaktivna HSE kultura i da zaposleni podržavaju pozitivnu H&S kulturu i da budu odgovorni za sopstvenu i bezbednost drugih kolega i prijavljuju svaku H&S neusklađenost, incident ili near-miss situaciju. Svaki zaposleni takođe ima mogućnost da prijavi bilo kakve probleme preko STADA ombudsmena. Tamo gde zaposleni brinu za bezbednost, ohrabrujemo ih da zaustave posao i prijave linijskom rukovodiocu koji može da sprovede neophodnu istragu kako bi se procenila situacija i preduzele sve potrebne mere obezbeđivanja da je radno okruženje bezbedno za nastavak rada.</p> <p>d. Performansa vezano za zdravlje i bezbednost na radu u Stadi se usmerava putem internih procesa koji definišu zahteve za klasifikaciju, evidentiranje i istragu nezgoda. Kada se nesreće dogode, naše istrage se fokusiraju na razumevanje uzročnih faktora, identifikaciju osnovnog uzroka i identifikaciju korektivnih i preventivnih mera za sprečavanje ponovne pojave. STADA deli informacije i lekcije naučene iz istraga incidenata na svim svojim operativnim lokacijama preko HSE globalne zajednice. STADA prijavljuje posledične indikatore (kao što je stopa incidenata izgubljenog vremena) i vodeće indikatore (kao što je stopa prijavljivanja near-miss situacija). Kompanija analizira podatke kako bi identifikovala i pokrenula oblasti za poboljšanje na lokaciji ili na globalnom nivou, pri čemu svaka lokacija ima odvojene pojedinačne ciljeve.</p> <p>Dodatno: prikazano u Odeljku 2 ovog izveštaja.</p>

2023	IZVEŠTAJ O ODRŽIVOM RAZVOJU HEMOFARMA	135	2023
------	---------------------------------------	-----	------

OBELODANJIVANJE	REFERENCE
<p>403-3: Službe zdravlja na radu</p> <p>Opis funkcija službi zdravlja na radu koje doprinose identifikaciji i eliminisanju opasnosti i minimiziranju rizika i objašnjenje kako organizacija obezbeđuje kvalitet ovih službi i olakšava pristup radnika istim.</p>	<p>Podršku zdravlju na radu pružaju spoljni profesionalni kompanijski lekari / zdravstveni radnici. Usluge koje pružamo našim zaposlenima uključuju obavezni medicinski nadzor, savete o povratku na posao i – u zavisnosti od lokalne organizacije – različite dobrovoljne zdravstvene preglede ili konsultantske usluge. Tamo gde je to relevantno zbog povezanih opasnosti, kompanijski lekari su uključeni u proces procene rizika na radnom mestu.</p>
<p>403-4: Učešće zaposlenih, konsultovanje i komunikacija o zdravlju i bezbednosti na radu</p> <p>a. Opis procesa učešća i konsultovanja zaposlenih u razvoju, implementaciji i evaluaciji sistema upravljanja zdravljem i bezbednošću na radu, kao i za obezbeđivanje pristupa i prenošenje zaposlenima relevantnih informacija o zdravlju i bezbednosti na radu.</p> <p>b. Tamo gde postoje formalne zajedničke komisije rukovodstva i zaposlenih za zdravlje i bezbednost na radu, opis njihovih odgovornosti, koliko često se sastaju, ovlašćenje za donošenje odluka, i da li i, ako je tako, zašto neki radnici nisu zastupljeni u ovim komisijama.</p>	<p>a. Aktivno učešće zaposlenih je krucijalan element da omogući bezbedno i zdravo radno okruženje. Komunikacija o bezbednosti je u potpunosti uključena u naš proces sastanaka po nivoima na proizvodnoj lokaciji što obezbeđuje strukturisanu dnevnu komunikaciju o H&S u proizvodnom pogonu.</p> <p>Redovnom komunikacijom, obukom i aktivnostima na nivou lokacije (npr, ILO Svetski dan bezbednosti i zdravlja na radu) osiguravamo angažovanje i svest zaposlenih.</p> <p>b. Postoje komisije za zdravlje i bezbednost kako se zahteva zakonom i njima se upravlja lokalno. Ove komisije tipično uključuju predstavnike sindikata/radničkih saveta, predstavnike menadžmenta, stručnjake za H&S i kompanijskog doktora.</p>
<p>403-5: Obuka radnika o zdravlju i bezbednosti na radu</p> <p>Opis bilo koje obuke o zdravlju i bezbednosti na radu koja se pruža radnicima, uključujući generičku obuku, kao i obuku o specifičnim opasnostima u vezi sa radom, opasnim aktivnostima ili opasnim situacijama.</p>	<p>Obuka o zdravlju i bezbednosti na radu se pruža kao sastavni deo Stadinog i Hemofarmovog sistema upravljanja HSE na nivou lokacije (npr. sertifikovan po ISO 45001) i zasniva se na matrici obuke/proceni potreba. Obuke obuhvataju opštu uvodnu obuku za novozaposlene, obuku o specifičnim opasnostima u vezi sa radom i merama prevencije i eksterne obuke za specifične funkcije kako se zahteva zakonom.</p>
<p>403-6 Promovisanje zdravlja zaposlenih</p> <p>a. Objašnjenje kako organizacija olakšava pristup radnika medicinskim i zdravstvenim uslugama koje nisu vezane za profesiju, kao i obim pristupa koji se pruža.</p> <p>b. Opis svih dobrovoljnih usluga i programa promocije zdravlja koji se nude radnicima za rešavanje velikih zdravstvenih rizika koji nisu povezani sa radom, uključujući specifične zdravstvene rizike koji su pomenuti, i kako organizacija olakšava pristup radnika ovim uslugama i programima.</p>	<p>a./b. Hemofarm na lokalnom nivou nudi različite programe koji se bave opštim zdravstvenim aspektima. To uključuje lokalne zdravstvene aktivnosti (npr. tokom dana zdravlja), dobrovoljne ponude za blagostanje (npr. fitnes centri/sportske aplikacije i globalne inicijative kao što je „Zdravstveni izazov“.</p>
<p>403-7 Prevencija i umanjenje uticaja zdravlja i bezbednosti na radu direktno u vezi sa poslovnim odnosima</p> <p>Opis pristupa organizacije sprečavanju ili ublažavanju značajnih negativnih uticaja na zdravlje i bezbednost na radu koji su direktno povezani sa njenim poslovanjem, proizvodima ili uslugama preko njenih poslovnih odnosa, i povezane opasnosti i rizici.</p>	<p>Nisu identifikovani značajni negativni uticaji na zdravlje i bezbednost na radu koji su direktno povezani sa Hemofarmovim poslovanjem, proizvodima ili uslugama u sklopu njegovih poslovnih odnosa, kao ni povezane opasnosti i rizici.</p>

OBELODANJIVANJE	REFERENCE
<p>403-8 Radnici pokriveni sistemom upravljanja zdravljem i bezbednošću na radu</p> <p>a. Ako je organizacija implementirala sistem upravljanja zdravljem i bezbednošću na radu na osnovu zakonskih zahteva i/ili priznaje standarde/ smernice:</p> <p>i. broj i procenat svih zaposlenih i radnika koji nisu zaposleni ali čiji rad i/ili radno mesto kontroliše organizacija, koji su pokriveni takvim sistemom;</p> <p>ii. broj i procenat svih zaposlenih i radnika koji nisu zaposleni ali čiji rad i/ili mesto rada kontroliše organizacija, koji su pokriveni takvim sistemom koji je interno proveren;</p> <p>iii. broj i procenat svih zaposlenih i radnika koji nisu zaposleni ali čiji rad i/ili mesto rada kontroliše organizacija, koji su pokriveni takvim sistemom koji je proverila ili sertifikovala eksterna strana.</p> <p>b. Da li su i, ako je tako, zašto su neki radnici isključeni iz ovog obelodanjivanja, uključujući i vrste radnika koji su isključeni.</p> <p>c. Sve kontekstualne informacije neophodne za razumevanje načina na koji su podaci prikupljeni, kao što su bilo koji korišćeni standardi, metodologije i pretpostavke</p>	<p>Svi zaposleni (100%) kao i svi radnici koji pružaju usluge Hemofarmu na lokacijama kompanije (100%) su pokriveni sistemom upravljanja zdravljem i bezbednošću na radu.</p>
<p>403-9: Povrede na radu</p> <p>a. Za sve zaposlene:</p> <p>i. Broj i stopa smrtnih slučajeva kao posledica povrede na radu;</p> <p>ii. Broj i stopa povreda na radu sa velikim posledicama (bez smrtnih slučajeva);</p> <p>iii. Broj i stopa registrovanih povreda na radu;</p> <p>iv. Glavne vrste povreda na radu;</p> <p>v. Broj odrađenih sati.</p> <p>b. Za sve radnike koji nisu zaposleni, ali čiji rad i/ili radno mesto kontroliše organizacija:</p> <p>i. Broj i stopa smrtnih slučajeva kao posledica povrede na radu;</p> <p>ii. Broj i stopa povreda na radu sa velikim posledicama (bez smrtnih slučajeva);</p> <p>iii. Broj i stopa registrovanih povreda na radu;</p> <p>iv. Glavne vrste povreda na radu;</p> <p>v. Broj odrađenih sati.</p> <p>c. Opasnosti u vezi sa radom koje predstavljaju rizik od povreda sa velikim posledicama, uključujući:</p> <p>i. kako su ove opasnosti utvrđene;</p> <p>ii. koje od ovih opasnosti su izazvale ili doprinele povredama sa velikim posledicama tokom perioda izveštavanja;</p> <p>iii. preduzete radnje ili radnje u toku, radi eliminisanja ove opasnosti i minimiziranja rizika korišćenjem hijerarhije kontrola.</p> <p>d. Sve radnje preduzete ili u toku kako bi se eliminisale druge opasnosti vezane za posao i minimizirali rizici koristeći hijerarhiju kontrola.</p> <p>e. Da li su stope izračunate na osnovu 200.000 ili 1.000.000 radnih sati.</p> <p>f. Da li su i, ako je tako, zašto su neki radnici isključeni iz ovog obelodanjivanja, uključujući i vrste radnika koji su isključeni.</p> <p>g. Sve kontekstualne informacije neophodne da bi se razumelo kako su podaci prikupljeni, kao što su svi korišćeni standardi, metodologije i pretpostavke.</p>	<p>Prikazano u Odeljku 2 ovog izveštaja.</p>

OBELODANJIVANJE	REFERENCE
<p>403-10: Loše zdravlje u vezi sa radom</p> <p>a. Za sve zaposlene:</p> <p>i. Broj smrtnih slučajeva kao posljedica lošeg zdravlja na radu;</p> <p>ii. Broj evidentiranih slučajeva lošeg zdravlja u vezi sa radom;</p> <p>iii. Glavne vrste lošeg zdravlja u vezi sa radom.</p> <p>b. Za sve radnike koji nisu zaposleni, ali čiji rad i/ili radno mesto kontroliše organizacija:</p> <p>i. Broj smrtnih slučajeva kao posljedica lošeg zdravlja na radu;</p> <p>ii. Broj evidentiranih slučajeva lošeg zdravlja u vezi sa radom;</p> <p>iii. Glavne vrste lošeg zdravlja u vezi sa radom.</p> <p>c. Opasnosti u vezi sa radom koje predstavljaju rizik od pogoršanja zdravlja, uključujući:</p> <p>i. kako su ove opasnosti utvrđene;</p> <p>ii. koje su od ovih opasnosti izazvale ili doprinele slučajevima pogoršanog zdravlja tokom perioda izveštavanja;</p> <p>iii. preduzete radnje ili radnje u toku, radi eliminisanja ove opasnosti i minimiziranja rizika korišćenjem hijerarhije kontrole.</p> <p>d. Da li su i, ako je tako, zašto su neki radnici isključeni iz ovog obelodanjivanja, uključujući i vrste radnika koji su isključeni.</p> <p>e. Sve kontekstualne informacije neophodne da bi se razumelo kako su podaci prikupljeni, kao što su bilo koji korišćeni standardi, metodologije i pretpostavke.</p>	<p>a. U 2023. godini nije zabeležen nijedan slučaj priznatih profesionalnih bolesti u vezi sa radom.</p> <p>b. Podaci nisu dostupni.</p> <p>c. Opasnosti u vezi sa radom koje predstavljaju rizik od lošeg zdravlja uglavnom se procenjuju kroz procenu rizika na radnom mestu.</p> <p>d/e. Nije primenljivo.</p>

GRI 404: Obuke i edukacija 2016

<p>404-1 Prosečan broj časova obuke godišnje po zaposlenom</p> <p>a. Prosečan broj časova obuke koje su zaposleni u organizaciji prošli tokom perioda izveštavanja, po:</p> <p>i. polu;</p> <p>ii. kategoriji zaposlenih.</p>	<p>LMS sistem podataka se koristi za sabiranje podataka o prosečnom broju časova obuke po zaposlenom, što je u 2023. godini iznosilo 2 sata po zaposlenom.</p> <p>i. polna struktura nije referentan kriterijum za realizaciju obuke, već potrebna ekspertiza i plan razvoja zaposlenih</p> <p>ii sve kategorije zaposlenih su učestvovala u obukama</p>
<p>404-2 Programi za unapređenje veština zaposlenih i programi pomoći u tranziciji</p> <p>a. Vrsta i obim realizovanih programa i pružena pomoć za unapređenje veština zaposlenih.</p> <p>b. Programi pomoći u tranziciji koji se obezbeđuju da bi se olakšala kontinuirana zapošljivost i upravljanje završecima karijere koji su rezultat penzionisanja ili prestanka radnog odnosa.</p>	<p>Obuku zaposlenih definišu i koordiniraju odgovarajuća odeljenja prema potrebama i u skladu sa individualnim razvojnim planovima (IDP) koji se nude svim zaposlenima. Skoro jedan od dva zaposlena je imao IDP dokumentovan u sistemu upravljanja zaposlenima SAP Success Factors u 2023. Održano je nekoliko programa razvoja talenata (za sve lidere i za visoke potencijale), a provere talenata u organizaciji (OTR) su sprovedene dva puta tokom godine.</p> <p>STADA je razvila sopstveni pristup učenju koji se sastoji od 3 glavna stuba: učenje na poslu (70%), društveno učenje (20%) i formalno učenje.</p>
<p>404-3 Procenat zaposlenih koji dobijaju redovne ocene učinka i razvoja karijere</p> <p>Procenat ukupnog broja zaposlenih prema polu i kategoriji zaposlenih koji su dobili redovnu ocenu performanse i razvoja karijere tokom perioda izveštavanja.</p>	<p>100% - Svi zaposleni u STADA grupi su dobili povratne informacije.</p>

OBELODANJIVANJE	REFERENCE
GRI 405: Različitosti i jednake mogućnosti 2016	
<p>405-1 Različitosti organa upravljanja i zaposlenih</p> <p>a. Procenat pojedinaca u organima upravljanja organizacije u svakoj od sledećih kategorija različitosti:</p>	
i. Pol	Upravni odbor: Žene: 50%, Muškarci 50%, Ukupno 100%
ii. Starosna grupa: ispod 30 godina starosti, 30-50 godina starosti, preko 50 godina starosti;	/
iii. Drugi indikatori različitosti gde je relevantno (kao što su manjine ili ranjive grupe).	/
b. procenat zaposlenih po kategoriji zaposlenih u svakoj od sledećih kategorija različitosti:	Kalkulacije zasnovane na broju zaposlenih on HC
i. Pol	/
ii. Starosna grupa: ispod 30 godina starosti, 30-50 godina starosti, preko 50 godina starosti;	Prikazano u Odeljku 2 ovog izveštaja.
iii. Drugi pokazatelji različitosti gde je to relevantno (kao što su manjinske ili ranjive grupe).	/ 87 nacija je zastupljeno u Stadinom timu
<p>405-2 Odnos osnovne zarade i naknade između žena i muškaraca</p> <p>a. Odnos osnovne zarade i naknade između žena i muškaraca za svaku kategoriju zaposlenih, prema značajnim lokacijama poslovanja.</p> <p>b. Definicija koja se koristi za „značajne lokacije poslovanja“.</p>	<p>/</p> <p>Standardne zarade na početnom nivou u Hemofarmu su iznad zakonski propisanih minimalnih zarada za sve zaposlene, bez razlike u odnosu na pol (uključujući odnos osnovne zarade i naknade između žena i muškaraca).</p>

GRI 406: Nediskriminacija 2016

<p>406-1 Incidenti diskriminacije i preduzete korektivne mere</p> <p>a. Ukupan broj incidenata diskriminacije u toku perioda izveštavanja.</p> <p>b. Status incidenata i preduzete mere u odnosu na:</p> <p>i. Incident razmotren od strane organizacije;</p> <p>ii. Planovi za otklanjanje su implementirani;</p> <p>iii. Planovi za otklanjanje koji su primenjeni, sa rezultatima analiziranim tokom rutinskih internih procesa revizije upravljanja;</p> <p>iv. Incident više nije predmet mere.</p>	<p>STADA je usklađena sa postojećim propisima i stoga je posvećena principu jednakog postupanja i procesuiranja kršenja Nemačkog zakona o nediskriminaciji (AGG; zahvaljujući lokaciji svog sedišta, odnosno odgovarajućih lokalnih komplementarnih zakonima kada su u pitanju ostala zavisna društva) uz disciplinske posledice. U cilju promovisanja zaštite od diskriminacije na radnom mestu, zaposleni pri otpočinjanju rada u kompaniji dobijaju uputstva o važećoj politici nediskriminacije, a interna kancelarija za prigovore služi i kao mesto za kontakt.</p> <p>Tokom ovog perioda izveštavanja, u STADI nije zabeležen ni jedan incident diskriminacije, niti su preduzimane korektivne mere. U skladu sa Politikom uzbunjivača, zaposleni u STADA-i mogu da prijave potencijalne slučajeve kršenja njihovih prava. U toku godine 2023. ni jedan takav slučaj uzbunjivanja nije prijavljen.</p>
---	---

OBELODANJIVANJE	REFERENCE
GRI 407: Sloboda udruživanja i kolektivnog pregovaranja 2016	
<p>407-1 Poslovi i dobavljači kod kojih pravo slobode udruživanja i kolektivnog pregovaranja može da bude izloženo riziku</p> <p>a. Poslovi i dobavljači kod kojih prava radnika na slobodu udruživanja i kolektivno pregovaranje mogu da budu prekršena odnosno pod znatnim rizikom u pogledu:</p> <p>i. vrste posla (kao što je proizvodni pogon) i dobavljača;</p> <p>ii. zemalja odnosno geografskih regija gde se smatra da poslovi i dobavljači predstavljaju rizik.</p> <p>b. Mera koje je preduzela organizacija tokom perioda izveštavanja sa namerom da podrži prava na slobodu udruživanja i kolektivnog pregovaranja.</p>	<p>/</p> <p>Još uvek nije ustanovljeno globalno praćenje podataka na nivou Grupe.</p>
GRI 408: Dečja radna snaga 2016	
<p>408-1 Poslovi i dobavljači koji predstavljaju znatan rizik od incidenata koji se tiču upotrebe dečje radne snage</p> <p>a. Poslovi i dobavljači koji predstavljaju znatan rizik od incidenata koji se tiču:</p> <p>i. dečje radne snage;</p> <p>ii. mladih radnika koji su izloženi opasnom radu.</p> <p>b. Poslovi i dobavljači koji predstavljaju znatan rizik od incidenata koji se tiču upotrebe dečje radne snage u smislu:</p> <p>i. vrste posla (kao što je proizvodni pogon) i dobavljača;</p> <p>ii. zemalja odnosno geografskih regija gde se smatra da poslovi i dobavljači predstavljaju rizik.</p> <p>c. Mera koje je preduzela organizacija tokom perioda izveštavanja sa namerom da doprinese efikasnom ukidanju korišćenja dečje radne snage.</p>	<p>Neki značajan rizik ovog tipa nije identifikovan u STADA-inom poslovanju. U 2022. godini, STADA je počela da uspostavlja svoj program Odgovorne nabavke (RP program) i odlučila da uspostavi partnerstvo sa kompanijom EcoVadis kako bi ocenila ESG rizike i učinak njenih dobavljača (već je evaluirano sa ESG aspekta preko ove platforme 723 dobavljača). U 2023. godini nije ustanovljeno globalno praćenje podataka na nivou Grupe.</p> <p>Do sada kompanija nije dobila ni jedan izveštaj o slučajevima zapošljavanja maloletnih lica, niti o slučajevima kršenja radničkih prava njenih zaposlenih po bilo kom osnovu.</p>
GRI 409: Prisilan ili obavezan rad 2016	
<p>409-1 Poslovi i dobavljači koji predstavljaju znatan rizik od incidenata koji se tiču prisilnog ili obaveznog rada</p> <p>a. Poslovi i dobavljači koji predstavljaju znatan rizik od incidenata koji se tiču prisilnog ili obaveznog rada, u smislu:</p> <p>i. vrste posla (kao što je proizvodni pogon) i dobavljača;</p> <p>ii. zemalja odnosno geografskih regija gde se smatra da poslovi i dobavljači predstavljaju rizik.</p> <p>b. Mera koje je preduzela organizacija tokom perioda izveštavanja sa namerom da doprinese eliminaciji svih oblika prisilnog ili obaveznog rada.</p>	<p>Neki značajan rizik ovog tipa nije identifikovan u STADA-inom poslovanju. U 2022. godini, STADA je počela da uspostavlja svoj program Odgovorne nabavke (RP program) i odlučila da uspostavi partnerstvo sa kompanijom EcoVadis kako bi ocenila ESG rizike i učinak njenih dobavljača (već je evaluirano sa ESG aspekta preko ove platforme 723 dobavljača). U 2023. godini nije ustanovljeno globalno praćenje podataka na nivou Grupe.</p> <p>U 2023. godini, kompanija nije dobijala izveštaje o značajnim rizicima od pojave incidenata koji bi uključivali prisilan ili obavezan rad.</p>

OBELODANJIVANJE	REFERENCE
GRI 410: Bezbednosna praksa 2016	
<p>410-1 Zaposleni koji rade na poslovima bezbednosti obučeni su u skladu sa politikama odnosno procedurama poštovanja ljudskih prava</p> <p>a. Procenat zaposlenih koji rade na poslovima bezbednosti koji su prošli formalnu obuku vezano za politike organizacije u poštovanja ljudskih prava ili specifične procedure i njihovu primenu u bezbednosti.</p> <p>b. Da li se zahtevi obuke takođe odnose i na treća lica, organizacije koje obezbeđuju zaposlene koji rade na poslovima bezbednosti.</p>	<p>Zaposleni koji rade na poslovima bezbednosti (bilo da su zaposleni u kompaniji, ili angažovani preko trećih lica) u obavezi su da poštuju Kodeks ponašanja kompanije, koji važi za sve zaposlene ponaosob, i njene etičke principe.</p>
GRI 411: Prava domaćeg stanovništva 2016	
<p>411-1 Incidenti koji uključuju kršenje prava domaćeg stanovništva</p> <p>a. Ukupan broj identifikovanih incidenata koji uključuju kršenja prava domaćeg stanovništva u toku perioda izveštavanja.</p> <p>b. Status incidenata i preduzetih mera u pogledu sledećeg:</p> <p>i. Incident je razmotrila organizacija;</p> <p>ii. Planovi za otklanjanje su implementirani;</p> <p>iii. Planovi za otklanjanje koji su implementirani, sa rezultatima analiziranim tokom rutinskih internih procesa revizije upravljanja;</p> <p>iv. Incident više nije predmet mere.</p>	<p>Hemofarm ne vrši nikakav negativan uticaj na domaće stanovništvo u zajednicama u kojima obavlja svoje aktivnosti.</p>
GRI 413: Lokalne zajednice 2016	
<p>413-1 Poslovi uz angažman lokalne zajednice, ocenjivanje uticaja i programi razvoja</p> <p>Procenat poslova na kojima je angažovana lokalna zajednica, procene uticaja, i/ili programi razvoja, uključujući upotrebu:</p>	<p>STADA je angažovana u lokalnim zajednicama, uključujući procene uticaja i programe razvoja, preko Fondacije Hemofarm, njenog zavisnog društva u Srbiji (koje pokriva Srbiju, Bosnu i Hercegovinu i Crnu Goru), kao i preko ad hoc inicijativa u različitim zavisnim društvima. Budući da jedino Hemofarm Fondacija ima formalne programe angažovanja u lokalnim zajednicama, Fondacija će ovde biti razmatrana kao jedini izvor podataka. U poređenju sa brojem zaposlenih u zemljama u kojima je Fondacija aktivna, u odnosu na ukupan broj zaposlenih u STADI, procenat ukupnih aktivnosti uz angažovanje lokalnih zajednica, procene uticaja i programa razvoja iznosi 28%.</p>
<p>i. Procene društvenog uticaja, uključujući i procene uticaja polova, zasnovane na procesima participacije;</p>	<p>Hemofarm Fondacija svoje aktivnosti je usmerila na 3 glavna programa - Program za zdravlje, Program za obrazovanje, i Program za kulturu. Budući da rodna ravnoteža predstavlja važan ESG KPI za STADU, Fondacija nastoji da ostvari puno poštovanje rodne ravnoteže u svim svojim programima. Takođe, Fondacija procenjuje i potrebe ranjivih grupa, uključujući i rodne uticaje, npr. unutar populacije LGBTIQ+.</p>
<p>ii. Procene uticaja na životnu sredinu i tekući monitoring;</p>	<p>U skladu sa procenom uticaja klimatskih promena na životnu sredinu u Srbiji, Bosni i Hercegovini i Crnoj Gori, Hemofarm Fondacija pokrenula je kontinuirano pošumljavanje ugroženih područja, gde je do sada posađeno stotine sadnica drveća u cilju očuvanja lokalnih ekosistema, sa posebnim fokusom na sprečavanje erozije zemljišta usled poplava.</p>
<p>iii. javno objavljivanje rezultata procene uticaja na životnu sredinu i društvenog uticaja;</p>	<p>Redovni izveštaji o aktivnostima javno su dostupni na: Hemofarm Fondacija - IZVEŠTAJI O RADU (fondacijahemofarm.org.rs)</p>

OBELODANJIVANJE	REFERENCE
iv. programi za razvoj lokalne zajednice zasnovani na potrebama lokalne zajednice;	Glavni programi Fondacije navedeni su u tački „I“, a jedan od primera u okviru Programa za zdravlje je i projekat „Na kafi sa psihologom“. Kako bi ukazala na važnost mentalnog zdravlja i podstakla javnost da zatraži pomoć od stručnjaka, Hemofarm Fondacija je pokrenula ovaj projekat, sa ciljem da utiče na svest javnosti da o mentalnom zdravlju treba voditi računa isto onako kao i o fizičkom zdravlju, kao i da poremećaji mentalnog zdravlja ne predstavljaju ličnu slabost, već zdravstveni problem za koji postoji odgovarajuće rešenje ukoliko se stručna pomoć zatraži na vreme. Projekat „Na kafi sa psihologom“ zamišljen je kao serijal besplatnih sesija sa psiholozima, na kojima će svi zainteresovani moći da steknu uvid u određena psihološka stanja, kao i da dobiju savet kome da se obrate za podršku. Razgovori na ovim tribinama predstavljaju priliku da se otvoreno govori o mentalnom zdravlju sa stručnjacima – psiholozima i psihijatrima, kao i predstavnicima relevantnih institucija i javnim ličnostima koje se lično hvatale u koštac sa ovakvim problemima u svom životu. Projekat „Na kafi sa psihologom“ sprovodi se u saradnji sa Institutom za psihologiju Filozofskog fakulteta u Beogradu i uz partnerstvo sa Art komonom Dorćol Platz. Od 2019. godine do kraja 2023. Hemofarm Fondacija je ukupno organizovala 33 tribine „Na kafi sa psihologom“, na kojoj su učestvovali najeminentniji stručnjaci iz oblasti psihologije i psihijatrije, osobe koje su hrabro delile svoja iskustva. Broj organskih pregleda tribina „Na kafi sa psihologom“ na kanalu YouTube je blizu 800.000. U 2023. godini organizovane su četiri tribine „Na kafi sa psihologom“ pred punom salom Dorćol Platz a i Leskovačkog kulturnog centra na teme: „Ljubav(i): Šta je ljubav? Šta je iluzija o ljubavi?“, „Mentalno zdravlje ljudi u Srbiji – Da li je južnije sve tužnije?“, „Srbija posle tragedija – Da li imamo empatiju?“ i „Život sa depresijom“. Posebno se ističe tribina organizovana na Svetski dan mentalnog zdravlja, 10. oktobra na temu „Život sa depresijom“ na kojoj je, pored ostalih učesnika, o svojoj 14-godišnjoj borbi protiv depresije govorio Aleksandar Stanković, novinar HRT-a i autor knjige „Iz svoje kože: Život s depresijom“. Na kafi sa psihologom bio je prvi javni događaj u Srbiji na kojem je Aleksandar govorio o svom mentalnom zdravlju uoči promocije knjige koja je održana 20. oktobra 2023. Ova tribina „Na kafi sa psihologom“ do danas na YT kanalu ima preko 110.000 pregleda i smatra se drugom najuspešnijom tribinom koju je Hemofarm Fondacija organizovala počev od 2019. Inicijativa za pokretanje ovog projekta potekla je od lekara i medijskih profesionalaca, koji su zastupljeni u Upravnom odboru Fondacije (https://www.fondacijahemofarm.org.rs/eng/ko-smo-mi/nas-tim), a podstaknuta je važnim društvenim problemima izazvanih problemima mentalnog zdravlja. Više primera o razvojnim programima zajednice pronađite na: https://www.fondacijahemofarm.org.rs/eng/sta-radimo
v. Planovi za angažman zainteresovanih strana zasnovani na mapiranju zainteresovanih strana;	Više od 150 izvanrednih pojedinaca, stručnjaka na polju zdravlja, obrazovanja, društvene odgovornosti, održivog razvoja, filantropije i kulture pisalo je blogove za Hemofarm Fondaciju na većinu aktuelnih tema iz ovih oblasti. Sadržaj je dostupan na: https://www.fondacijahemofarm.org.rs/eng/blog
vi. proširene komisije za konsultaciju sa lokalnim zajednicama i procesi koji uključuju osetljive grupe;	Hemofarm Fondacija je osnivač i član Srpskog filantropskog foruma član Evropske filantropske asocijacije, koja okuplja 10.000 profitnih i neprofitnih fondacija iz 30 evropskih zemalja. Ove institucije između ostalog rade procenjivanje potreba ranjivih društvenih grupa, kao što su migranti, LGBTQ+ i drugi. Između ostalog, prikupljana je humanitarna pomoć za NURDOR (Nacionalno udruženje roditelja dece obolele od raka u Srbiji), Svratište za decu bez roditelja, Svratište za odrasle i starije osobe, i drugo.
vii. radnički saveti, komisije za BZR i druga predstavnička tela koja će se baviti uticajima;	Sva zvanična tela zaposlenih STADE u zemljama gde je aktivna Hemofarm Fondacija podstiču se da učestvuju u procesima društvenog partnerstva za dobrobit zajednice. Jedan od takvih primera bilo je prikupljanje stvari za donaciju Ukrajini, nakon što je počeo rat u toj zemlji.
viii. formalni žalbeni postupci lokalne zajednice.	Čitava javnost u krajevima gde je Fondacija aktivna pozvana je da ukaže na ključna pitanja od društvenog značaja, uključujući žalbe i prigovore, adresirane na kontakte koji su javno dostupni. Fondacija aktivno razmatra sve vrste eksterno inicirane komunikacije i, u skladu sa zaključcima, predlaže dalje aktivnosti, obraćajući se institucijama od javnog značaja, koje mogu da se uključe u rešavanje lokalnih društvenih problema. Kontakti su navedeni i dostupni na veb-sajtu Fondacije: https://www.fondacijahemofarm.org.rs/eng

OBELODANJIVANJE	REFERENCE
413-2 Poslovi sa značajnim stvarnim i potencijalnim negativnim uticajem na lokalne zajednice	U zemljama i regionima gde Hemofarm posluje nisu zabeleženi slučajevi kriznih situacija, niti značajni stvarni i potencijalni uticaji na lokalne zajednice u 2023. godini.
Poslovi sa značajnim stvarnim i potencijalnim negativnim uticajem na lokalne zajednice, uključujući: i. lociranje poslova; ii. značajne stvarne i potencijalne negativne uticaje poslova.	
GRI 414: Provera dobavljača u pogledu društvene odgovornosti	
414-1: Novi dobavljači koji su analizirani uz pomoć društvenih kriterijuma	U 2022. godini, STADA je počela da uspostavlja svoj Program odgovorne nabavke (RP program) i odlučila da uspostavi partnerstvo sa kompanijom EcoVadis kako bi ocenila ESG rizike i učinak njenih dobavljača. Ovim programom rukovodi Globalna funkcija nabavke, uključujući i članove iz Globalnog BZR, Pravnih poslova i Lanca nabavke. Počevši od 2023. godine, STADA je definisala svoje kritične kategorije dobavljača i trenutno je u procesu njihovog ocenjivanja uz pomoć EcoVadisa. Do 3q1. decembra 2023., EcoVadis je ocenio već 723 dobavljača po društvenim kriterijumima i kriterijumima zaštite životne sredine.
Procenat novih dobavljača koji su analizirani uz pomoć društvenih kriterijuma.	
414-2: Negativni društveni uticaji u lancu snabdevanja i preduzete mere	Za 2023. godinu nije bilo ustanovljeno globalno praćenje podataka na nivou cele Grupe.
a. Broj dobavljača za koje je izvršena procena vezano za društvene uticaje.	
b. Broj dobavljača kod kojih su identifikovani značajni stvarni i potencijalni negativni društveni uticaji.	
c. Značajni stvarni i potencijalni negativni društveni uticaji identifikovani u lancu nabavke.	
d. Procenat dobavljača kod kojih su identifikovani značajni stvarni i potencijalni negativni društveni uticaji, a sa kojima su dogovorena poboljšanja, kao rezultat procene.	
e. Procenat dobavljača kod kojih su identifikovani značajni stvarni i potencijalni negativni društveni uticaji, sa kojima su prekinuti odnosi kao rezultat procene, kao i razlozi za to.	
GRI 415: Javna politika 2016	
415-1 Politički doprinosi	U 2023. godini, kao ni u prethodnim ciklusima izveštavanja, Hemofarm nije primao niti davao bilo kakvu vrstu donacija – ni novčanu, ni u naturi, političkim strankama, politički aktivnim licima, niti političkim i državnim institucijama.
a. Ukupna monetarna vrednost novčanih i priloga u naturi, koji su dati direktno ili indirektno, po organizaciji i po zemlji i primaoci/uzivaoci.	
b. Ukoliko je primenjivo, na koji način je procenjena monetarna vrednost priloga u naturi.	

OBELODANJIVANJE	REFERENCE
GRI 416: Zdravlje i bezbednost potrošača 2016	
<p>416-1 Procena zdravstvenih i bezbednosnih uticaja kategorija proizvoda i usluga</p> <p>Procenat značajnih kategorija proizvoda i usluga čiji zdravstveni i bezbednosni uticaji su ocenjivani u cilju poboljšanja.</p>	<p>Zdravstveni i bezbednosni uticaji svih proizvoda (100%) obavezno se prate u okviru farmakovigilanse (zahtevi farmaceutske industrije). Neželjena reakcija na lek (ADR) definiše se u farmakovigilansi kao nenameravana ili neželjena štetna reakcija koja se javlja pri dozama koje pacijenti normalno koriste, za dijagnozu, lečenje, ili prevenciju bolesti. Jednostavno rečeno, to su neželjeni medicinski problemi koji se javljaju usled upotrebe lekova. ADR predstavlja ključnu brigu u farmakovigilansi, nauči i aktivnostima vezanim za otkrivanje, ocenjivanje, razumevanje i prevenciju neželjenih dejstava i svih drugih problema vezano za lekove. Neželjene reakcije mogu da budu manje, kao što je osip, ili ozbiljnije, kao što je otkazivanje nekog organa, a u ekstremnim slučajevima čak mogu da dovedu i do smrtnog ishoda. Do njih može da dođe odmah nakon uzimanja, ili može da prođe neko vreme pre nego što se oni razviju. Identifikovanje neželjenih dejstava i rad na smanjivanju njihovih pojava predstavlja ključni deo farmakovigilanse. Ovo uključuje i post-marketinški nadzor, gde se prati bezbednost upotrebe lekova kod velikog broja pacijenata, u „životnom“ okruženju nakon odobravanja puštanja na tržište, uz regulisana klinička ispitivanja koja se obavljaju pre nego što se lek odobri. Ovo takođe uključuje i prenošenje informacija medicinskim radnicima o rizicima vezanim za upotrebu lekova i javnosti, kao i primenu strategija u cilju svođenja potencijalnog rizika na najmanju moguću meru. Prikazano u Odeljku 2 ovog izveštaja.</p>
<p>416-2 Incidenti neusaglašenosti u pogledu zdravstvenih i bezbednosnih uticaja proizvoda i usluga</p> <p>a. Ukupan broj incidenata neusaglašenosti sa propisima i/ili dobrovoljno prihvaćenim kodeksima vezano za zdravstvene i bezbednosne uticaje proizvoda i usluga u toku perioda izveštavanja, kao što sledi: i. incidenti neusaglašenosti sa propisima koji su rezultirali novčanim ili drugim kaznama; ii. incidenti neusaglašenosti sa propisima koji su rezultirali upozorenjem; iii. incidenti neusaglašenosti sa dobrovoljno prihvaćenim kodeksima.</p> <p>b. Ukoliko organizacija nije identifikovala ni jednu neusaglašenost sa propisima i/ili dobrovoljno prihvaćenim kodeksima, dovoljna je kratka izjava o toj činjenici.</p>	<p>Hemofarmov sistem kvaliteta i farmakovigilanse prati i prevenira pojavu incidenata neusaglašenosti sa propisima i/ili dobrovoljno prihvaćenim kodeksima vezano za zdravlje i bezbednost naših proizvoda</p> <p>Tokom 2023. godine, nije bilo slučajeva neusaglašenosti proizvoda sa propisima, koji bi rezultirali novčanom ili nekom drugom kaznom, ili upozorenjem.</p>
GRI 417: Marketing i označavanje 2016	
<p>417-1 Zahtevi za informacije o proizvodu i označavanje proizvoda</p> <p>a. Da li procedure organizacije koje se tiču informacija o proizvodu i uslugama i označavanju proizvoda zahtevaju sve od sledećih vrsta informacija: i. Poreklo nabavke komponenti proizvoda ili usluga; ii. Sadržaj, posebno što se tiče supstanci koje mogu da proizvedu uticaj na životnu sredinu ili društvo; iii. Bezbedna upotreba proizvoda ili usluge; iv. Odlaganje proizvoda i uticaji na životnu sredinu ili društvo; v. Ostalo (objasniti).</p> <p>b. Procenat značajnih kategorija proizvoda ili usluga koje pokrivaju takve procedure odnosno čija se usaglašenost ocenjuje uz pomoć takvih procedura.</p>	<p>Označavanje se definiše kao pisani, štampani ili grafički materijal na bilo kom artiklu ili pakovanju, koji pruža odgovarajuće i neophodne informacije o proizvodu. Svrha označavanja lekova je jasna i nedvosmislena identifikacija leka i uslova za njegovu bezbednu upotrebu, propisano strogim i zahtevnim pravnim propisima i farmaceutskim standardima. Hemofarm na svojim proizvodima primenjuje obavezne informacije kako bi ispunila standarde bezbednosti proizvoda.</p>

OBELODANJIVANJE	REFERENCE
<p>417-2 Incidenti neusaglašenosti koji se odnose na informacije o proizvodu i uslugama i označavanje proizvoda</p> <p>a. Ukupan broj incidenata neusaglašenosti sa propisima i/ili dobrovoljno prihvaćenim kodeksima vezano za informacije o proizvodu i uslugama i označavanje proizvoda, kao što sledi: i. incidenti neusaglašenosti sa propisima koji su rezultirali novčanim ili drugim kaznama; ii. incidenti neusaglašenosti sa propisima koji su rezultirali upozorenjem; iii. incidenti neusaglašenosti sa dobrovoljno prihvaćenim kodeksima.</p> <p>b. Ukoliko organizacija nije identifikovala ni jednu neusaglašenost sa propisima i/ili dobrovoljno prihvaćenim kodeksima, dovoljna je kratka izjava o toj činjenici.</p>	<p>/</p> <p>b. Hemofarmov sistem upravljanja kvalitetom i farmakovigilansom prati i sprečava pojavu incidenata neusaglašenosti sa propisima i/ili dobrovoljno prihvaćenim kodeksima koji se odnose na informacije o proizvodima i uslugama i označavanje proizvoda.</p> <p>Tokom 2023. godine, nije bilo značajnih slučajeva neusaglašenosti Hemofarmovih proizvoda sa propisima vezanim za informacije o proizvodima i uslugama i označavanje proizvoda koji bi rezultirali novčanom ili nekom drugom kaznom, ili upozorenjem.</p>
<p>417-3 Incidenti neusaglašenosti vezano za marketing komunikacije</p> <p>a. Ukupan broj incidenata neusaglašenosti sa propisima i/ili dobrovoljno prihvaćenim kodeksima vezano za marketing komunikacije, uključujući reklamiranje, promociju i sponzorstvo, kao što sledi: i. incidenti neusaglašenosti sa propisima koji su rezultirali novčanim ili drugim kaznama; ii. incidenti neusaglašenosti sa propisima koji su rezultirali upozorenjem; iii. incidenti neusaglašenosti sa dobrovoljno prihvaćenim kodeksima.</p> <p>b. Ukoliko organizacija nije identifikovala ni jednu neusaglašenost sa propisima i/ili dobrovoljno prihvaćenim kodeksima, dovoljna je kratka izjava o toj činjenici.</p>	<p>/</p> <p>Tokom 2023. godine, nije bilo značajnih incidenata neusaglašenosti sa propisima i/ili dobrovoljno prihvaćenim kodeksima koji se odnose na marketing komunikacije u Hemofarmu, uključujući reklamiranje, promociju i sponzorstvo.</p>
GRI 418: Privatnost potrošača 2016	
<p>418-1 Utemeljene žalbe u vezi sa kršenjem privatnosti korisnika i gubitkom podataka o klijentima</p> <p>a. Ukupan broj primljenih utemeljenih žalbi vezano za kršenje privatnosti korisnika, kategorizovano kako sledi: i. žalbe dobijene od spoljnih strana i potkrepljene od strane organizacije; ii. žalbe regulatornih organa.</p> <p>b. Ukupan broj identifikovanih curenja, krađe ili gubitaka podataka klijenata.</p> <p>c. Ako organizacija nije identifikovala ni jednu utemeljenu žalbu, dovoljna je kratka izjava o toj činjenici.</p>	<p>a. Nije bilo utemeljenih značajnih žalbi vezano za kršenje privatnosti klijenata od strane spoljnih strana, organizacija, ili regulatornih organa.</p> <p>b. U 2023. godini, nije bilo curenja, krađe, niti gubitaka podataka o klijentima.</p>

Izveštaj nezavisnog revizora

Ernst & Young d.o.o. Beograd
Vladimira Popovića 8a
11070 Beograd

Tel: +381 11 2095 800
Fax: +381 11 2095 890
ey.com/rs

IZVEŠTAJ NEZAVISNOG PRAKTIČARA RUKOVODSTVU HEMOFARM A.D. VRŠAC

Obim angažovanja

Angažovali smo od strane rukovodstva Hemofarm a.d. Vršac da izvršimo angažovanje ograničenog uveravanja, kako je definisano u Međunarodnim standardima o angažovanjima uveravanja, u daljem tekstu angažovanje, da izvestimo o kvalitativnim i kvantitativnim obelodanjivanjima („Predmet ispitivanja“) sadržanim u Izveštaju o održivom razvoju Hemofarm a.d. Vršac za period od 1. januara 2023. do 31. decembra 2023. godine („Izveštaj“).

Kriterijumi koje primenjuje Hemofarm a.d. Vršac

U pripremi kvalitativnih i kvantitativnih obelodanjivanja sadržanih u Izveštaju o održivom razvoju, rukovodstvo Hemofarm a.d. Vršac je primenilo zahteve koji su postavljeni u Standardima izveštavanja o održivosti Globalne inicijative za izveštavanje („GRI standardi“) („Kriterijumi“).

Odgovornost rukovodstva Hemofarm a.d. Vršac

Rukovodstvo Društva je odgovorno za izbor Kriterijuma, kao i za prezentovanje Izveštaja o održivom razvoju u skladu sa tim Kriterijumima, u svim materijalnim aspektima. Ova odgovornost uključuje uspostavljanje i održavanje sistema internih kontrola, održavanje adekvatne evidencije i pravljenje procena koje su relevantne za pripremu predmeta ispitivanja, na način da ne sadrže materijalno značajne pogrešne iskaze, bilo zbog prevare ili greške.

Odgovornost praktičara

Naša odgovornost je da iznesemo zaključak o prezentaciji predmeta ispitivanja na osnovu dokaza koje smo pribavili.

Sproveli smo angažovanje u skladu sa Međunarodnim standardima za angažovanja uveravanja osim revizije ili pregleda istorijskih finansijskih informacija (ISAE 3000 (izmenjen)). Ovi propisi nalažu da planiramo i izvršimo svoje angažovanje kako bismo izrazili zaključak o tome da li smo svesni bilo kakvih materijalnih modifikacija koje je potrebno izvršiti na predmetu ispitivanja kako bi ono bilo u skladu sa Kriterijumima, i da izdamo Izveštaj. Priroda, vreme i obim odabranih procedura su predmet našeg prosuđivanja, uključujući procenu rizika od materijalno značajnih pogrešnih iskaza, bilo zbog prevare ili greške.

Verujemo da su pribavljeni dokazi dovoljni i odgovarajući da obezbede osnovu za naš zaključak sa ograničenim uveravanjem.

PIB: 101824091 • Matični broj: 17155270
Poslovni račun: 160-000000399176-13 kod Banca Intesa a.d. Beograd

Naša nezavisnost i upravljanje kvalitetom

Zadržali smo svoju nezavisnost i potvrđujemo da smo ispunili zahteve Etičkog kodeksa za profesionalne računovode koji je izdao Odbor za međunarodne etičke standarde za računovode i da imamo potrebne kompetencije i iskustvo za obavljanje ovog angažovanja uveravanja.

EY takođe primenjuje Međunarodni standard upravljanja kvalitetom 1, *Upravljanje kvalitetom za firme koje vrše revizije ili preglede finansijskih izveštaja, ili druga angažovanja uveravanja ili srodnih usluga*, koji zahtevaju da dizajniramo, implementiramo i primenjujemo sistem upravljanja kvalitetom koji uključuje politike ili procedure u vezi sa usklađenošću sa etičkim zahtevima, profesionalnim standardima i važećim zakonskim i regulatornim zahtevima.

Opis sprovedenih procedura

Procedure koje se sprovode u okviru angažovanja sa ograničenim uveravanjem razlikuju se po prirodi i vremenu, i manje su po obimu, u odnosu na angažovanje sa razumnim uveravanjem. Shodno tome, nivo uveravanja dobijen u angažovanju sa ograničenim uveravanjem je znatno niži od nivoa uverenja koji bi se stekao da je izvršeno angažovanje sa razumnim uveravanjem. Naše procedure su osmišljene na način da se dobije ograničen nivo uveravanja na kojem ćemo zasnivati naš zaključak i ne pružaju sve dokaze koji bi bili potrebni za pružanje razumnog nivoa uveravanja.

Iako smo razmotrili efektivnost internih kontrola rukovodstva kada smo određivali prirodu i obim naših procedura, naše angažovanje uveravanja nije bilo osmišljeno da pruži uveravanje o internim kontrolama. Naše procedure nisu uključivale kontrolna testiranja ili sprovođenje procedura koje se odnose na proveru sabiranja ili izračunavanja podataka unutar IT sistema.

Angažovanje ograničenog uveravanja se sastoji od intervjua, pre svega lica odgovornih za pripremu kvalitativnih i kvantitativnih obelodanjivanja sadržanih u Izveštaju o održivom razvoju za period od 1. januara 2023. do 31. decembra 2023. godine, kao i primene analitičkih i drugih odgovarajućih procedura.

Naše procedure su uključivale:

- Sticanje razumevanja strukture održivosti u organizaciji i uključivanja zainteresovanih strana;
- Procena procesa sprovođenja analize materijalnosti u skladu sa GRI kriterijumima;
- Intervjui lica odgovornih za pripremu Izveštaja u vezi sa procesom pripreme, sistemom internih kontrola u ovom procesu i obelodanjivanjima u Izveštaju;
- Identifikacija rizika materijalno značajnih pogrešnih iskaza u Izveštaju koji se razmatraju u okviru GRI kriterijuma;
- Analitičke procedure na kvalitativnim i kvantitativnim obelodanjivanjima prikazanim u Izveštaju;
- Evaluacija prezentacije kvalitativnih i kvantitativnih obelodanjivanja u skladu sa GRI kriterijumima;
- Pregled GRI indeksa sadržaja i uključenih referenci, u odnosu na zahteve GRI standarda.

Zaključak

Na osnovu sprovedenih procedura i prikupljenih dokaza, nismo uočili da je potrebno izvršiti bilo kakve materijalne modifikacije u kvalitativnim i kvantitativnim obelodanjivanjima sadržanim u Izveštaju o održivom razvoju za period od 1. januara 2023. do 31. decembra 2023. godine, kako bi on bio u skladu sa Kriterijumima.

U Beogradu, 31. maja 2024. godine

Danijela Mirković
Ovlašćeni revizor
Ernst & Young d.o.o. Beograd

